GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

# 2023

# AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 1 / 17 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

# İçindekiler

**001 2017/9295** 11.01.2023
B.K.

**002 2017/18361** 11.01.2023
ARZU ALDAN VE CİHAN KARACA

**003 2017/32915** 11.01.2023
NASRADDİN ORAL VE DİĞERLERİ

**004 2018/5010** 11.01.2023
SEVDA YEŞİLKAYA

**005 2018/11836** 11.01.2023
MERAL KAYA

**006 2018/34720** 11.01.2023
BERNA MİLLİ

**007 2018/37511** 11.01.2023
A.F.H.

**008 2019/1001** 11.01.2023
ŞEREF ATA (2)

**009 2019/1463** 11.01.2023
BEYZA DEMİR

**010 2019/4055** 11.01.2023
HÜSEYİN NURİ MUTLU

**011 2019/6746** 11.01.2023
MUSTAFA YILDIZ VE DİĞERLERİ

**012 2019/10642** 11.01.2023
HÜLYA İNAN

**013 2019/12123** 11.01.2023
EMEL GÜLAY VE DİĞERLERİ

**014 2019/12167** 11.01.2023
OĞUZ KURUMLU

**015 2019/12862** 11.01.2023
AKLİME ERTAŞ VE DİĞERLERİ

**016 2019/14095** 11.01.2023
ASUMAN TÜKER VE DİĞERLERİ

**017 2019/15835** 11.01.2023
SALİH TAŞ

# İçindekiler - devam

**018 2019/16637** 11.01.2023
DİLEK PİŞKİN

**019 2019/16661** 11.01.2023
AHMET YEŞİL

**020 2019/16839** 11.01.2023
NET TARTI SİSTEMLERİ VE KALIBRASYON SERVİS SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

**021 2019/16972** 11.01.2023
ÖZGÜR BEKTAŞOĞLU

**022 2019/18367** 11.01.2023
FİSUN BALIKÇIOĞLU

**023 2019/20299** 11.01.2023
FATİH GÜRBÜZ

**024 2019/20524** 11.01.2023
AYDIN KAHVECİ

**025 2019/20919** 11.01.2023
İHSAN ÇELEBİ

**026 2019/22471** 11.01.2023
HÜSEYİN BIYIKLI VE DİĞERLERİ

**027 2019/22746** 11.01.2023
AHMET KAYALAR

**028 2019/24782** 11.01.2023
BARIŞ İNAN (4)

**029 2019/27211** 11.01.2023
BARIŞ İNAN (3)

**030 2019/27221** 11.01.2023
HALİL ERCİYAS

**031 2019/29813** 11.01.2023
ALİ YUNAL

**032 2019/37809** 11.01.2023
Ş.A.

**033 2019/38252** 11.01.2023
İDİL ALAKUŞ DERE

**034 2019/39177** 11.01.2023
İRFAN ŞEN

# İçindekiler - devam

**035 2019/39236** 11.01.2023
KAÇMAZ DANIŞMANLIK REKLAM ORGANİZASYON TEKSTİL OTOMOTİV VE TURİZM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

**036 2021/8811** 11.01.2023
HASAN ESETEKİN VE DİĞERLERİ

**037 2021/9782** 11.01.2023
ÖZGÜR GÜRGÖR VE DİĞERLERİ

**038 2021/18176** 11.01.2023
SAVAŞ GÜLER VE DİĞERLERİ

**039 2021/22079** 11.01.2023
HATİCE MADRAN VE DİĞERLERİ

**040 2021/28539** 11.01.2023
MURAT KARABULUT VE DİĞERLERİ

**041 2021/33899** 11.01.2023
NURETTİN POLATCAN VE DİĞERLERİ

**042 2021/39834** 11.01.2023
MEHMET TOKDEMİR VE DİĞERLERİ

**043 2021/49541** 11.01.2023
ABDULKERİM NAS VE DİĞERLERİ

**044 2021/55676** 11.01.2023
AYKUT UYSAL VE DİĞERLERİ

**045 2021/58518** 11.01.2023
ATA NUR VE DİĞERLERİ

**046 2022/361** 11.01.2023
VEDAT KARABULUT VE DİĞERLERİ

**047 2022/5336** 11.01.2023
HATUN ŞİMŞEKOĞLU VE DİĞERLERİ

**048 2022/10369** 11.01.2023
MEHMET CAHİT ARVAS VE DİĞERLERİ

**049 2022/14604** 11.01.2023
İSMAİL ÇELİK VE DİĞERLERİ

**050 2022/14998** 11.01.2023
BÜLENT KANKAVİ VE DİĞERLERİ

**051 2022/16222** 11.01.2023
SÜLEYMAN ÇELİK VE DİĞERLERİ

# İçindekiler - devam

**052 2022/35814** 11.01.2023
ENES DEMİR VE DİĞERLERİ

**053 2022/62577** 11.01.2023
SERHAT GÜRBAZ VE DİĞERLERİ

**054 2016/14679** 12.01.2023
TACETTİN ŞİMŞEK

**055 2018/22127** 12.01.2023
ALEV YILDIRIM

**056 2018/28083** 12.01.2023
YAŞAR ASLAN VE EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

**057 2018/34421** 12.01.2023
AYTEN ALKAN

**058 2018/37873** 12.01.2023
FATİH ERTEKİN VE DİĞERLERİ

**059 2019/798** 12.01.2023
HARUN YURTSEVEN

**060 2019/10824** 12.01.2023
MURAT GEMALMAZ VE DİĞERLERİ

**061 2019/12163** 12.01.2023
HASBİ KILIÇ

**062 2019/13558** 12.01.2023
ALİ EMRE YORGANCIOĞLU VE DİĞERLERİ

**063 2019/17090** 12.01.2023
NURETTİN KIPÇAK

**064 2019/18008** 12.01.2023
AHMET GALİTEKİN

**065 2019/19833** 12.01.2023
AYTEN SEVER

**066 2019/21911** 12.01.2023
ŞAHMERAN SADIK GÜLER

**067 2019/23527** 12.01.2023
QNB FİNANSBANK ANONİM ŞİRKETİ

**068 2019/23532** 12.01.2023
HASAN ÇAKAR VE DİĞERLERİ

# İçindekiler - devam

**069 2019/24153** 12.01.2023
MEHMET HANKUŞ

**070 2019/26356** 12.01.2023
RAMAZAN ERDOĞAN

**071 2019/26463** 12.01.2023
KEREM YALÇIN

**072 2019/26598** 12.01.2023
ASLI ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

**073 2019/29799** 12.01.2023
HALİT İNAN

**074 2019/31301** 12.01.2023
RECEP PİR

**075 2019/32965** 12.01.2023
YÜKSEL GÖKMAĞARA

**076 2019/38833** 12.01.2023
MEHMET EMİN ADIGÜZEL

**077 2019/41890** 12.01.2023
GÜLHAN ALTUNAKAR

**078 2020/877** 12.01.2023
EMRE DEMİR

**079 2020/2316** 12.01.2023
YUSUF SULUSARAY

**080 2020/4987** 12.01.2023
GÖKHAN EROL

**081 2020/7564** 12.01.2023
C.K.

**082 2020/11041** 12.01.2023
MUSTAFA SUSAN

**083 2020/12731** 12.01.2023
EMRAH YILMAZ VE DİĞERLERİ

**084 2020/18173** 12.01.2023
HİKMET AKAR

**085 2020/18688** 12.01.2023
ENDER KAHYA

# İçindekiler - devam

**086 2020/20923** 12.01.2023
İSMAİL HAKKI GÖLLÜ VE NİLGÜL GÜVENÇ

**087 2020/20979** 12.01.2023
VURAL GÜVEN VE DİĞERLERİ

**088 2020/21295** 12.01.2023
İSA AKBAL VE DİĞERLERİ

**089 2020/22545** 12.01.2023
MEHMET HALUK ÖLÇER

**090 2020/22943** 12.01.2023
BURSA GLOBAL OTOMOTİV SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

**091 2020/23133** 12.01.2023
TAHİR DAĞLIOĞLU

**092 2020/38449** 12.01.2023
HASAN ARSLAN

**093 2021/18521** 12.01.2023
FERHAT KARAMAN VE DİĞERLERİ

**094 2021/20695** 12.01.2023
SALİH ÖPENGİN VE DİĞERLERİ

**095 2021/21952** 12.01.2023
MEHMET FIRAT KARAMAN VE DİĞERLERİ

**096 2021/37283** 12.01.2023
YÜKSEL KARAGÖZ VE DİĞERLERİ

**097 2021/39110** 12.01.2023
ABDULRAHİM GENGİL VE DİĞERLERİ

**098 2021/40681** 12.01.2023
FUAT DURMUŞ VE DİĞERLERİ

**099 2021/50449** 12.01.2023
TEVFİK ATEŞ VE DİĞERLERİ

**100 2021/55916** 12.01.2023
CESUR ÖZGÜN VE DİĞERLERİ

# B.K.

**B. No: 2017/9295 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/9295

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

B.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/9295)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : B.K.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumlarında bulunan başvurucuya gelen veya başvurucu tarafından gönderilen mektupların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) kaydedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 12/12/2016 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ümit Karaduman (B. No: 2020/20874, 2/2/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mahpusun mahrem bilgileri ile kişisel verilerinin kayıt, muhafaza ve kullanımını içeren tedbirlerin kapsamını, uygulanmasını, idarenin takdir yetkisinin sınırlarını düzenleyen ve keyfiliğe karşı güvenceler içeren kuralların mevcut olmadığı

gerekçesiyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu, ihlalin tespiti ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ve haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Akşehir İnfaz Hâkimliğine (E.2016/850, K.2016/868) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 257,50 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Akşehir Ağır Ceza Mahkemesine (2016/793 D.İş)ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ARZU ALDAN VE CİHAN KARACA

**B. No: 2017/18361 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/18361

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARZU ALDAN VE CİHAN KARACA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/18361)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucular : 1. Arzu ALDAN

Vekili : Av. Gamze YALÇIN İLBOĞA

2. Cihan KARACA

Vekili : Av. Ahmet Cemil AKAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aile hekimi olarak çalışan başvurucuların üyesi oldukları sendikanın aldığı kararlar uyarınca çeşitli tarihlerde mesai ya da nöbet saatlerinde iş bırakma eylemi gerçekleştirmeleri nedeniyle ihtar puanıyla cezalandırılmalarının sendika hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 2017/40174, 2017/40205, 2018/6320 ve 2018/6426 numaralı başvuruların 2017/18361 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, Nigar Hürel ve diğerleri (B. No: 2017/16800, 22/11/2022) başvurusunda aile hekimi olan başvurucuların aynı nitelikteki eylemleri dolayısıyla ihtar puanı şeklinde almış oldukları cezaları sendika hakkı kapsamında incelemiştir. Anılan

kararda; Anayasa Mahkemesinin 5/8/2022 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan E.2022/43, K.2022/81 sayılı Genel Kurul kararıyla 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanunu'nun 8. maddesinde yer alan ve "…sözleşmenin feshini gerektiren nedenlerin,…" yönetmelikle düzenlenmesine izin veren ibareyi iptal ettiği ve ihtar puanı şeklinde uygulanan cezaların sözleşmenin feshini gerektirecek nedenlerin bir parçası olduğu belirtilmiştir. Bu itibarla başvurucunun sendika hakkına yapılan müdahalenin düzenlendiği 5258 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile 30/12/2010 tarihli ve 27801 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler ile Sözleşme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 14. maddesi ve 2 No.lu cetvelinin maddi anlamda kanunilik koşulunu karşılayacak biçimde erişilebilir, öngörülebilir ve belirli olmadığı sonucuyla sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

4. Somut başvuruda, anılan karara konu edilen mevzuat hükümleri ve aynı olay kapsamında bir müdahalede bulunulduğu anlaşıldığından söz konusu kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması isteminde bulunmuştur. Bununla birlikte başvurucu Arzu Aldan birleştirilen başvuruları için ayrı ayrı 10.000 TL manevi tazminat, iki başvurusu için ise ayrı ayrı 5.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucu Cihan Karaca ise herhangi bir tazminat talebinde bulunmamıştır. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için manevi zararları karşılığında başvurucu Arzu Aldan'a taleple bağlı olarak her bir başvurusu için ayrı ayrı 10.000 TL olmak üzere toplam 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu Arzu Aldan'ın yargılama aşamasında ödediği harçlar ve vekâlet ücreti nedeniyle maddi tazminat talebinde bulunduğu anlaşıldığından anılan istemin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin sendika hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Edirne İdare Mahkemesine (E.2016/634, K.2016/1167), Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2016/712, K.2017/497), Diyarbakır 1. İdare

Mahkemesine (E.2016/704, K.2017/636), Diyarbakır 2. İdare Mahkemesine (E.2016/734, K.2017/8) ve Diyarbakır 3. İdare Mahkemesine (E.2016/686, K.2017/515) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucu Arzu Aldan'a toplam 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 1.104,40 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 11.004,40 TL yargılama giderinin başvurucu Arzu Aldan'a,257,50 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.157,50 TL yargılama giderinin başvurucu Cihan Karaca'ya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# NASRADDİN ORAL VE DİĞERLERİ

**B. No: 2017/32915 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/32915

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NASRADDİN ORAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/32915)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucular : 1. Nasraddin ORAL

2. Mehmet Ruşen KILIÇ

Başvurucular Vekili : Av. Mehmet Rüştü TİRYAKİ

3. Şerafettin ÇALIMLI

Vekili : Av. Bülent DURAN

4. Edip NAZLIER

5. Hüseyin KAYA

6. Mahmut SEZER

7. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası

Başvurucular Vekili : Av. İbrahim AFŞAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, öğretmen olan başvurucuların üyesi oldukları sendikanın aldığı kararlar uyarınca göreve gelmeme veya derse girmeme şeklindeki eylemleri nedeniyle haklarında

açılan idari soruşturmalar sonucu görev yerlerinin değiştirilmesinin örgütlenme özgürlüğünü ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 2017/36587, 2018/26077, 2018/32403, 2018/33768 ve 2019/1121 numaralı başvuruların 2017/32915 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Gerçek Kişi Başvurucular Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, Mustafa Akıcıoğlu (B. No: 2018/2513, 11/5/2022) kararında olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan başvuruyu örgütlenme özgürlüğü yönünden incelemiştir. Anılan kararda; kamu görevlisi başvurucunun göreve gelmeme eylemiyle kamu hizmetinin etkin işleyişi için gerekli olan öngörülebilirlik ihtiyacı ile birlikte çalışma ortamındaki güven ilişkisine zarar verdiği, başvuru formunda sunulan bilgi ve iddialardan başvuru konusu naklen atama işleminin hizmet gerekleri dışında cezai ve caydırıcı amaçlarla gerçekleştirildiği veya kamu görevlisinin hayatı üzerinde katlanması gerekenden daha ciddi etkiler yarattığı şeklinde bir değerlendirme yapılmasının mümkün olmadığı belirtilerek başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda, söz konusu kararda yapılan değerlendirmeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Başvurucular, farklı mahkemeler arasında aynı konuya ilişkin içtihat farklılığı bulunması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi sendika kararından kaynaklanan bir müdahaleyi incelediği Dilek Kaya (B. No: 2018/14313, 17/7/2019, §§ 65-70) kararında, somut olayda kısa sürede belli sayıda farklı karar verildiğini ve derece mahkemeleri arasında hukuk kurallarının yorumlanmasından kaynaklanan içtihat farklılığının ancak derinleşmiş ve sürekli bir nitelik kazanmış olması hâlinde adil yargılanma hakkının ihlaline yol açılabileceğini belirterek başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla anılan kararla benzer şartlara sahip mevcut başvuruda da söz konusu kararda yapılan değerlendirmeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucuların örgütlenme özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tüzel Kişi Başvurucu Yönünden

6. Başvuru, münhasıran gerçek kişi başvurucuların görev yerinin değiştirilmesi işlemlerine ilişkindir. Somut olayda başvurucu sendikaya herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır. Bununla birlikte başvurucu, sendika tüzel kişiliğinin haklarını doğrudan etkileyen somut bir olgu ileri sürmemiştir. Dolayısıyla tüzel kişi başvurucunun ihlale konu edilen işlem nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilendiği söylenemez. Buna göre başvurunun tüzel kişi başvurucu yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § § 39-47).

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Gerçek kişi başvurucular yönünden örgütlenme özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tüzel kişi başvurucu yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# SEVDA YEŞİLKAYA

**B. No: 2018/5010 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/5010

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEVDA YEŞİLKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/5010)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğçe TAKCI

Başvurucu : Sevda YEŞİLKAYA

Vekili : Av. Raziye ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözaltında güvenlik güçlerinin sözlü ve fiziksel şiddetine maruz kalınması, olumsuz tutulma koşullarında tutulması ve bu iddialar hakkında etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/2/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 13/8/2016 tarihinde PKK/KCK silahlı terör örgütü üyeliği suçlamasıyla gözaltına alınmış, 28/8/2016 tarihinde müsnet suçtan tutuklanmıştır.

7. Başvurucunun gözaltına girişi sırasındaki muayenesi sonrası temin edilen 13/8/2016 tarihli (saat 04.47) genel adli muayene raporunda darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir. Başvurucunun bu tarihten sonra gözaltında bulunduğu süre zarfında her gün genel adli muayene raporu temin edilmiştir. Bu raporların hepsinde darp ve cebir izine rastlanmadığı kaydı mevcuttur.

8. Başvurucunun İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) sunduğu şikâyet dilekçesi ekindeki 17/8/2016 tarihli genel adli muayene raporunda yer alan ve doktor tarafından yazılan bir kısım notun okunamadığı fakat raporda darp ve cebir izine rastlanmadığının yazılı olduğu görülmüştür. Bunun dışında yine şikâyet dilekçesi ekinde sunduğu 22/8/2016 tarihinde hazırlanan genel adli muayene raporunun lezyonlar ile ilgili bulgular kısmında "sağ el bileğinde şüphe ağrı+hematom duvara [Vurmuş ya da vurma yazmakta olup tam olarak okunamamaktadır.]" tespitine yer verilmiş, bu raporun sonuç kısmında darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu 14/10/2016 tarihinde 17/8/2016 ve 22/8/2016 tarihli genel adli muayene raporlarını da sunarak Cumhuriyet Başsavcılığına polis memurları hakkında işkence, kötü muamele, hakaret, tehdit, görevi kötüye kullanma suçlarından suç duyurusunda bulunmuştur.

10. Cumhuriyet Başsavcılığı; Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosundan 19/10/2016 tarihli yazı ile başvurucunun yakalanmasına, gözaltına alınmasına, tutuklanmasına yönelik verilen kararların, polis memurlarınca düzenlenmiş tutanakların ve yakalanmasından ceza infaz kurumuna teslim edilene kadar geçen sürede alınan tüm adli raporların okunaklı örneklerinin iletilmesini talep etmiştir.

11. Cumhuriyet Başsavcılığı aynı tarihte, yukarıda talep edilen belgelerin yanı sıra şikâyet dilekçesinde yaşlı, kısa boylu, kafasının ortası hafif kel, gözleri iri ve göbekli olarak tarif edilen polis memurunun kim olduğunun tespit edilerek bu aşamada sadece sicil numarasının bildirilmesini, kamera görüntüleri varsa bunların iletilmesini İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden talep etmiştir.

12. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü 13/12/2016 tarihli yazısıyla, başvurucunun Oto Hırsızlık Büro Amirliği nezarethanesinde 13/8/2016 ile 28/8/2016 tarihleri arasında gözaltında kaldığını, 12/12/2016 tarihinde yapılan teknik incelemede kamera cihazında 19/11/2016 tarihinden itibaren kamera kaydının olduğunun, talep edilen tarihlere ait kaydın olmadığının tespit edildiğini, 16/12/2016 tarihli yazısıyla da şikâyet dilekçesinde yaşlı, kısa boylu gibi özelliklerle tarif edilen polis memurunun kim olduğuna yönelik tespit yapılamadığını bildirmiştir.

13. Cumhuriyet Başsavcılığı aynı tarihte İstanbul Valiliğinden olayla ilgili olarak yürütülen disiplin soruşturmasına dair evrakın iletilmesini talep etmiştir. İl Emniyet Müdürlüğünün 17/9/2017 tarihli yazısıyla disiplin soruşturması açılmasına yer olmadığı değerlendirilerek dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmiştir. Yazının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Müşteki vekilinin iddiasının 13-17.08.2016 tarihi itibariyle TEM Şube Müdürlüğü Bürosunda gece görev yaptığı İl Emniyet Müdürlüğünce bildirilen görevlilerin fiziksel özelliklerine uymadığı, görevlilerin en kısasının 174 cm olduğu, bu ölçünün kısa boylu olarak değerlendirilmeyeceği, görevlilerden en yaşlı olanın ise 1976 doğumlu olduğu bunun da yaşlı olarak değerlendirilmesinin güç olduğunun değerlendirildiği, ifadesi alınan görevlilerden [M.Ç.nin] saçının başının üst bölgesini tamamen açıkta bırakacak şekilde dökülmüş olduğu, bunun 'kafasının ortası hafif kel' şeklinde tasvir edilemeyeceği,

Müşteki vekilinin dilekçesinde şikayetçinin gördüğünde belirttiği şahısları kesin olarak tespit edeceğini ileri sürmesine karşın müşteki vekilinin bürosuna telefonla ulaşılarak müvekkiliyle birlikte yada tek başına şikayetçi sıfatıyla ifade vermek üzere davet edilmesine ve ifade için gün ve saat verilmesine rağmen bu davete icabet etmediği,

...

Şikayetçinin ileri sürdüğü hususları ortaya koyacak açık kanıtlar bulunmadığı, nezarethane girişi çıkışı ve nezarethanede bulunduğu sürede alınan adli raporların tamamında darp cebir izine rastlanmadığının belirtildiği, iddiaları kanıtlayacak bir bulguya rastlanılmadığı anlaşıldığından... bir işlem yapılmasına yer olmadığı kanaati bildirilmiştir..."

14. Cumhuriyet Başsavcılığı 8/11/2016 tarihinde İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünden (Şube Müdürlüğü) başvurucuya ait genel adli muayene raporlarının incelenerek başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığına dair bir bulgu olup olmadığının bildirilmesini, bulgulara göre kesin rapor düzenlenmesini talep etmiştir. Şube Müdürlüğünün 10/11/2016 tarihli raporunun ilgili kısmı şöyledir:

"...Haseki E.A. Hastanesinin 13.08.2016 tarih... raporunda ve Beşiktaş Sait Çiftçi Devlet Hastanesinin 13.08.2016 tarih saat 17:43 ibareli raporunda haricen bir lezyon bildirilmediği, Sarıyer Devlet Hastanesinin 15.08.2016 tarih saat 18:29 ibareli, Sarıyer Devlet Hastanesinin 17.08.2016 tarihli... saat 15:52 ibareli raporunda, 19.08.2016 tarih saat 15:53 ibareli raporunda, aynı hastanenin 20.08.2016 tarih saat 17:04 ibareli raporunda, aynı hastanenin 21.08.2016 tarih saat 16:58 ibareli raporunda, haricen bir lezyon bildirilmediği, haricen bir lezyon bildirilmediği, Beşiktaş Sait Çiftçi Devlet Hastanesinin 22.08.2016 tarih saat 17:03 ibareli raporda, sağ el bileğinde şişlik, ağrı ve hematom olduğunun belirtildiği, arızasının,

Kişinin yaşamını tehlikeye sokmadığı,

Basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu..."

15. Cumhuriyet Başsavcılığı 21/11/2017 tarihinde polis memurları hakkında görevi kötüye kullanma, zor kullanma yetkisine ilişkin sınırı aşma suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Müştekinin yargılanmakta olduğu İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesinin ... dosyasının bir sureti soruşturma evrakının içerisine konulmuştur.

Müştekinin gözaltı süresince alınan raporlarına ilişkin düzenlenen İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünün... 10/11/2016 tarihli raporunda, ... haricen bir lezyon bildirilmediği, Beşiktaş Sait Çiftçi Devlet Hastanesinin 22.08.2016 tarih saat 17:03 ibareli raporda, sağ el bileğinde şişlik, ağrı ve hematom olduğunun belirtildiği, arızasının, kişinin yaşamını tehlikeye sokmadığı, basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu belirtilmiştir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğünün 16/12/2016 tarihli yazısında olaya ilişkin kamera görüntüsü olmadığı belirtilmiştir.

Yapılan soruşturma sonunda;

...

2-Müştekinin gözaltında kaldığı sürece alınan adli raporlarında sadece 22/08/2016 tarihli raporda sağ el bileğinde şişlik olduğunun belirtilmesi, bu yaranın basit nitelikte olması ve raporda bunun duvara çarpma sonucu oluştuğunun belirtilmiş olması,

Dikkate alındığında müştekinin soyut iddiası dışında polis memurlarının gözaltında kaldığı süre zarfında müştekiye yönelik suç teşkil eden bir eylemde bulunulduğuna ilişkin soruşturmaya devam edilmesi ve kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemediği anlaşılmıştır..."

16. Başvurucu; anılan karara itirazında kendisine şüphelileri teşhis etme imkânı tanınmadığını, kamera kayıtlarının iletilmemesinin suçu gizlemeye yönelik olduğunu, bir kişinin sinirlendiğinde bileğini duvara vurmasının olağan olmadığını ancak elin duvara vurulabileceğini, kolluk görevlilerinin ifadelerinin alınmadığını, emniyetin raporuna dayanarak kovuşturmasızlık kararı verildiğini belirtilmiştir.

17. İtiraz, İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliğinin 4/1/2018 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"... müşteki hakkında Beşiktaş Sait Çiftçi Devlet Hastanesince düzenlenen 22/08/2016 tarihli raporda müştekinin sağ el bileğinde şişlik, ağrı ve hematom bulguları olduğunun belirtildiği, bulguların altında 'duvara' vurduğu şeklinde tespitin bulunduğu, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün... konu ile ilgili tahkikat yazısında müştekinin tarif ettiği eşkale uygun herhangi bir polis memurunun tespit edilemediğinin ve müştekinin kaldığı nezarethane kısmı ile ilgili herhangi bir görüntü kaydının bulunmadığın belirtildiği, ... dikkate alındığında, müşteki vekilinin itirazının reddine..."

18. Ret kararı, başvurucuya 16/1/2018 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvurucu 15/2/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. İlgili hukuk için bkz. Vedat Şorli ve Bilal Şorli, B. No: 2014/10459, 13/7/2016, §§ 64-69; Mehmet Baydan [GK], B. No: 2014/16308, 12/4/2018, §§ 24, 25.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; gözaltında bulunduğu sürede kolluk görevlilerinin fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kaldığını, genel adli muayene raporunda sağ bileğinde yaralama tespit edildiğini, bu durumun maruz kaldığı kötü muamelenin açık bir delili olduğunu, tutulduğu süreçte kendisine çoğu zaman yemek verilmeyip tuvalete götürülmediğini iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca iddialarına rağmen olayın yeterli soruşturulmadığını, kolluk görevlilerinin şüpheli olarak ifadelerinin alınmadığını, polis memurunu teşhis edebileceğini beyan ettiği hâlde teşhis işleminin yaptırılmadığını, kamera kayıtlarına ulaşılamamasının delillerin saklanması

amacına yönelik olduğunu, kolluk görevlilerinin cezasız kalmasını sağlayacak şekilde eksik incelemeyle kovuşturmasızlık kararı verildiğini belirterek kötü muamele yasağı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde, İçişleri Bakanlığından temin edilen görüş ve belgeler uyarınca mevcut başvuruda işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilip edilmediğinin takdirinin Anayasa Mahkemesine ait olduğu belirtilmiştir.

23. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda dile getirdiği hususları yinelemiştir.

B. Değerlendirme

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu tarafından gözaltında kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine maruz kalındığı iddialarının yanında aynı zamanda sözlü şiddet nedeniyle de kötü muameleye maruz kalındığına ilişkin iddialar ileri sürülmüşse de, başvurucu bu iddiasını destekler mahiyette bir veri sunmadığı gibi dosyada bu tür bir bilgi ve belgeye de rastlanmadığından başvurucunun iddiaları bir bütün olarak kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmiş ve başvuru gözaltında kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine maruz kalındığı iddiasıyla sınırlı olarak incelenmiştir.

25. Anayasa’nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

26. Anayasa’nın "Devletin temel amaç ve görevleri " kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

1. Gözaltında Tutma Koşulları Nedeniyle Kötü Muameleye Maruz Kalındığına İlişkin İddia

27. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17). Anayasa Mahkemesi gözaltında tutulan kişilerin nezarethane tutma koşullarının yetersizliği nedeniyle kötü muameleye maruz kaldığı yönündeki iddialarıyla ilgili olarak temel ilkeleri ortaya koyduğu ve değerlendirmelerde bulunduğu kararında, şikâyete konu yetersiz koşullardaki tutma hâli sona ermişse idari yargı yolunda açılacak tam yargı (tazminat) davasını etkili bir yol olarak kabul etmiştir (Nebahat Baysal Gül, B. No: 2016/14634, 28/5/2019, §§ 17-31). Bu başvuruda da anılan içtihatta belirlenen temel ilkeden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Bu durumda 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi dikkate alındığında ulaşılabilir, tutulma koşullarının standartlara uygun olmaması sebebiyle doğan maddi ve manevi zararların karşılanması bakımından başarı şansı sunma ve

yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen tam yargı davası başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

30. Bununla birlikte bu aşama itibarıyla oluşan durum nedeniyle eldeki başvuruya ve eldeki başvuruyla aynı nitelikte olup Anayasa Mahkemesinde derdest olan başvurulara konu olaylar yönünden işbu kararın ardından açılması muhtemel idari davaların süresine ilişkin olarak bir hususun açıklığa kavuşturulması zorunluluğu doğmuştur. Öncelikle vurgulanmalıdır ki idari yargı yerlerinde açılacak davaların süresine ilişkin koşulları incelemek ve idari davaların süresinde açılıp açılmadığını değerlendirmek idari yargı mercilerinin takdirindedir. Ancak eldeki başvuru ve bununla aynı nitelikte olup derdest olan başvurular hakkında verilen başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararlarından sonra idari yargıya başvuran kişiler yönünden dava açma sürelerinin bu kişilerin mahkemeye erişim haklarının ihlaline neden olmayacak biçimde değerlendirilmesi gerektiği de tabiidir (Nebahat Baysal Gül, § 32).

2. Gözaltında Kolluk Görevlilerinin Fiziksel Şiddeti Nedeniyle Kötü Muameleye Maruz Kalındığına İlişkin İddia

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan bu iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

32. Yukarıda belirtildiği üzere bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde -Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesindeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır (Tahir Canan, § 25).

33. Yürütülecek ceza soruşturmalarının derhâl başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 116). Soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması gerekmektedir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 99).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

34. 13/8/2016 tarihinde gözaltına alınan başvurucu hakkında düzenlenen tüm adli muayene raporlarında herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda 17/8/2016 tarihli raporda birtakım okunaklı olmayan tespitler yer alsa da bu raporda da darp ve cebir izine rastlanmadığının kayıtlı olduğu görülmüştür. 22/8/2016 tarihli adli

muayene raporunda ise başvurucunun sağ el bileğinde ağrı ve hematom bulunduğu, ayrıca "duvara vurma ya da vurmuş" şeklinde bir ibarenin yanı sıra herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı yönünde bir kaydın bulunduğu anlaşılmıştır.

35. 22/8/2016 tarihli adli muayene raporundaki duvara vurma şeklinde kayıt altına alınan yaralanma dikkate alındığında başvurucunun gözaltı süresinde yaralandığı hususunda bir karine ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kamu makamlarınca sağlıklı olarak gözaltına alınan başvurucunun burada ne şekilde yaralandığının açıklanması gerekmektedir.

36. Bu bağlamda soruşturma dosyası incelendiğinde 22/8/2016 tarihli rapordaki doktor tarafından "duvara vurma ya da vurmuş" şeklinde yazılan ifade bakımından başvurucunun hakkında rapor düzenlendikten sonra söz konusu ifadenin kendisinin beyanına dayalı olarak yazılmadığı yönünde bir itirazının bulunmadığı görülmüştür. Başvurucunun aynı rapordaki darp cebir izine rastlanmadığı yönündeki kayda karşı da bir itirazı olmamıştır. Başvurucu, bileğindeki kanlanma ve şişlik şeklinde tarif edilen ve kendisinin de bu yönüyle bir itirazının olmadığı yaralanmasına ilişkin olarak sadece "bir kişinin sinirlendiğinde bileğini duvara vurmasının olağan olmadığı" şeklinde açıklama getirmektedir.

37. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinden önceki yetkili mercilerin başvurucunun kanlanma ve şişlik şeklinde tarif edilen yaralanmasının bileğini duvara vurması sonucu oluştuğu açıklamasının somut olayın koşullarına göre makul görülmesinde bir sorun olmadığı kanaatine varılmıştır. Bunun yanında aynı mercilerin başvurucunun iddiaları ile ilgili olarak bir sonuca varırken "Olay ve Olgular" bölümünde aktarılan idari soruşturmadaki bilgi ve belgelere dayanarak başvurucunun kendisine yönelik kötü muamelede bulunduğunu ileri sürdüğü ve fiziksel özelliklerini tarif ettiği polis memurlarının eşkâline uygun herhangi bir polis memurunun tespit edilemediğini de gözönünde tuttuklarını belirtmek gerekir.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

Engin YILDIRIM bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gözaltında tutma koşulları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Gözaltında kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine maruz kalınması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu gözaltında olduğu sürede kolluk görevlileri tarafından fiziksel şiddete maruz

kaldığını iddia etmekte ve bu husus hakkında etkili ceza soruşturulması yürütülmemesinden yakınmaktadır.

2. 13/8/2016 tarihinde gözaltına alınan başvurucuda, 22/8/2016 tarihli adli muayenesine kadar hakkında düzenlenmiş adli muayene raporlarında herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmamıştır. 17/8/2016 tarihli raporda birtakım okunaklı olmayan tespitler mevcut olsa da raporda darp ve cebir izine rastlanmadığının kayıtlı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte 22/8/2016 tarihli adli muayene raporunda başvurucunun sağ el bileğinde ağrı ve hematom bulunduğu, ayrıca “duvara vurma ya da vurmuş” şeklinde bir ibare olduğu görülmektedir.

3. 22/8/2016 tarihli adli muayene raporu dikkate alındığında başvurucunun gözaltı süresi içinde yaralandığı anlaşılmaktadır. Sağlıklı olarak gözaltına alındığı varsayılan başvurucunun burada ne şekilde yaralandığının tereddüde yer vermeyecek şekilde kamu makamlarınca açıklanması gerekmektedir.

4. Bir kişinin sağlıklı hâldeyken gözaltına alındığı ancak salıverildiği zaman vücudunda yaralanma tespit edildiği durumlarda söz konusu yaralanmanın nasıl oluştuğu hususunda makul bir açıklama getirme ve mağdurun bu yöndeki iddialarını çürütecek kanıtları sunma yükümlülüğü devlete aittir.

5. Bu bağlamda, 22/8/2016 tarihli raporda başvurucunun sağ el bileğindeki ağrı ve hematom yanında doktor tarafından "duvara vurma ya da vurmuş" şeklinde yazılı ibare bakımından, her ne kadar aynı raporun sonuç kısmında darp ve cebir izine rastlanmadığı kaydına yer verilmiş olsa da net olmayan vurma hususuna ilişkin sözkonusu ibarenin başvurucunun kolunu duvara vurduğunu beyan etmesi üzerine mi yazıldığı ya da hangi nedenle yazıldığı yürütülen soruşturma kapsamında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açıklığa kavuşturulamamıştır.

6. Öte yandan 22/8/2016 tarihli raporda bilekte hematom bulgusu var iken özellikle 23/8/2016 ve 24/8/2016 tarihli adli muayene raporları ve sonraki tarihli diğer raporlarda önceki raporda yer alan hematom bulgusunun akıbetine hiç yer verilmemesi yalnızca darp ve cebir izine rastlanmadığının belirtilmesi raporlar arasında bir çelişki oluşturmaktadır. Hematom bulgusunun tespit edildiği 22/8/2016 tarihinden bir ve iki gün sonra düzenlenen genel muayene raporlarında bu bulgunun akıbetinin ne olduğu da soruşturma kapsamında netleştirilmemiştir.

7. Başvurucunun şikâyetine ilişkin olayda, yürütülen soruşturma kapsamında daha objektif niteliği olduğu açık olan kamera görüntüleri de -kayıtların bulunmaması nedeniyle- temin edilememiştir. Bu görüntülerin neden temin edilemediği hususunda idarece yeterli sayılabilecek bir açıklama yapılmamıştır.

8. Başvurucunun kötü muamele iddiasına delil olarak sunduğu adli raporun netleştirilmesi amacıyla söz konusu raporu ve sonrasındaki adli muayene raporlarını düzenleyen doktorların tanık olarak beyanlarının alınarak hem “duvara vurma ya da vurmuş” ibaresinin netleştirilmesinin hem de sonraki tarihli raporlardaki hematom bulgusunun akıbetine dair belirsizliğin ve raporlar arasındaki çelişkinin giderilmesi de sağlanamamıştır.

9. Bu değerlendirmeler ışığında başvurucunun gözaltında güvenlik güçlerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığı iddiası bakımından yukarıda yapılan tüm tespitler doğrultusunda gözaltında yaralanmasına ilişkin olarak kamu makamlarınca makul bir açıklamanın yapılmadığı anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edildiğinin kabulü gerekmektedir.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının hem usulü güvenceler hem de esas yönünden ihlal edildiği sonucuna ulaştığımdan çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye Engin YILDIRIM

# MERAL KAYA

**B. No: 2018/11836 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/11836

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERAL KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/11836)

Karar Tarihi: 11/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı:19/4/2023 - 32168

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Duygu KALUKÇU

Başvurucu : Meral KAYA

Vekili : Av. Mevlüt ELMALI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisi bozulduğu için iş sözleşmesi feshedilen başvurucunun açtığı işe iade davasının reddi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/4/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde, yargılama sürecindeki dava dosyalarında ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelerde yer aldığı şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. 1983 doğumlu olan başvurucu, 2005 yılında Sınırlı Sorumlu Kayseri Pancar Ekicileri Kooperatifi (işveren) nezdinde işçi statüsünde (merkez satış mağazası destek elemanı olarak) çalışmaya başlamış; 2006 yılında ise evlenmiştir.

7. İşveren Yönetim Kurulunun 4/8/2016 tarihli toplantısında, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) soruşturmaları kapsamında başvurucunun eşi/kocası hakkında tutuklama tedbiri uygulandığı gerekçesiyle ve olağanüstü hâl döneminde çıkarılan Başbakanlık genelgesi gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesine karar verilmiş ve bu karar aynı tarihte başvurucuya tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talepleriyle işveren aleyhine 1/9/2016 tarihinde dava açmıştır. Kayseri 2. İş Mahkemesine (Mahkeme) sunduğu dava dilekçesinde başvurucu; feshin usule aykırı olduğunu, fesih bildiriminde feshin açık ve kesin sebebinin bildirilmediğini ileri sürmüştür.

9. Davalı işveren tarafından sunulan 20/9/2016 tarihli cevap dilekçesinde; başvurucunun eşiyle ilgili uygulanan tutuklama tedbirinden bahsedilerek iş sözleşmesinin işçi ile işveren arasındaki güven ilişkisinin sarsıldığı gerekçesiyle feshedildiği, işe iade davasının haksız ve kötü niyetli olarak açıldığı ileri sürülmüştür.

10. Mahkeme 6/4/2017 tarihli duruşmada davalı tanıklarını dinlemiş ve başvurucu ile vekilinin tanık beyanlarına karşı diyeceklerini sormuştur. Bu kapsamda dinlenen tanıklardan E.B., muhasebe bilgi işlem bölümünde çalıştığını, başvurucunun güven ilişkisini sarsacak olumsuz bir davranışının bulunmadığını, N.S. ise mali ve idari işler şefi olarak çalıştığını, başvurucunun işlerini iyi yaptığını, işverenin başvurucuya karşı herhangi bir güvensizliğinin olmadığını, başvurucunun herhangi bir disiplin suçunun da bulunmadığını beyan etmiştir.

11. Mahkeme 25/5/2017 tarihli gerekçeli kararında feshin geçersizliğine ve davacının işe iadesine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü ve Cumhuriyet Başsavcılığı'ndandavacı hakkında FETÖ/PDY soruşturması kapsamında herhangi bir işlem yapılıp yapılmadığı hususu sorulmuş cevabi yazılardadavacı hakkında FETÖ/PDY soruşturması kapsamında herhangi bir işlem yapılmadığı bildirilmiştir.

Davalı tarafça bildirilen tanıklar duruşmada dinlenmiştir.

Toplanan deliller değerlendirildiğinde; davalı tarafça davacının iş akdinin eşinin FETÖ/PDY soruşturması kapsamında tutuklanması sebebiyle işçi ile işveren arasındaki güven ilişkisinin sarsılması nedeni ile sona erdirildiği belirtilmiş ise de dosyaya celbedilen emniyet ve savcılık yazılarından davacı hakkında FETÖ/PDY soruşturması kapsamında herhangi bir işlem yapılmadığının bildirildiği yine dinlenen davalı tanık beyanlarından davacının işyerinde güven ilişkisini sarsacak herhangi bir olumsuz davranışının bulunmadığı bu nedenle işverence yapılan feshin haklı nedene dayanmadığı anlaşıldığından feshin geçersizliği ile davacının işe iadesine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki hüküm tesis edilmiştir."

12. İşveren, gerekçeli karara karşı 30/6/2017 tarihli dilekçesi ile istinaf talebinde bulunmuş;

kararın usul ve esas açısından kanuna aykırı olduğunu, feshin haklı nedene dayandığını, başvurucu ile aralarındaki güven ilişkisinin sarsıldığını, başvurucunun bütün yasal hakları ödenmesine rağmen dava açmasının kötü niyetli olduğunu gösterdiğini belirtmiştir. Başvurucu ise 7/7/2017 tarihli cevap dilekçesinde; işveren nezdinde on yılı aşkın süredir çalıştığını, bu süreçte işverenin güvenini kötüye kullanma anlamında hiçbir sıkıntı yaşanmadığını, emniyet amiri olan eşinin darbe girişiminden sonra FETÖ/PDY kapsamında ceza soruşturması geçirmesi nedeniyle iş akdinin feshedilmesinin suçta ve cezada şahsilik ilkesi, masumiyet karinesi gibi kavramlar gözönüne alındığında hukuk devleti ilkesi açısından kabul edilemez olduğunu ileri sürmüştür.

13. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 4/10/2017 tarihli kararı ile mahkeme kararının ortadan kaldırılmasına ve davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Somut olayda, davacı özel hukuk tüzel kişisi olan, davalı Sınırlı Sorumlu Kayseri Pancar Ekicileri Koop.'nde çalışırken, eşinin FETÖ/PYD ile ilişkisi sebebiyle tutuklanmış olması ve yayınlanan KHK'lar gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedildiği yazılı bildirim ile sabittir. Davalının kamu kurumu olmaması sebebiyle, KHK'lar kapsamında iş akdinin feshi nedeniyle işe iade edilmemesi hükümlerinin olayda uygulanma yeri bulunmamaktadır. Bu nedenle olay 4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Bilindiği üzere 15/07/2016 tarihinde FETÖ/PDY terör örgütünün silahlı darbe kalkışmasından dolayı ülkemizde 20/07/2016 tarihinde olağanüstü hal ilan edilmiştir. FETÖ/PDY terör örgütü tarafından 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyetinin varlığına ve birliğine karşı başarısız bir darbe girişiminde bulunulduğu, bu girişimden sonra Bakanlar Kurulu tarafından olağanüstü hal ilan edildiği, gerek askeri gerekse sivil kesimdeki tüm sorumluların tespiti ve cezalandırılması için tüm ülke kapsamında görevden alma, meslekten ihraç, uzaklaştırma, gözaltına alma ve tutuklama gibi adli ve idari tedbir ve uygulamalar yapıldığı herkesin bilgisi dahilindedir. Davacının da bu kapsamda terör örgütüyle bağlantılı bulunarak tutuklanan eşi sebebiyle işten çıkarılması haklı değilse de, geçerli bir fesih nedeni olup, davacının işe iade talebinin reddi gerekirken kabulü hatalı olmuştur. Davalının istinaf talebinin kabulü ile mahkeme kararının kaldırılarak işe iade talebinin reddine dair aşağıdaki hüküm kurulmuştur."

14. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay 22. Hukuk Dairesi yaptığı inceleme neticesinde 22/2/2018 tarihli kararla, Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Dosya kapsamının birlikte değerlendirilmesiyle yapılan inceleme sonucunda, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kurallarına göre, Bölge Adliye Mahkemesi kararında bir isabetsizlik bulunmadığından, yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan kararın ONANMASINA, aşağıda yazılı temyiz harcının temyiz edene yükletilmesine, 22/02/2018 tarihinde oybirliği ile kesin olarak karar verildi."

15. Nihai karar 9/4/2018 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

16. 20/4/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

17. İlgili mevzuat için bkz. Berrin Baran Eker [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-25.

B. Yargıtay Kararları

18. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/10/2007 tarihli ve E.2007/16878, K.2007/30923 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı işveren, davacının geçmişten gelen sabıkası ve özellikle yasadışı örgütle bağlantısı nedeni ile güvenlik önlemi olarak iş sözleşmesini feshetmiştir. Bu fesih Alman Hukukunda ve Alman Federal Mahkemelerinde şüphe feshi olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir fesihte, işverenin işçisine karşı duyduğu şüphe, aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açmaktadır. İşverenden katlanması beklenemeyecek bir şüpheden dolayı, işçinin iş ilişkisinin devamı için gerekli olan uygunluğu ortadan kalktığından, güven ilişkisinin sarsılmasına yol açan şüphe, işçinin kişiliğinde bulunan bir sebeptir. Ciddi, önemli ve somut olayların haklı kıldığı şüphe, güven potansiyeline sahip olmaksızın ifa edilemeyecek iş için işçinin uygunluğunu ortadan kaldırdığından, şüphe feshi, işçinin yeterliliğine ilişkin fesih türü olarak gündeme gelecektir. Davacının geçmişte yasadışı örgüt üyesi olması, davacının görev yaptığı bölgede terör olaylarının artması ve demiryolu ulaşımının da hedefte bulunması, davalı işveren açısından iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, elverişli objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphenin bulunduğu anlamına gelmektedir. Davacının iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedenle yapıldığı kabul edilmelidir. Davanın reddi yerine yazılı şekilde kabulü hatalıdır."

19. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/22-2715, K.2018/1720 sayılı kararı şöyledir:

"...şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güveni yıkmaya elverişli, objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphe mevcut olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanıtlanamaması gerektiğinden, somut uyuşmazlıkta davacının sabit olan, doğruluk ve bağlılığa uymayan nitelikteki eyleminin şüphe feshi teşkil etmediği de açıktır. ..."

20. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde değerlendirme yapılacak olursa, somut olayda davacının iş sözleşmesinin feshi ile ilgili yasal dayanakların 4857 sayılı İş Kanunu ile birlikte Bakanlar Kurulu kararı ile ülke genelinde ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında çıkartılan kanun hükmünde kararnameler olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Söz konusu kararnamelerin iş sözleşmesi ile çalışan işçilere yönelik hükümleri incelendiğinde, gerek 667 sayılı KHK'nin 4. maddesi gerekse 673 sayılı KHK'nin 7. maddesinde bu kanun hükmünde kararnameler kapsamında iş sözleşmesi feshedilen işçilerin bir daha yeniden doğrudan veya dolaylı olarak eski işinde veya benzer işlerde görevlendirilemeyecekleri, bunların işe iadesinin mümkün olmadığı şeklinde emredici nitelikte düzenlemelerin yer aldığı görülecektir. Bu yasal düzenlemelerin nitelik itibariyle, kamu düzenine ilişkin ve açıkça emredici nitelikte olduğu değerlendirildiğinde, açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağı göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla, ilgili kanun hükmünde kararnameler kapsamındaki fesihlere ilişkin olarak açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden

araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir.

Buna göre görülmekte olan davada, sözleşmenin feshine dayanak bilgi ve belgelerin mahkemece resen araştırılması gerekmekte ise de, dosyada sadece Erzurum Cumhuriyet Baş Savcılığına davacı hakkında soruşturma veya kovuşturma olup olmadığı yönünde yazılan yazı cevabi ile yetinildiği , bu yönde başkaca bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Davacının iş sözleşmesinin feshine dayanak objektif değerlendirmelerin neler olduğu, hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı davalı bankadan sorularak; bunun yanında resen araştırma ilkesi kapsamında davacı hakkında mevcut ise adli ya da idari soruşturma evrakları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve İstihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi Teknolojileri Kurumu'ndan getirtilmeli, varsa davacı ile ilgili bilgi ve belgeler ile yine Bank Asya nezdinde açılmış mevduat hesapları, hesap hareketleri ve bankacılığa ilişkin işlemler olup olmadığı sorulmalı, tüm bilgi ve belgeler değerlendirilerek ulaşılacak sonuca göre hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeyle yazılı gerekçe ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davacının davasının kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirir."

21. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Taraf iradesine öncelik verilmesi sadece davanın açılmasında değil, yargılama sırasında taraflara ait bir çok usul işleminde de kendisini gösterir...Yani, yargılamada esas olan, dava malzemelerinin taraflarca toplanması ve mahkemeye sunulması olarak tanımlayabileceğimiz 'taraflarca hazırlama (getirilme) ilkesi' dir. Bu ilkenin geçerli olduğu davalarda, dava malzemelerinin mahkemeye tam olarak getirilmemesinin sorumluluğunu taraflar üstlenmiş olup; hakim, kural olarak tarafların ileri sürmediği vakıaları ve belirli bir delili kendiliğinden araştıramaz ve taraflara hatırlatamaz. Diğer yandan, kamu düzenini ilgilendiren davalarda, irade serbestisinin ve taraf iradesine tanınan üstünlüğün bir sonucu olan 'taraflarca hazırlama ilkesi' yerine, kendiliğinden (resen) araştırma ilkesinin uygulanması esastır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda; hâkim, davanın ispatı için gereken bütün delillere kendiliğinden başvurur; taraflar da yargılama bitinceye kadar delil gösterebilirler. Bu davalarda bir bakıma, dava ile ilgili olguların hazırlanmasında, tarafların yanında, hakimin de görevli olması söz konusudur.

Bu açıklamalar karşısında kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği de olsa işçinin terör örgütleri ile irtibatının bulunması halinde bu durumun hem kamu güvenliğini hem de özel güvenliği tehdit edeceği açıktır. Bu nedenle davalı tarafın cevap dilekçesi ile davacının iş akdinin .../... bağlantısı bulunduğuna dair kuvvetli şüphe duyulması sebebi ile feshedildiğini belirttiği görülmekle; eldeki davada taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucu; yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığını, mahkeme kararı neticesinde varılan sonucun hakkaniyete aykırı olduğunu, iş akdinin kendisiyle alakası olmayan bir sebepten ötürü feshedildiğini, bu durumun hukuk devleti ilkesi gereği kabul edilemez olduğunu, kaldı ki iş akdinin feshedildiği dönemde eşi hakkında verilmiş bir mahkûmiyet

kararının dahi bulunmadığını, sadece suç isnadının mevcut olduğunu belirterek hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Bakanlık görüşünde, taraflar arasındaki iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, geçerli nedenle feshin söz konusu olduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesi tarafından davanın reddine karar verildiği ve anılan kararın kanun yollarından geçerek kesinleştiği hatırlatılmış; hukuk kurallarını yorumlama yetkisinin derece mahkemelerine ait olduğu, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan durum olmadığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti mahiyetinde kalacağı hususlarında değerlendirmeler içeren Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verilerek başvurucunun iddialarının da bu kapsamda olduğu ileri sürülmüştür.

25. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı cevap dilekçesinde, başvuruya konu yargı kararlarının hukuk devleti ilkesine, yürürlükte olan mevzuata, suç ve cezaların şahsiliği ilkesi ile masumiyet ilkesine ve somut olayın koşullarına aykırılık taşıdığını, yargılama sürecinde işveren tarafından gösterilen tanıkların bile hakkında olumsuz bir beyanda bulunmadıklarını, hem fesih bildiriminde hem de gerekçeli kararlarda tarafına yönelik hiçbir isnat olmadığını, eşi hakkında uygulanan tedbir gerekçe gösterilerek işten çıkartılmasının hakkaniyete aykırı olduğunu belirtmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucunun temel iddiası; iş akdinin kendisi ile ilgili olmayan bir neden ileri sürülerek feshedildiği, bu kapsamda derece mahkemelerinin de sadece işverenin gerekçesine dayanarak işe iade davasını reddetmesinin adil yargılanma hakkına aykırı olduğu hususuna ilişkindir. Sonuç olarak başvurucu, bütün idari ve yargısal süreç boyunca işten çıkarılmasına ilişkin olarak tarafına yönelik bir tespitin yapılamadığını, buna rağmen işe iade davasının adil yargılanma hakkına aykırı bir şekilde reddedildiğini ileri sürmektedir. Tüm bu açıklamalar ışığında başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

29. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

30. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa’nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

31. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri; dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açık bir keyfîlik bulunmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (İbrahim Ataş, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23).

32. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (İbrahim Ataş, § 24).

33. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hâle getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

34. Somut olayda, işveren nezdinde 2005 yılında çalışmaya başlayan başvurucunun iş sözleşmesi, FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu şüphesiyle feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdinin geçerli bir nedene dayanmadan feshedildiğini belirterek işveren aleyhine işe iade istemiyle dava açmıştır.

35. Başvurucu, kendisi ile ilgili bir tespit olmadığı hâlde iş akdinin feshedildiğinden yakınmakta; bu yöndeki iddia ve itirazlarının derece mahkemelerince incelenmediğini ileri sürmektedir.

36. Bölge Adliye Mahkemesi 4/10/2017 tarihli gerekçeli kararında, başvurucunun emniyet amiri olan eşi hakkında FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında tutuklama tedbiri uygulandığını belirterek başvurucunun iş akdinin geçerli nedenle feshedildiğini, işçi ile işveren arasındaki güven ilişkisinin sarsıldığını, iş akdinin devamının beklenemeyeceği derecede işverende şüphe meydana geldiğini ifade etmiş ve davanın reddine karar vermiş;

bu karar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir (bkz. §§ 13,14).

37. Başvuruya konu olayda, derece mahkemelerince -işverenin kamu kurumu olmaması sebebiyle- olağanüstü hâl döneminde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelere dayanılamayacağı gerekçesiyle mevcut davada iş akdinin feshi 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde ve şüphe feshi kapsamında değerlendirilmiştir.

38. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında da belirtildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinde bulunan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir (bkz. §§ 18-20). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

39. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkı, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç konumundadır. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedirler.

40. Öte yandan Yargıtay, şüphe feshi kapsamında açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağını belirtmiştir. Bu itibarla şüphe feshi kapsamında açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanmaktadır (bkz. § 21). Yani derece mahkemelerinin tarafların ileri sürdüğü yahut ortaya koyduğu tespitlerden bağımsız olarak ayrıca araştırma yapması ve yine tarafların iddia ve itirazlarını bu kapsamda değerlendirerek bir sonuca varması gerekmektedir.

41. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde, somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda makul olması aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken, mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (bkz. §§ 29-33).

42. Tüm bu açıklamalar karşısında şüphe gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda, özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüpheye neden olan durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi, keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir.

43. Somut olayda başvurucu hakkında işvereni şüphe feshine götüren olgunun, başvurucuya değil eşine/kocasına ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Hukuk devletinde bir kimsenin başkalarının fiillerinden sorumlu tutulması -kanunda öngörülen- çok istisnai hâller dışında kabul edilemez. Çağdaş hukuk sistemleri bireyin özerkliğini esas alarak ona haklar bahşetmekte ve sorumluluklar yüklemektedir. Bir kimsenin hukuken ve fiilen davranışlarını kontrol etme gücü ve yükümlülüğünü haiz olmadığı başka bir bireyin fiillerden dolayı kamu otoritelerinin yaptırımına maruz kalması bireysel özerklik düşüncesiyle bağdaşmamaktadır (Sebiha Kaya, B. No: 2108/34124, 20/5/2021, § 54).

44. Başvuruya konu yargılamada, başvurucunun eşi/kocasıyla ilgili tespitin mesleki anlamda ne gibi bir tehdit oluşturduğu hususlarının ortaya konulamadığı, işveren tarafından tanık olarak gösterilen kişilerin beyanlarında dahi başvurucu aleyhine bir ifade geçmediği görülmektedir (bkz. § 10). Başvurucunun eşi/kocası hakkında devam eden yargısal sürecin nihayete ermediği, kaldı ki başvurucunun bu süreç ile hiçbir bağlantısının bulunmadığına dair iddialarının derece mahkemeleri tarafından karşılanmadığı gibi bahsi geçen yargısal sürecin başvurucuyla olan somut bağlantısı da ortaya konulamamıştır.

45. Sonuç olarak gerekçeli kararda, işveren yönünden başvurucu ile aralarındaki güven ilişkisinin sarsılmasına neden olan olay ve olgulara dair yeterli açıklamanın yapılmadığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle iş akdinin feshinin geçerli bir sebebe dayanıp dayanmadığı, tarafların iddia ve savunmaları değerlendirilerek gerekçelendirilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

46. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

47. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

48. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

49. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesine (E. 2017/2855, K. 2017/1959) iletilmek üzere Kayseri 2. İş Mahkemesine (E. 2016/552, K. 2017/269)GÖNDERİLMESİNE,

D. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# BERNA MİLLİ

**B. No: 2018/34720 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/34720

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BERNA MİLLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/34720)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Duygu KALUKÇU

Başvurucu : Berna MİLLİ

Vekili : Av. Abdülhamid ZOR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesi feshedilen başvurucunun işe iade davasının reddi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/11/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde, yargılama sürecindeki dava dosyalarında ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelerde yer aldığı şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. 1990 doğumlu olan başvurucu, bir kamu bankası (işveren) tarafından açılan sınavı kazanmak suretiyle 22/3/2013 tarihli iş sözleşmesine istinaden Gümüşhane şubesinde -başvurucunun beyanına göre portföy yöneticisi olarak- çalışmaya başlamıştır.

7. İşveren Yönetim Kurulu 12/8/2016 tarihli toplantısında, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 14., 17. ve geçici 6. maddelerini referans göstermek suretiyle ihbar ve kıdem tazminatı ödenmek üzere başvurucunun iş akdinin feshedilmesine karar vermiştir. Bu karar 18/8/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talepleriyle işveren aleyhine 19/9/2016 tarihinde dava açmıştır. Gümüşhane Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) -iş mahkemesi sıfatıyla- tarafından kabul edilen dava dilekçesinde başvurucu; feshin usule aykırı olduğunu, fesih bildiriminde feshin açık ve kesin sebebinin belirtilmediğini ileri sürmüştür.

9. Davalı işveren sunduğu 20/10/2016 tarihli cevap dilekçesinde, iş sözleşmesinin kendileri açısından haklı ve zaruri sebeplerle feshedildiğini, 15 Temmuz darbe girişiminin akabinde 20/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl (OHAL) ilan edildiğini ve bu kapsamda bazı tedbirlerin alınmasının zaruri olduğunu, başvurucunun sözleşmesinin de bu kapsamda ve haklı nedenle feshedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ise cevaba cevap dilekçesinde; hakkında hiçbir cezai soruşturma yahut kovuşturma bulunmadığını, ayrıca idari bir soruşturma da açılmadığını, millî güvenliğe tehdit olarak görülen yapı ve oluşumlar ile bağlantısının ne olduğuna dair herhangi bir gerekçe gösterilmeden iş sözleşmesinin feshedildiğini belirtmiştir.

10. Mahkeme 27/12/2016 tarihli duruşmada dosyanın bilirkişi incelemesine gönderilmesine karar vermiştir. Bu kapsamda 6/2/2017 tarihinde dosyaya ibraz edilen bilirkişi raporunda, fesih beyanının gerekçe içermediği ve başvurucunun savunmasının usulüne uygun bir şekilde alınmadığı tespit edilerek feshin usulüne uygun olmadığı yönünde görüş bildirilmiştir.

11. Mahkeme 4/4/2017 tarihli gerekçeli kararında, fesih bildiriminin yazılı olarak yapıldığını ancak fesih sebebinin açık ve kesin bir şekilde gösterilmediğini belirterek feshin geçersizliğine ve davacının işe iadesine hükmetmiştir.

12. İşveren, gerekçeli karara karşı 3/5/2017 tarihli dilekçesi ile istinaf talebinde bulunmuş; Mahkemenin eksik inceleme neticesinde hatalı değerlendirme ile karar verdiğini, darbe teşebbüsü sonrası ilan edilen OHAL kapsamında ülke genelinde kamu kurum ve kuruluşları nezdinde zaruri tedbirler alındığını, bu kapsamda kendilerinin de Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üyeliği, irtibat ya da iltisakı olan çalışanları tespit etmek amacıyla birtakım çalışmalar yaptıklarını, davaya konu olan işlemin de bu kapsamda tesis edildiğini, nitekim uluslararası sözleşmelerde dahi sadakat borcuna aykırılığın işverene fesih imkânı tanıdığını, bu kapsamda işverenin işçisine karşı duyduğu şüphenin fesih nedeni sayıldığını, kendi nitelikleri de gözönüne alındığında sözleşmenin feshinde keyfî davranmadıkları gibi feshin mecburiyet arz ettiğini belirtmiştir.

13. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 13/7/2017 tarihli kararıyla, Mahkemenin kararının ortadan kaldırılmasına ve davanın reddine

hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Somut olayda davacı işçinin işyeri 667 Sayılı KHK. nin 2. maddesi uyarınca kapatılmasına karar verilen kurumlara ilişkin listede yer almamaktadır. Bu nedenle dava hakkında 675 Sayılı KHK. nin 16. maddesi kapsamında değerlendirme yapılabilmesi mümkün olmayıp673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesine göre değerlendirme yapılarak davacının iş sözleşmesinin yasal düzenleme kapsamında sona erdirildiğinden ve yasal yetki nedeni ile fesihlerde 4857 sayılı İş Kanunu'nun18 ve devamı maddeleri uyarınca geçersizlik koşulları aranmayacağından işe iade davası bakımından en azından geçerli nedenin bulunduğu, feshin haklı nedene dayanıp dayanmadığı hususunun ileride açılacak bir alacak davasında irdelenmesinin mümkün olduğu anlaşılmakla davanın reddi gerekmiştir."

14. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay 22. Hukuk Dairesi yaptığı inceleme neticesinde 3/10/2017 tarihli kararıyla, Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Kanun hükmünde kararnamede fesih gerekliliğinin vurgulanmış olması, feshin yargısal denetime tabi tutulmayacağı anlamına gelmez. Bu itibarla, davalı işverence iş sözleşmesinin KHK kapsamında feshedildiği ileri sürüldüğüne göre, davacının 'terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olup olmadığı' hususu mahkemece resen araştırılmalıdır.

...

Söz konusu kararnamelerin iş sözleşmesi ile çalışan işçilere yönelik hükümleri incelendiğinde, gerek 667 sayılı KHK'nin 4. maddesi gerekse 673 sayılı KHK'nin 7. maddesinde bu kanun hükmünde kararnameler kapsamında iş sözleşmesi feshedilen işçilerin bir daha yeniden doğrudan veya dolaylı olarak eski işinde veya benzer işlerde görevlendirilemeyecekleri, bunların işe iadesinin mümkün olmadığı şeklinde emredici nitelikte düzenlemelerin yer aldığı görülecektir. Bu yasal düzenlemelerin nitelik itibariyle, kamu düzenine ilişkin ve açıkça emredici nitelikte olduğu değerlendirildiğinde, açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağı göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla, ilgili kanun hükmünde kararnameler kapsamındaki fesihlere ilişkin olarak açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir.

Buna göre görülmekte olan davada, sözleşmenin feshine dayanak bilgi ve belgelerin mahkemece resen araştırılması gerekmekte ise de, bu yönde herhangi bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Davacının iş sözleşmesinin feshine dayanak objektif değerlendirmelerin neler olduğu, hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı davalı bankadan sorularak; bunun yanında resen araştırma ilkesi kapsamında davacı hakkında mevcut ise adli ya da idari soruşturma evrakları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve İstihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi Teknolojileri Kurumu'ndan getirtilmeli, varsa davacı ile ilgili bilgi ve belgeler ile yine Bank Asya nezdinde açılmış mevduat hesapları, hesap hareketleri ve bankacılığa ilişkin işlemler olup olmadığı sorulmalı, tüm bilgi ve belgeler değerlendirilerek

ulaşılacak sonuca göre hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeyle yazılı gerekçe ile davanın reddi hatalı olup bozmayı gerektirir."

15. Bölge Adliye Mahkemesi, bozma sonrası yaptığı inceleme ve değerlendirme neticesinde 16/5/2018 tarihli kararıyla, Mahkemenin kararının kaldırılmasına ve davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay bozma ilamı doğrultusunda yapılan araştırma neticesinde, davacının birinci derece yakını hakkında terör örgütü ile irtibatlı olduğuna ilişkin ceza soruşturması olduğu nazara alındığında; taraflar arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği, işverenden iş akdinin devamının beklenemeyecek derecede şüphe meydana geldiği sonucuna varılmıştır. İşe iade davası bakımından geçerli nedenin bulunduğu anlaşılmakla davanın reddi gerekmiştir."

16. Başvurucu anılan karara karşı tekrar temyiz kanun yoluna başvurmuş ancak Yargıtay 22. Hukuk Dairesi tarafından 11/9/2018 tarihli kararla Bölge Adliye Mahkemesi kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle onanmasına hükmedilmiştir.

17. Nihai karar 22/10/2018 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

18. 20/11/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

19. İlgili mevzuat için bkz. Berrin Baran Eker [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-26.

B. Yargıtay Kararları

20. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/10/2007 tarihli ve E.2007/16878, K.2007/30923 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı işveren, davacının geçmişten gelen sabıkası ve özellikle yasadışı örgütle bağlantısı nedeni ile güvenlik önlemi olarak iş sözleşmesini feshetmiştir. Bu fesih Alman Hukukunda ve Alman Federal Mahkemelerinde şüphe feshi olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir fesihte, işverenin işçisine karşı duyduğu şüphe, aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açmaktadır. İşverenden katlanması beklenemeyecek bir şüpheden dolayı, işçinin iş ilişkisinin devamı için gerekli olan uygunluğu ortadan kalktığından, güven ilişkisinin sarsılmasına yol açan şüphe, işçinin kişiliğinde bulunan bir sebeptir. Ciddi, önemli ve somut olayların haklı kıldığı şüphe, güven potansiyeline sahip olmaksızın ifa edilemeyecek iş için işçinin uygunluğunu ortadan kaldırdığından, şüphe feshi, işçinin yeterliliğine ilişkin fesih türü olarak gündeme gelecektir. Davacının geçmişte yasadışı örgüt üyesi olması, davacının görev yaptığı bölgede terör olaylarının artması ve demiryolu ulaşımının da hedefte bulunması, davalı işveren açısından iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, elverişli objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphenin bulunduğu anlamına gelmektedir. Davacının iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedenle yapıldığı kabul edilmelidir. Davanın reddi yerine yazılı şekilde kabulü hatalıdır."

21. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/22-2715, K.2018/1720 sayılı kararı şöyledir:

"...şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güveni yıkmaya elverişli, objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphe mevcut olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları

göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanıtlanamaması gerektiğinden, somut uyuşmazlıkta davacının sabit olan, doğruluk ve bağlılığa uymayan nitelikteki eyleminin şüphe feshi teşkil etmediği de açıktır. ..."

22. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde değerlendirme yapılacak olursa, somut olayda davacının iş sözleşmesinin feshi ile ilgili yasal dayanakların 4857 sayılı İş Kanunu ile birlikte Bakanlar Kurulu kararı ile ülke genelinde ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında çıkartılan kanun hükmünde kararnameler olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Söz konusu kararnamelerin iş sözleşmesi ile çalışan işçilere yönelik hükümleri incelendiğinde, gerek 667 sayılı KHK'nin 4. maddesi gerekse 673 sayılı KHK'nin 7. maddesinde bu kanun hükmünde kararnameler kapsamında iş sözleşmesi feshedilen işçilerin bir daha yeniden doğrudan veya dolaylı olarak eski işinde veya benzer işlerde görevlendirilemeyecekleri, bunların işe iadesinin mümkün olmadığı şeklinde emredici nitelikte düzenlemelerin yer aldığı görülecektir. Bu yasal düzenlemelerin nitelik itibariyle, kamu düzenine ilişkin ve açıkça emredici nitelikte olduğu değerlendirildiğinde, açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağı göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla, ilgili kanun hükmünde kararnameler kapsamındaki fesihlere ilişkin olarak açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir.

Buna göre görülmekte olan davada, sözleşmenin feshine dayanak bilgi ve belgelerin mahkemece resen araştırılması gerekmekte ise de, dosyada sadece Erzurum Cumhuriyet Baş Savcılığına davacı hakkında soruşturma veya kovuşturma olup olmadığı yönünde yazılan yazı cevabi ile yetinildiği , bu yönde başkaca bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Davacının iş sözleşmesinin feshine dayanak objektif değerlendirmelerin neler olduğu, hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı davalı bankadan sorularak; bunun yanında resen araştırma ilkesi kapsamında davacı hakkında mevcut ise adli ya da idari soruşturma evrakları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve İstihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi Teknolojileri Kurumu'ndan getirtilmeli, varsa davacı ile ilgili bilgi ve belgeler ile yine Bank Asya nezdinde açılmış mevduat hesapları, hesap hareketleri ve bankacılığa ilişkin işlemler olup olmadığı sorulmalı, tüm bilgi ve belgeler değerlendirilerek ulaşılacak sonuca göre hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeyle yazılı gerekçe ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davacının davasının kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirir."

23. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Taraf iradesine öncelik verilmesi sadece davanın açılmasında değil, yargılama sırasında taraflara ait bir çok usul işleminde de kendisini gösterir...Yani, yargılamada esas olan, dava malzemelerinin taraflarca toplanması ve mahkemeye sunulması olarak tanımlayabileceğimiz 'taraflarca hazırlama (getirilme) ilkesi' dir. Bu ilkenin geçerli olduğu davalarda, dava malzemelerinin mahkemeye tam olarak getirilmemesinin sorumluluğunu taraflar üstlenmiş olup; hakim, kural olarak tarafların ileri sürmediği vakıaları ve belirli bir delili kendiliğinden araştıramaz ve taraflara hatırlatamaz. Diğer yandan, kamu düzenini ilgilendiren davalarda, irade serbestisinin ve taraf iradesine tanınan üstünlüğün bir sonucu olan 'taraflarca

hazırlama ilkesi' yerine, kendiliğinden (resen) araştırma ilkesinin uygulanması esastır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda; hâkim, davanın ispatı için gereken bütün delillere kendiliğinden başvurur; taraflar da yargılama bitinceye kadar delil gösterebilirler. Bu davalarda bir bakıma, dava ile ilgili olguların hazırlanmasında, tarafların yanında, hakimin de görevli olması söz konusudur.

Bu açıklamalar karşısında kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği de olsa işçinin terör örgütleri ile irtibatının bulunması halinde bu durumun hem kamu güvenliğini hem de özel güvenliği tehdit edeceği açıktır. Bu nedenle davalı tarafın cevap dilekçesi ile davacının iş akdinin .../... bağlantısı bulunduğuna dair kuvvetli şüphe duyulması sebebi ile feshedildiğini belirttiği görülmekle; eldeki davada taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; hiçbir gerekçe gösterilmeden haksız ve hukuka aykırı bir şekilde iş sözleşmesinin feshedildiğini, bu sebeple yapılan feshin geçersiz olduğunu, hakkında hiçbir adli yahut idari soruşturma bulunmadığını belirtmiştir. Yargılama sürecinde davalı tarafından babası ve ablası hakkındaki soruşturmaların gerekçe olarak gösterildiğini ifade eden başvurucu, bu süreçlerin beraatle sonuçlandığını, öte yandan yakınlarıyla ilgili yürütülen soruşturmaların fesih için gerekçe gösterilmesinin suçta ve cezada şahsilik ilkesine aykırı olduğunu, nitekim benzeri bir yargılamada mahkemelerin aksi yönde karar verdiklerini, bu kapsamda adil yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde, ilk derece mahkemesi tarafından taraflar arasındaki iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, geçerli nedenle feshin söz konusu olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği ve anılan kararın kanun yollarından geçerek kesinleştiği hatırlatılmış; hukuk kurallarını yorumlama yetkisinin derece mahkemelerine ait olduğu, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan durum olmadığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti mahiyetinde kalacağı hususlarında değerlendirmeler içeren Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verilmiştir. Ayrıca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün akabinde ülke genelinde OHAL ilan edildiği, OHAL ilanı sonrası Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden (Sözleşme) kaynaklanan hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin yükümlülükler konusunda 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine derogasyon beyanının sunulduğu ifade edilmiştir. Sözleşme'nin 15. maddesi ile Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 4. maddesi gereğince olağanüstü dönemlerde devletlerin olağan dönemdeki hukuk rejiminin dışına çıkabileceği, durumun gereklerine uygun şekilde temel hak ve özgürlükleri olağan döneme nazaran daha fazla kısıtlayabileceği belirtilmiştir. Yine görüş yazısında, Anayasa'nın 15. maddesinin de bu gibi durumlarda nasıl hareket edileceğine ilişkin düzenlemeleri içerdiği ve OHAL döneminde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruların incelenmesi aşamasında dikkate alınması gerektiği şeklinde değerlendirmelere yer verilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

28. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucunun temel iddiası; iş akdinin gerekçesiz bir şekilde feshedildiği, buna mukabil derece mahkemesi kararının gerekçesinde sadece yakınları hakkında bir tespite yer verildiği, bu nedenle davanın reddedilmesinin adil yargılanma hakkına aykırı olduğu hususuna ilişkindir. Tüm bu açıklamalar ışığında başvurunun bu kısmının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

31. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

32. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa’nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

33. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri; dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varırken kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açık bir keyfîlik bulunmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (İbrahim Ataş, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23).

34. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini

anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (İbrahim Ataş, § 24).

35. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hâle getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Somut olayda işveren nezdinde 22/3/2013 tarihinden itibaren çalışmakta olan başvurucunun iş sözleşmesi, FETÖ/PDY ile irtibatı olduğu gerekçesiyle feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdinin geçerli bir nedene dayanmadan feshedildiğini belirterek işe iade istemiyle işveren aleyhine dava açmıştır.

37. Başvurucu, kendisi ile ilgili bir tespit olmadığı hâlde gerekçesiz bir şekilde iş akdinin feshedildiğinden yakınmakta; bu yöndeki iddia ve itirazlarının derece mahkemelerince incelenmediğini ileri sürmektedir.

38. Bölge Adliye Mahkemesi 16/5/2018 tarihli gerekçeli kararında başvurucunun birinci derece yakını hakkında terör örgütü ile irtibatlı olduğuna ilişkin ceza soruşturması olduğunu belirterek iş akdinin geçerli nedenle feshedildiğini, işçi ile işveren arasındaki güven ilişkisinin sarsıldığını, iş akdinin devamının beklenemeyeceği derecede işverende şüphe meydana geldiğini ifade etmiş ve davanın reddine karar vermiş; bu karar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir (bkz. §§ 15, 16).

39. Başvuruya konu olayda, şüphe feshinin 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (667 sayılı KHK) gerekçe gösterilerek yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu şekilde kamu görevinden çıkartılan kişiler ilgili mevzuatın açık ve emredici hükmü gereği bir daha kamu kurum ve kuruluşlarında doğrudan yahut dolaylı olarak çalışamayacaklardır. Dolayısıyla sonuçları itibarıyla ciddiyet arz eden bir durum söz konusudur ve bu kapsamda her ne kadar şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında da belirtildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinde bulunan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir (bkz. §§ 20, 21). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

40. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkı, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç konumundadır. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk

kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedirler.

41. Öte yandan Yargıtay, 667 sayılı KHK'nın ilgili hükümlerinin kamu düzenine ilişkin ve açıkça emredici nitelikte olduğunu değerlendirmiş; bu kapsamda açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağını belirtmiştir. Bu itibarla ilgili kanun hükmünde kararnameler kapsamındaki fesihlere ilişkin olarak açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanmaktadır (bkz. §§ 22, 23 ). Yani derece mahkemelerinin tarafların ileri sürdüğü yahut ortaya koyduğu tespitlerden bağımsız olarak ayrıca araştırma yapması ve yine tarafların iddia ve itirazlarını bu kapsamda değerlendirerek bir sonuca varması gerekmektedir.

42. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda makul olması aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken, mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (bkz. §§ 31-35).

43. Tüm bu açıklamalar karşısında şüphe gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda, özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüpheye neden olan durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi, keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir.

44. Somut olayda işvereni başvurucu hakkında şüphe feshine götüren olgunun başvurucunun şahsına değil birinci derece yakınına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Hukuk devletinde bir kimsenin başkalarının fiillerinden sorumlu tutulması -kanunda öngörülen- çok istisnai hâller dışında kabul edilemez. Çağdaş hukuk sistemleri bireyin özerkliğini esas alarak ona haklar bahşetmekte ve sorumluluklar yüklemektedir. Bir kimsenin hukuken ve fiilen davranışlarını kontrol etme gücü ve yükümlülüğünü haiz olmadığı başka bir bireyin fiillerinden dolayı kamu otoritelerinin yaptırımına maruz kalması bireysel özerklik düşüncesiyle bağdaşmamaktadır (Sebiha Kaya, B. No:2108/34124, 20/5/2021, § 54).

45. Başvuruya konu yargılamada, başvurucunun hangi yapılanma ile iltisakı olduğu hususunda dahi bilgi verilmediği, birinci derece yakınına dair yapılan tespitin kendisi ile olan bağlantısı, bunun mesleki anlamda ne gibi bir tehdit oluşturduğu hususlarının ortaya konulamadığı görülmektedir. Başvurucunun babası hakkında devam eden yargısal süreç nedeniyle FETÖ/PDY ile bağlantılı olabileceği tespiti, tarafların yargılama sürecinde ibraz ettikleri dilekçelerden anlaşılmaktadır ki bu noktada yargısal sürecin beraat ile neticelendiği iddiası da -temyiz aşamasında ileri sürüldüğü hâlde- derece mahkemeleri tarafından hiçbir şekilde değerlendirmeye alınmamıştır.

46. Sonuç olarak gerekçeli kararda, işveren yönünden başvurucu ile aralarındaki güven

ilişkisinin sarsılmasına neden olan olay ve olgulara dair yeterli açıklamanın yapılmadığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle iş akdinin feshinin geçerli bir sebebe dayanıp dayanmadığı, tarafların iddia ve savunmaları değerlendirilerek gerekçelendirilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

48. Başvurucu ayrıca haksız fesih işlemi nedeniyle masumiyet karinesi ile çalışma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddialarına ilişkin olarak kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

50. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

51. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

52. Dosyalardaki belgeden tespit edilen 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesine (E. 2018/856, K. 2018/1266) iletilmesi için Gümüşhane Asliye Hukuk Mahkemesine (İş Mahkemesi sıfatıyla) (E. 2016/672, K. 2017/216) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# A.F.H.

**B. No: 2018/37511 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/37511

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.F.H. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/37511)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : A.F.H.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işe iade davasında, davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/12/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 18/2/2013 tarihinden beri Borsa İstanbul Anonim Şirketi (Şirket) bünyesinde özel pazar uzman yardımcısı olarak çalışırken 18/7/2016 tarihinde başvurucunun iş akdi feshedilmiştir.

7. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle 12/8/2016 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, çalıştığı süre içinde iş akdini haklı olarak feshedebilecek herhangi bir olumsuz davranışının bulunmadığını belirtmiştir. İş akdinin haklı bir sebep olmaksızın feshedilmesinden yakınmıştır. Feshin son çare olma ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. İstanbul 31. İş Mahkemesi (Mahkeme) 1/2/2017 tarihinde, 1/9/2016 tarihli ve 29818 2. Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (673 sayılı KHK) 7. maddesi gereğince davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Kararda; Şirketin kamu sermayeli şirket olduğu, 673 sayılı KHK'nın 7. maddesi gereğince başvurucunun Şirkette yeniden istihdam edilemeyeceği ifade edilmiştir.

9. Başvurucu, karara karşı 7/2/2017 tarihinde istinaf yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu; iş akdinin ihtiyaç kalmaması nedeniyle feshedildiği, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile ilişkili olma ihtimali üzerinde durulmadığı gibi güveninin zedelenmesine de gerekçe gösterilmediğini, aynı gerekçe ile sözleşmesi feshedilen kişilerden bazılarının işe geri alınmasına karşın kendisinin hâlen işsiz olduğunu ifade etmiştir.

10. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 32. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 25/5/2017 tarihinde istinaf başvurusunu kabul ederek mahkeme kararını kaldırmış ve davayı kabul ederek feshin geçersizliği ile başvurucunun işe iadesine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun Genel Müdürlük kararının ekindeki 51 kişilik listede 35. sırada yer aldığı bilgisine yer verilmiştir. Karar içeriğinden, ekli listedeki personelin iş sözleşmelerinin "hizmetlerine ihtiyaç duyulmaması" şeklindeki gerekçeyle feshedildiğinin anlaşıldığı aktarılmıştır. Her ne kadar Şirket, başvurucunun FETÖ/PDY kapsamında yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda iş akdinin feshedildiğini söylese de gerek Genel Müdürlük kararı ve ekindeki listede gerekse bu karara dayalı olarak düzenlenen fesih bildiriminde başvurucunun iş akdinin belirtilen nedenle feshedildiğine yönelik bir açıklamanın olmadığı ifade edilmiştir. İşverenin -fesih bildiriminde ileri sürmüş olduğu fesih sebebi ile bağlı olup- sebep bildirmemesinin ya da bildirdiği sebebi sonradan değiştirmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle başvurucu hakkında tesis edilen fesih işleminin geçerli olduğunu söylemenin mümkün olmadığı söylenmiştir.

11. Şirket 18/7/2017 tarihinde karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur.

12. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 7/5/2018 tarihinde dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine geri çevrilmesine karar vermiştir. Kararda; başvurucu hakkında adli ve idari yönden FETÖ/PDY soruşturması olup olmadığı, varsa buna ilişkin belgelerin ve sonucunun Cumhuriyet Başsavcılığından, çalıştığı Şirketten sorularak gelecek cevap ve belgelerle birlikte gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

13. Yargıtay 8/10/2018 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozularak ortadan kaldırılmasına ve davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Dairemizce yapılan geri çevirme sonrasında gelen müzekkere cevaplarında davacı hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde soruşturmanın devam ettiğini bildirmiştir. Davacı işçi hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından terör örgütü üyeliği kapsamında hazırlık soruşturması başlatılması, işveren yetkili kurulları tarafından yapılan feshin şüphe feshine dayandığını göstermektedir. Bu durumda işveren tarafından yapılan fesih geçerli nedene dayanmakta olup, ilk derece mahkemesi tarafından verilen karar yerindedir.

Bölge Adliye Mahkemesinin fesih bildiriminde neden gösterilmemesine dayalı olarak verdiği işe iade kararı hatalı olup, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, hukuki ilişkinin nitelendirilmesine ve özellikle şüphe feshini gerektiren delillerin bulunmasına, göre Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararın bozularak ortadan kaldırılmasına karar vermek gerekmiştir."

14. Nihai karar başvurucuya 13/12/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu karara karşı 13/12/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurucu hakkında 2016 yılında FETÖ/PDY'ye üye olma suçuna ilişkin soruşturma başlatılmıştır. Söz konusu soruşturmaya ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 18/3/2022 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararda, başvurucunun ByLock kullanıcısı olmadığı, örgütle iltisaklı dernek ve vakıflarda üyelik kaydının bulunmadığı, örgüt tepe yönetimi ile irtibatının bulunmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca başvurucunun örgütle iltisaklı şirketlerde sigorta kaydının bulunmadığı bilgisine yer verilmiştir. Bank Asya'da hesabı bulunmadığı gibi kullandığı GSM hattının geçmişe dönük HTS kayıtlarının incelendiği ancak atılı suça ilişkin bir tespitte bulunulmadığı aktarılmıştır. Elde edilen tüm bilgilerin değerlendirilmesinden başvurucunun örgütle üyelik olarak nitelendirilebilecek seviyede bir ilişki içinde olduğuna dair kamu davasına dayanak teşkil edecek herhangi bir delil bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

16. İlgili mevzuat için bkz. Berrin Baran Eker [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-25.

B. Yargıtay Kararları

17. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/22-2715, K.2018/1720 sayılı kararı şöyledir:

"... şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güveni yıkmaya elverişli, objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphe mevcut olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanıtlanamaması gerektiğinden, somut uyuşmazlıkta davacının sabit olan, doğruluk ve bağlılığa uymayan nitelikteki eyleminin şüphe feshi teşkil etmediği de açıktır. ..."

18. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde değerlendirme yapılacak olursa, somut olayda davacının iş sözleşmesinin feshi ile ilgili yasal dayanakların 4857 sayılı İş Kanunu ile birlikte Bakanlar Kurulu kararı ile ülke genelinde ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında

çıkartılan kanun hükmünde kararnameler olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Söz konusu kararnamelerin iş sözleşmesi ile çalışan işçilere yönelik hükümleri incelendiğinde, gerek 667 sayılı KHK'nin 4. maddesi gerekse 673 sayılı KHK'nin 7. maddesinde bu kanun hükmünde kararnameler kapsamında iş sözleşmesi feshedilen işçilerin bir daha yeniden doğrudan veya dolaylı olarak eski işinde veya benzer işlerde görevlendirilemeyecekleri, bunların işe iadesinin mümkün olmadığı şeklinde emredici nitelikte düzenlemelerin yer aldığı görülecektir. Bu yasal düzenlemelerin nitelik itibariyle, kamu düzenine ilişkin ve açıkça emredici nitelikte olduğu değerlendirildiğinde, açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağı göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla, ilgili kanun hükmünde kararnameler kapsamındaki fesihlere ilişkin olarak açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir.

Buna göre görülmekte olan davada, sözleşmenin feshine dayanak bilgi ve belgelerin mahkemece resen araştırılması gerekmekte ise de, dosyada sadece Erzurum Cumhuriyet Baş Savcılığına davacı hakkında soruşturma veya kovuşturma olup olmadığı yönünde yazılan yazı cevabi ile yetinildiği , bu yönde başkaca bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Davacının iş sözleşmesinin feshine dayanak objektif değerlendirmelerin neler olduğu, hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı davalı bankadan sorularak; bunun yanında resen araştırma ilkesi kapsamında davacı hakkında mevcut ise adli ya da idari soruşturma evrakları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve İstihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi Teknolojileri Kurumu'ndan getirtilmeli, varsa davacı ile ilgili bilgi ve belgeler ile yine Bank Asya nezdinde açılmış mevduat hesapları, hesap hareketleri ve bankacılığa ilişkin işlemler olup olmadığı sorulmalı, tüm bilgi ve belgeler değerlendirilerek ulaşılacak sonuca göre hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeyle yazılı gerekçe ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davacının davasının kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirir."

19. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Taraf iradesine öncelik verilmesi sadece davanın açılmasında değil, yargılama sırasında taraflara ait bir çok usul işleminde de kendisini gösterir...Yani, yargılamada esas olan, dava malzemelerinin taraflarca toplanması ve mahkemeye sunulması olarak tanımlayabileceğimiz 'taraflarca hazırlama (getirilme) ilkesi' dir. Bu ilkenin geçerli olduğu davalarda, dava malzemelerinin mahkemeye tam olarak getirilmemesinin sorumluluğunu taraflar üstlenmiş olup; hakim, kural olarak tarafların ileri sürmediği vakıaları ve belirli bir delili kendiliğinden araştıramaz ve taraflara hatırlatamaz. Diğer yandan, kamu düzenini ilgilendiren davalarda, irade serbestisinin ve taraf iradesine tanınan üstünlüğün bir sonucu olan 'taraflarca hazırlama ilkesi' yerine, kendiliğinden (resen) araştırma ilkesinin uygulanması esastır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda; hâkim, davanın ispatı için gereken bütün delillere kendiliğinden başvurur; taraflar da yargılama bitinceye kadar delil gösterebilirler. Bu davalarda bir bakıma, dava ile ilgili olguların hazırlanmasında, tarafların yanında, hakimin de görevli olması söz konusudur.

Bu açıklamalar karşısında kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği de olsa işçinin terör örgütleri ile irtibatının bulunması halinde bu durumun hem kamu güvenliğini hem de özel güvenliği tehdit edeceği açıktır. Bu nedenle davalı tarafın cevap dilekçesi ile davacının iş akdinin .../... bağlantısı bulunduğuna dair kuvvetli şüphe duyulması sebebi ile feshedildiğini belirttiği görülmekle; eldeki davada taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki

kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu, fesih için gereken yazılı bildirim usulüne uyulmadığını ifade etmiştir. Öte yandan fesih sebebinin açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya koyulmadığından şikâyet etmiştir. Son olarak emsal kararlardan farklı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde, başvurucu hakkında yürütülen işe iade davasına ilişkin sürece yer verildikten sonra kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Olayda başvuranın terör örgütü ile irtibat veya iltisakına ilişkin bir kısım tespitlerde bulunularak iş sözleşmesinin feshedildiği ve derece mahkemelerince yapılan şüphe feshinin hukuka uygun olduğuna karar verildiği ifade edilmiştir. Hukuk kurallarını yorumlama yetkisi derece mahkemelerine ait olduğunun ve iş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda, hangi nedenlerin haklı ve geçerli fesih nedeni oluşturduğuna ilişkin derece mahkemelerinin yorum ve değerlendirmesinin mevzuata uygun olup olmadığını denetlemenin Anayasa Mahkemesinin görevinde olmadığı ileri sürülmüştür. Öte yandan başvurucu hakkındaki tedbirlerin olağanüstü hâl döneminde alınması nedeniyle yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınması gerektiği de söylenmiştir.

23. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, hakkında yürütülen soruşturma sonunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini vurgulamıştır. İş akdine son verildiği tarihten sonra yürürlüğe giren KHK'ya dayanarak işlem tesis edilemeyeceğine yönelik emsal Bölge İdare Mahkemesi kararından bahsetmiştir.

2. Değerlendirme

24. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucunun temel iddiası; şüphe feshinin haklılığının derece mahkemelerince kanıtlanmamasıdır. Bu nedenle başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

27. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

29. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri, dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açık bir keyfîlik görüntüsünün olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (İbrahim Ataş, B. No:2013/1235, 13/6/2013, § 23).

30. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (İbrahim Ataş, § 24).

31. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hâle getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda başvurucunun iş sözleşmesi, yaptığı işe ihtiyaç kalınmaması nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucu, feshin geçersizliği ve işe iadesi istemiyle dava açmıştır. Mahkeme, Şirketin hukuki niteliğine vurgu yaparak 673 sayılı KHK uyarınca davanın esası hakkında karar verilemeyeceğine hükmetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ise başvurucu hakkında bildirilen fesih sebebinin yeterli açıklıkta olmaması nedeniyle davanın kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna karşın Yargıtay başvurucu hakkında yürütülen

soruşturmayı dayanak göstererek feshin geçerli bir sebebinin bulunduğunu ifade etmiştir.

33. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında da belirtildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinde bulunan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

34. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkının hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedir.

35. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda makul olması aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (bkz. §§ 27-31).

36. Yargıtay, şüphe feshi kapsamında açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağını belirtmiştir. Bu itibarla şüphe feshi kapsamında açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanmaktadır. Yani derece mahkemelerinin tarafların ileri sürdüğü yahut ortaya koyduğu tespitlerden bağımsız olarak ayrıca araştırma yapması, yine tarafların iddia ve itirazlarını bu kapsamda değerlendirerek bir sonuca varması gerekmektedir. Bu kapsamda derece mahkemelerinden beklenen, öncelikle işveren kurumun niteliği ile sözleşmesi feshedilen işçinin burada hangi pozisyonda çalıştığı, işinin mahiyeti ve öneminin ne olduğu hususlarının belirlenmesidir. Zira şüpheyi doğuran olay yahut durum, farklı pozisyonlarda çalışan kişiler yönünden farklı değerlendirme yapmayı gerektirebilmektedir. Bunun yanı sıra şüphe feshini doğuran durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması; milli güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi, keyfiliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir. Söz konusu kriterlerin -özellikle milli güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzunun ele alınması, hem işçi yönünden hem işveren yönünden adil bir denge kurulması icap etmektedir.

37. Başvuruya konu olayda Yargıtay, başvurucu hakkında başlatılan soruşturmayı gerekçe göstererek fesih işlemini hukuka uygun bulmuştur. Ancak başvurucu hakkında başlatılan soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiş ve başvurucunun örgüte üye olduğunu gösterecek yeterli düzeyde delil bulunmadığı ifade edilmiştir.

38. Bu durumda başvurucu hakkında bulunan soruşturmanın kapandığı hususu gözönüne alındığında başvurucunun terör örgütü ile bağlantısının ne olduğu ve nasıl tespit edildiğinin Yargıtay tarafından ortaya konulduğunu söylemek mümkün değildir.

39. Sonuç olarak başvurucu hakkında elde edilen bilginin iş akdinin feshini neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun Yargıtayın gerekçesinde yer almadığı görülmektedir. Yargıtayın başvurucu hakkında yürütülen soruşturmanın iş akdini feshetmedeki hukuki etkisini ve benzeri boyutlarını, işin esası ile ilgili kendi değerlendirmesini ortaya koyması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle terör örgütüyle herhangi bir bağının bulunmaması nedeniyle iş akdinin haksız olarak feshedildiğine ilişkin başvurucunun iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kovuşturulmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

41. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

42. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

43. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

44. İşe iade davalarında yargılamanın uzaması her iki taraf için de hukuki belirsizliğin devamına sebep olduğundan bu davaların ivedilikle sonuçlandırılması ayrı bir öneme sahiptir. Bu durum iş sözleşmesi feshedilen fakat bir an önce eski işine dönme beklentisi taşıyan ve bu yüzden yeni bir işe başlamakta tereddüt eden işçi açısından önemli olduğu gibi sözleşmesini feshettiği işçi yerine yeni bir işçi istihdam ederek iş organizasyonunu tamamlamak isteyen işveren açısından da önemlidir. Dolayısıyla iş sözleşmesinin feshine ilişkin uyuşmazlıkların kısa sürede sonuçlandırılması hem çalışanın hem de işverenin yararınadır (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 60).

45. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesindeki sürelerin düzenleyici nitelikte süreler olduğu, yapılması gereken duruşmalar ve duruşma aralıkları, bilirkişi raporlarının beklenmesi, şahitlerin dinlenmesiyle tebligat işlemleri gözönünde bulundurulduğunda bu sürelerin aşılabileceği görülmektedir. Bu nedenle öngörülen süreyi aşan her yargılamanın süresinin makul olmadığı ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği söylenemez. Bununla birlikte işe iade davalarının başvurucu açısından taşıdığı değer ile davanın kısa sürede bitirilmesindeki başvurucunun kişisel yararı gözönüne alındığında bu davaların süre yönünden diğer davalarla aynı nitelikte olduğu da söylenemez (Nesrin Kılıç, § 67).

46. Somut olayda başvurucunun 12/8/2016 tarihinde açtığı işe iade davası Yargıtayın 8/10/2018 tarihli kararıyla sona ermiştir. Açıklanan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 2 yıl 2 ay süren yargılamaya ilişkin sürenin makul olduğu sonucuna varmak gerekir. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

48. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden eşitlik ilkesinin ve cezaların şahsiliği ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. Başvurucu; ihlalin tespitine, yargılamanın yenilenmesine ve çalışmadığı dönemde uğradığı maddi kayıplar ile 2.000.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

50. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

51. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan

yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE YER OLMADIĞINA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 31. İş Mahkemesine (E.2016/858) GÖNDERİLMESİNE,

E. 294,70 TL harç tutarından oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ŞEREF ATA (2)

**B. No: 2019/1001 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/1001

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEREF ATA BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2019/1001)

Karar Tarihi: 11/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 7/3/2023-32125

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ömer MENCİK

Başvurucu : Şeref ATA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklu olan başvurucuya kurum dışından gelen bir dokümanın ceza infaz kurumu idaresince verilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucuya Ceza İnfaz Kurumu dışındaki bir yakını tarafından beş sayfalık, "Yargıçlar Siyasilerden Çok HSYK'dan Çekinir" başlığını taşıyan, bilgisayar çıktısı biçiminde bir doküman gönderilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu (Disiplin Kurulu) dokümanı incelemiş; bilgisayar çıktısı niteliğinde ve kaynağının belirsiz olması, savunma için kullanılabilecek veya resmî ya da eğitim amaçlı bir evrak niteliği taşımaması gerekçeleriyle başvuru konusu dokümanın başvurucuya verilmeyerek Kurumda saklanmasına karar vermiştir.

4. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararı sonrasında Çanakkale İnfaz Hâkimliğine (İnfaz

Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Hâkimlik, Disiplin Kurulu kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek şikâyeti 28/9/2018 tarihinde reddetmiştir. Başvurucu, Hâkimliğin kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Çanakkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi, Hâkimliğin kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek22/11/2018 tarihinde başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu nihai kararı 30/11/2018 tarihinde öğrenmiş, 31/12/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; bir hâkimin verdiği röportaja ilişkin dokümanın sakıncalı bulunarak kendisine verilmediğini, herhangi bir suç unsuru içermemesine rağmen keyfî kararlarla başvuru konusu dokümana ulaşmasının engellendiğini belirterek haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca bu dokümanı yargılama sürecinde delil olarak kullanacağını ancak başvuru konusu dokümana ulaşmasının engellendiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiği şikâyetine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara, Disiplin Kurulunun ve derece mahkemelerinin gerekçelerine yer verilmiştir. Ayrıca, başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerini yargılandığı ceza davasında öne sürmediği ifade edilmiş ve bu nedenle anılan şikâyet yönünden başvuru yollarının tüketilmediği belirtilmiştir.

10. Bakanlık adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetin esasına yönelik ise başvurucunun ceza yargılamasında, hakkındaki suçlamanın hukuki niteliği, iddianameye konu eylemler ve dosyada bulunan deliller hakkında bilgilendirildiğini ve yargılama aşamasında lehine olan hususları ileri sürebildiğini, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiğini, yargılamaya konu olaya ilişkin açıklamalarını mahkemeye iletebildiğini ifade etmiştir. Bakanlık son olarak mevcut başvuruda adil yargılanma hakkının ve haberleşme özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, söz konusu tespit ve değerlendirmelerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

11. Başvurucu; Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY)üye olma suçundan yargılandığını, söz konusu dokümanda kendisini yargılayan ceza mahkemesinin başkanının FETÖ/PDY'ye ilişkin bazı açıklamalarının yer aldığını, hakkında yürütülen ceza yargılamasındaki savunmasında bu dokümanı kullanmak istediğini ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu dokümanın başvurucuya verilmemesinin savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı ışığında ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır (benzer bir değerlendirme için bkz. Serhat Çetiner (2), B. No: 2016/78508, 27/11/2019, § 18).

12. Anayasa Mahkemesi Diyadin Akdemir (B. No: 2015/9562, 4/4/2018) kararında tutuklu ve hükümlülere gönderilen fotokopi şeklindeki dokümanların Anayasa Mahkemesince kabul edilen ilke ve kriterler ışığında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik

Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca yapılacak denetime tabi tutulmasının ceza infaz kurumu idareleri ve derece mahkemelerine makul olmayan bir yükümlülük getirilmesi anlamına geleceğine karar vermiştir (Diyadin Akdemir, § 21). Başka bir deyişle Anayasa Mahkemesine göre fotokopi şeklindeki dokümanların zorlayıcı bir ihtiyaç olmadığı müddetçe, herhangi bir denetime tabi tutulmaksızın ceza infaz kurumuna alınmaması kural olarak Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz (Eşref Arslan, B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 46).

13. Öte yandan suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi, savunma için yeterli imkâna yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olup bu hakkın doğal sonucudur (Ufuk Rifat Çobanoğlu, B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 37). Savunma için gerekli kolaylık kavramı şüpheliye/sanığa savunma için yardımcı olacak veya olabilecek zorunlu imkânları ifade etmekte ve silahların eşitliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Suç isnadı altındaki kişiye sağlanması zorunlu kolaylıklar, savunma için gerekli olanlardır. Kişinin beraat etmesini veya cezasının azaltılmasını sağlayabilecek delil niteliğindeki belgelere erişimine ve müdafiiyle görüşmesine izin verilmesi, gerekçeli kararın tebliğ edilmesi ve yargılama esnasında esaslı değişikliklerden haberdar edilmesi sağlanacak kolaylıklardır (Ufuk Rifat Çobanoğlu, § 45).

14. Hukuk yargılamasından farklı olarak ceza yargılamasının amacı maddi gerçeğe ulaşmaktır. Maddi gerçek, gerçekleştiği ileri sürülen olayın delillerle ortaya konulmasıdır. Bu yönüyle maddi gerçeği araştırma ilkesi ceza hâkimine tarafların beyanı ve/veya dosyada mevcut delillerle yetinmeyip resen araştırma yapma yükümlülüğü yükler. Ceza hâkimi, maddi gerçeği ortaya çıkarabilmek için her türlü delili mahkeme önünde çelişmeli hâle getirmeli ve değerlendirmelidir (Arifhan Mehmet Kızılyalın, B. No: 2016/9398, 14/9/2021, § 40). Buradan çıkan sonuca göre başvurucunun anılan dokümanı, yargılandığı ceza yargılamasında delil olarak ileri sürmesine ve ilgisi olması durumunda bunun dava dosyasına getirilmesine engel bir durum olmadığı açıktır. Hatta ceza hâkiminin yargılama için önemli görmesi hâlinde bunu dava dosyasına getirmesi bir zorunluluktur.

15. Somut olayda başvurucu, söz konusu dokümanı yargılandığı ceza mahkemesinde delil olarak ileri sürdüğü ve talepte bulunduğu hâlde mahkemece dosyaya getirilmediğini, bu nedenlerle ceza yargılamasında savunma için yeterli imkâna yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olamadığını ileri sürmemiş; dokümanın Ceza İnfaz Kurumu idaresince kendisine teslim edilmesinin kendisi için zorlayıcı bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymamıştır. Sonuç olarak başvurucunun savunması için kullanacağını söylediği beş sayfalık fotokopi niteliğindeki bilgisayar çıktısı dokümanın -ulaşmak için başka olanağı bulunduğundan- herhangi bir denetime tabi tutulmaksızın ceza infaz kurumuna alınmaması şeklindeki müdahalenin ifade özgürlüğü yönünden bir ihlal teşkil etmediğinin açık olduğu değerlendirilmiştir.

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM bu görüşe katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/1/2023 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Tutuklu olan başvurucuya gönderilen mektup ekinde yer alan “Yargıçlar Siyasilerden Çok HSYK’dan Çekinir” başlıklı bir röportaj metnini içeren 5 sayfalık bilgisayar çıktısına sakıncalı olduğu gerekçesiyle el konulmuştur.

2. İdare, çıktının kaynağının belirsiz olması ve savunma için kullanılabilecek veya resmi ya da eğitim amaçlı bir belge olmadığı gerekçeleriyle söz konusu belgeyi başvurucuya teslim etmemiştir.

3. FETÖ/PDY terör örgütüne üye olma suçundan yargılanan başvurucu adı geçen belgede kendisini yargılayan ceza mahkemesi başkanının FETÖ/PDY’ye ilişkin bazı açıklamalarının yer aldığı bir röportajın bulunduğunu, bu nedenle belgeyi savunmasında kullanmak istediğini belirtmiştir.

4. Hükümlü ve tutuklulara gönderilen fotokopi şeklindeki dokümanların denetimi ceza infaz kurumu idareleri ve derece mahkemeleri üzerine makul olmayan bir yükümlülük getirmemelidir (Diyadin Akdemir, B. No: 2015/9562, 4/4/2018, § 21). Mahkememiz bu konuda genel ilkeleri belirlerken kural olarak fotokopi şeklinde dokümanların zorlayıcı bir gereksinim olmadığı müddetçe herhangi bir denetime tabi tutulmaksızın yüksek güvenlikli bir ceza infaz kurumuna alınmamasının Anayasa'ya aykırı olmayacağını kabul etmektedir (Eşref Arslan, B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 46).

5. Çoğunluk, başvurucunun anılan çıktıyı yargılandığı ceza davasında delil olarak kullanmasının önünde bir engel olmadığını belirtmiştir. Çoğunluğa göre başvurucu ilgili çıktının teslim edilmesinin kendisi için zorlayıcı bir ihtiyaç olduğunu gösterememiştir. Son olarak, başvurucunun ceza yargılaması sırasında bahse konu belgeye ulaşma imkânı olduğuna da çoğunluk gerekçesinde yer verilmiştir.

6. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptirler (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65).

7. Somut olayda başvurucuya verilmeyen belge başvurucunun yargılandığı davadaki ceza mahkemesi başkanının geçmişte verdiği röportajı içermektedir. Başvurucu röportajdaki açıklamaları savunmasında kullanmayı arzulamaktadır. Belgenin, ceza infaz kurumundaki

disiplin ve güvenliği zedeleyici bir yönü olduğu ve/veya örgütsel dayanışma, bağlılık, eğitim, propaganda vs. içerdiğine dair somut bir bulguya gerek Disiplin Kurulu kararında gerekse de İnfaz Hâkimliği kararında yer verilmemiştir.

8. İdarenin kararı çıktının kaynağının belirsiz olması ve savunma için kullanılabilecek veya resmi ya da eğitim amaçlı bir belge olmadığı gerekçelerine dayanmaktadır. İdare burada anılan belgenin savunma amacıyla kullanılamayacağını iddia etmektedir. Hangi belgenin savunma amacıyla kullanılıp, kullanılamayacağı idarenin değil, öncelikle yargılanan kişi veya vekilinin takdirinde olan bir husustur. Belgenin teslim edilmemesi başvurucunun kendi açısından önemli gördüğü bir durumu savunmasında kullanamaması anlamına gelmektedir. Bu da savunma hakkı açısından ölçülü olmayan bir müdahaleye neden olmaktadır. Söz konusu belgeye başvurucunun yargılama sırasında erişebileceğinin bir garantisi yoktur. O konuda takdir yargılamayı yapan mahkeme heyetine ait olacaktır.

9. Başvurucu bahse konu belgeyi savunmasında kullanmak istemektedir. Burada “zorlayıcı gereksinim” ölçütünü adil yargılanma hakkı kapsamında kalan savunma hakkı söz konusu olduğundan çok dar ve katı yorumlamamak gerekmektedir. Hükümlü ve tutuklular savunmaları açısından önemli gördükleri belgelere somut olarak ortaya konabilecek makul ve haklı bir gerekçe olmadıkça erişebilmelidirler.

10. Başvurunun kabul edilebilir olduğu ve Anayasa’nın 22. maddesinde yer alan haberleşme hürriyeti ile 36. maddesinde düzenlenen altındaki adil yargılanma hakkının ihlal edildiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye Engin YILDIRIM

# BEYZA DEMİR

**B. No: 2019/1463 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/1463

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEYZA DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/1463)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Murat İlter DEVECİ

Başvurucu : Beyza DEMİR

Vekili : Av. Fetullah Furkan Hakkı BAYRAKTAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; hamile kişi hakkında uygulanan gözaltına alma ve tutuklama tedbirlerinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, hamilelerin tutuklanmasına yönelik hukuki yasağa rağmen tutuklama kararı verilip tutukluluk hâlinin devam ettirilmesi, ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin yetersiz olması ve ceza infaz kurumundaki tutma koşullarının mahpusun durumuna uygun olmaması nedeniyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/1/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3.Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla temin edilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tespit edilemeyen bir tarihte, Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) üyesi olduğu iddiasıyla başvurucu hakkında bir soruşturma başlatmıştır. Bu soruşturma kapsamında İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliği, bilinen adreslerden kendisine ulaşılamadığı gerekçesiyle başvurucu hakkında yakalama emri düzenlemiştir.

6. Başvurucu 14/9/2018 tarihinde saat 00.20 sıralarında eşi de dâhil dokuz kişi ile birlikte Edirne'nin Elçili köyü sınırlarındaki birinci derecede askerî yasak bölgede yakalanmıştır. Başvurucunun yakalandığı yer Türkiye-Yunanistan sınırına 50 metre mesafededir.

7. Başsavcılık başvurucunun dört gün süreyle gözaltında tutulmasına karar vermiştir. Karar başvurucuya, söz konusu karara karşı sulh ceza hâkimliğine başvurabileceği de hatırlatılarak 14/9/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucunun ifadesi kollukça müdafii nezaretinde 15/9/2018 tarihinde alınmıştır. İfade sırasında başvurucuya, Bylock uygulamasını kullanmasıyla ilgili olup kullanıcı adı, şifresi ve kişi listesini içeren bir tutanak okunmuştur ancak başvurucu mesaj içeriklerinin kendisine okunmasını istememiştir. Başvurucu, örgüt üyesi olduğuna ve Bylock uygulamasını kullandığına ilişkin iddiayı kabul etmemiş ancak Bylock ile irtibatlı olan telefon numarasının kendi adına olduğunu, kişi listesindeki bazı şahısları tanıdığını beyan edip tedavi olabilmek için yurt dışına çıkmak üzere Edirne'de bulunduğunu öne sürmüştür. İfadesine göre başvurucu, beş aylık gebedir; ülser başlangıcı nedeniyle midesinden rahatsızdır; sağlık durumu nedeniyle kapalı alanda kalamamakta ve ihtiyaçlarını tek başına karşılayamamaktadır.

9. Başsavcılık, başvurucuyu terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması talebiyle 17/9/2018 tarihinde sulh ceza hâkimliğine sevk etmiştir.

10. İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliğince (Hâkimlik) yapılan sorgusunda kendisine yöneltilen suçlamayı kabul etmeyen başvurucu; nezarethanede tutulduğu sırada kasılmalarının olduğunu, gözaltında kendisine verilen yemekleri yiyemediğini, diyete uygun beslenmesi gerektiğini iddia etmiştir. Hâkimlik, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Şüphelinin yukarıda açıklandığı üzer FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarının kullanımı için oluşturulmuş ve münhasıran bu terör örgütünün mensupları tarafından kullanıldığı bilinen ByLock iletişim sistemini yüklemek/kullanmak suretiyle (6... ID numarası, 97407 sinyal, kullanıcı ismi beyza...) örgütün hiyerarşik yapısına dahil olduğu ve böylelikle silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği hususunda kuvvetli suç şüphesi bulunduğu, yine örgütle iltisaklı kurumda çalışması, örgüt tepe yöneticisi ile HTS kaydı delilleri uyarınca, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olduğu ve böylelikle silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği hususunda kuvvetli suç şüphesi bulunduğu, şüphelinin sınırdan yasak yollarla kaçarken yakalanması nedeniyle somut kaçma şüphesi altında bulunduğu,

Şüphelinin üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti itibari ile Cmk 100.maddesinde sayılan suçlardan oluşu ve iş bu suçun zikrolunan maddenin amir hükmü gereğince bir özel

tutuklama sebebinin varlığını kanuni bir karine olarak kabul etmesinden kaynaklanan özel tutuklama sebebinin varlığı, şüphelinin üzerine atılı suçun vasıf ve özellikleri ve süpheli ile ilgili olarak soruşturma dosyası içerisindeki şahsi hale ilişkin bilgilere göre şüpheli hakkında CMK-109/3 maddesinde düzenlenen adlî kontrol tedbirlerinin uygulamasının doğal olarak yetersiz kalacağı, atılı suçun nitelikleri şüphelinin maruz kalacağı ceza tehdidinin alt ve üst sınırı dikkate alındığında, CMK-109/3 maddesinde sayılan tedbirlerin hiçbirinin soruşturmanın selametini sağlamak, delil karartılmasını engellemek ve kaçma şüphesini ortadan kaldırmak için yeterli olamayacağı bu anlamda Adli Kontrol tedbirinin uygulanma olanağının bulunmaması ve bu tedbirin yeterli görülmemesi, ayrıca şüpheli üzerine atılı müsnet suçun ihtiva ettiği cezanın alt ve üst sınırları ve dosyada mevcut delil durumu da gözetilerek şüpheli üzerlerine atılı suçun nitelikleri, bu nitelikleri itibariyle kamu davasına konu edilip kesinleşmiş hükümle sübut bulması halinde kişi ve toplum için yaratmış olacağı tehlikenin büyüklüğü, eylem için yasada hapis cezasının öngörülüyor olması ve yine yasada öngörülen hapis cezalarının miktarı birlikte gözetildiğinde, verilecek bir tutukluluk kararının ölçülü olduğu anlaşıldığından, bu anlamda tutuklama tedbirine müracaat etmede herhangi bir ölçüsüzlük de görülmediğinden ... [tutuklanmasına karar verildi.]”

11. Başsavcılık 18/9/2018 tarihinde, silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ceza Mahkemesi) kamu davası açmıştır. İddianamede başvurucunun Bylock aracılığıyla yaptığı yazışmalarda örgüt içi evlendirme ve benzeri üst düzey mahrem faaliyetlere dair ifadelerin yer aldığı, 2014-2016 yılları arasında örgütle bağlantılı bir şirket ile vakıfta çalıştığı, üzerine kayıtlı bulunan hat üzerinden örgütün tepe yönetimi olarak adlandırılan grupta yer alan bir şahısla 2010 yılında bir kez iletişim kurduğuna ilişkin kayıt bulunduğu iddia edilmiştir.

12. Başvurucu, müdafii aracılığıyla tutuklama kararına 24/9/2018 tarihinde itiraz etmiştir. Sözü edilen itirazda özetle tutuklamanın hukuka uygun olmadığını, tutuklama kararının gerekçeli olmadığını, kararda deliller ve tutuklama nedeni ile vakıaların açıklanmadığını, kaçmadığını ve saklanmadığını, delillerin karartılması gibi bir tehlikenin bulunmadığını ve tutuklamanın ölçüsüz olduğunu iddia etmiştir. İtirazda ayrıca altı aylık hamile olduğunu, sağlıksız beslenme ve bakımıyla ilgilenecek kimse olmaması nedeniyle bebeğine kavuşamayacağı yönünde endişe taşıdığını ve mide ülseri rahatsızlığının endişesini artırdığını öne sürmüştür.

13. Ceza Mahkemesince düzenlenen 5/10/2018 tarihli Tensip Tutanağı’nda Hâkimlikçe verilen tutuklama kararında yer alan gerekçelerle -bu gerekçeler aynı zamanda Başsavcılığın tutuklama talebinde belirttiği gerekçelerdir- başvurucunun tutukluluk durumunun devamına karar vermiştir.

14. Hâkimlik, başvurucu hakkında dava açıldığı gerekçesiyle başvurucunun tutuklama kararına yönelik itirazını (bkz. § 12) 9/10/2018 tarihinde Ceza Mahkemesine göndermiştir.

15. Tensip zaptının bir örneği başvurucuya 17/10/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Ceza Mahkemesi 2/11/2018 ve 30/11/2018 tarihlerinde tutuklama tedbiri yönünden dava dosyasını incelemiş ve dosya üzerinden başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Anılan kararlara gerekçe olarak başka hususlar yanında tutuklama sebep ve koşullarında herhangi bir değişiklik olmaması, kuvvetli suç şüphesinin varlığına işaret eden somut olgu ve kanıtların (Bylock ve HTS kayıtları ile örgütle bağlantılı işyerinde çalışma olgusu) bulunması ve başvurucuya isnat edilen suçun tutuklama nedeninin var sayıldığı katalog suçlardan olması gösterilmiştir. Ceza Mahkemesine göre başvurucuya isnat edilen

suç için kanunda öngörülen cezanın alt ve üst sınırı başvurucunun kaçma şüphesini somutlaştırmaktadır ve eylemlerinin sübutu halinde başvurucuya verilmesi muhtemel ceza veya güvenlik tedbiri dikkate alındığında tutuklama tedbiri ölçülüdür.

17. Başvurucu 13/11/2018 tarihinde Ceza Mahkemesinden tahliyesine karar verilmesini istemiştir. Bu taleple ilgili dilekçesinde başvurucu; 27 haftalık hamile olduğunu, bu nedenle ceza infaz kurumu koşullarını -bu koşulların ne olduğu ise açıklanmamıştır- kaldıramadığını, ayrıca ülser başlangıcı teşhisi konulduğu için Ceza infaz kurumundaki yemekleri yeme konusunda sıkıntı yaşadığını ve hamileliği sebebiyle çok sınırlı ilaç kullanabildiği için iyileşemediğini iddia etmiştir. Ayrıca verilen vitamin ilaçları midesine iyi gelmediği için bebeğinin gelişiminden endişe ettiğini, defalarca talep etmesine rağmen manavdan istediği meyvelerin getirilmediğini, ani tansiyon düşüklüğü ve kalp çarpıntısı yaşadığı dönemde revire veya hastaneye götürülmediğini, revire gitme isteklerinde hamileliğinin dikkate alınmadığını öne sürmüştür.

18. Ceza Mahkemesinin başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına ilişkin 2/11/2018 tarihli kararı başvurucuya 20/11/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, ülser rahatsızlığı, sürekli nüksettiğini ileri sürdüğü idrar yolları enfeksiyonu ve buna bağlı olarak devamlı surette ateşlenmesi nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunmasının kendisini ve bebeğini olumsuz yönde etkilediğini iddia ederek anılan karara 23/11/2018 tarihinde itiraz etmiştir. Bu itiraz 30/11/2018 tarihinde İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesince (İtiraz Mercii) reddedilmiştir.

19. Başvurucu 29/11/2019 tarihinde Ceza Mahkemesine bir dilekçe yazarak tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir. Yazdığı dilekçede başvurucu, 30 haftalık hamile olduğundan söz edip tutuklanmasının ardından Edirne Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tuvaleti olmayan bir odada sekiz kişiyle birlikte 45 gün süreyle kaldığını iddia etmiş ve tutulduğu Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) yaşadığı bazı sorunlardan bahsetmiştir. Buna göre başvurucu 6/11/2018 tarihinde idrar yolları enfeksiyonu nedeniyle doktora muayene olmuş ancak kendisi için yazılan ilaç fayda sağlamamıştır. Bu nedenle başvurucu 20/11/2018 tarihinde kadın hastalıkları birimine yeniden gitmiştir. Muayeneyi yapan doktor, başvurucuyu bir tetkik için hastaneye sevk etmiştir. Başvurucu beş gün sonra hastaneye götürülmüş ancak dosyası unutulduğu için tetkik yapılamadan İnfaz Kurumuna geri götürülmüştür. Başvurucu, acil olarak hastaneye gitmek için dilekçe verse de bir gün sonra hastaneye sevk edilmiştir. Başvurucu 28/11/2018 tarihinde muayene olmuş ancak tetkik yapılacak birime geç götürüldüğü için biyolojik örnek verememiştir. Enfeksiyon ilerlediği için başvurucu ciddi ölçüde rahatsızdır ve ne zaman hastaneye götürüleceğini bilmemektedir. Ülser hastalığı nüksettiği için İnfaz Kurumunda verilen yemekleri yiyemeyen başvurucu, hastalar için servis edilen yemeklerin bakliyat ağırlıklı olması sebebiyle çok az yemekle beslenmektedir. Başvurucunun manavdan sipariş ettiği sebzeler de kendisine teslim edilmemiştir. Rahatsızlığı nedeniyle bir aydır kan ilaçları ile vitaminleri içememektedir. 28/11/2018 tarihinde doktor, başvurucuyu gastroenteroloji ve iç hastalıkları bölümüne sevk etmiştir ancak tahlil için gecikildiğinden başvurucu, sözü edilen bölümlerde muayene olamadan ve örnek veremeden İnfaz Kurumuna dönmek zorunda kalmıştır.

20. Ceza Mahkemesinin başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına ilişkin 30/11/2018 tarihli kararı başvurucuya 6/12/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21. Başvurucu, müdafii aracılığıyla Ceza Mahkemesine gönderdiği 25/12/2018 tarihli dilekçede ilk ayından itibaren hamileliğinin sorunlu geçtiğini iddia etmiştir. Dilekçeye

konulan teşhislere, yapılan tahlillere ve verilen ilaçlara ait birtakım belgeleri eklemiştir. Sözü edilen belgelerde hamilelik sürecinin başvurucuya olan etkisine ilişkin herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

22. Başvurucu 25/12/2018 tarihinde yapılan duruşmada sekiz aylık hamile olduğunu, İnfaz Kurumunda yeteri kadar beslenemediğini ve doktor kontrollerinin yeterince sağlanamadığını iddia ederek tahliyesine karar verilmesini istemiştir. Ceza Mahkemesi bahsi geçen duruşma sonunda silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başvurucunun neticeten 7 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

23. Başvurucu, müdafii aracılığıyla Ceza Mahkemesince verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

24. Başvurucu 31/12/2018 tarihinde bizzat, 1/1/2019 ve 2/1/2019 tarihlerinde ise müdafileri aracılığıyla tutukluluk hâlinin devamına ilişkin karara itiraz etmiştir. Başvurucu bizzat yaptığı itirazda; 35 haftalık hamile olduğunu, midesinden rahatsız olduğunu, kansızlık sorunu yaşadığını, ayrıca koğuşların kalabalık ve soğuk, hastaneye geliş gidişlerin ise uzun ve sıkıntılı olması sebebiyle yeni doğmuş bir bebeği İnfaz Kurumunun koşullarında büyütmesinin mümkün olmadığını iddia etmiştir. Müdafii aracılığıyla yaptığı itirazlarda ise özetle tıbbi destekle ve ilk kez hamile kaldığını, doktorun söylediğine göre zorlu bir doğumun kendisini beklediğini, kadın doğum uzmanı doktorlar ile aile hekimlerinin yaptıkları muayeneler nedeniyle düzenlenen raporlarda gebelik durumu, kansızlık, vitamin eksikliği, üriner sistem enfeksiyonu, reflü hastalığı (gastro özofajial) ve dispepsiye yer verildiğini, bu rahatsızlıklar sebebiyle kendisinin ve bebeğinin yaşamından endişe duyduğunu, 13/12/2004tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 116. maddesinin yollamasıyla tutuklular hakkında da uygulanabilecek olan aynı Kanun'un 16. maddesi (4) numaralı fıkrası (Bu düzenlemeye "İlgili Hukuk" bölümünde yer verilecektir.) gereğince tutuklu kalmaması gerektiğini iddia etmiştir.

25. Başvurucu 15/1/2019 tarihinde başvuru yapmış ve tutukluluk durumunun sonlandırılmasına yönelik tedbir kararı verilmesini istemiştir. Anayasa Mahkemesince 23/1/2019 tarihinde yapılan toplantıda başvurucunun tahliyeye yönelik tedbir talebinin reddine ancak Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucunun sağlık durumuna uygun koşulların sağlanarak sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması yönünde gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir.

26. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 21/2/2019 tarihinde başvurucunun istinaf istemini reddetmiş ve başvurucunun tutukluluk durumunun devamına karar vermiştir. Başvurucu ve müdafileri anılan karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş ancak Yargıtay 16. Ceza Dairesi, İstinaf Dairesince verilen kararı 4/11/2019 tarihinde onamıştır.

27. İnfaz Kurumu ile yapılan yazışmalara göre;

i. İnfaz Kurumunda mesai saatleri içinde bir aile hekimi, bir diş hekimi, bir psikiyatri uzmanı doktor ve beş sağlık memuru görev yapmaktadır. Haftanın bir günü kadın hastalıkları uzmanı doktor ile ebe infaz kurumuna gelmektedir. Revir biriminde sağlık bölümü mezunu dört infaz ve koruma memuru çalışmaktadır. Mesai saatleri dışında ise acil durumlarda 112 Acil aranmakta, daha acil hâllerde ise 112 Acil görevlileri beklenmeksizin mahpus en yakın hastaneye ring araçları ile sevk edilmektedir.

ii. Başvurucu; gebeliliği nedeniyle6/11/2018 ve 20/11/2018 tarihlerinde infaz kurumunda, 28/11/2018, 11/12/2018, 7/1/2019, 12/1/2019 ve 15/1/2019 tarihlerinde ise Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde (Araştırma Hastanesi) muayene edilmiştir. 12/1/2019 tarihli muayene için başvurucu 112 Acil aracılığıyla Araştırma Hastanesine götürülmüştür. Muayene ile ilgili belgelerde başvurucunun ve/veya bebeğinin sağlığı ile ilgili olumsuz bir husus belirtilmemiştir.

iii.27/11/2018 tarihinde başvurucunun gebelik izlemleri yapılmıştır.

iv. Başvurucuya dispepsi (sindirim güçlüğü), anemi (kansızlık), üriner (idrar oluşum ve boşaltılması ile ilgili) enfeksiyon (mikroptan ileri gelen hastalık), dermatit (deri yangısı) ve reflü (vücut ileti sistemlerindeki sıvının normalin tersi yönde akması) tanıları nedeniyle 31/10/2018, 6/11/2018, 7/11/2018, 14/11/2018, 26/11/2018, 14/12/2018, 20/12/2018 ve 31/12/2018 tarihlerinde çeşitli ilaçlar için, farklı tarihlerde ise bebek bezi, hasta yatak örtüsü gibi eşya için reçete yazılmıştır.

v. Başvurucu 6/11/2018, 13/12/2018 ve 7/1/2019 tarihlerinde tahliller için örnekler vermiştir. 6/12/2018 tarihinde başvurucuya endoskopi yapılmıştır.

vi. Başvurucunun tutulduğu koğuşta toplam 12 oda mevcuttur ve her odada tuvalet bulunmaktadır. Banyo ve mutfak ortak alanda yer almaktadır. 21/1/2019 tarihi itibarıyla başvurucunun odasında iki mahpus, koğuşunda ise 26 mahpus kalmaktadır. Koğuş içinde havalandırma alanları bulunmaktadır. İnfaz kurumunun fiziki yapısı nedeniyle koğuşlar24 saat gün ışığı almaktadır ve koğuştaki ısı yeterlidir.

vii. 21/1/2019 tarihi itibarıyla İnfaz Kurumunda annelerinin yanlarında kalan0-6 yaş arası çocuk sayısı 72'dir. İnfaz Kurumu içinde mesai saatlerinde 0-2 yaş grubu çocukların anneleriyle birlikte gidebilecekleri bir kreş, 2-6 yaş grubu çocukların eğitim görebilecekleri bir anaokulu bulunmaktadır. 0-6 yaş grubu çocukların mama, bebe bisküvisi, süt, yumurta, bebek bezi vb. temel ihtiyaçları haftanın her günü düzenli olarak İnfaz Kurumuna teslim edilmektedir.

viii. Başvurucu, yaşam koşullarıyla ilgili bir şikâyetini 21/1/2019 tarihine kadar İnfaz Kurumuna iletmemiştir.

ix. Doğumlar İnfaz Kurumunda değil hastanelerde yapılmaktadır.

28. Nüfus kaydına göre başvurucunun bebeği 25/1/2019 tarihinde dünyaya gelmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

29. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nun "İnfaz hâkimliklerinin görevleri" kenar başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İnfaz hâkimliklerinin görevleri şunlardır :

1. Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

..."

30. 4675 sayılı Kanun'un "İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü" kenar başlıklı 5. maddesinin

başvuru tarihinde yürürlükte olan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

“Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir.

Şikâyet, dilekçe ile doğrudan doğruya infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi; Cumhuriyet başsavcılığı veya ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürlüğü aracılığıyla da yapılabilir. İnfaz hâkimliği dışında yapılan başvurular hemen ve en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilir. Sözlü yapılan şikâyet, tutanağa bağlanır ve bir sureti başvurana verilir.

...

Şikâyet yoluna başvurulması, yapılan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesini durdurmaz. Ancak, infaz hâkimi giderilmesi güç veya imkansız sonuçların doğması ve işlem veya faaliyetin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda işlem veya faaliyetin ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir.”

31. 4675 sayılı Kanun’un “İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar” kenar başlıklı 6. maddesinin başvuru tarihinde yürürlükte olan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

“...

Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında re’sen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır...

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.

...

İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren bir hafta içinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre acele itiraz yoluna gidilebilir.

İtiraz, infaz hakimliğinin kurulduğu yer ağır ceza mahkemesine yapılır. İnfaz hâkimi aynı zamanda bu mahkemenin üyesi olduğu takdirde itirazla ilgili karara katılamaz.”

32. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Silâhlı örgüt” kenar başlıklı 314. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde [Bu bölümlerde Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar ile Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar yer almaktadır] yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.”

33. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “Gözaltı” kenar başlıklı 91., “Yakalanan kişinin mahkemeye götürülmesi” kenar başlıklı 94. ve “Yakalama emri ve nedenleri” kenar başlıklı 98. maddelerinin ilgili kısmı şöyledir:

“Madde 91

(1) ... [Y]akalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. (Değişik ikinci cümle: 25/5/2005 – 5353/8 md.) Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemez.(Ek cümle: 25/5/2005 – 5353/8 md.) Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz.

(2) Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığına bağlıdır.

(3) Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir.

...

(5) Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafii veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımı, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabilir. Sulh ceza hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde olduğu kanısına varılırsa başvuru reddedilir ya da yakalananın derhâl soruşturma evrakı ile Cumhuriyet Savcılığında hazır bulundurulmasına karar verilir.

...

(7) Gözaltına alınan kişi bırakılmazsa, en geç bu süreler sonunda sulh ceza hâkimi önüne çıkarılıp sorguya çekilir. Sorguda müdafii de hazır bulunur.

Madde 94

(1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır.

(2) Yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılamıyorsa, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından bu kişinin sorgusu yapılır veya ifadesi alınır.

...

Madde 98

(1) (Değişik: 25/5/2005 – 5353/10 md.) Soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir...

...”

34. 5271 sayılı Kanun’un “Tutuklama nedenleri” kenar başlıklı 100. maddesinin başvuruya konu edilen dönemde yürürlükte olan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

...”

35. 5271 sayılı Kanun’un “Tutuklama kararı” kenar başlıklı 101. Maddesinin başvuruya konu edilen dönemde yürürlükte olan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re’sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu hususta bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir.

...”

36. 5271 sayılı Kanun’un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

...”

37. 5271 sayılı Kanun’un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.”

38. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 3. ve 5. maddelerinin ilgili kısmı ile 3713 sayılı Kanun’a 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun’un 13. maddesiyle eklenen geçici 19. maddesinin başvuruya konu olayın meydana geldiği tarihte yürürlükte olan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

“Madde 3

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır.

Madde 5

3 ve4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adlî para cezaları yarı oranında artırılarak hükmolunur. Bu suretle tayin olunacak cezalarda, gerek o fiil için, gerek her nevi ceza için muayyen olan cezanın yukarı sınırı aşılabilir...

...

Geçici Madde 19

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından:

a) Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren kırk sekiz saati, toplu olarak işlenen suçlarda dört günü geçemez. Delillerin toplanmasındaki güçlük veya dosyanın kapsamlı olması nedeniyle gözaltı süresi, birinci cümlede belirtilen sürelerle bağlı kalmak kaydıyla, en fazla iki defa uzatılabilir. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin karar, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalanan kişi dinlenilmek suretiyle hâkim tarafından verilir. Yakalama emri üzerine yakalanan kişi hakkında da bu bent hükümleri uygulanır.

...”

39. 5275 sayılı Kanun’un “Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi” kenar başlıklı 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasının başvuru tarihinde yürürlükte olan hâli şöyledir:

“Hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur.”

40. 5275 sayılı Kanun’un 57. maddesi uyarınca hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü, bulunduğu yere en yakın tam teşekküllü devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır.

41. 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri” kenar başlıklı 71. maddesi şöyledir:

“Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.”

42. 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlünün muayene ve tedavisi” kenar başlıklı 78. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır.”

43. 5275 sayılı Kanun’un 80. maddesine göre hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, kurum hekimi tarafından bir raporla derhâl ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.

44. 5275 sayılı Kanun’un 116. maddesine göre bu bölümde (bkz. §§ 39-43) bahsi geçen 5275 sayılı Kanun maddelerinin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

45. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

46. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak geliri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

47. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

48. Başvurucu 5275 sayılı Kanun’un 116. maddesinin yollamasıyla aynı kanunun 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasının hamile birinin gözaltına alınmasını ve tutuklanmasını yasakladığını, ayrıca hamile olmasına rağmen üç gün süreyle gözaltında tutulup tutuklanmasının keyfi ve ölçüsüz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

49. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" kenar başlıklı 19. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve beşinci fıkraları şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

...

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal (...)(1) ve savaş hallerinde uzatılabilir."

50. Başvurucunun iddialarının gözaltına alma işlemi ile tutuklamanın hukuki olmadığına yönelik olduğu görülmüştür. Bu nedenle söz konusu iddialar Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında ve iki başlık altında incelenecektir.

a. Gözaltı İşleminin Hukuki Olmadığına İlişkin İddia Yönünden

51. Gözaltı işleminin hukuki olup olmadığının değerlendirilmesinde kullanılan genel ilkeler Hasan Akboğa kararında ([GK], B. No: 2016/10380, 27/3/2019, §§ 43-56) belirtilmiştir. Söz konusu ilkelere göre gözaltı işleminin hukukiliğinin tespitinde başvurucu hakkında uygulanan koruma tedbirinin kanuni dayanağı bulunup bulunmadığı, suçun işlendiğine dair somut belirtinin olup olmadığı, tedbire meşru bir amaç için başvurulup başvurulmadığı (tedbirin amacının meşru olup olmadığı) ve ulaşılmak istenen amaca nazaran tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilmelidir.

52. Başvurucu, soruşturma kapsamında silahlı terör örgütü üyeliği suçlamasıyla 5271 sayılı Kanun'un 91. maddesi ile 3713 sayılı Kanun'a 7145 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle eklenen geçici 19. maddesindeki hükümler çerçevesinde gözaltına alınmıştır (3713 sayılı Kanun'a 7145 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle eklenen geçici 19. maddesinin Anayasa'ya aykırı

olmadığına ilişkin ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, §§ 264-291). Dolayısıyla başvurucunun gözaltına alınmasının kanuni dayanağı bulunmaktadır.

53. Suçun işlendiğine dair somut belirtinin olup olmadığına gelince başvurucunun soruşturma kapsamında FETÖ/PDY üyeliğinden gözaltına alındığı anlaşılmaktadır. Somut olayın koşullarında başvurucu hakkında soruşturma mercilerince değinilen olgu ve delillerin somut suç belirtisi olarak kabul edilmesinin mümkün olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca suç işlediği hakkında somut belirtinin bulunduğu tespit edilen başvurucunun yakalanmasının amacının bu suç şüphesine ilişkin soruşturma işlemlerinin yürütülmesini ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını temin etmek olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hülya Kar [GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019, § 20; Hasan Akboğa § 63; Hüseyin Talaz, B. No: 2017/26769, 15/12/2020, § 46). Bu sebeple başvurucunun yakalanmasının ve sonrasında uygulanan gözaltı tedbirinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı söylenemez.

54. Son olarak başvurucu hakkındaki gözaltı tedbirinin ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Yakalama ve gözaltının ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesinde; yakalama tedbirine başvurulmasının gerekçesi, kamu makamlarının ve başvurucunun tutumu gözönünde bulundurulur (Hasan Akboğa, § 64).

55. Somut olayda soruşturma makamları başvurucuya bilinen adreslerinden ulaşamadığı için başvurucu hakkında 5271 sayılı Kanun'un 98. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yakalama emri düzenlenmiş ve başvurucu birinci derecede askerî yasak bölgede, Türkiye-Yunanistan sınırına sadece 50 metre mesafede yakalanmıştır. Ayrıca 5271 sayılı Kanun'da hamile şüphelilerin gözaltına alınmasını yasaklayan bir norm bulunmamaktadır. Bu bakımdan isnat edilen suçun niteliği, işin önemi, silahlı terör örgütüyle bağlantısı olduğu değerlendirilen kişilerle ilgili yapılan soruşturmaların diğer ceza soruşturmalarına göre çok daha zor ve karmaşık özellik arz ettiği ve başvurucunun tutumu dikkate alındığında, başvurucu hakkında gözaltı tedbirine başvurulmasının ölçülü olmadığını söylemek mümkün görünmemektedir.

56. Açıklanan gerekçelerle gözaltı işleminin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Tutuklama Tedbirinin Hukuki Olmadığına İlişkin İddia Yönünden

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

57. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(1) Genel İlkeler

58. Genel ilkeler için bkz. Mustafa Özterzi [GK], B. No: 2016/14597, 31/10/2019, §§ 85-90; Zafer Özer, B. No: 2016/65239, 9/1/2020, §§ 38-45.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

59. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

60. Başvurucu, FETÖ/PDY ile bağlantısının bulunduğu iddiasıyla silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Bununla birlikte başvurucu, 5275 sayılı Kanun'un 116. maddesinin yollamasıyla aynı Kanun'un 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasının hamile birinin tutuklanmasını yasakladığını, bu nedenle tutuklanmasının kanuni dayanağının bulunmadığını öne sürmüştür.

61. 5275 sayılı Kanun'un 116. maddesinde hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi ile ilgili 16. madde -bu düzenleme hamile şüphelileri de içermektedir- de dâhil olmak üzere 5275 sayılı Kanun'un bazı maddelerinin tutuklular hakkında da uygulanabileceği belirtilmiştir. Ne var ki ne bu düzenleme ne de Türk hukuk mevzuatındaki başka bir hukuki düzenleme hamile olan bir şüphelinin tutuklanmasını yasaklamaktadır (hamile şüphelinin tutuklanmasına engel bir norm bulunmadığı yönündeki değerlendirme için bkz. Seher Arslan Köken, B. No: 2017/5808, 7/9/2021, § 56). O hâlde başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır. Bu durumda kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

62. Tutuklama kararında belirtilen suç işlendiği yönündeki kuvvetli belirtiler; başvurucunun Bylock kullanması, daha önce örgütle iltisaklı kurumda çalışması ve örgütün üst düzey yöneticilerinden biriyle iletişimde bulunmasıdır (bkz. § 10).

63. Başvurucu hakkında düzenlenen iddianamede başvurucunun Bylock aracılığıyla yaptığı yazışmalarda örgüt içi evlendirme ve benzeri üst düzey mahrem faaliyetlere dair ifadelerin yer aldığı, 2014-2016 yılları arasında örgütle bağlantılı bir şirket ile vakıfta çalıştığı ve üzerine kayıtlı bulunan hat üzerinden örgütün tepe yönetimi olarak adlandırılan grupta yer alan bir şahısla 2010 yılında bir kez iletişim kaydının mevcut olduğu iddia edilmiştir (bkz. § 11).

64. Anayasa Mahkemesi birçok kararında Bylock uygulamasını kullanmanın tutuklamanın hukukiliği bağlamında FETÖ/PDY ile bağlantılı bir suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olduğu sonucuna varmıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 106, 267; Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 74).

65. Somut olayda anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum söz konusu değildir. Bu itibarla başvurucu yönünden isnat edilen edilen suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtilerin soruşturma dosyasında bulunduğu yönündeki değerlendirmelerin keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez.

66. Kuvvetli belirtiyle ilgili saptama sonrasında tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

67. Hâkimlikçe verilen tutuklama kararında tutuklama nedeni olarak kaçma şüphesine dayanıldığı görülmüştür. Bu itibarla tutuklamanın meşru amacının bulunup bulunmadığı belirlenirken kaçma şüphesine ilişkin somut bir olgunun olup olmadığı değerlendirilmelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Salih Sayğılı, B. No: 2019/35167, 13/1/2021, § 49).

68. Somut olayda Başsavcılık, hakkında yürütülen soruşturma kapsamında başvurucuya bilinen adreslerinden ulaşamamıştır. Bu sebeple İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliğince

başvurucu hakkında yakalama emri düzenlenmiş ve başvurucu, eşi de dâhil dokuz kişi ile birlikte Edirne'nin Elçili köyü sınırlarındaki birinci derecede askerî yasak bölgede yakalanmıştır. Başvurucunun yakalandığı yer Türkiye-Yunanistan sınırına yalnızca 50 m mesafededir (bkz. §§ 5, 6). Bu sebeple başvurucu yönünden kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin bulunduğu açıktır.

69. Öte yandan başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının belirlenmesi de gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

70. Başvurucu, hamile olması nedeniyle tutuklama tedbirinin ölçülü olmadığını ileri sürmüştür ancak hamilelik durumunun tutuklama tedbirini tek başına ölçüsüz kılmadığı açıktır. Ayrıca terör suçlarının soruşturulması kamu makamlarını ciddi zorluklarla karşı karşıya bıraktığı için kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adli makamlar ve güvenlik görevlilerinin suçlarla -özellikle organize olanlar olmak üzere- etkili bir şekilde mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye neden olabilecek şekilde yorumlanmamalıdır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214). Özellikle darbe teşebbüsüyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile FETÖ/PDY ile bağlantılı soruşturmaların kapsamı ve niteliği ile FETÖ/PDY'nin özellikleri (gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi) dikkate alındığında bu soruşturmaların diğer ceza soruşturmalarına göre çok daha zor ve karmaşık olduğu ortadadır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 350). Bu bakımdan somut olayın özellikleri dikkate alındığında başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olmadığı söylenemeyecektir.

71. Açıklanan gerekçelerle tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

72. Başvurucu 5275 sayılı Kanun'un hamile bir kişinin tutuklanmasını yasakladığını, buna rağmen tutuklandığını ve tutukluluk hâlinin devam ettirildiğini, ayrıca İnfaz Kurumunda küçücük bir alanda ve çok sayıda mahpusun bulunduğu uygunsuz bir ortamda kalmaya zorlandığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini öne sürmüştür. Başvurucuya göre hamileliğinin ağır şartları ve Ceza İnfaz Kurumu koşulları dikkate alındığında başvurucuya insanlık dışı muamelede bulunulmuştur. Başvurucu anılan iddiasıyla ilgili olarak özellikle şu iddialarda bulunmuştur:

i. Hâkimlikçe, Ceza Mahkemesince ve İtiraz Merciince karar verilirken hamilelik hâli dikkate alınmamıştır. Hâlbuki riskli bir hamilelik süreci geçirmektedir. İnfaz Kurumunun koşulları nedeniyle bu riskli süreç hem kendisi hem bebeği için ölümle sonuçlanabilir.

ii. Tutulduğu koğuş 8-10 kişilik olmasına rağmen koğuşta 25 kişi tutulmaktadır. Koğuşta kullanılabilecek iki banyo vardır ancak bu banyolar rutubetli ve küflüdür. Banyo giderlerinden böcek gelmektedir. İnfaz Kurumu şartlarında plastik terlik zorunlu olduğundan düşme tehlikesi geçirmiştir. Dinlenebileceği uygun bir ortam bulunmamaktadır. Verilen yatak ve plastik sandalye yarar sağlamaktan ziyade zarar vermektedir. Koltuk, minder ve yastık bulunmamaktadır. Çamaşır makinesi olmadığı için çamaşırlarını yıkamak

için başkasına ihtiyaç duymaktadır. İnfaz Kurumunda verilen yemekler genelde kokmuş ve bozuktur. İnfaz Kurumunda cankurtaran bulunmamaktadır. İnfaz Kurumunun bulunduğu bölgedeki trafik ve hasta yoğunluğu, cankurtaranın İnfaz Kurumuna gelmesi için gerekli zaman, koğuşundan çıkarılması ile cankurtarana götürülmesi arasında geçecek süre ve hastaneye götürülmesi için gerekli vakit dikkate alındığında tıbbi müdahalede bulunulması oldukça uzun bir zaman alacaktır. Bir habere göre doğum için hastaneye götürülen bir kadın, yoğunluk nedeniyle tıbbi müdahale gecikince hastaneye geldiği kamyonetin içinde doğum yapmıştır (Başvuru formuna ekli haberden sözü edilen kadının mahpus olmadığı anlaşılmıştır.).

iii. Gözaltında tutulduğu yerin sağlıksız olması nedeniyle enfeksiyona yakalanmış, İnfaz Kurumunun şartları nedeniyle enfeksiyon artmış ve tedavisi yaptırılmamıştır. Kendisi ve bebeği yeterli ve düzenli sağlık hizmeti alamamıştır. Bebeğinin gelişimi için gerekli vitamin, protein, mineral vb. destekten yoksundur. Talebine rağmen bebeğin sağlık durumunun tespitiyle ilgili testler (haftalık kan ve idrar testi vs) ve detaylı ultrason muayenesi yapılmamıştır. Suyu geldiği için9/1/2019 tarihinde ısrarla hastaneye götürülmesini talep etmiştir. Israrları üzerine kendisini 11/1/2019 tarihinde saat 14.15 sıralarında kontrol eden infaz koruma başmemuru, doğumun böyle olamayacağını söyleyerek koğuşuna göndermiştir. Belirtiler devam edince aynı gün saat 19.15 sıralarında hastaneye götürülmüştür. Yapılan muayenede enfeksiyonun doğumu riskli hâle getirdiği ve bir hafta sonra tekrar gelmesi gerektiği söylenmiştir. Bebeğiyle birlikte hayata tutunması mucizeye kalmıştır. Sağlık hizmetinden yararlanmak için aşması gereken zorlu engeller bulunmaktadır.

73. Başvurucu; tutuklanamayacağına dair yasal düzenlemeye rağmen tutuklandığını ve tutukluluk hâlinin devam ettirildiğini, hamileliğin doğasından kaynaklanan zorluklar bulunduğunu, mahpus olmayan hamile kadınların yaşamının bile risk altında bulunduğunu, İnfaz Kurumunda tutulmasının kendisinin ve bebeğinin yaşamı için ciddi risk oluşturduğunu belirterek karşı karşıya kaldığı yaşamsal risk nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

74. Bakanlık görüşünde, başvurucunun infaz hâkimliğine İnfaz Kurumundaki tutulma koşullarıyla ilgili bir başvuru yapmadığı belirtilmiş; İnfaz Kurumunun havalandırma, yatak, doğal ışık, temizlik ve hijyen ile sağlık imkânları hakkında bilgiler verilmiştir.

2. Değerlendirme

a. İddiaların Hukuki Tavsifi ve İncelemenin Kapsamı Yönünden

75. Başvurucu, gözaltında tutulduğu yerde enfeksiyona yakalandığından söz etse de sağlık durumuyla ilgili şikâyetlerini İnfaz Kurumundaki koşullar çerçevesinde dile getirmiş; Edirne'deki kolluk birimlerine bağlı nezarethaneler yönünden bir iddiada bulunmamıştır. Ayrıca başvurucu, İnfaz Kurumunda tutulmasının bebeğinin yaşamı için ciddi risk oluşturduğunu öne sürse de netice olarak karşı karşıya kaldığı yaşamsal risk nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Bu sebeple gözaltı süreci ve başvuru tarihinde henüz doğmamış olan bebek yönünden bir değerlendirme yapılmayacaktır.

76. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

77. Başvurucunun şikâyetlerinin özü hamilelerin tutuklanmasına yönelik hukuki yasağa

rağmen tutuklama kararı verilmesine ve tutukluluğunun devam ettirilmesine, İnfaz Kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin yetersizliğine ve İnfaz Kurumlarındaki tutma koşullarının başvurucunun durumuna uygun olmadığına yöneliktir. Ayrıca başvuru, yaşam hakkı yönünden ayrı bir mesele ortaya çıkarmamaktadır. Bu nedenle başvurucunun bütün iddialarının kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerekli ve yeterlidir.

78. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı ile üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, ...maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

..."

79. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

80. Tutuklu veya hükümlü olan başvuruculara sağlık durumlarının tahliyeyi/infazın durdurulmasını gerektirdiğine, ceza infaz kurumlarının koşullarının sağlık durumlarına uygun olmadığına ya da tutuldukları süre zarfında kendilerine sunulan sağlık hizmetlerinin yeterli olmadığına yönelik şikâyetlerinin incelenmesi sırasında kullanılan ilkeler pek çok kararda belirtilmiştir (birçok karar arasından bkz. Murat Karabulut, B. No: 2013/2754, 18/2/2016, §§ 56-66; Sabri Kaya, B. No: 2014/8482, 29/6/2016, §§ 49-62; Ergin Aktaş, B. No: 2014/14810, 21/9/2016, §§ 68-80; Hayati Kaytan, B. No: 2014/19527, 16/11/2016, §§ 36-45).

81. Sözü edilen ilkeler mevcut başvuru yönünden de uygulanabilir niteliktedir. Bu nedenle başvurucunun kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik şikâyetlerinin özü (bkz. § 77) dikkate alınarak ihlal iddialarının kabul edilebilirliği üç başlık altında incelenecektir.

i. Başvurucunun Hamile Olmasına Rağmen Tutuklanmasına ve Tutukluluk Hâlinin Devam Ettirilmesine İlişkin İddiası Yönünden

82. Anayasa'nın 17. maddesi veya başka bir maddesi herhangi bir hastalıktan muzdarip kişilere tutuklanmayacakları yönünde mutlak bir güvence bahşetmez. Bununla birlikte tutukluların var olan rahatsızlıklarından kaynaklanan acılarının yetkililerin sorumlu tutulabileceği tutukluluk koşullarından dolayı artması ya da artma yönünden bir risk doğması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlali söz konusu olabilir (Yusuf Özmen, B. No: 2019/13637, 30/6/2021, § 110). Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, hamile olan birinin tutuklanmasının kötü muamele yasağını ihlal edebilme ihtimalini peşinen reddetmediği gibi hamilelikten kaynaklanan rahatsızlıkların yetkililerin sorumlu tutulabileceği tutukluluk koşullarından dolayı artması veya artma yönünden bir risk doğması, bu durumun başvurucunun yaşamını tehdit etmesi hâlinde Anayasa'nın 17.

maddesinin üçüncü fıkrasının ihlali söz konusu olabileceğini gözardı etmez ancak başvuru dosyasında başvurucunun hamilelikten kaynaklanan rahatsızlıklarının yetkililerin sorumlu tutulabileceği tutukluluk koşullarından dolayı arttığına, bu yönde bir risk oluştuğuna ve bu durumun başvurucunun yaşamını tehdit ettiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Başvuru dosyasında başvurucunun riskli bir hamilelik süreci yaşadığı yönünde de veri yoktur. Ayrıca ifade etmek gerekir ki Türk hukuk mevzuatındaki herhangi bir düzenleme, hamile olan bir şüphelinin tutuklanmasını yasaklamamakta (bkz. § 61); hamile bir şüphelinin tutuklanması veya tutukluluk hâlinin devam ettirilmesi de tek başına kötü muamele teşkil etmemektedir.

83. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun hamile olmasına rağmen tutuklanması ve tutukluluk hâlinin devam ettirilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Sunulan Sağlık Hizmetlerinin Yetersiz Olduğuna İlişkin İddia Yönünden

84. Başvurucu özetle bir yandan İnfaz Kurumunun şartları nedeniyle enfeksiyonunun arttığını, tedavisinin yaptırılmadığını, diğer yandan kendisi ve bebeği için yeterli ve düzenli sağlık hizmeti alamadığını iddia etmiştir.

85. Başvuru dosyasında mevcut belgelerden başvurucunun sözü edilen enfeksiyon nedeniyle muayene olduğunu ve kendisine reçete yazıldığı anlaşılmıştır (bkz. § 27/iv). Bu nedenle başvurucunun tedavisinin yaptırılmadığına ilişkin iddiasını, sunulan sağlık hizmetlerinin yetersizliğini ifade etmek için dile getirdiği sonucuna varılmıştır.

86. Başvurucu, yakındığı hususlar hakkında tutukluların tıbbi muayene ve tedavileri ile ilgili işlem ve faaliyetlere yönelik şikâyetleri incelemekle görevli infaz hâkimliğine şikâyette bulunduğuna dair herhangi bir belge sunmamış; bahsi geçen yolun etkisiz olduğunu da ileri sürmemiştir. Bu nedenle başvurucunun hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeden bireysel başvuru yaptığı kanaatine varılmıştır (tutukluya sunulan sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğuna ve ceza infaz kurumlarındaki tutma koşullarının başvurucunun sağlık durumuna uygun olmadığına ilişkin iddiaların infaz hâkimliğine başvurulmadığı için kabul edilemez bulunduğu örnek başvuru için bkz. Sibel Çapraz, B. No: 2017/19418, 12/1/2021, §§ 129-137).

87. Açıklanan gerekçelerle İnfaz Kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin yetersiz olması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

iii. İnfaz Kurumundaki Tutma Koşullarının Başvurucunun Durumuna Uygun Olmadığına İlişkin İddia Yönünden

88. Sunulan sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğuna ilişkin iddia hakkında yapılan değerlendirmeler, İnfaz Kurumundaki tutma koşullarının başvurucunun durumuna uygun olmadığına yönelik iddia için de geçerlidir zira infaz hâkimliği, hükümlü ve tutukluların yerleştirilmelerine, barındırılmalarına, beslenmelerine ve temizliklerinin sağlanmasına ilişkin şikâyetleri incelemekle de görevlidir. Başvurucu, infaz hâkimliğine yakındığı hususlarla ilgili başvuru yaptığına ilişkin herhangi bir belge sunmamıştır.

89. Açıklanan gerekçelerle İnfaz Kurumundaki tutma koşullarının başvurucunun durumuna uygun olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gözaltı işleminin hukuki olmamasından dolayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Başvurucunun hamile olmasına rağmen tutuklanması ve tutukluluk hâlinin devam ettirilmesi dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin yetersiz olmasından dolayı kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Ceza infaz kurumundaki tutma koşullarının başvurucunun durumunauygun olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HÜSEYİN NURİ MUTLU

**B. No: 2019/4055 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/4055

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN NURİ MUTLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/4055)

Karar Tarihi: 11/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 12/4/2023-32161

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Berrak YILMAZ

Başvurucu : Hüseyin Nuri MUTLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun kurum aracılığıyla diğer kurum ve kuruluşlara gönderdiği dilekçelerin üst yazılarında tutuklama, suç türü ve kimlik bilgilerine rızası olmaksızın yer verilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/1/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Bingöl M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) hükümözlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu 23/11/2018 tarihli dilekçesi ile farklı kurum ve kuruluşlara yazdığı dilekçelerin üst yazılarında suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerinin paylaşılmamasını talep etmiştir. Kurum 23/11/2018 tarihinde başvurucunun farklı kurum ve kuruluşlara hitaben yazdığı dilekçelerin kurum aracılığı ile gönderildiği sırada üst yazıda suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerinin belirtilmemesi yönünde talepte bulunması hâlinde üst yazıda bu bilgiler belirtilmeden dilekçelerin ilgili kuruma gönderilmesinin uygun olacağına karar vermiştir.

6. Başvurucu 28/11/2018 tarihinde Bingöl İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyet yoluyla başvurarak Kurum kararının kaldırılmasını talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 5/12/2018 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararda başvurucunun farklı kurum ve kuruluşlara hitaben yazdığı dilekçelerin Kurum aracılığı ile gönderildiği sırada üst yazıda suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerinin belirtilmemesi yönünde talepte bulunması hâlinde üst yazıda bu bilgiler belirtilmeden dilekçelerin ilgili kuruma gönderilmesine karar verildiği, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun 'un 21. maddesinde kişisel verilerin sınırlı olarak sayıldığı, bunların parmak ve avuç içi izleri, fotoğrafı, kan grubu, vücutlarının dış özellikleri ve ölçüleri olduğu, bu nedenle anılan kararın hukuka aykırılık teşkil etmediği ifade edilmiştir.

7. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı Bingöl 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) itiraz etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 18/12/2018 tarihli kararıyla, İnfaz Hâkimliğinin kararında bir isabetsizlik görülmediğinden itirazın reddine karar vermiştir.

8. Nihai karar 20/12/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

9. 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun "Amaç" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

''Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.''

10. 6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" kenar başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

" ...

d) Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi,

e) Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi

... ifade eder."

11. 6698 sayılı Kanun'un "Kişisel verilerin işlenme şartları" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez.

(2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür:

a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi.

b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.

c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.

ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.

d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.

e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması.

f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması."

12. 6698 sayılı Kanun'un "Kişisel verilerin aktarılması" kenar başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz.

(2) Kişisel veriler;

a) 5 inci maddenin ikinci fıkrasında,

...

belirtilen şartlardan birinin bulunması hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın

aktarılabilir.

(3) Kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır."

13. 6698 sayılı Kanun'un "İstisnalar" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

''(1) Bu Kanun hükümleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz:

...

ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi.

d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi...''.

14. 5275 sayılı Kanun'un "Kuruma alınma ve kayıt işlemleri" kenar başlıklı 21. maddesi şöyledir:

"(1) Haklarında kesinleşmiş hapis cezasını içeren mahkûmiyet ve ödenmeyen adlî para cezalarının hapse çevrilmesine ilişkin karar bulunanlar, Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı emriyle ceza infaz kurumuna gönderilirler. Üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul

odalarına konulur ve hekim muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemleri yapılır.

(2) Ceza infaz kurumuna alınan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün "hükümlü defteri"ne kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası, hükümlünün numarasını oluşturur.

(3) Tanıya yönelik olarak hükümlülerin parmak ve avuç içi izleri alınır, fotoğrafları çekilir, kan grupları, vücutlarının dış özellikleri ve ölçüleri belirlenir. Kayıt altına alınan söz konusu bilgiler hükümlünün kişisel dosyasında veya elektronik ortamda saklanır. Bu bilgiler, Kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez."

15. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kuruma alınma ve kayıt işlemleri" kenar başlıklı 55. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Haklarında kesinleşmiş hapis cezasını içeren mahkûmiyet ve ödenmeyen adlî para cezalarının hapse çevrilmesine ilişkin karar bulunanlar, Cumhuriyet başsavcılığının yazılı emriyle kuruma gönderilir.

(2) (Ek:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/23 md.) Hükümlüler kuruma kabul edilirken kurum hekimi veya aile hekiminden; bunların bulunmaması durumunda hastaneden alınacak sağlık durumunu belirleyen mahsus rapor ile birlikte kuruma kabul edilir.

(3) Kuruma alınan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün hükümlü kayıt defterine kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası, hükümlünün numarasını oluşturur.

(4) Tanıya yönelik olarak hükümlülerin parmak ve avuç içi izleri alınır, fotoğrafları çekilir, kan grupları, vücutlarının dış özellikleri ve ölçüleri belirlenir. Bu amaçla, gerektiğinde teknik ve tıbbi konularda, Cumhuriyet başsavcılığının talebi ile dış güvenlik görevlileri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından yardım alınabilir. (Ek cümle:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/23 md.) Hükümlünün durumuna ilişkin acil ihtiyaç ve olası risklere yönelik ilk bilgiler, kuruma kabulünde görevli infaz ve koruma memuru tarafından alınır ve en kısa zamanda ilgili birimlere iletilir.

a) Kayıt altına alınan bu bilgiler, hükümlünün kişisel dosyasında veya elektronik ortamda saklanır. Bu bilgiler, kanunların zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez. Talep hâlinde, bilgi veya kayıtların verilip verilmeyeceği Cumhuriyet başsavcılığınca değerlendirilir ve yerine getirilir.

b) Firar veya asayiş olaylarının önlenmesi amacıyla hükümlülerin; kimlik bilgileri, fotoğrafı, kişisel veya fiziksel özelliklerine ait bilgiler aynı kurumda görevli dış güvenlik görevlileri ile bu görevlilerin bağlı bulunduğu kuruma verilebilir. Ancak bu durumda verilen bilgiler amaç dışında kullanılamaz.

... "

16. Başvuru tarihi itibarıyla yürürlükteki 2/2/2015 tarihli ve 29255 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) "Tanımlar" kenar başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"

...

b) Belge: Herhangi bir bireysel işlemin, kurumsal fonksiyonun veya kurumsal işlemin yerine getirilmesi için alınmış ya da idare tarafından hazırlanmış; içerik, ilişki ve formatı ile ait olduğu fonksiyon veya işlem için delil teşkil ederek aidiyet zincirini muhafaza eden, el yazısı ya da güvenli elektronik imza ile imzalanmış ve EBYS ya da kurumsal belge kayıt sistemleri içinde kayıt altına alınmış her türlü kayıtlı bilgi veya dokümanı,

...

o) İdare: Kamu kurum ve kuruluşlarını,

...

s) Resmî yazışma: İdarelerin kendi içlerinde, birbirleriyle veya gerçek ya da tüzel kişiler ile iletişim sağlamak amacıyla fiziksel ortamda veya güvenli elektronik imza kullanarak elektronik ortamda yürüttükleri süreci,

...

t) Üstveri (metadata): Bir belgeyi tanımlayan gönderici, konu, tarih, sayı ve benzeri bilgileri,

u) Üst yazı: Belgenin, varsa ek listesi ve dağıtım listesi dâhil, ek hariç kısmını,

ü) Yetkili makam: Mevzuatta belirtilen görevleri yerine getirme hususunda yürütme ve karar verme yetkisine sahip görevlileri,

... ifade eder."

17. Yönetmelik'in "Metin" kenar başlıklı 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(5) Birden fazla sayfa tutan üst yazılarda sayı, tarih, konu, muhatap ve ilgi bilgilerine sadece ilk sayfada; imza, ek, dağıtım ve iletişim bilgilerine ise sadece son sayfada yer verilir..."

18. Yönetmelik'in "Belgenin fiziksel ortamda gönderilmesi ve alınması"kenar başlıklı 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Gizlilik derecesi taşımayan ve fiziksel ortamda gönderilen belgenin başlık bilgisi, ihtiyaç duyulması hâlinde gönderen idarenin adres bilgisi, belgenin tarihi ve sayısı zarfın sol üst köşesine; muhatabın adı ve ihtiyaç duyulması hâlinde adres bilgisi zarfın ortasına yazılır. Varsa süre ve kişiye özel bilgisi (ACELE, GÜNLÜDÜR, KİŞİYE ÖZEL), kişiye özel bilgisi üstte olmak üzere, zarfın sağ üst köşesinde kırmızı renkli büyük harflerle belirtilir (Örnek 21).

(2) Gizlilik dereceli belgelerin gerekli güvenlik tedbirleri alınarak fiziksel ortamda gönderilmesi esastır. Ancak bu belgeler gerekli güvenlik tedbirleri alınması şartıyla güvenli elektronik imza ile imzalanarak elektronik ortamda da gönderilebilir. ..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

20. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan

yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; farklı kurum ve kuruluşlara hitaben yazdığı dilekçelerin Kurum aracılığı ile gönderildiği sırada suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgisi gibi kişisel bilgilerinin üst yazıda belirtilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde; somut başvurunun özeti yapıldıktan sonra mevcut başvuruda başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi içtihadının yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

23. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Özel hayatın gizliliği" kenar başlıklı 20. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

...

Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."

24. Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ayrıca düzenlenmiş ve güvence altına alınmıştır. Söz konusu anayasal güvence, Sözleşme'nin 8. maddesinde koruma altına alınan özel hayata saygı hakkına karşılık gelmektedir. Kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin insan onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, §§ 19, 20).

25. Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere kişisel veri -belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla- bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmekte olup bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi sadece kimliğini ortaya koyan bilgileri değil telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, öz geçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, IP adresi, e-posta adresi, alışveriş alışkanlıkları, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler kişisel veri kapsamındadır (AYM, E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014; E.2014/180, K.2015/30, 19/3/2015).

26. Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden inceleme yapılabilmesi için öncelikle anılan hak kapsamında korunması gereken kişisel bir verinin olup olmadığı belirlenmelidir. Anayasa

hükmünün lafzı, konuya ilişkin uluslararası belgeler ve karşılaştırmalı hukuk dikkate alındığında belirli ya da belirlenebilir bir gerçek veya tüzel kişi hakkındaki her türlü bilgi kişisel veri olarak değerlendirilir. Ancak her davada ya da başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrası anlamında bir kişisel veri bulunup bulunmadığı davanın ve başvurunun kendine özgü koşulları dikkate alınarak tespit edilir. Bir kişisel verinin bulunduğu tespit edildiğinde bu veriye yönelik her türlü sınırlama ve müdahale Anayasa'nın anılan hükmü kapsamındaki güvenceleri harekete geçirir (Bülent Kaya [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 49; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 57; E.Ü. [GK], B. No: 2016/1310, 17/9/2020, § 59; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 102; AYM, E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014; E.2013/122, K.2014/74, 9/4/2014; E.2014/149, K.2014/151, 2/10/2014; E.2013/84, K.2014/183, 4/12/2014).

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucunun farklı kurum ve kuruluşlara hitaben yazdığı dilekçelerin Kurum aracılığı ile gönderildiği üst yazıda suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerinin, dolayısıyla kişisel nitelikteki birtakım verilerinin rızası dışında paylaşıldığı iddiası söz konusudur. Bu durumda başvurucunun suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerinin belirli bir gerçek kişi hakkındaki bilgi kapsamında olduğu dikkate alındığında bu bilgilerin başvurucunun rızası olmaksızın paylaşılmasının özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

29. Başvurucu, infaz kurumunda hükümözlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun farklı kurum ve kuruluşlara hitaben yazdığı dilekçelerin Kurum aracılığı ile gönderildiği üst yazıda suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerine yer verildiği görülmektedir. Kişiye ait bilgileri içeren üst yazılarda başvurucunun rızası olmaksızın kişisel verilerine yer verilmesinin başvurucunun özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkına müdahale oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

30. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

31. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerini ihlal edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen,

kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halil Berk, B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; Süveyda Yarkın, B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; Şennur Acar, B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34; R.G. [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82). Bu bağlamda somut başvuruda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenmelidir.

(1) Genel İlkeler

32. Anayasa uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekir. Kanun ile sınırlama ölçütü veya kanunilik ilkesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinde de bir sınırlama ve güvence ölçütü olarak yer almaktadır. Buna karşın Sözleşme'de yer alan kanunla öngörülmüş olma kavramı ile Anayasa'da yer alan kanunilik ilkesi tam olarak aynı değildir (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 73).

33. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kanunda öngörülen koşulları, bir diğer ifadeyle hukukiliği geniş yorumlayarak istikrar kazanmış yargı kararlarına dayanan içtihat yoluyla geliştirilmiş ilkelerin de hukukilik şartını karşılayabildiğini kabul ederken (Malone/İngiltere, B. No: 8691/79, 2/8/1984, §§ 66-68; Sunday Times/Birleşik Krallık (No. 1), B. No: 6538/74, 26/4/1979, § 47) Anayasa, tüm sınırlandırmaların mutlaka kanun ile yapılacağını öngörerek Sözleşme'den daha geniş bir koruma sağlamıştır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat § 75). Anayasa’nın temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının ancak kanunla yapılacağına ilişkin 13. maddesi, bir kanun hükmü olmaksızın yürütme ve idarenin bir hak ve hürriyeti ilk elden düzenleyici işlemle sınırlamasına izin vermez (Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 87).

34. Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Bunun yanında Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde kişisel verilerin “ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla” işlenebileceği belirtilmiş, aynı fıkranın dördüncü cümlesinde ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır (Arif Ali Cangı [GK], B. No: 2016/4060, 17/9/2020 § 72).

35. Bununla birlikte temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte; böylece uygulayıcının keyfî davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta; bu yönüyle hukuk güvenliği teminatı sağlamaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 66; Turgut Duman, B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 66).

36. Kanunun bu gerekliliklere uygun olduğunun söylenebilmesi için yeterince ulaşılabilir olması, vatandaşların belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmesi, ayrıca ilgili normun keyfîliğe karşı uygun bir koruma sağlaması, yetkili makamlara verilen yetkinin genişliğini ve icra edilme biçimlerini yeterli bir netlikte tanımlaması gerekmektedir (Halime Sare Aysal, § 63; Fatih Saraman, §

67; Turgut Duman, § 68).

37. Hukukun kendisi -beraberinde getireceği idari pratiğin dışında- söz konusu işlemin meşru amacını da gözönünde tutarak keyfî müdahalelere karşı bireyi korumak için yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını yeterince açık bir şekilde göstermelidir. Hukuk sistemi vatandaşlara kamu makamlarına hangi koşullarda ve hangi sınırlar içinde müdahalelerde bulunma yetkisi verdiğini yeterince açık ifadelerle gösterecek nitelikte olmalı ve bu bağlamda ilgili müdahalenin muhataplarının müdahaleye zemin hazırlayan koşullar ile müdahalenin sonuçları açısından bir öngörüde bulunabilmeleri imkânı tanımalıdır (Halime Sare Aysal, § 64; Fatih Saraman, § 68; Turgut Duman, § 69).

38. Bununla birlikte her ihtimale çözüm getiremeyecek olan yasal mevzuatın sağladığı koruma seviyesi büyük ölçüde ilgili metnin düzenlediği alan ve içeriğiyle birlikte muhataplarının niteliği ve sayısıyla yakından bağlantılıdır. Bu nedenle kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyut nitelik taşıması ve buna bağlı olarak hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hâle gelmesi tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya bırakabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın asgari bir kesinlik içermesi zaruridir (Halime Sare Aysal, § 65; Fatih Saraman, § 69; Turgut Duman, § 70).

39. Bu kapsamda ilgili kanuni düzenlemenin söz konusu sınırlamaya ilişkin temel çerçeveyi ortaya koymakla birlikte özellikle uygulama koşulları ve usule ilişkin ayrıntıları düzenleyici işlemlere bırakması mümkündür. Ancak bu ihtimalde de söz konusu düzenleyici işlemin yine muhataplarınca ulaşılabilir olması ve içeriği hakkında ilgilileri yeterince aydınlatacak nitelik ve açıklıkta olması gerekmektedir (Halime Sare Aysal, § 66).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

40. Anayasa'nın 20. maddesine göre kişisel verilerin “ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla” işlenebileceği açıktır. 6698 sayılı Kanun ise kişisel verilerin işlenme şartlarını verinin niteliğini esas alarak farklı kurallara bağlamıştır. Bu kapsamda anılan Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında genel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızasıyla işlenebileceği kural olarak belirlenmiş, (2) numaralı fıkrasında ise bu kuralın istisnaları düzenlenmiştir (Ramazan Şahin [GK], B. No: 2018/11988, 10/3/2022, § 50).

41. Tutuklu ve hükümlülerin farklı kurum ve kuruluşlara hitaben yazdığı dilekçelerin Kurum aracılığı ile gönderildiği üst yazıda, suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerine, dolayısıyla kişisel nitelikteki birtakım verilerine yer verilmesine ilişkin uygulamanın yargı kararlarında 5275 sayılı Kanun'un 21. maddesi, 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 67. maddesi ile Yönetmelik'in 14. ve 27. maddelerine dayandığı anlaşılmaktadır. Ancak somut olayın 6698 sayılı Kanun kapsamında da değerlendirilmesi gerekir.

42. Somut olayda başvurucunun suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgileri şeklindeki genel nitelikli kişisel verileri 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez ve 8. maddesine göre ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz. 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki şartlardan birinin varlığı hâlinde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür.

Başvurucunun söz konusu kişisel verilerinin anılan Kanun'un 28. maddesi gereğince millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında veya infaz işlemlerine ilişkin olması hâlinde başvurucunun açık rızası olmaksızın söz konusu kamu kurum ve kuruluşları ile yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenebilmesi ya da aktarılabilmesi mümkündür. Bununla birlikte başvurucunun genel nitelikli kişisel verilerinin bu durumlar dışında işlenmesinin veya paylaşılmasının ise ayrıca ve açıkça bir kanun ile düzenlenmesini veya başvurucunun açık rızasının varlığını gerektirdiği şüphesizdir.

43. Mevzuatta infaz işlemlerinin ne olduğuna dair açık bir tanım bulunmamaktadır. Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler hakkındaki tüm işlemlerin infaz işlemi olduğunu söylemek mümkün değildir. Başvuru konusu olayda, başvurucunun Bingöl Valiliği, Erzurum Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Ankara Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Bingöl Ziraat Bankası Şubesi, Bingöl PTT Müdürlüğü, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı ve Kastamonu Gençlik ve Spor Müdürlüğü gibi kurum ve kurumlara yazdığı özel hayatına ilişkin dilekçelerin üst yazılarında başvurucunun kişisel verilerine yer verildiği görülmüştür. Bu kurumların yargısal süreçle ilgili makamlar olmadığı açıktır.

44. Bu bağlamda başvurucunun yazdığı dilekçelerin yargısal süreçle ilgili olmayan söz konusu kurumlara gönderilmesi için bir nevi aracılık yapan ceza infaz kurumlarının üst yazılarda başvurucunun suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgilerine yer vermesinin infaz işlemi kapsamında değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca başvurucunun söz konusu kişisel verilerinin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında paylaşıldığı da ortaya konulamamıştır. Dolayısıyla başvurucunun söz konusu kişisel verilerinin infazla ilgili olmayan yazışmalarda paylaşılmasının ayrıca ve açıkça bir kanun ile düzenlenmesini veya başvurucunun açık rızasının varlığını gerektirdiği, uygulamanın 6698 sayılı Kanun kapsamında yukarıdaki istisnalar kapsamında olmadığı anlaşılmıştır.

45. 5275 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (3) numaralı fıkrasında tanıya yönelik olarak hükümlülerin parmak ve avuç içi izlerinin alınacağı, fotoğraflarının çekileceği, kan grupları, vücutlarının dış özellikleri ve ölçülerinin belirleneceği, kayıt altına alınan söz konusu bilgilerin hükümlünün kişisel dosyasında veya elektronik ortamda saklanacağı ve Kanun'un zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemeyeceği düzenlenmiştir. Düzenlemede yer alan veriler biyometrik ve genetik verilere ilişkin olup bunların 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde yer alan özel nitelikli kişisel veriler kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır.

46. Somut olayda başvurucunun üst yazıda yer almasını istemediği suç türü, tevkif numarası ve detaylı kimlik bilgileri şeklindeki kişisel verileri 5275 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan özel nitelikli verilerden değildir. Bu bağlamda 5275 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (3) numaralı fıkrası, düzenlemede yer alan özel nitelikli veriler dışında kalan kişisel verilerin hükümlü ve tutukluların kurum ve kuruluşlara gönderdikleri dilekçelerin üst yazılarında yazılması sonucunu doğurmaktadır. Bu kapsamda söz konusu düzenlemelerin tutuklu ve hükümlülerin farklı kurum ve kuruluşlara hitaben yazdığı dilekçelerin Kurum aracılığı ile gönderildiği üst yazıda hangi bilgilerin yazılabileceği, hangi yetkililere iletilebileceği, böyle bir iletimin hangi koşullarda mümkün olabileceği ve bilginin ilgili makamlara iletilmesi hususunda izlenecek usul konusunda açık ve ayrıntılı hükümler

içermesi gerekir. Söz konusu hususa ilişkin düzenleme; bilgi toplama, kaydetme ve bilgiyi paylaşma veya sair şekilde kullanma konusunda yetkili makamlara tanıdığı takdir yetkisinin kullanılma tarzı ve alanı bakımından vatandaşlara yeterince öngörüde bulunma imkânı ve güvence sağlamaktadır.

47. 5275 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (3) numaralı fıkrasında söz konusu kişisel verilerin üst yazılarda bulunmasına ilişkin usul hakkında açık ve detaylı kurallara yer verilmediği gibi konuya ilişkin başka bir mevzuat da tespit edilememiştir. Bu durum millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında veya infaz işlemleriyle ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, yargısal süreçle ilgili makamlar ile diğer kurumlara gönderilmesine göre farklılık öngörülmeksizin tutuklu ve hükümlülerin kurum ve kuruluşlara gönderdiği tüm dilekçelerin üst yazılarında genel nitelikli kişisel verilerine yer verilmesine olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla mahpusun söz konusu kişisel verilerinin infaz kurumu tarafından hangi mercilerle paylaşılabileceği ile kişisel verilerin ve mahremiyetin nasıl korunacağı hususlarında açık bir düzenlemenin mevcut olmadığı, uygulamada da anılan konular yönünden bir belirsizliğin bulunduğu anlaşılmıştır. Bu itibarla mahpusun kişisel verilerinin söz konusu üst yazılarda yazılmasını içeren uygulamanın idarenin takdir yetkisinin sınırlarını düzenleyen, bununla birlikte muhataplarının yetki aşımı ile keyfîliğe karşı yeteri kadar güvenceye sahip olmalarını sağlayacak niteliği ve açıklığı olan kurallara dayanmadığı söylenebilir. Bu açıklamalar çerçevesinde somut olayda özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkına yapılan müdahalenin yukarıda incelenen mevzuat gözetildiğinde kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

49. Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvuruya konu müdahalenin kanunilik koşulunu sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. Giderim Yönünden

50. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 7.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

51. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

52. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

53. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim

sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bingöl İnfaz Hâkimliğine (E.2018/787, K.2018/792) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Bingöl 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/1360 D. iş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MUSTAFA YILDIZ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/6746 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/6746

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA YILDIZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/6746)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucular : Mustafa YILDIZ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HÜLYA İNAN

**B. No: 2019/10642 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/10642

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜLYA İNAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/10642)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mustafa İlhan ÖZTÜRK

Başvurucu : Hülya İNAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir şirkette işçi olarak çalışan başvurucunun sosyal medyada bir paylaşımı beğendiği gerekçesiyle iş akdinin feshedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1987 doğumlu olup 22/6/2004 tarihi ile iş akdinin feshedildiği 8/6/2016 tarihine kadar bir elektrik dağıtım şirketinde müşteri temsilcisi olarak belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışmıştır.

3. Başvurucu 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünden bir gün sonra Facebook isimli sosyal medya hesabı üzerinden üçüncü bir kişi tarafından yapılan bir paylaşımı "Beğen" butonuna basarak beğenmiştir.

4. İşveren şirket, başvurucunun bahse konu paylaşımı beğenmiş olmasının "devlet büyüklerine hakaret ve terör örgütlerini övme" anlamına geleceğini belirttikten sonra 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 25. maddesinin birinci fıkrasının (II) numaralı bendinde yer alan "haklı fesih" şartları oluştuğundan bahisle başvurucunun iş akdini sona erdirmiştir.

5. Başvurucu, fesih işleminin haksız olduğunu belirterek işe iade talepli tespit davası açmıştır.

6. Davanın görüldüğü Bakırköy 24. İş Mahkemesi (Mahkeme) 23/3/2018 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Gerekçeli kararında Mahkeme; iş akdini fesheden işvereniniddiasını ispatlayamadığını, paylaşımda bulunan kişinin tanık olarak dinlendiğini ve beyanında darbe teşebbüsü sırasında yaşanan patlamada Özel Harekat Daire Başkanlığında görevli iki yakınının şehit olması nedeniyle bu paylaşımı yaptığını beyan ettiğini vurgulamıştır.Başvurucunun beğendiği paylaşım şu şekildedir:

"Bu korna seslerini çığlıklarınızı duymak istemiyoruz bu ülkede bu şekilde yaşamak istemiyoruz. Bizim ailelerimiz şehit cenazeleri için yollarda, şehidimiz hepimizin. Yazıklar olsun bu kutlamaları yapanlara kimse bana demokrasiden bahsetmesin. Sokaklara polisi askeri birbirine kırdırmak için döktüğün insanları bugün meydanlara çağırıp tebrik ettin. Sen kimsin ki baş sağlığı diliyorsun. Döktüğün kanların üzerine kurduğun bu iktidar sonun olsun inşallah."

7. Kararın istinaf edilmesi üzerine dosyayı inceleyen İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 12/3/2019 tarihinde Mahkemenin kararını kaldırmıştır. Gerekçeli kararında Bölge Adliye Mahkemesi; anılan paylaşımın terör ve teröristi övme olarak kabul edilmesi gerektiğini, eylemin doğruluk ve bağlılık kuralına uymadığını belirterek feshin haklı nedene dayandığı sonucuna ulaşmıştır.

8. Başvurucu nihai kararı 19/3/2019 tarihinde öğrendikten sonra 29/3/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; anılan paylaşımın işveren ya da işyeri ile bir ilgisi olmadığını, bir yakınını kaybeden bir arkadaşının acısını paylaşmak amacıyla paylaşımı beğendiğini, buna rağmen iş akdinin feshedilmesinin ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde; başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesinde başvurucunun davranışlarının iş sözleşmesindeki güven unsurunu zedeleyip zedelemediği, söz konusu paylaşımların işyerinde düzeni bozucu veçalışma barışına halel getirici nitelikte olup olmadığı, başvurucunun ifade özgürlüğü ile işverenin yönetim yetkisi arasında adil bir denge sağlanıp sağlanmadığı hususlarının Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşulları da dikkate alınarak incelenmesigerektiği belirtilmiştir.

11. Başvuru ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Somut olayda başvurucunun iş sözleşmesi yapılan bir paylaşımı beğenmesi nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdini fesheden şirkette özel hukuk hükümlerine tabi bir personeldir. Dolayısıyla somut olayda kamu gücünü kullanan idarenin doğrudan müdahalesinin söz konusu olmadığı dikkate alındığında başvurunun devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmektedir (aynı ölçütle negatif yükümlülük bağlamında değerlendirmeler için bkz. Ç.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286,

2/7/2020, § 104; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 113).

14. Pozitif yükümlülükler özel hukuk kişilerinin birbirleri ile olan uyuşmazlıklarının çözümüne ilişkin yasal altyapının oluşturulmasını, söz konusu uyuşmazlıkların adil yargılama gereklerine uygun ve usul yönünden güvenceleri haiz bir yargılama kapsamında incelenmesini, bu yargılamalarda temel haklara ilişkin anayasal güvencelerin gözetilip gözetilmediğinin denetlenmesini de gerektirir (Ömür Kara ve Onursal Özbek, B. No: 2013/4825, 24/3/2016, §§ 47, 48). Bu sebeple devletin negatif bir yükümlülük olarak salt insan hakları ihlallerinden kaçınmasının yanı sıra bireylerin birbirleriyle olan yatay ilişkileri de insan haklarının konusu olmakta, bunun sonucunda üçüncü kişilerin eylemlerine karşı korumanın sağlanmasında da devletin birtakım pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Zira devletin, kaynağı ne olursa olsun yetki alanında gerçekleşen her türlü insan hakları ihlallerinden sorumluluğu, bu hakların garantörü olmasının doğal bir sonucudur. Temel hak ve hürriyetlerin bu etkisine yatay etki denmektedir (Tuna Ayçiçek, B. No: 2014/6526, 24/01/2018, § 59).

15. Bu doğrultuda özel hukuk iş ilişkisi kapsamında çalışan bireylerin Anayasa ile güvence altına alınan haklarına yönelik müdahale iddiası içeren uyuşmazlıklarının karara bağlandığı davalarda derece mahkemelerince söz konusu güvenceler gözardı edilmemeli, işveren ve çalışanlar arasındaki çatışan çıkarlar adil biçimde dengelenmeli, müdahalenin işverenin meşru amacıyla ölçülü olup olmadığı değerlendirilmeli, ulaşılan sonuç hakkında hüküm kurulurken ilgili ve yeterli gerekçeler sunulmalıdır (Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 50).

16. Derece mahkemelerince tarafların çıkarları dengelenirken ve müdahalenin ölçülülüğü irdelenirken iş sözleşmelerinde kısıtlayıcı ve zorlayıcı düzenlemelerin ne şekilde belirlendiği, çalışanların temel haklarına yönelik müdahalede bulunulmasına neden olan meşru amacın müdahale ile ölçülü olup olmadığı, sözleşmenin feshinin çalışanların eylem ya da eylemsizlikleri karşısında makul ve orantılı bir işlem olup olmadığı somut olayın koşullarına göre ele alınmalıdır. Ayrıca yargılamalar sırasında gerçekleştirilen işlemlerin ve neticede verilen kararın gerekçesinin bizatihi ifade özgürlüğüne ilişkin bir müdahale oluşturmaması için derece mahkemelerince gereken özen gösterilmelidir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 51).

17. Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayda Anayasa Mahkemesince yapılması gereken, başvurucu ile işveren şirket arasındaki özel hukuk hükümlerine tabi iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmesi üzerine kamu makamlarınca etkili bir yargısal sistem kurulup işletilerek başvurucunun ifade özgürlüğü ile işverenin menfaatleri arasında adil bir denge kurmak suretiyle devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmekte başarılı olup olmadığını belirlemektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Volkan Çakır, B. No: 2017/35488, 7/4/2021, § 28)

18. Somut olayda işveren şirket, müşteri temsilcisi olarak çalışan başvurucunun yapılan bir paylaşımı beğenmiş olması nedeniyle eyleminin "devlet büyüklerine hakaret ve terör örgütlerini övme" anlamını taşıdığı gerekçesiyle iş akdini feshetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de başvurucunun paylaşımı beğenmesi nedeniyle işveren ile aralarındaki güven ilişkisini bozduğu kanaatiyle feshin haklı olduğu sonucuna ulaşmıştır. O hâlde nihai olarak başvurucunun iş sözleşmesi, yaptığı düşünce açıklamalarının işveren ile aralarındaki güven ilişkisini bozduğu gerekçesine dayanılarak feshedilmiştir.

19. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinde süresi belirli olsun ya da olmasın iş sözleşmelerinin işveren tarafından haklı nedenle fesih sebepleri madde metninde bentler

halinde sayılmıştır. İşveren tarafından iş sözleşmesinin sona erdirilebilmesi için somut olayın koşullarında ilgili maddenin (II) numaralı bendinde düzenlenen "ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerlerinin" neler olduğunun işveren tarafından gösterilmesi gerekmektedir. Hükme göre anılan bentteki şartların oluşabilmesi için işçinin işvereni yanıltması, işveren yahut bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarfetmesi veya davranışlarda bulunması, yahut işveren hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnadlarda bulunması, işverenin başka bir işçisine cinsel tacizde bulunması, işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işverenin başka işçisine sataşması, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması gerekmektedir. Somut olayda ise ne işveren tarafından ne de yargı mercileri tarafından başvurucunun, anılan paylaşımı beğenmek şeklindeki eyleminin hangi sebeplerle işveren ile "aralarındaki güven ilişkisini bozduğu" izah edilmemiştir.

20. Bölge Adliye Mahkemesi anılan eylemin terör ve teröristi övme olarak kabul edilmesi gerektiğine dair bir değerlendirmede bulunmuştur. Hiç şüphesiz terör örgütleri, görüşlerinin toplum içinde yayılmasını ve fikirlerinin kökleşmesini hedefleyerek bu amacın gerçekleşmesine yönelik her türlü vasıtaya başvurabilmektedir. Terörün veya terör örgütlerinin propagandasının da söz konusu vasıtalardan biri olduğunda kuşku yoktur. Terör, başta ifade özgürlüğü olmak üzere demokratik toplumun tüm değerlerine düşmandır. Bu nedenle terörizmi, terörü ve şiddeti meşrulaştıran, öven ya da bunlara teşvik eden sözler ifade özgürlüğü kapsamında görülemez (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 79; Ayşe Çelik, B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 43; Sırrı Süreyya Önder, § 61). Bu bağlamda bir işverenden de terörü öven ya da teşvik eden bir çalışanı ile birlikte çalışması beklenemez. Bununla birlikte işveren, somut olayda terör örgütleriyle herhangi bir bağının bulunduğunu göstermediği başvurucunun anılan paylaşımı beğenerek terörü ne şekilde övdüğünü ya da desteklediğini de izah etmemiştir.

21. Somut olayda anılan paylaşım darbe teşebbüsü sırasında polis yakınları şehit olan bir kişi tarafından yapılmıştır. Paylaşımın darbe teşebbüsünden çok kısa bir zaman sonra, yakınlarını kaybetmenin verdiği acı ile yapıldığı ve kısa bir süre içerisinde de kaldırıldığı ifade edilmiştir. Başvurucuda, arkadaşının paylaşımında geçen düşüncelere katılmış olması nedeniyle değil yalnızca acısına ortak olmak amacıyla beğendiğini belirtmiştir.

22. Ayrıca somut olayda başvuruya konu içeriği hazırlayan ve ilgili sosyal medya platformunda yayımlayan kişinin başvurucu olmadığı ve başvurucunun yalnızca ilgili içeriklerin alt kısmında bulunan “Beğen” butonuna bastığı gözardı edilmiştir. Paylaşılan bir içeriğe “Beğen” butonuna basma yoluyla tepki göstererek içeriği aktif bir şekilde yayma niyeti değil yalnızca bu içeriğe karşı duyulan ilginin ifade edildiği dikkate alındığında bir içeriği beğenme eyleminin bu içeriği sosyal medya platformlarında paylaşma eylemi ile aynı ağırlığa sahip olamayacağı açıktır. Ayrıca söz konusu içeriğin ilgili sosyal medya platformlarında çok geniş bir kitleye ulaştığı yönünde de bir iddia bulunmamaktadır. Dahası görevinin niteliği dikkate alındığında başvurucunun çalıştığı işyerindeki bilinirliği ve temsil edebilirliğinin kısıtlı olduğu ve sosyal medya platformu üzerindeki eylemlerinin diğer çalışanlar üzerinde önemli bir etkisinin olamayacağı görülmektedir (benzer değerlendirmeler için bkz. Melike/Türkiye, B. No: 35786/19, 15/6/2011§ 51).

23. İşverenlerin çalıştırdıkları işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara karşı sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir gerekliliğe dayandığını söylemek gerekir. Bununla birlikte başvurucunun idare ile arasında

belirli bir düzeyde güven ve sadakat ilişkisinin tesis edilmesi gereken bir devlet memuru olmadığı, 4857 sayılı Kanun'a tabi bir işçi olduğu da unutulmamalıdır. Başvuruya konu kararlarda özel hukuka tabi olarak çalışan işçilerin işverenlerine karşı yerine getirmeleri beklenen sadakat, sakınma ve gizlilik yükümlülüğünün kamu kurumunda çalışanlardan beklenen sadakat ve sakınma yükümlülüğüne nazaran ne olması gerektiği bağlamında da bir değerlendirme yapılmamıştır.

24. Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Anayasa Mahkemesi 4857 sayılı Kanun'un 25. maddesinin aşırı bir yoruma tabi tutularak düşünce açıklamalarının dolaylı sınırlandırılmasına dayanak yapıldığı ve derece mahkemelerinin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ilkelere uygun hareket etmedikleri kanaatine varmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu ihlalin tespiti ve yargılamanın yenilenmesi ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yenidenyargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan, B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3), B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 18.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 24. İş Mahkemesine (E.2016/448, K.2018/134) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 18.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 364,60 TL başvuru harcından oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLEkarar verildi.

# EMEL GÜLAY VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/12123 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/12123

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMEL GÜLAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/12123)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : M. Emin ŞAHİNER

Başvurucular : 1. Emel GÜLAY

2. Fuat BERHUM

3. Nadiye YAVUZ

4. Suat BERHUM

Başvurucular Vekilleri : Av. Utku Çağrı AKTAY

Av. Adil AKTAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma bedelinin ödenmemesi ve değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular nihai hükmü 11/3/2019 tarihinde öğrendikten sonra 10/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Bedelinin Ödenmemesi Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Başvuru konusu olayda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtları üzerinden yapılan araştırmada başvurucuların 11/3/2019 tarihinde kamulaştırmasız el atma bedelinin ödenmesi talepli davaya ilişkin kararın kesinleşmesinin hemen akabinde Mersin 2. İcra Dairesinde icra takibi başlattıkları, bunun üzerine 15/5/2019 tarihinde idare tarafından İcra Dairesine 1.615.588,55 TL aktarıldığı ve 21/5/2019 tarihinde de aktarılan miktarın başvuruculara ödendiği anlaşılmıştır.

3. Bu durumda kamulaştırmasız el atma bedelinin mezkûr kararın kesinleşmesini müteakiben kısa süre içinde de ödendiği görülmekle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri (B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri (B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar (B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz (B. No: 2015/19289, 17/7/2018) ve Türkan Poyraz (B. No: 2015/15388, 13/9/2018) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede davanın açıldığı tarih ile ödemenin yapıldığı tarih arasında geçen dönemde gerçekleşen enflasyon oranları karşısında kamulaştırma bedelinin hissedilir/önemli derecede değer kaybetmesi nedeniyle başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklendiği belirtilerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılama süresinde kamulaştırma bedelinin yaklaşık %28 oranında değer kaybettiği tespit edilmiştir. Bu durumda anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurucuların Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 11 yıl 11 ay 21 gün sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda mülkiyet hakkı yönünden ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri

Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir. Bununla birlikte makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında 50.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma bedelinin ödenmemesi yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma bedelinin değer kaybına uğratılması yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkınınkamulaştırmasız el atma bedelinin değer kaybına uğratılması yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mersin 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2010/378, K.2014/341) GÖNDERİLMESİNE,

D. Makul sürede yargılanma hakkı yönünden başvurucularanet 50.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Başvuruculaın diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# OĞUZ KURUMLU

**B. No: 2019/12167 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/12167

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OĞUZ KURUMLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/12167)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mustafa İlhan ÖZTÜRK

Başvurucu : Oğuz KURUMLU

Vekili : Av. Zafer UĞUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, özel bir güvenlik şirketinde çalışan başvurucunun sosyal medyada bir paylaşımı beğendiği gerekçesiyle iş akdinin feshedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1976 doğumlu olup iş akdinin feshedildiği 27/7/2016 tarihine kadar özel bir güvenlik şirketine bağlı güvenlik görevlisi olarak Anadolu Üniversitesinde belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışmıştır.

3. Başvurucu 15/7/2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünden bir gün sonra Facebook isimli sosyal medya hesabı üzerinden üçüncü bir kişi tarafından yapılan bir paylaşımı "Beğen" butonuna basarak beğenmiştir.

4. Güvenlik şirketi, bahse konu paylaşımı beğenmiş olmasının suçu ve suçluyu övme anlamına geleceğini belirtip 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasının (II) numaralı bendinde yer alan "haklı fesih" şartları oluştuğundan bahisle başvurucunun iş akdini sona erdirmiştir.

5. Başvurucu; fesih işleminin haksız olduğunu belirterek işe iade talepli tespit davası açmıştır.

6. Davanın görüldüğü Eskişehir 1. İş Mahkemesi (Mahkeme) 12/1/2017 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararında Mahkeme; ülkenin içerisinde bulunduğu olağanüstü dönemde işverenlerden şüphelendikleri kişilerle çalışmalarının beklenemeyeceği, haklılık derecesi tam anlamıyla oluşmadığı düşünülse bile şüpheli bir durumun varlığı nedeniyle işverenin şüphe feshinin geçerli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

7. Kararla ilgili olarak istinaf yoluna başvurulması üzerine dosyayı inceleyen Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 18/4/2017 tarihinde Mahkemenin kararını kaldırmıştır. Gerekçeli kararında Bölge Adliye Mahkemesi; Mahkemenin hangi paylaşımı esas alarak karar verdiğinin anlaşılamadığını, davacının beğeni yapıp yapmadığının, yaptı ise hangi paylaşımları beğendiği konusunda uzman teknik bilirkişiden rapor alınarak feshin geçerli veya haklı nedene dayanıp dayanmadığının tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

8. Anılan karar üzerine Mahkeme, dosyayı bilirkişiye tevdi etmiştir. Bilirkişi, başvurucunun sosyal medya hesabına girememesi üzerine başvurucunun rızası ile şifresini alarak başvurucunun hesap geçmişini incelemiştir. Bilirkişi raporunda başvurucunun A.G. isimli bir şahıs tarafından yapılan 16/7/2016 tarihli "camide okunan sela camiye gelin diye okunur, sokağa çıkın diye değil" şeklindeki paylaşımı beğendiği belirtilmiştir.

9. Mahkeme 13/9/2017 tarihli kararıyla davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararında Mahkeme; önceki gerekçesini yineleyerek olayda şüpheli bir durum olduğu ve işverenin şüphe feshinin geçerli olduğu kanaatine varmıştır. İstinaf edilmesi üzerine kararı inceleyen Bölge Adliye Mahkemesi, iş ilişkisinin devamı için gerekli güven ilişkisinin sarsıldığını değerlendirerek 25/9/2018 tarihinde istinaf talebinin reddine karar vermiştir. Kararın temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 22. Hukuk Dairesi herhangi bir gerekçe belirtmeden kararın onanmasına karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 12/3/2019 tarihinde öğrendikten sonra 10/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, Mahkemenin hangi paylaşım nedeniyle iş akdinin feshedildiğini belirleyip tartışmadan karar verdiğini, bilirkişi raporunda geçen ve herhangi bir sakınca içermeyen paylaşımın yalnızca beğenildiğini, paylaşımı yapan kişinin hâlen aynı işyerinde çalışmaya devam etmesine rağmen kendisinin iş akdinin feshedilmesinin ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde; başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesinde başvurucunun davranışlarının iş sözleşmesindeki güven unsurunu zedeleyip zedelemediği, söz konusu paylaşımların işyerinde düzeni bozucu veçalışma barışına halel getirici nitelikte olup olmadığı, başvurucunun ifade hürriyeti ile işverenin yönetim yetkisi arasında adil bir denge sağlanıp sağlanmadığı hususlarının Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşulları da dikkate alınarak incelenmesigerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki iddialarını yinelemiştir.

13. Başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Somut olayda başvurucunun iş sözleşmesi yapılan paylaşımlar nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdini fesheden güvenlik şirketinde özel hukuk hükümlerine tabi bir personeldir. Dolayısıyla somut olayda kamu gücünü kullanan idarenin doğrudan müdahalesinin söz konusu olmadığı dikkate alındığında başvurunun devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmektedir (aynı ölçütle negatif yükümlülük bağlamında değerlendirmeler için bkz. Ç.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 104; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 113).

16. Pozitif yükümlülükler özel hukuk kişilerinin birbirleri ile olan uyuşmazlıklarının çözümüne ilişkin yasal altyapının oluşturulmasını, söz konusu uyuşmazlıkların adil yargılama gereklerine uygun ve usul yönünden güvenceleri haiz bir yargılama kapsamında incelenmesini ve bu yargılamalarda temel haklara ilişkin anayasal güvencelerin gözetilip gözetilmediğinin denetlenmesini de gerektirir (Ömür Kara ve Onursal Özbek, B. No: 2013/4825, 24/3/2016, §§ 47, 48). Bu sebeple devletin negatif bir yükümlülük olarak salt insan hakları ihlallerinden kaçınmasının yanı sıra bireylerin birbirleriyle olan yatay ilişkileri de insan haklarının konusu olmakta, bunun sonucunda üçüncü kişilerin eylemlerine karşı korumanın sağlanmasında da devletin birtakım pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Zira devletin kaynağı ne olursa olsun yetki alanında gerçekleşen her türlü insan hakları ihlallerinden sorumluluğu, bu hakların garantörü olmasının doğal bir sonucudur. Temel hak ve hürriyetlerin bu etkisine yatay etki denmektedir (Tuna Ayçiçek, B. No: 2014/6526, 24/01/2018, § 59).

17. Bu doğrultuda özel hukuk iş ilişkisi kapsamında çalışan bireylerin Anayasa ile güvence altına alınan haklarına yönelik müdahale iddiası içeren uyuşmazlıklarının karara bağlandığı davalarda derece mahkemelerince söz konusu güvenceler gözardı edilmemeli, işveren ve çalışanlar arasındaki çatışan çıkarlar adil biçimde dengelenmeli, müdahalenin işverenin meşru amacıyla ölçülü olup olmadığı değerlendirilmeli, ulaşılan sonuç hakkında hüküm kurulurken ilgili ve yeterli gerekçeler sunulmalıdır (Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 50).

18. Derece mahkemeleri tarafından, tarafların çıkarları dengelenirken ve müdahalenin ölçülülüğü irdelenirken iş sözleşmelerinde kısıtlayıcı ve zorlayıcı düzenlemelerin ne şekilde belirlendiği, çalışanların temel haklarına yönelik müdahalede bulunulmasına neden olan meşru amacın müdahale ile ölçülü olup olmadığı, sözleşmenin feshinin çalışanların eylem ya da eylemsizlikleri karşısında makul ve orantılı bir işlem olup olmadığı somut olayın koşullarına göre ele alınmalıdır. Ayrıca yargılamalar sırasında gerçekleştirilen işlemlerin ve neticede verilen kararın gerekçesinin bizatihi ifade özgürlüğüne ilişkin bir müdahale oluşturmaması için derece mahkemelerince gereken özen gösterilmelidir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 51).

19. Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayda Anayasa Mahkemesince yapılması gereken, başvurucu ile işveren şirket arasındaki özel hukuk hükümlerine tabi iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmesi üzerine kamu makamlarınca etkili bir yargısal sistem kurulup işletilerek başvurucunun ifade özgürlüğü ile işverenin menfaatleri arasında adil bir denge kurmak suretiyle, devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmekte başarılı olup olmadığını belirlemektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Volkan Çakır, B.

No: 2017/35488, 7/4/2021, § 28).

20. Somut olayda güvenlik şirketi, bir üniversitede güvenlik görevlisi olarak çalışan başvurucunun yapılan bir paylaşımı beğenmiş olması nedeniyle eyleminin "suçu ve suçluyu övme" anlamını taşıdığı gerekçesiyle iş akdini feshetmiştir. Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesi, başvurucunun beğendiği paylaşımın işveren ile aralarındaki güven ilişkisini bozduğu kanaatiyle feshin haklı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

21. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinde süresi belirli olsun ya da olmasın iş sözleşmelerinin işveren tarafından haklı nedenle fesih sebepleri madde metninde bentler halinde sayılmıştır. İşveren tarafından iş sözleşmesinin sona erdirilebilmesi için somut olayın koşullarında ilgili maddenin (II) numaralı bendinde düzenlenen "ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerlerinin" neler olduğunun işveren tarafından gösterilmesi gerekmektedir. Hükme göre anılan bentteki şartların oluşabilmesi için işçinin işvereni yanıltması, işveren yahut bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarfetmesi veya davranışlarda bulunması, yahut işveren hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnadlarda bulunması, işverenin başka bir işçisine cinsel tacizde bulunması, işverene yahut onun aile üyelerinden birine yahut işverenin başka işçisine sataşması, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması gerekmektedir. Somut olayda ise ne işveren tarafından ne de yargı mercileri tarafından başvurucunun, anılan paylaşımı beğenmek şeklindeki eyleminin hangi sebeplerle işveren ile "aralarındaki güven ilişkisini bozduğu" izah edilmemiştir.

22. Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesi kararlarında, anılan paylaşımın soyut olarak işveren ile işçi arasındaki güven ilişkisini bozduğu belirtmekle yetinilmiş, paylaşımın hangi gerekçeyle bu duruma sebebiyet verdiği konusunda bir değerlendirme yapılmamış, bilirkişi raporunda belirtilmiş olmasına karşın kararlarda paylaşımın içeriğine yer verilmemiş, soyut olarak ülkenin içerisinde bulunduğu olağanüstü şartlar vurgulanmakla yetinilmiştir. Terör örgütleriyle herhangi bir bağı tespit edilemeyen başvurucunun, suçu ve suçluyu ne şekilde, hangi davranışı ile övdüğü açıklanmamış, paylaşımı yapan kişinin iş yeri ile ilişiği kesilmemesine rağmen başvurucunun iş akdinin feshedilmesi yeterli bir şekilde gerekçelendirilmemiştir.

23. Ayrıca somut olayda, bilirkişi tarafından tespit edilen başvuruya konu içeriği hazırlayan ve ilgili sosyal medya platformunda yayınlayan kişinin başvuran olmadığı ve başvuranın yalnızca ilgili içeriklerin alt kısmında bulunan “Beğen” butonuna bastığı gözardı edilmiştir. Paylaşılan bir içeriğe “Beğen” butonuna basma yoluyla tepki göstererek içeriği aktif bir şekilde yayma niyeti değil, yalnızca bu içeriğe karşı duyulan ilginin ifade edildiği dikkate alındığında bir içeriği “beğenme” eyleminin, bu içeriği sosyal medya platformlarında paylaşma eylemi ile aynı ağırlığa sahip olamayacağı açıktır. Ayrıca, söz konusu içeriğin ilgili sosyal medya platformlarında çok geniş bir kitleye ulaştığı yönünde de bir iddia bulunmamaktadır. Dahası, görevinin niteliği dikkate alındığında, başvuranın çalıştığı işyerindeki bilinirliği ve temsil edebilirliğinin kısıtlı olduğu ve sosyal medya platformu üzerindeki eylemlerinin diğer çalışanlar üzerinde önemli bir etkisinin olamayacağı görülmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Melike/Türkiye, B. No: 35786/19, 15/6/2021).

24. İşverenlerin çalıştırdıkları işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara karşı sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir

gerekliliğe dayandığını söylemek gerekir. Bununla birlikte başvurucunun idare ile arasında belirli bir düzeyde güven ve sadakat ilişkisinin tesis edilmesi gereken bir devlet memuru olmadığı, 4857 sayılı Kanun'a tabi bir işçi olduğu da unutulmamalıdır. Başvuruya konu kararlarda özel hukuka tabi olarak çalışan işçilerin işverenlerine karşı yerine getirmeleri beklenen sadakat, sakınma ve gizlilik yükümlülüğünün kamu kurumunda çalışanlardan beklenen sadakat ve sakınma yükümlülüğüne nazaran ne olması gerektiği bağlamında da bir değerlendirme yapılmamıştır.

25. Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Anayasa Mahkemesi, 4857 sayılı Kanun'un 25. maddesinin aşırı bir yoruma tabi tutularak düşünce açıklamalarının dolaylı sınırlandırılmasına dayanak yapıldığı ve derece mahkemelerinin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ilkelere uygun hareket etmediği kanaatine varmıştır. (iş akdinin feshinin ifade özgürlüğü üzerindeki ağırlığına ilişkin değerlendirmeler için bkz. Volkan Çakır, § 39).

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yargılamanın yenilenmesi ile 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan, B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3), B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebiyle bağlı kalınarak net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Eskişehir 1. İş Mahkemesine (E.2017/826, K.2017/1043) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# AKLİME ERTAŞ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/12862 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/12862

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AKLİME ERTAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/12862)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mahmut ALTIN

Başvurucular : 1. Aklime ERTAŞ

2. Beşir ERTAŞ

3. Cevahir ALTAY

4. Emine CANKURT

5. Güli ERTAŞ

6. Gülistan ASAN

7. Halime ÇELİK

8. Hasan ERTAŞ

9. İdris ERTAŞ

10. Lokman ERTAŞ

11. Mahmut ERTAŞ

12. Medine TAYFUR

13. Mehmet ERTAŞ

14. Memet ERTAŞ

15. Mustafa ERTAŞ

16. Nezir ERTAŞ

17. Ömer ERTAŞ

18. Rahim ERDEM

19. Raife KÖKSAL

20. Saadet ALTAY

21. Zeynep ERTAŞ

Başvurucular Vekili : Av. Orhan ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruculara ait başvuru konusu taşınmazla ilgili Ilısu Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin yapılması amacıyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (İdare) tarafından kamulaştırma kararı alınmıştır.

3. İdare tarafından başvurucular aleyhine 17/7/2013 tarihinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında yapı değeri kamulaştırma bedelinin hesabında dikkate alınmadan karar verilmiştir. Yapı bedeline ilişkin olarak kararın gerekçesinde, kamulaştırma işleminin iptali yönünde herhangi bir dava açmayan başvuruculaların tamamının köy dışında ikamet ettiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte yapının ihtiyaç nedeniyle değil de dürüstlük kuralına aykırı olarak kamulaştırma bedelini arttırma amacıyla yapıldığı belirtilmiştir. Ancak Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Daire), taşınmaz üzerindeki yeni yapının kamu yararı kararının ilanından önce yapıldığının tespiti hâlinde mevcut hâliyle bedelinin belirlenip kamulaştırma bedeline dâhil edilmesi gerektiği gerekçesiyle bozma kararı vermiştir.

4. Mahkeme, ilk kararındaki gerekçeyle direnme kararı vermiştir. Dairenin, direnme kararını yerinde görmemesi üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca (HGK) direnme kararı onanmıştır. HGK karar gerekçesinde, başvuru konusu taşınmaz üzerinde 0-2 yaşlarında 2 katlı betonarme ev bulunduğunun gözlemlendiği keşif zaptına yazılmış ise de kamulaştırma işlemlerinin başladığı sırada hazırlanan kıymet takdir komisyonu raporunda yapının bulunduğuna dair bir bilgiye yer verilmediği vurgulamıştır. Ayrıca taşınmazın bulunduğu köyün nüfusu, yapıların niteliği, köyün yerleşim yerine uzaklığı ve arazilerin tarla vasfında olduğu dikkate alınarak yapının dürüstlük kuralına aykırı davranmak suretiyle kamulaştırma bedelini arttırma amacıyla yapıldığı ifade edilmiştir. Başvuruculaların karar düzeltme talebi 17/1/2019 tarihinde reddedilerek karar kesinleşmiştir.

5. Başvurucular, nihai hükmü 15/3/2019 tarihinde öğrendikten sonra 11/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurucu Ömer Ertaş 8/2/2022 tarihinde vefat etmiş olup vekiline yapılan tebligata

rağmen mirasçıları süresinde başvuruyu devam ettirmek istedikleri yönünde bir beyanda bulunmamışlardır.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Ömer Ertaş Yönünden

8. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Melle Malgir (B. No: 2014/11355, 15/2/2017) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede somut olayda bireysel başvuru tarihinden sonra başvuru süreci devam ederken 8/2/2022 tarihinde başvurucunun yaşamını yitirdiği ancak başvurucunun vekiline yapılan tebligata rağmen mirasçıların başvuruyu devam ettirmek istediklerine ilişkin taleplerini Anayasa Mahkemesine iletmediklerinden ve başvurunun incelenmesini devam ettirmeyi gerekli kılan ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden birinin de bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular, yapının kamulaştırma kararı ilan edilmeden önce inşa edilmesine rağmen bu hususta bir araştırma yapılmadan kamulaştırma bedelinin tespitinde yapının dikkate alınmamasından yakınmaktadır. Bununla birlikte Dairenin ve HGK'nın önceki içtihatlarından farklı karar verdiğini ancak içtihat değişikliğinin gerekçesinin yeterince ortaya koyulmadığı ileri sürülmüştür.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, Mehmet Akdoğan ve diğerleri (B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri (B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri (B. No: 2014/1964, 23/2/2017) ve Ali Taşgeldi (B. No: 2018/30814, 16/11/2021) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda, taşınmaz bedelinin tespitinin teknik olması ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle kamulaştırılan taşınmazın bedelinin tespiti uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğu, Anayasa Mahkemesinin görevinin kamulaştırma bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret olduğu vurgulanmıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığı, inceleme yetkisinin sınırlı olduğu ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek derece mahkemesi kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekilmiştir.

12. Bu ilkeler ışığında somut olay değerlendirildiğinde başvuruculların, kamulaştırma bedelinin tespitinde yapının dikkate alınmaması şikâyeti hususunda yukarıda özetlenen ilk derece mahkemesi ve HGK kararlarındaki gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu, derece mahkemelerinin ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olduğunun söylenmesi için hiçbir neden bulunmamaktadır. Buna göre kamulaştırma işlemiyle başvuruculların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucular, yargılamanın makul süre içinde tamamlanmamasından yakınmaktadır.

15. Makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenen ve açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52). Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 5 yıl 6 ay devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular, makul sürede yargılama hakkı yönünden ihlalin tespiti ile her bir başvurucu yönünden ayrı ayrı 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuru konusu olayda makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 30.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Başvurucu Ömer Ertaş yönünden başvurunun başvurucunun ölümü nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Diğer başvurucular yönünden;

1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucu Ömer Ertaş dışındaki başvuruculara net 30.000 TL manevi tazminatın

müştereken ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucu Ömer Ertaş dışındaki başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ASUMAN TÜKER VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/14095 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/14095

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASUMAN TÜKER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/14095)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucular : 1. Asuman TÜKER

2. Osman Şevket ÇARMIKLI

3. Hakan ÇARMIKLI

4. Türkiz ÇARMIKLI

5. Gökhan ÇARMIKLI

Başvurucular Vekilleri : Av. Şerif CİVAN

Av. Adalet Deniz KILIÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tapu siciline güvenerek satın alınan taşınmazın orman vasfında olduğu gerekçesiyle tapu kaydının iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular nihai hükmü 10/4/2019 tarihinde öğrendikten sonra 15/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu Nermin Çarmıklı 12/2/2020 tarihinde ölmüştür. Nermin Çarmıklı'nın mirasçıları başvuruya devam etme isteklerini 13/10/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, orman vasfı taşıdığı anlaşılan tapulu taşınmazların mahkeme kararıyla Hazine adına tescil edilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin şikâyet konusu edildiği başvuruları daha önce karara bağlamıştır (Hüseyin Akbulut ve Yusuf Akbulut, B. No: 2014/7643, 6/4/2017; Nazmiye Akman, B. No: 2013/1012, 16/4/2013; Ahmet Hilmi Serter, B. No: 2014/10954, 17/11/2016; Hatice Avcı ve diğerleri, B. No: 2014/9788, 22/9/2016). Anayasa Mahkemesi anılan kararlarda, Yargıtay içtihadına dayanarak 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesinde öngörülen tazminat yolunun, orman vasfı taşıdığı anlaşılan taşınmazın tapu kaydının mahkeme kararıyla iptal edildiği hâller yönünden de etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 21 yıldan fazla sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular, kesinleşmiş kararın sonuçlarının giderilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmadığından tazminata hükmedilmesi mümkün görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Mudanya 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2006/58) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# SALİH TAŞ

**B. No: 2019/15835 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/15835

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SALİH TAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/15835)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Salih TAŞ

Vekili : Av. İbrahim CİNBAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işe iade davasında, kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasının esas alınması ve gerekçeli kararda suçluluğu ima eden bazı ifadeler kullanılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun, 1/1/2000 tarihinden itibaren Akdeniz Belediyesi Başkanlığı bünyesinde işçi olarak çalışmakta iken 17/3/2017 tarihinde iş sözleşmesi feshedilmiştir.

7. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle 14/4/2017 tarihinde dava açmıştır.

8. Mersin 5. İş Mahkemesi (Mahkeme) 5/12/2017 tarihinde davayı reddetmiş, Adana Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 1/3/2018 tarihinde karara karşı yapılan istinaf başvurusunu kabul ederek Mahkeme kararını kaldırmış ve davanın yeniden görülmesi için dosyayı Mahkemeye iade etmiştir.

9. Mahkeme 25/12/2018 tarihinde davayı bir kez daha reddetmiştir. Kararda, başvurucunun geçmişte tarafı bulunduğu ceza dosyasında davacının üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyetinin dikkate alındığını belirtmiştir. Terör örgütü ile irtibat veya iltisakı bulunduğuna dair şüphe bulunan bir işçiyi çalıştırmaya devam etmenin beklenmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir.

10. Başvurucu karara karşı 22/1/2019 tarihinde istinaf yoluna başvurmuştur.

11. Bölge Adliye Mahkemesi 4/4/2019 tarihinde istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Mahkemece yeniden yapılan yargılamada aynı yönde karar verilmiştir. Mersin 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/106, 2015/372 E-K sayılı dosyasında 26/01/2012 tarihinde PKK/KCK Terör Örgütü yönetiminde bulunan "fıratnevs. Tv" adlı internet sitesinde yapılan yayında "PKK meclisinden kapsamlı direniş kararı" başlığı altında yapılan eylem çağrısı üzerine 29/01/2012 tarihinde saat 12.00 civarında Mersin/Akdeniz BDP ilçe teşkilatı organizesinde bina önünde eş başkanı ve millet vekilinin de bulunduğu yaklaşık 1500 kişilik grubun katılımı ile "özgürlük ve müzakere" mitingi adı altında toplantı yapıldığı, terör örgütüne ait filamaların taşındığı, terör örgütü liderinin posteri ve Terör örgütünü övücü pankartlar ve afişler taşındığı, saat 15.05 sıralarında yüzlerini kapatan 10-15 kişilik grubun Emniyet güçlerine saldırıda bulundukları; el yapımı patlayıcı madde attıkları, emniyet güçlerinden yaralananın olmadığı, davacının da bu grup içerisinde fotoğrafından teşhis edildiği, taş ve sopa atmadığı, slogan attığı, belirlenerek TCK 265/1, 265/3, 43/1 ve 62. Maddeleri uyarınca 8 ay 10 gün hapis cezasına çarptırıldığı ve kararın bu şekilde kesinleştiği belirlenmiştir.

...

...dosyadaki bilgiler 5. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı dikkate alındığında davacının Terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatının bulunduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece tespit edilerek davanın reddine karar verilmesi yerinde bulunduğundan, davacının tüm istinaf taleplerinin HMK'nın 353/1-b.1 maddesi gereğince reddine karar verilmiştir."

12. Nihai karar başvurucuya 22/4/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 7/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurucunun Mersin 5. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından 19/11/2015 tarihinde, görevli memura mukavemet suçundan dolayı 8 ay 10 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş ve başvurucu hakkında yeniden suç işlemeyeceği hususunda olumlu kanaat oluşması nedeniyle hükmün açıklanması geri bırakılmıştır (HAGB). Söz konusu karar itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

14. İlgili mevzuat için bakınız Berrin Baran Eker, [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-25.

B. Uluslararası Hukuk

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır."

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında, masumiyet karinesi ile sağlanan güvencenin iki yönünün bulunduğu ifade edilmiştir. Ceza yargılamasının yürütülmesine ilişkin usule dair güvence ile -sonucunda mahkûmiyet kararı dışında bir hüküm kurulan ceza yargılaması ile bağlantılı olan durumlarda- daha sonra yürütülecek yargılamalar boyunca kişinin masumiyetine saygı gösterilmesinin sağlanması amaçlanır. Bu usule ilişkin yön kapsamında masumiyet karinesi ilkesi, ceza yargılamasının adil olmasını sağlayacak usule ilişkin güvence olarak kamu görevlilerinin davalının suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunmasını yasaklar. Ancak bu husus, cezai meselelerde usule ilişkin güvence ile sınırlı değildir, bu kapsam daha geniştir ve devletin hiçbir temsilcisinin mahkeme ile suçluluğu ispatlanıncaya kadar kişinin bir suçtan suçlu olduğunu söylememesini gerekli kılar. Bu kapsamda sadece ceza yargılaması kapsamında değil aynı zamanda ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen bağımsız hukuk yargılamaları, disiplin işlemleri veya diğer yargılamalarda da masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir. Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki güvencenin ilk yönü, kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar ceza gerektiren bir suçla suçlandığı süreye ilişkin iken masumiyet karinesi güvencesinin ikinci yönü, ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suç karşısında kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını gerektirir (Seven/Türkiye, B. No: 60392/08, 23/1/2018, § 43).

17. Bu bağlamda Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasının sağladığı korumanın ikinci yönüne göre sanığın beraatiyle veya davanın düşmesiyle sonuçlanan ceza yargılamaları sonrasında, söz konusu kişiye masumiyetine uygun bir muamelede bulunulması gerekir. Bu ikinci yönde maddenin genel amacı; bir suçtan beraat eden bireyleri veya ceza yargılaması düşen kişileri, itham edildiği suçu işlediğini düşünen kamu görevlileri ve makamlarına karşı korumaktır. Bu davalarda masumiyet karinesi, adil olmayan bir cezai hükmün önlenmesi için bu karineyle sağlanan usule ilişkin güvencenin çeşitli koşullarının yargılamada uygulanması suretiyle hayata geçirilmiştir. Beraat veya herhangi bir düşme kararına riayet edilmesi hakkının korunmaması hâlinde Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan adil yargılanma güvenceleri teorik ve hayalî olma riskiyle karşı karşıya kalabilir (Seven/Türkiye, § 54).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucu, hakkında verilen hapis cezasına ilişkin HAGB kararına karşın söz konusu husus iş veren tarafından dikkate alınmayarak haksız bir şekilde iş sözleşmesi feshedildiği gibi söz konusu hususun derece mahkemelerince de dikkate alınmaması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Bakanlık görüşünde, ilk derece mahkemesi ve istinaf mahkemesi tarafından somut olayın özelliklerine göre başvurucu bakımından işverende oluşan ve yukarıda ayrıntıları verilen şüphe feshinin şartlarının gerçekleştiği ve başvurucu hakkındaki isnadlar sebebiyle iş ilişkisinin devamı için gerekli güvenin yıkıldığı / ağır biçimde zedelendiği kanaatine varıldığını belirtmiştir. Hukuk kurallarını yorumlama yetkisi derece mahkemelerine ait olduğunu söyledikten sonra başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar, mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğunu ve başvurucunun şikâyetlerinin kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının dikkate alınmasının yararlı olacağını ifade etmiştir. Öte yandan başvurucu hakkında verilen iş sözleşmesinin feshi kararının OHAL döneminde çıkarılan KHK'ya istinaden alınması nedeniyle, yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağını ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

21. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

22. Anayasa’nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Başvurucunun temel şikâyeti, hükmün açıklanması geri bırakılan kararın değerlendirmesinin mahkûmiyet şeklinde yapılmasıdır. Bu nedenle masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin ikinci yönünün (bkz. §§ 16, 17) devreye girdiği somut başvuruda masumiyet karinesinin sağladığı güvencelerin ve Anayasa'nın 36. maddesinin uygulanabileceği sonucuna varılmaktadır. Bu itibarla ihlal iddialarının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının kapsamında yer aldığı, bir başka ifadeyle başvurunun Anayasa ve Sözleşme hükümleriyle konu bakımından bağdaşmazlık göstermediği anlaşılmıştır.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

25. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa’nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin

(2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (Fameka İnş. Plastik San ve Tic. Ltd. Şirketi, B. No: 2014/3905, 19/4/2017, § 27).

26. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

27. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır.

28. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

29. Güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40).

30. HAGB, erteleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın bireyselleştirilmesi kurumlarından biridir. Hâkim, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurmakla beraber hükmü açıklamamakta ve sanığı belirli bir süre denetim altında tutmaktadır. Sanık, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği ve mahkemece öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılmaktadır (Enez Ersöz, B. No: 2018/19673, 31/3/2022, § 35).

31. Hüküm, açıklanması hâlinde kanun yolu denetimine tabi olacağından mahkemenin sanığın suçlu olduğuna dair söz konusu kanaatinin kanun yolu mercilerinde bozulması ve buna bağlı olarak kişinin isnat edilen suçtan beraat etmesinin de mümkün olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle denetim sürecinde kişinin suçluluğunun sabit olmadığı, dolayısıyla suçlu sayılamayacağı, masum olduğu açıktır (Enez Ersöz, § 36).

32. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında HAGB kurumunun niteliği değerlendirilmiş, HAGB kararı ile kurulan hükmün belirli bir süre sanık hakkında hüküm ifade etmediği ve herhangi bir sonuç doğurmadığı belirtilmiştir. Yine sanığın bulunduğu hâl üzere bırakıldığı, aynen yargılanan kimsenin durumunda kaldığı ve yapılan yargılamanın geçici bir süre askıda kaldığı vurgulanmıştır. Yargılanan kimsenin askı süresi boyunca sanık sıfatı devam etmekte ise de hiçbir şekilde bu kimsenin hükümlü sayılamayacağı değerlendirmesinde bulunulmuştur (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 1/2/2012 tarihli ve E.2011/19-639, K.2012/30 sayılı; 23/10/2018 tarihli ve E.2017/4-1353, K.2018/1552 sayılı; 31/1/2019 tarihli ve E.2017/13-681, K.2019/46 sayılı kararları).

33. HAGB, daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı mahkûmiyeti bulunmayan kişilerin toplumda suçlu olarak damgalanmaması ve yararlı bir birey olarak tekrar topluma kazandırılması amacıyla belli koşullara bağlı olarak tanınan bir imkândır (AYM, E.2015/23, K.2915/56, 17/6/2015).

34. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında (örneğin bkz. Ali Gürsoy, B. No: 2012/833, 26/3/2013) HAGB'nin -sanığa yüklenen suça ilişkin yargılama sonunda cezaya hükmedilmesi hâlinde- hükmün açıklanmasının belirli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak ertelenmesi anlamına geldiği belirtilmiştir. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesine göre, yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza iki yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezası ise HAGB kararı verilebileceği, anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında HAGB'nin kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade ettiği, öte yandan aynı Kanun'un 223. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen hüküm niteliğindeki kararlar arasında HAGB kararının sayılmadığı vurgulanmıştır. HAGB'nin uyuşmazlığın esasını karara bağlamadığı, yargılamayı hükümle sonuçlandıran bir karar niteliğinde olmadığı ve bu kapsamda nihai bir sonuç da doğurmadığı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi HAGB kararının suçluluğu tespit eden bir karar olarak kabul edilmesinin başta masumiyet karinesi olmak üzere temel hakları ihlal edebileceğine dikkat çekmiştir (Ümmügülsüm Salgar [GK], B. No: 2016/12847, 21/10/2021, § 85).

35. Diğer taraftan idari uyuşmazlığın çözümüne esas teşkil etmesi bakımından salt kişinin yargılanmış olmasından ve HAGB'ye dair karardan söz edilmesi masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden bahsedebilmek için yeterli değildir. Bunun için kararın gerekçesinin bütün hâlinde dikkate alınması ve nihai kararın münhasıran HAGB'ye karar verilen fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekir (Hüseyin Şahin [GK], B. No: 2013/1728, 12/11/2014, § 40).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Bireysel başvuruya konu olayda başvurucunun iş sözleşmesi, terör örgütü ile irtibatı bulunduğu şüphesiyle feshedilmiştir. Başvurucu feshin geçersizliği ve işe iadesi istemiyle dava açmıştır. Mahkeme başvurucu hakkında geçmişteki yargılamaları gözönünde bulundurduğunu belirterek yapılan şüphe feshinin temelinin olduğunu söylemiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ise başvurucunun terör örgütü ile bağlantılı bir olayda görevli memura mukavemet suçunu işlemesi nedeniyle hapis cezası aldığını ve kararın bu şekilde kesinleştiğini belirtmiştir. Buna dayanarak da terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatının bulunduğu anlaşılan başvurucu hakkında gerçekleştirilen fesih işlemini yasal ve yerinde bulmuştur.

37. Somut olayda Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun görevli memura mukavemet ettiğine

kanaat getirmekle birlikte 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin başvurucuya isnat edilen suça uygulanabilir olduğunu tespit ederek HAGB'ye karar vermiştir. Böylece denetim süresinin suç işlenmeden geçirilmesi hâlinde başvurucu hakkında açılan kamu davasının düşmesi imkânını tanımıştır. Söz konusu yargılamada verilen HAGB kararı kesin bir ceza hükmü olarak kabul edilemez. Dolayısıyla başvurucunun suçluluğu hükmen sabit olmadığından masumiyetinin devam ettiği kuşkusuzdur.

38. Başvurucunun masumiyeti devam ettiğinden anılan ceza davasından sonraki süreçte idari ve yargısal makamların başvurucunun masumiyetine halel getiren yaklaşım sergileyip sergilemedikleri, bir başka deyişle masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin ikinci yönünün ihlal edilip edilmediğinin incelenmesi gerekir. Bu bağlamda yukarıda yer verilen ilkeler uyarınca masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği incelenirken yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği, ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığı ve münhasıran ceza yargılaması sonucunda verilen hükme dayanıp dayanmadığı değerlendirilmelidir.

39. Bölge Adliye Mahkemesinin gerekçesinde, Ağır Ceza Mahkemesi kararına atıfla "...belirlenerek TCK 265/1, 265/3, 43/1 ve 62. Maddeleri uyarınca 8 ay 10 gün hapis cezasına çarptırıldığı ve kararın bu şekilde kesinleştiği belirlenmiştir." ifadesiyle mahkûmiyet olarak belirtilen HAGB kararına atıfla fiil nitelendirilmiştir. Kararın gerekçesinde; bir yandan kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasında verilen karara dayanıldığı, bir yandan da kullanılan ifadelerde başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği izleniminin oluşmasına sebebiyet verildiği görülmüştür. Bu durumda verilen HAGB kararı anlamsız hâle gelmiş ve başvurucunun masumiyetine gölge düşürülmüştür. Diğer taraftan başvuruya konu yargılamada yapılan değerlendirmenin 5271 sayılı Kanun'a göre HAGB ile kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağına yönelik düzenlemeyle bağdaştığı da söylenemez.

40. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesi kararının gerekçesinde kullanılan ifadeler ve ceza mahkemesinin açıklanması ertelenen hükmüne dayanılması nedeniyle başvurucunun ceza yargılamasına konu eylemi işlediği ve suçlu olduğu inancının yansıtıldığı anlaşıldığından Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

41. Başvurucu, haksız bir şekilde iş akdinin feshedilmesi nedeniyle çalışma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verildiğinden çalışma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddialar hakkında incelenmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

42. Başvurucu; ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

43. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun

özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE YER OLMADIĞINA,

B. Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin masuniyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mersin 5. İş Mahkemesine (E. 2018/92, K. 2018/893) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# DİLEK PİŞKİN

**B. No: 2019/16637 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/16637

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİLEK PİŞKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/16637)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Dilek PİŞKİN

Vekili : Av. Nezih ŞANLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının, banka hesabındaki paranın yetkisiz kişiler tarafından çekildiği iddiasıyla açılan tazminat davasında hukuka aykırı karar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 2/4/2019 tarihinde öğrendikten sonra 2/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 9 yıldan fazla sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan

sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

3. Başvurucu, banka hesabındaki paralarının usulsüz işlemlerle çekildiği iddiasıyla açtığı tazminat davasında hukuka aykırı karar verilmesi sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru formu ve ekleri ile bireysel başvuruya konu mahkeme kararı incelendiğinde mülkiyet hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlalin bulunmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; banka hesabından usulsüz olarak çekildiğini öne sürdüğü para miktarınca tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuş, makul sürede yargılanma hakkı ihlali yönünden tazminat talebinde bulunmamıştır. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkı ihlali sebebiyle manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmadığından tazminata hükmedilmesi mümkün görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2009/623) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# AHMET YEŞİL

**B. No: 2019/16661 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/16661

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET YEŞİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/16661)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Ahmet YEŞİL

Vekili : Av. Türkan ASLAN AĞAÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin infaz hâkimliği tarafından kabul edilerek cezanın kaldırılmasının ardından Cumhuriyet savcılığınca yapılan itirazın başvurucuya bildirilmemesi ve itiraz üzerine yeterli gerekçe gösterilmeden kararın kaldırılması nedenleriyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 16/4/2019 tarihinde öğrendikten sonra 13/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Başvurucunun şikâyeti üzerine yapılan inceleme sonucunda infaz hâkimliğince ceza infaz kurumu tarafından verilen 3 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezasının kaldırılmasına karar verilmiştir. Cumhuriyet savcısının itirazı üzerine itiraz makamınca infaz hâkimliği kararının kaldırılmasına kesin olarak karar verilmiştir. Başvurucu; Cumhuriyet savcısının itirazının kendisine tebliğ edilmediğini, bu şekilde itiraza karşı görüşte bulunma hakkının elinden alındığını, ağır ceza mahkemesinin gerekçesiz şekilde infaz hâkimliği kararını kaldırdığını, ayrıca ceza infaz kurumunda hükümlülerin ayakta sayım yapılmaya

zorlanılması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

3. Komisyonca başvurunun adil yargılanma hakkı yönünden kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Bölüme sevk işlemi kısmi kabul edilmezlik kararı ile yapılmıştır. Aynı kararla, kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiası başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.

4. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Silahların Eşitliği Ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, İnan Gök (B. No: 2018/1936, 28/1/2021) kararında Cumhuriyet savcısının itirazının tebliğ edilmemesi ile ilgili iddiaları değerlendirmiştir. Söz konusu kararda; başvurucu lehine verilen infaz hâkimliği kararına karşı Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan itirazda savcının itiraz dilekçesinin hükümlüye tebliğ edilmeyip hükümlünün itiraza karşı beyanları alınmadan disiplin cezasının iptaline ilişkin infaz hâkimliği kararının kaldırılması nedeniyle başvurucunun iddia makamına karşı önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürüldüğü, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı belirtilerek silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İnan Gök, §§ 49-53). Somut olayda anılan kararda belirtilen ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, İnan Gök kararında gerekçeli karar hakkı yönünden de inceleme yapmış ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir Söz konusu kararda; disiplin cezasının kaldırılmasına ilişkin infaz hâkimliği kararını inceleyen itiraz merciinin, Cumhuriyet savcısının itirazını kabul ederek başvurucunun şikâyetini kesin olarak reddederken gerekçe gösterme yükümlülüğünden muaf olmadığı vurgulanmıştır. Kararda, merci kararında şikâyetin kabul edilmesine ilişkin infaz hâkimliği kararında yer alan gerekçelerin neden hukuka uygun olmadığının açıklanmadığı, dolayısıyla infaz hâkimliği kararı karşısında hükme ulaşmayı sağlayan sebepler ve sonuca götüren nedensellik kurgusu değerlendirmelerinin yeterli açıklıkta yapılmadığı ifade edilmiştir. Sonuç olarak kararda, gerek hükmün dayanağını oluşturan gerekçeli kararın, gerekse dosyanın incelenmesinde anılan kabul gerekçesinin adalet gereksinimini giderecek ölçü ve nitelikte, yeterli ve ilgili olduğunun söylenemeyeceği belirtilerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İnan Gök, §§ 64-66). Somut olayda anılan kararda yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucu ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda

kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Manisa 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2019/590 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

E. 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# NET TARTI SİSTEMLERİ VE KALIBRASYON SERVİS SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

**B. No: 2019/16839 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/16839

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NET TARTI SİSTEMLERİ VE KALIBRASYON SERVİS SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/16839)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Net Tartı Sistemleri ve Kalibrasyon Servis Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Saime Gülden ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ticari şirkete verilen otomatik olmayan tartı aletleri imalatı konusunda tip ve sistem onay belgesinin hukuka aykırı olarak iptal edildiği yargı kararıyla tespit edildiği hâlde bu işlem sebebiyle oluşan zararlarının karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Olayın Arka Planı

7. Başvurucu; tartı aletleri imalatı, montajı, bakımı ve onarımı işleriyle iştigal eden bir limited şirkettir. Başvurucu şirket, kurulduğu 3/9/1999 yılından beri bu sektörde faaliyet yürütmektedir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca başvurucuya 23/10/2000 tarihinde otomatik olmayan tartı aletleri imalatı konusunda tip ve sistem onay belgesi verilmiştir.

8. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ekipleri ile Türk Standartları Enstitüsü İzmir Bölge Müdürlüğünce yapılan denetimlerde; (1) kantarlarda tip ve sisteme uygun olmayan platform kullanıldığı, (2) onaysız ve tanımsız başka bir indikatör kullanıldığı, (3) bazı tartı aletlerinin damgasız olarak satışının ve montajının yapıldığı, (4) kantarlarda bulunan toplama kutularının damgasız olduğu, (5) kantarların dışarıdan müdahaleye açık olarak imal edildiği, (6) indikatörlerde önden bakıldığında sağ kapağın üst tarafından iki vidanın açılmayacak şekilde mühürlenmiş olmasına rağmen sol kapak vidasının sökülebilecek şekilde imal edildiği, dolayısıyla mühre hiç müdahale olmadan indikatörün içinin açılabileceği ve kalibrasyona girilerek kantarın hileli tartımına sebebiyet verebileceği tespit edilmiştir. Bunun üzerine başvurucu şirketin mevzuata uygun üretim yapmadığı gerekçesiyle N. markalı tip sistem onay belgesi 3/3/2003 tarihli işlemle iptal edilmiştir.

9. Başvurucu, iptal işleminin iptali istemiyle Ankara 11. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Ankara 11. İdare Mahkemesi 12/3/2004 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun 11/1/1989 tarihli ve 3516 sayılı Ölçüler ve Ayarlar Kanunu'na aykırı üretim yaptığının sabit olduğu, bu nedenle belgenin iptal edilmesinin hukuka uygun olduğu belirtilmiştir. Ancak ilk derece mahkemesi kararı Danıştay Onuncu Dairesinin (Daire) 9/5/2007 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozma kararının gerekçesinde özetle şunlar ifade edilmiştir:

i. Başvurucu şirket tarafından imalat ve satışı yapılan ölçü aletlerinin ilk muayene ve kuruluş aşamasında İzmir Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü elemanlarınca kontrol edilerek mevzuata uygun olarak üretildiğinin tespiti üzerine damgalandığı tartışmasızdır.

ii. Söz konusu ölçü aletleri hakkında yapılan şikâyetler üzerine, satışının yapıldığı yerlerdeki denetimlerde birtakım usulsüzlükler tespit edilmiş ise de belirtilen usulsüzlüklerin imalatçı, tamirci veya diğer imalatçılar tarafından yapılıp yapılmadığı anlaşılamamaktadır. Ölçü aletlerini usulüne uygun olarak damgalatan davacı şirketin, satıştan sonra tespit edilen olumsuzluklardan sorumlu tutulması da mümkün bulunmamaktadır.

iii. Dava konusu işleme sebep teşkil eden fiilden dolayı, davacı şirket temsilcisi hakkında açılan kamu davası sonucunda verilen karar ile de standartlara uygun olarak yapılıp damgalanan tartı aletlerine sonradan müdahale edilebilme ihtimalinin bulunmasında sanığın kusurunun olmadığı belirtilmiştir. Bu kararla başvurucu şirketin bu olayda sorumlu olmadığı görüşü teyit edilmiştir. İlgili mevzuat hükümlerine göre satışı yapılan aletlerin bakım ve muayenelerinden kullanıcıları sorumlu bulunmaktadır.

iv. Diğer yandan, İskenderun ve Çorum'da bulunan şirketlere ait ölçü aletlerinin başvurucu şirket elemanları tarafından mühürleri sökülmek suretiyle tamir edildikten sonra tekrar yetkili makamlardan damgalatma işlemi yaptırılmadan sahiplerine teslim edildiği hususu açık olmakla mevzuata aykırı bu davranış nedeniyle ilgili mevzuat uyarınca işlem tesis edileceği de muhakkaktır.

v. Bu durumda, davacı şirkete ait tip sistem onay belgesinin iptaline ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

10. Ankara 11. İdare Mahkemesince bozma kararına uyularak 20/11/2007 tarihinde idari işlemin iptaline karar verilmiştir. İptal kararı Dairenin 14/12/2009 tarihli kararıyla onanmıştır. Karar düzeltme istemi de Dairenin 29/6/2011 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

B. Tam Yargı Davasına İlişkin Süreç

11. Başvurucu 13/10/2011 tarihinde Ankara 8. İdare Mahkemesinde İdareye karşı (İdare Mahkemesi) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde, tartı sektöründe faaliyette bulunabilmenin kanuni şartı olan tip ve sistem onay belgesinin hukuka aykırı olarak iptal edildiğinin yargı kararıyla sabit hâle geldiği belirtilmiştir. Tip ve sistem onay belgesinin iptaliyle ticari faaliyetin yapılamaz hâle geldiğinin ifade edildiği dava dilekçesinde, uğranılan zararın tazmini için 5.000.000 TL'ye hükmedilmesi talep edilmiştir. Başvurucu ayrıca defter ve belgeleri ile haricen temin ettiği bir uzman raporunu da dava dilekçesi ekinde ibraz ederek bunların incelenerek zarar miktarının hesaplanmasını istemiştir. Başvurucu son olarak 100.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi isteminde bulunmuştur.

12. Başvurucu 75.735 TL peşin karar ve ilam harcı yatırmıştır.

13. Davalı İdarenin savunma yazılarında, denetimler sırasında yapılan bazı tespitlerde sorumluluğun kullanıcılarda olduğu kabul edilse bile kantarların dışarıdan müdahaleye açık bir şekilde imal edildiğinin, böylece hileli kullanımlara açık hâlde bulunduğunun sabit olduğu belirtilmiştir. İdare, başvurucunun müracaatı hâlinde yeniden tip ve sistem onay belgesinin düzenlenmesi mümkünken bu fırsattan yararlanmadığını ve zararın artmasına kendisinin sebebiyet verdiğini savunmuştur. İdare son olarak başvurucunun belgesi iptal edilmeseydi bile belgenin geçerlilik süresinin 31/12/2005 tarihi itibarıyla dolacağını ifade etmiştir.

14. İdare Mahkemesi 26/6/2012 tarihinde manevi tazminat istemini kabul ederek başvurucu lehine 100.000 TL manevi tazminata hükmetmiş, maddi tazminat istemini ise reddetmiştir. Kararın davanın reddine ilişkin kısmının gerekçesinde, idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için sadece zararın varlığı yeterli olmayıp bu zararın kesin olarak ortaya çıkmış, miktar olarak belirgin, yani gerçek zarar olmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Kararda, iptal edilen işlem sebebiyle başvurucu şirket ana iştigal alanında hiçbir faaliyette bulunmamış olsa da idarenin dava konusu işleminin olmaması durumunda başvurucunun söz konusu ticari faaliyet çerçevesinde imalat, satış, kalibrasyon, bakım, servis, damgalama işlemlerini yapıp yapmayacağının, yapsa dahi kâr edip etmeyeceğinin kesin ve net olarak tespitinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Zarar meydana gelse dahi bunun miktarının kesin ve net olarak bilinmesinin mümkün olmadığının vurgulandığı kararda, ortada muhtemel bir zarar olduğu, gerçek bir zarar olmadığı, bu itibarla davacının bu tazminat talebinin yerinde olmadığı açıklanmıştır.

15. İdare Mahkemesi ayrıca 69.795 TL harcın başvurucuya iadesine karar vermiştir.

16. Başvurucu bu karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde; hukuka aykırı olduğu tespit edilen işlemin olumsuz sonuçlarının 3/3/2003 ile 11/8/2011 tarihleri arasında etkisini gösterdiği belirtilmiş, ilgili ticari faaliyetin yürütülmesinin tip ve sistem onay belgesinin varlığına bağlı olduğuna göre zararın bulunmadığının kabulünün mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Temyiz dilekçesinde, idari işlem nedeniyle şirketin mal varlığında meydana gelen azalmanın defter ve belgelerin incelenmesi suretiyle tespitinin mümkün olduğu iddia edilmiştir.

17. İlk derece mahkemesi kararı Dairenin 15/10/2015 tarihli kararıyla onanmıştır. Daire kararına yönelik karar düzeltme istemi, maddi tazminat isteminin reddine ilişkin hüküm fıkrasının onanmasına ilişkin kısım yönünden 26/12/2018 tarihinde reddedilmiştir. Nihai karar 24/4/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 16/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 3516 sayılı Kanunu'nun 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, milli ekonominin ve ticaretin gereklerine ve kamu yararına uygun olarak Türkiye hudutları içinde her türlü ölçü ve ölçü aletlerinin doğru ayarlı ve uluslararası birimler sistemine uygun olarak imalini ve kullanılmasını sağlamaktır."

19. 3516 sayılı Kanunu'nun 7. maddesi şöyledir:

"Türkiye'de yapılan veya dışarıdan getirilen ölçü ve ölçü aletlerinin üzerine, bunları yapan şahıs veya firmaya ait özel bir markanın; kolaylıkla okunabilecek, silinmeyecek ve ölçü ve ölçü aletinden ayrılmayacak şekilde konulması ve Bakanlığa kaydettirilmiş olması şarttır.

Ayrıca;

a) Yurt içinde ölçü ve ölçü aleti yapan fabrika ve imalathanelerle tamir atölyeleri, yaptıkları veya tamir ettikleri ölçü ve ölçü aletleri için Bakanlıkça tespit edilecek esaslar dahilinde ve örneğine uygun, tasdikli bir imalat defteri tutmak zorundadırlar.

b) Elektrik, su, havagazı, doğalgaz, akaryakıt sayaçları, ölçü transformatörleri, taksimetreler, naklimetreler ve 2 nci madde ile kanun kapsamına alınacak diğer sayaçların muayene ve damgalanmaya kabul edilmeleri, bunların kullanışlı tip ve sistemde olduklarının Bakanlıkça önceden onaylanmış bulunmasına bağlıdır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

20. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" 1. İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

..."

B. Uluslararası Hukuk

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında, mülkiyet hakkının kapsamı konusunda mevzuat hükümlerinden ve derece mahkemelerinin bunlara ilişkin yorumundan bağımsız olarak özerk bir yorum esas alınmaktadır (Depalle/Fransa [BD], B. No: 34044/02, 29/3/2010, § 62; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, § 63; Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 124; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 129).

23. AİHM, mülkiyet hakkına ilişkin Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin mülkiyeti elde etme hakkını koruma altına almadığını kabul etmektedir (Slivenko ve diğerleri/Letonya [BD], B. No: 48321/99, 23/1/2002, § 121; Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı/Türkiye, B. No: 34478/97, 9/1/2007, § 52). Ancak AİHM, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ancak müdahalenin Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin anlamı kapsamında bir mülk ile ilişkili olması durumunda ileri sürülebileceğini belirtmektedir. Buna göre alacak haklarını da içeren mevcut mülk veya mal varlığı yanında mülkiyet hakkının elde edilebileceği yönündeki en azından bir meşru beklenti de mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilir (Kopecký/Slovakya [BD], B. No: 44912/98, 28/9/2004, § 35; Lihtenştayn Prensi Hans-Adam II/Almanya [BD], B. No: 42527/98, 12/7/2001, § 83; meşru beklenti kavramının ilk defa geliştirildiği kararlar için Pine Valley Developments Ltd. ve diğerleri/İrlanda, B. No: 12742/87, 29/11/1991, § 51; Stretch/Birleşik Krallık, B. No: 44277/98, 24/6/2003, § 35; Pressos Compañía Naviera S.A. ve diğerleri/Belçika, B. No: 17849/91, 20/11/1995, § 31). AİHM geleceğe yönelik gelirin, bunun kazanılmış olması veya ödenebilir hâle gelmesi durumları hariç "mülk" oluşturmasının mümkün olmadığını kabul etmektedir (Denisov/Ukrayna, [BD], B. No: 76639/11, 25/10/2018, § 137).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

1. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu; tip ve sistem onay belgesi olmadan otomatik olmayan tartı aletleri imalatı yapmanın mümkün bulunmadığını, belgenin iptal edilmesiyle faaliyetini yürütemez hâle geldiğini ileri sürmüştür. Başvurucu; yasal defter ve belgeler inceletmek suretiyle zararın varlığının ispatlanması mümkünken yargı mercilerinin bu yola başvurmamasının silahların eşitliği ilkesini, defter ve belgelerin incelenmemesinin ve yargılama sırasında sunulan uzman raporuna itibar edilmemesinin gerekçesinin açıklanmamasının ise gerekçeli karar hakkını ihlal ettiğini belirtmiştir.

26. Başvurucu, hakkaniyete uygun yargılama yapılmaması ve kararın gerekçeli olmaması sebebiyle zararının tazmini imkânının ortadan kalktığını ve bunun aynı zamanda mülkiyet hakkının da ihlaline yol açtığını iddia etmiştir. Zararın tam miktarının ancak bilirkişi incelemesiyle ortaya konulabileceğini vurgulayan başvurucu; yeminli bilirkişiden temin ettiği uzman raporunun dikkate alınmamasının ve defter ve belgelerinin incelenmemesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca faizin başlangıç tarihinin dava tarihi olarak tespit edilmesinin açık hata teşkil ettiği ve bunun adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

27. Başvurucu, davalının harçtan muaf olduğu durumlarda nispi karar ve ilam harcının peşin olarak alınması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

28. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin özü, hukuka aykırılığı mahkeme kararıyla tespit edilen idari işlem sebebiyle tartı imalatı faaliyetini yürütememesi ve bundan kaynaklanan zararın karşılanmamasına yöneliktir. Başvurucunun adil yargılanma hakkı yönünden ileri sürdüğü şikâyetlerinin de mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

30. Öte yandan başvurucu davalının harçtan muaf olduğu durumlarda nispi karar ve ilam harcının peşin olarak alınması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise bu şikâyetini herhangi bir hak veya özgürlükle bağlantılandırmadığından ayrımcılık yasağı kapsamında bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

32. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaatinin olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

33. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi

gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

34. Bireysel başvuruya konu tip ve sistem onay belgesinin tartı imalatı sektöründe faaliyette bulunulabilmesi için alınması zorunlu bir belge niteliğinde bulunduğu hususunda taraflar arasında ihtilaf bulunmamaktadır. Bu durumda tartı imalatı sektöründe faaliyet gösterme iznini ifade eden tip ve sistem onay belgesinin ekonomik manada mülk teşkil ettiği açıktır. Ancak başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinin kapsamına giren bir mülkünün varlığının söz konusu olabilmesi için kamu otoriteleri tarafından usulüne uygun olarak başvurucuya tip ve sistem onay belgesi verilmiş olması veya bu belgenin verileceğine dair meşru bir beklentisinin bulunması gerekir.

35. Somut olayda başvurucu şirkete 23/10/2000 tarihinde otomatik olmayan tartı aletleri imalatı konusunda tip ve sistem onay belgesi verilmiştir. Başvurucu bu belgeye istinaden bireysel başvuruya konu idari işlemin tesis edildiği 3/3/2003 tarihine kadar faaliyet yürütmüştür. Bu durumda müşteri çevresi ve ticari itibar sağladığı açık olan tip ve sistem onay belgesinin başvurucu şirket yönünden ekonomik bir değerinin olduğu ve bu ekonomik değerin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

36. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve üzerinde tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma imkânı verir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

37. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda mülkten yoksun bırakmanın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

38. Başvurucu şirketin mülkiyetinde bulunan tip ve sistem onay belgesinin iptal edilmesi Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkına müdahale oluşturmaktadır. Somut olayda olduğu gibi otomatik olmayan tartı sektörünün düzenlenmesi kapsamında tip ve

sistem onay belgesi verilmesinin veya bu belgenin iptalinin kamu makamlarının kontrol ve düzenleme yetkisi kapsamında olduğu açıktır. Bu sebeple başvurunun mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrole ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

39. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62). Bu bağlamda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenmelidir.

41. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde de hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır (Ford Motor Company, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

42. Somut olayda başvurucunun tip ve sistem onay belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlemin hukuka aykırı olduğu Ankara 11. İdare Mahkemesinin 20/11/2007 tarihli kararıyla saptanmıştır. Tip ve sistem onay belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlemin hukuka aykırı olması başvurucunun belgeye konu faaliyette bulunmasının engellenmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanaktan yoksun olduğunu da göstermiştir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik ihlalin Ankara 11. İdare Mahkemesi tarafından tespit edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu aşamadan sonra Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme bu ihlalin giderilip giderilmediğine yönelik olacaktır.

43. İdari işlemin iptal edilmesi ve manevi tazminata hükmedilmesi başvurucunun mağduriyetini hafifletse de tam olarak gidermemektedir. Mağduriyetin gerçek manada ortadan kalkabilmesi için başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali sebebiyle oluşan maddi zararlarının da karşılanması gerekir. Başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik ihlalin giderilmesi amacıyla tam yargı davası açtığı anlaşılmıştır. İdare Mahkemesinin başvurucunun maddi tazminat istemini reddettiği görülmüştür. İdare Mahkemesine göre başvurucu şirket iptal edilen işlem sebebiyle ana iştigal konusunda hiçbir faaliyette

bulunmamış olsa da idarenin dava konusu işlemi tesis etmemiş olması durumunda dahi başvurucunun söz konusu ticari faaliyet çerçevesinde imalat, satış, kalibrasyon, bakım, servis, damgalama işlemlerini yapıp yapmayacağının, yapsa bile kâr edip etmeyeceğinin kesin ve net olarak tespiti mümkün değildir. Zararın miktarı kesin ve net olarak belirlenemeyeceğinden başvurucunun ileri sürdüğü zarar muhtemel olup gerçek değildir.

44. İdare Mahkemesinin tazminata hükmedilebilmesi için zararın muhtemel olmaması şartını aramasının Anayasa'nın 35. maddesindeki güvenceler gözetildiğinde keyfi ve temelsiz olmadığının altı çizilmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi kural olarak geleceğe yönelik gelir kayıplarını güvence altına almamaktadır. Bununla birlikte somut olaydaki gelir kaybının muhtemel olmadığı, tip ve sistem onay belgesinin iptaline bağlı olarak ortaya çıkan hesaplanabilir bir zarar olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun ana faaliyetin tartı aletleri imalatı olduğu ve söz konusu faaliyetin yürütülmesinin tip ve sistem onay belgesinin verilmesine bağlı bulunduğu gözetildiğinde bu belgenin iptalinin başvurucunun kazancında azalmaya yol açmadığının kabulü mümkün değildir. Söz konusu belgenin iptalinin, başvurucunun ticari faaliyetinin aksamasına, buna bağlı olarak da gelir kaybına yol açması kaçınılmazdır.

45. Zararın miktarının tam olarak bilinmemesi muhtemel olduğu anlamına gelmez. Zararın hesaplanabilir olması, mülkiyet hakkıyla ilgili anayasal güvencelerin harekete geçmesi, dolayısıyla tazmin yükümlülüğünün doğması için yeterlidir. Bir ticari faaliyetin engellenmesi müdahalenin olmadığı dönemde elde edilenin altında kalan tutar kadar zararın ortaya çıkmasına yol açar. Böyle bir durumda zararın miktarının hesaplanmasında belli ölçüde güçlüklerle karşılaşılabilirse de muhtemel olduğunun ifade edilmesi makul bir yorum olarak görülemez (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Emrullah Yılmaz, B. No: 2019/37252, 15/6/2022, § 51).

46. Olayda başvurucu defter ve belgeleri ile mali müşavirden temin ettiği bir adet uzman raporunu İdare Mahkemesine ibraz etmiş, bilirkişi incelemesi yaptırılarak zararın miktarının netleştirilmesi isteminde bulunmuştur. Ancak İdare Mahkemesinin bu yönde bir girişimde bulunmadığı görülmektedir. Başvurucunun 23/10/2000 tarihinde otomatik olmayan tartı aletleri imalatı konusunda tip ve sistem onay belgesi aldığı ve bu belgenin iptal edildiği 3/3/2003 tarihine kadar belgenin sağladığı haklardan yararlanarak ticari faaliyette bulunduğu tartışma dışıdır. Başvurucunun defter ve belgeleri incelenerek 23/10/2000 tarihi ile 3/3/2003 tarihi arasında belgeye konu faaliyetinden ne kadar kâr elde ettiği ortalama olarak tespit edilebilir niteliktedir. Bu şekilde başvurucunun belgenin iptali sebebiyle uğradığı gelir kaybının yaklaşık tutarının hesaplanması mümkündür. Hâl böyleyken başvurucunun zararının muhtemel nitelikte olduğu kabul edilerek -miktarının tespitine yönelik araştırmaya girilmeksizin- maddi tazminat isteminin reddine karar verilmesi mülkiyet hakkına yönelik ihlalin sonuçlarının giderilmesini önlemiştir.

47. Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlalleri giderme yükümlülüğü altındadır. İdare, eski hâle getirme (restitutio in integrum) ilkesi gereğinde kişiyi, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda olacaksa ona mümkün olduğunca en yakın konuma getirmekle yükümlüdür. Bu açıdan, idari işlemin iptal edilmesi ve başvurucu lehine manevi tazminata hükmedilmesiyle ihlalin bütünüyle giderildiği söylenemeyecektir. İhlalin tam olarak giderildiğinden söz edilebilmesi için hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı başvurucunun elde edeceği kazancın da başvurucuya ödenmesi gerektir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Narin Nihal Parlak, B. No: 2019/16487, 3/3/2022, § 39).

48. Sonuç olarak tip ve sistem onay belgesinin iptaline ilişkin işlemin iptaliyle tespit edilen ihlalin tam olarak giderilmesi, İdare Mahkemesinin başvurucunun zararının muhtemel olduğu gerekçesiyle tam yargı davasını reddetmesi suretiyle önlenmiştir. Bu durumda -her ne kadar yüksekçe bir miktarda manevi tazminata hükmedilmiş olsa da- mülkiyet hakkına ilişkin ihlalin devam ettiği kabul edilmelidir.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

50. Başvurucu, manevi tazminat için hükmedilen faizin dava tarihinden itibaren işletilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmekteyse de manevi tazminatın miktarının tespitinde -maddi tazminattan farklı olarak- mahkemelerin takdir yetkisinin genişliği gözetildiğinde faizin dava tarihinden itibaren işletilmesinin mülkiyet hakkına ilişkin anayasal güvencelere aykırılık teşkil etmediği değerlendirilmiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

51. Başvurucu, yargılamanın makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

52. Başvurucu, etkili başvuru hakkına yönelik ihlal iddiasını herhangi bir hakla bağlantılandırmadığından bu şikâyetin makul makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi uygun bulunmuştur.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

53. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

54. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

55. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

56. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 7 yıl 2 ay 13 gün devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar

verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

58. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesini ve 2.000.000 TL'nin yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmesini talep etmiştir.

59. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

60. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

61. Mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebi kabul edilmemiştir.

62. Makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında net 36.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 8. İdare Mahkemesine (E.2011/2212, K.2012/872) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 36.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ÖZGÜR BEKTAŞOĞLU

**B. No: 2019/16972 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/16972

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGÜR BEKTAŞOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/16972)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Özgür BEKTAŞOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin infaz hâkimliği tarafından kabul edilerek cezanın kaldırılmasının ardından Cumhuriyet savcılığınca yapılan itirazın başvurucuya bildirilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 2/5/2019 tarihinde öğrendikten sonra 14/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Başvurucunun şikâyeti üzerine yapılan inceleme sonucunda infaz hâkimliğince ceza infaz kurumu tarafından verilen 10 gün hücreye koyma disiplin cezasının kaldırılmasına karar verilmiştir. Cumhuriyet savcısının itirazı üzerine itiraz makamınca infaz hâkimliği kararının kaldırılmasına kesin olarak karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Başvurucu; Cumhuriyet savcısının itirazının kendisine bildirilmediğini ve infaz hâkimliği kararıyla kabul edilen sayıma karşı çıkmadığı hususunun dikkate alınmadığını ileri sürerek

adil yargılanma hakkının, lehine olan emsal kararların kendi davasında uygulanmaması nedeniyle eşitlik ilkesinin, ayrıca ceza infaz kurumunda hükümlülerin ayakta sayım yapılmaya zorlanılması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

1. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

5. Anayasa Mahkemesince İsmail Buğra İşlek (B. No: 2013/1177, 26/3/2013) kararında bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek, § 17). Somut olayda başvurucunun hükümlülerin ayakta sayım yapılmaya zorlanılması iddiasıyla ilgili olarak hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda başvurunun bu kısımının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

6. Anayasa Mahkemesi, İnan Gök (B. No: 2018/1936, 28/1/2021) kararında Cumhuriyet savcısının itirazının tebliğ edilmemesi ile ilgili iddiaları değerlendirmiştir. Söz konusu kararda; başvurucu lehine verilen infaz hâkimliği kararına karşı Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan itirazda savcının itiraz dilekçesinin hükümlüye tebliğ edilmeyip hükümlünün itiraza karşı beyanları alınmadan disiplin cezasının iptaline ilişkin infaz hâkimliği kararının kaldırılması nedeniyle başvurucunun iddia makamına karşı önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürüldüğü, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı belirtilerek silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İnan Gök, §§ 49-53). Somut olayda anılan kararda belirtilen ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

8. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir

giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapacak olan Manisa 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2019/662 D. İş) iletilmek üzere Manisa İnfaz Hakimliğine (2019/442) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminata ilişkin talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# FİSUN BALIKÇIOĞLU

**B. No: 2019/18367 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/18367

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FİSUN BALIKÇIOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/18367)

Karar Tarihi: 11/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 22/2/2023-32112

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Fisun BALIKÇIOĞLU

Vekili : Av. Serpil ŞAHİN ÜSTÜNDAĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; orman sınırları içinde kaldığı tespit edilen tapulu taşınmaz için tazminat ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/5/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1961 doğumlu olup Ankara'da ikamet etmektedir.

6. Muğla ili Milas ilçesi Kıyıkışlacık köyü Zindaf-Çanacık mevkiinde kâin 115 ada 612 parsel sayılı taşınmazın 22.000/100.900 hissesi başvurucunun murisi İ.E. adına kayıtlı iken 16/5/2002 tarihinde kesinleşen orman kadastrosu sonucunda orman olarak tespit edilmiştir.

7. Başvurucu ve diğer hissedarın mirasçısı 22/7/2013 tarihinde Ankara 27. Asliye Hukuk Mahkemesinde Hazineye karşı tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere 700.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur. Dilekçede, miras yoluyla intikal eden taşınmazın orman olarak tespit edilmesi sebebiyle taşınmazı kullanamadığını belirtmiş ve mülkiyet hakkına yönelik bu sınırlandırma nedeniyle devletin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesi uyarınca tazminat ödeme yükümlülüğünün doğduğunu ifade etmiştir.

8. Ankara 27. Asliye Hukuk Mahkemesi 23/10/2014 tarihinde yetkisizlik kararı vererek dava dosyasının talep hâlinde Milas Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine hükmetmiştir. Yetkisizlik kararı Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin (Daire) 18/4/2017 tarihli kararıyla onanmıştır.

9. Yetkisizlik kararının kesinleşmesi üzerine dosya, davacıların talebiyle Milas 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (Asliye Hukuk Mahkemesi) gönderilmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi 25/1/2018 tarihinde davayı zamanaşımı gerekçesiyle reddetmiştir. Kararın gerekçesinde orman kadastrosu tutanaklarının 16/5/2002 tarihinde kesinleştiğini ve davanın 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 72. maddesi uyarınca kadastronun kesinleştiği tarihten itibaren on yıl içinde açılması gerektiğini vurgulamıştır. Somut olaydaki davanın 22/7/2013 tarihinde açıldığını vurgulayan Asliye Hukuk Mahkemesi, on yıllık zamanaşımı süresinin dolması sebebiyle davanın esasının incelenemeyeceğini belirtmiştir.

10. İlk derece mahkemesi kararı Dairenin 6/11/2018 tarihli kararıyla onanmıştır. Karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 11/4/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Nihai karar 11/5/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. İlgili hukuk için bkz. Sabahat Günindi, B. No: 2018/15204, 9/6/2021, §§ 21-35.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

13. Başvurucu; murisine ait taşınmazın orman olarak tespit edilerek kullanımına izin verilmemesinin mülkten yoksun bırakma niteliğinde olduğunu ve tazminat ödenmeden mülkten yoksun bırakılmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca taşınmazın orman olarak tespit edilmesine rağmen tapusunun iptal edilmediğini, kadastro çalışmalarından da haberdar edilmediğini, bu sebeple olayda zamanaşımının söz konusu olmadığını savunmuştur.

14. Bakanlık görüşünde, olay ve olgular özetlendikten ve ilgili mevzuata yer verildikten

sonra başvurucunun haklarının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken bunların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

15. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvurunun niteliği dikkate alındığında öncelikle zaman bakımından yetki meselesinin tartışılması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi somut olaya benzer nitelik taşıyan Sabahat Günindi kararında başvurucunun tapu kaydının hiçbir zaman iptal edilmediğine dikkat çekerek Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından etkili bir hukuk yolu olarak görülen 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine göre açılan tazminat davasının zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra kesinleştiğine vurgu yapmış ve başvurunun zaman bakımından yetkisi kapsamında kaldığını değerlendirmiştir (Sabahat Günindi, §§ 40-43). Eldeki başvuruda Sabahat Günindi kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

18. İhtilaf konusu taşınmaz kadastro çalışması sonucunda orman olarak tespit edilmiş ise de taşınmazın tapusu iptal edilmemiştir. Şu hâlde başvurucunun murisi adına olan tapu iptal edilmediğine ve bu tapunun ihtilaf konusu taşınmaza uymadığı iddia edilmediğine göre Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülk teşkil eden ekonomik bir menfaatinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Sabahat Günindi, §§ 47-50).

19. Başvuru konusu taşınmaz orman olarak tespit edilmiş ve malikin burayı kullanması fiilen engellenmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin mevcut olduğu kuşkusuzdur. Diğer taraftan her ne kadar başvurucunun murisi adına olan tapu kaydı varlığını sürdürse de taşınmazın orman olarak tespit edilmesi ve fiilî kullanımının da engellenmesi karşısında müdahalenin mülkten yoksun bırakmaya ilişkin kural çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür (Sabahat Günindi, § 53).

20. Temel bir değer olarak çevrenin korunması ve herkesin çevreden eşit şekilde yararlanma hakkının bir uzantısı olarak Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilerek bu alanlarda özel mülkiyet yasaklanmıştır. Bu nedenle belli bir sürenin geçmesiyle söz konusu alanlarda özel mülkiyet edinilmesi olanaklı değildir (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011). Bu bağlamda 31/8/1956 tarihli ve6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinde de tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık topluluklarının yerleriyle birlikte orman sayılacağı hüküm altına alınmış, aynı Kanun'un 2. maddesinin üçüncü fıkrasında bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir suretle daraltma yapılamayacağı düzenlenmiştir. Anılan Kanun hükümlerinin ulaşılabilir, öngörülebilir ve belirli olduğunda kuşku bulunmadığından başvuruya konu müdahalenin

kanuna dayalı olduğu sonucuna varılmıştır (Cemile Gökhan ve diğerleri, B. No: 2015/1203, 23/5/2018, § 70).

21. Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların ülke yönünden taşıdığı büyük önem gözetilerek korunması ve geliştirilmesi konusunda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu özel ve ayrıntılı düzenlemenin ülkemizde orman örtüsünün sürekli yok edilmesi gerçeğinden kaynaklandığı kuşkusuzdur. Anayasa'nın 169. maddesinin birinci fıkrası gereğince devlet, doğal kaynaklarımızın en önemlilerinden biri olan ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gereken tedbirleri alıp kanun koymak ve bütün ormanların gözetimi ödevini yerine getirmek durumundadır (AYM, E.2013/96, K.2014/118, 3/7/2014). Dolayısıyla ormanların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesinde kamu yararına dayalı meşru bir amacın bulunduğu tartışmasızdır (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011).

22. Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan malların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesi meşru olmakla birlikte bu kamusal külfetin tamamının mülk sahiplerine yüklenemeyeceği ve kanun koyucunun buna uygun çözüm yolları bulması gerekeceği açıktır (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011). Kamuya ait orman ve diğer malların korunmasındaki kamu yararı amacı ile başvurucunun mülkiyet hakkı arasında makul denge, başvurucuya tazminat ödenmesi veya başvurucunun zararının başka yollarla telafi edilmesi şartıyla sağlanabilir (Hüseyin Akbulut ve Yusuf Akbulut, B. No: 2014/7643, 6/4/2017, § 32).

23. Diğer taraftan 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi; tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan devletin sorumlu olduğunu, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere devletin rücu edebileceğini hüküm altına almıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi, daha önceki kararlarında Yargıtay içtihadına dayanarak 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinde öngörülen tazminat yolunun kadastro tespiti aşamalarındaki işlemlerden doğan zararların telafisi yönünden de etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (Nazmiye Akman, B. No: 2013/1012, 16/4/2013, § 25; Ahmet Hilmi Serter, B. No: 2014/10954, 17/11/2016, §§ 41, 42; Hatice Avcı ve diğerleri, B. No: 2014/9788, 22/9/2016, §§ 74-76).

24. Anayasa'nın ormanların korunması ve geliştirilmesine ilişkin 169. maddesi uyarınca ormanların özel mülkiyete konu edilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte söz konusu taşınmazın kamu makamları tarafından oluşturulan tapu kayıtlarına göre özel mülke konu edildiği ortadadır. Tapu kayıtlarının oluşturulması ve tutulması kamu makamlarının gözetiminde olduğuna göre orman olmasına rağmen hatalı olarak bu kayıtların oluşturulması hâlinde de yine devletin sorumlu olması tabiidir. Buna göre olayda taşınmaz, idarenin hatalı kayıt oluşturmasına rağmen malike herhangi bir tazminat ödenmeden, orman olarak tespit edilmiş ve taşınmazın kullanımı fiilen engellenmiştir.

25. Orman olan taşınmazların korunması bağlamında müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacı bulunmakta ise de devletin verdiği tapuya dayanarak mülkiyet hakkı sahibi olan başvurucunun da menfaatlerinin gözetilmesi ve bu çerçevede idarenin hatalı işleminin bütün sonuçlarının başvurucuya yüklenmemesi gerekmektedir. Bu bağlamda tapunun iptal edilmesi karşılığında tazminat ödenmesinin başvurucuya yüklenen külfeti hafifletecek ve kamu yararı ile bireysel menfaatlerin dengelenmesini sağlayacak önemli bir araç olduğu söylenebilir. Öte yandan somut olayda başvurucuya tazminat ödenmemesini makul gösterebilecek istisnai bir durumun varlığı da söz konusu değildir (Sabahat Günindi, § 67).

26. Ayrıca tapunun hâlen başvurucunun murisi adına kayıtlı olduğu gözetildiğinde müdahalenin kesintiye uğradığı kabul edilemeyecektir. Mülkiyet hakkına yönelik müdahale

devam ettiği sürece kişinin tazminat davası açmasının önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Asliye Hukuk Mahkemesinin tazminat davasına ilişkin zamanaşımı süresini kadastro tutanaklarının kesinleştiği tarihten başlatması -tapunun hâlen iptal edilmediği dikkate alındığında- makul bir yorum olarak kabul edilmemiştir.

27. Bu durumda başvurucunun murisinin hissedar olduğu taşınmazın orman olarak tespit edilmesi ormanların korunması bağlamında kamu yararına dayalı meşru bir amaç içerse de mülkten yoksun bırakılan başvurucuya herhangi bir tazminat ödenmemesi idarenin hatasından doğan zarara bütünüyle başvurucunun katlanması sonucunu doğurmuştur. Sonuç olarak müdahaleyle başvurucuya aşırı bir külfet yüklenmiş olup başvurucunun mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasındaki adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu anlaşıldığından mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu kanaatine varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Sabahat Günindi, § 69).

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculların İddiaları

29. Başvurucu, yargılamaların makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

31. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

32. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45).

33. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 5 yıl 8 ay 19 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

35. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesini ve 1.000.000 TL tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

36. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

37. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebi kabul edilmemiştir.

39. Makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında net 30.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Milas 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/690, K.2018/41) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya 30.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# FATİH GÜRBÜZ

**B. No: 2019/20299 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20299

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH GÜRBÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20299)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : M. Emin ŞAHİNER

Başvurucu : Fatih GÜRBÜZ

Vekili : Av. Pınar SARAÇOĞLU GÖK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yüklenici olan başvurucunun arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinden doğan alacak davasının haksız olarak reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai hükmü 11/5/2019 tarihinde öğrendikten sonra 11/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 9 yıl 2 ay 14 gün sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan

ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvurucunun arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin haksız yere feshedildiği için mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ise Yusuf Dilekçi (B. No: 2014/12026, 21/9/2017) kararındaki ilkeler doğrultusunda yapılan değerlendirme sonucunda özel kişiler arasındaki bir uyuşmazlık yönünden devletin mülkiyet hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerinin somut olayda yerine getirildiği anlaşıldığından açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Başvurucu ayrıca şekil şartlarına uygun olmadığı için arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin geçerli olmadığı ve muvafakatının bulunmamasına rağmen ıslahla taraf değişikliği yapıldığı gözetilmeden davanın reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Mahkeme kararlarında açık bir keyfilik veya bariz bir takdir hatası bulunmadığından başvurucunun bu iddialarının da Ahmet Sağlam (B. No: 2013/3351, 18/9/2013) kararındaki ilkeler doğrultusunda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlardan olduğu sonucuna varıldığından başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 5.000.000 TL maddi, 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 48.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucu da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 48.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için YASAL FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Yargıtay 15. Hukuk Dairesine (E.2018/1536, K.2019/1696) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# AYDIN KAHVECİ

**B. No: 2019/20524 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20524

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN KAHVECİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20524)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Aydın KAHVECİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, farklı ceza infaz kurumlarında bulunan eşlerin kapalı veya açık görüş yapma talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Kocaeli 2 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda hüküm özlü olarak, başvurucunun eşi ise Gebze Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu bulunduğu ceza infaz kurumuna başvurarak eşiyle kapalı veya açık görüş yapma talebinde bulunmuştur. Kurumun İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı başvurucunun talebini, eşinin bulunduğu ceza infaz kurumunun Kocaeli Ceza İnfaz Kurumları yerleşkesi dışında olduğunu belirterek Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 9. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca reddetmiştir.

4. Başvurucu çocuklarının kendisiyle ayrı, eşiyle ayrı görüşmek zorunda kaldığını, kapalı ve açık görüşlerde ailece bir araya gelemediklerini ve bu durumdan çocuklarının olumsuz etkilendiğini vurgulayarak infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. İnfaz hâkimliği

Yönetmelik'in ilgili maddesine atıfta bulunarak başvurucunun şikâyetini reddetmiştir.

5. Başvurucu bu karara itiraz etmiştir. Ağır ceza mahkemesi infaz hâkimliği kararında usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 29/5/2019 tarihinde öğrendikten sonra 30/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, eşinin ve kendisinin farklı ceza infaz kurumlarında olduğunu, üç ve on üç yaşlarında iki kızının bulunduğunu, kapalı veya açık görüşleri ailece yapamamaları nedeniyle mağdur olduklarını, bu durumun çocuklarını olumsuz etkilendiğini ve aile bütünlüğünü bozduğunu ileri sürmüştür. Bakanlık, hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatının sınırlandırılmasının ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucu olduğu, başvurucunun farklı ceza infaz kurumunda bulunan eşiyle ve çocuklarıyla birlikte görüşme talebinin reddedilmesinin ilgili mevzuatın tatbiki niteliğinde olduğu görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Devletin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla iletişimini devam ettirecek önlemleri alması pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olsa da hukuka uygun bir tutulmadan kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlar nedeniyle aile hayatı kapsamındaki temasın sınırlandırılması doğaldır. Kamu düzeninin ve kurum güvenliğinin sağlanması yönündeki meşru amaç doğrultusunda ve makul bir gerekliliğin olması durumunda gerekçeleri ilgili ve yeterli şekilde açıklanarak belirli bir süre boyunca söz konusu pozitif yükümlülüğün karşılanmaması da olağan kabul edilebilir. Ancak aile hayatına saygı hakkının gereklerinin mümkün olan ilk fırsatta yerine getirilmesi ve mahpusların ailesiyle olan temasının hızlı şekilde yeniden sağlanması bir gerekliliktir. Öte yandan farklı yerleşkelerde veya farklı şehirlerde bulunan ceza infaz kurumlarında barındırılan mahpusların birbirleriyle yüz yüze görüştürülmeleri beklenemez. Bununla birlikte aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumlarında tutulan yakın aile bireylerinin gerekli güvenlik önlemleri alınarak mümkün olduğunca belirli dönemlerde yüz yüze görüştürülmeleri aile hayatına saygı hakkının gerekli kıldığı yükümlülüğün bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu hususta ilkelere Esra Aydın (B. No: 2016/57050, 3/7/2019, §§ 50-56) kararında yer verilmiştir.

12. Somut olayda başvurucunun şikâyetinin özü, bulunduğu yerleşkenin dışındaki başka bir ceza infaz kurumunda bulunan eşiyle kapalı veya açık görüş yapamaması ve çocuklarıyla ailece görüşememelerine dayanmaktadır. Bununla birlikte başvurucunun mektup ya da telefon yoluyla eşi veya çocuklarıyla görüşemediğine, eşinin ya da kendisinin nakil talebinde bulunmasına rağmen bu talebin reddedildiğine ilişkin bir iddiası bulunmamaktadır.

13. Aynı yerleşke içinde bulunan ceza infaz kurumlarında tutulan eşlerin belirli aralıklarla ve gerekli tedbirler alınarak yüz yüze görüştürülmeleri konusunda kamusal makamlara yüklenen külfetin katlanılması güç bir durum oluşturmadığı söylenebilir. Bununla birlikte farklı yerleşkelerde ya da illerdeki ceza infaz kurumlarında tutulan eşler için aynı durumu

kabul etmenin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Zira mahpusun ailesiyle iletişim kurması her durumda mutlaka yüz yüze görüştürülmesi anlamına da gelmemektedir.

14. Bu bağlamda, aynı yerleşkede yer almayan ceza infaz kurumlarında tutulan başvurucunun ve eşinin nakil talep etmesi ve bu talebin kabul edilmesi hâlinde somut başvuruya konu olan şikâyetin ortadan kalkacağı düşünülmelidir. Vurgulandığı üzere, başvurucunun veya eşinin nakil talep ettiğine ve bu talebin reddedildiğine ilişkin herhangi bir açıklamada da bulunulmadığı görülmektedir. Bununla birlikte başvurucunun eşiyle olan temasının, telefonla ve yazılı olarak haberleşmek suretiyle, sağlanmadığına yönelik bir iddiası da bulunmamaktadır. Netice itibarıyla somut olayda kamusal makamlarca aile hayatına saygı hakkının öngördüğü yükümlülüklerin dikkate alınmadığı söylenemez. Bu nedenle aile hayatına saygı hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# İHSAN ÇELEBİ

**B. No: 2019/20919 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20919

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHSAN ÇELEBİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20919)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : M. Emin ŞAHİNER

Başvurucu : İhsan ÇELEBİ

Vekili : Av. Vedat KARADUMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarının tahsili istemi ile açılan davada kısmen kabul, kısmen ret kararı verilmesi nedeniyle mülkiyet ve hakkaniyete uygun yargılanma haklarının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai hükmü 27/5/2019 tarihinde öğrendikten sonra 12/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 4 yıl 6 ay 5 gün sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan

sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi (B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Ahmet Sağlam (B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında taleple bağlı kalınarak net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik koşullarını sağlamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya taleple bağlı kalınarak net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Yargıtay 9. Hukuk Dairesine (E.2017/21089, K.2019/10135) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HÜSEYİN BIYIKLI VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/22471 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/22471

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN BIYIKLI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/22471)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mahmut ALTIN

Başvurucular : 1. Hüseyin BIYIKLI

2. Mümin BIYIKLI

3. Recep BIYIKLI

Başvurucular Vekili : Av. Bülent ÇETİNMEŞE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular nihai hükmü 10/6/2019 tarihinde öğrendikten sonra 26/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 7 yıl 16 gün sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan

sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 450.000 TL manevi tazminat ve 600.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 36.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculaların uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 36.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İzmir 13. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/262, K.2016/201) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# AHMET KAYALAR

**B. No: 2019/22746 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/22746

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KAYALAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/22746)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Ahmet KAYALAR

Vekili : Av. Fatma ERDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihalenin feshi davasında aleyhe hükmedilen para cezası nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu tarafından İstanbul Anadolu 3. İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) açılan ihalenin feshi davasında başvurucu aleyhine ihale bedeli olan 2.660.000 TL üzerinden %10 para cezasına hükmedilmiştir.

3. Başvurucunun istinaf istemi, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi tarafından 20/12/2018 tarihinde; temyiz istemi de Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından 30/4/2019 tarihinde reddedilmiştir.

4. Başvurucu nihai hükmü 27/5/2019 tarihinde öğrendikten sonra 26/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, Mahkeme tarafından ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına mahkûm edilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

10. Hak arama özgürlüğüne yapılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Başvurucular hakkında uygulanan para cezasının 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesinin ikinci fıkrasına dayandığı görülmektedir. Bu kapsamda somut olayda başvurucuların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır. İhalenin feshi davasının reddedilmesi nedeniyle hükmedilen para cezasının bir borcun ödenmesinde yaşanabilecek gecikmelerin önlenmesine, alacaklının alacağına zamanında kavuşabilmesine ve ihale alıcısının haklarının korunmasına yönelik meşru bir amacı olduğu da anlaşılmıştır. Başvuruculara mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvuruculara ağır bir yük getirilip getirilmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir (Yıldız Eker [GK], B. No:2015/18872, 22/11/2018, §§ 54-62).

11. Anayasa Mahkemesi benzer yöndeki başvuruları değerlendirmiş (§ 10); başvurulara konu ihalenin feshi davalarında mahkemelerin 2004 sayılı Kanun hükümlerine göre ihalenin feshi şartlarının oluşmadığını belirterek Kanun'da öngörülen ihale bedelinin %10'una tekabül eden para cezalarına hükmettiğini ifade etmiştir. Kanun'da öngörülen para cezasında herhangi bir üst sınır öngörülmediği gibi ihalenin feshi talebinin esastan reddedilmesi hâlinde mahkemece doğrudan uygulanma zorunluluğunun bulunduğu, ayrıca cezanın tatbikinde somut olayın koşullarını gözönüne alarak hâkime herhangi bir takdir yetkisi kullanma imkânının tanınmadığı, ülke koşullarına göre hükmedilen para cezasının da tutar itibarıyla azımsanmayacak ölçüde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda her bir somut olayın koşulları gözönüne alındığında hükmolunan yüksek tutardaki para cezalarının başvuruculara ağır bir yüke sebep olduğu, başvuruculara katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmış, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

12. Somut başvuruda daha önceden verilen kararlardan ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmamaktadır. Bu nedenle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucu; yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

14. İncelenen başvuruda mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

15. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

16. İhlal, idari makamların veya derece mahkemelerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıktaki bir kanun hükmünü uygulamaları nedeniyle ortaya çıkmışsa bu ihlal kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi için kural olarak yargılamanın yenilenmesi yerine yeterli bir giderim sağlayan ve somut olayın özelliğine uygun, telafi edici birtakım tedbirlerin alınması gerekmektedir (Yıldız Eker, § 83).

17. Başvuruya konu olayda ihlalin doğrudan 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Diğer bir deyişle Kanun hükmü hâkime somut uyuşmazlığın özelliklerine uygun herhangi bir değerlendirme veya takdir yetkisi tanımamaktadır. Söz konusu hüküm, davanın reddinin bir sonucu olarak nispi oranda para cezasını zorunlu kılmakta ancak belirli nitelikteki bu nispi oran her olay için aynı şekilde mutlak olarak uygulanmaktadır.

18. Somut başvuruda yargılamanın yenilenmesinin hukuki faydası bulunmamaktadır. Bu durumda mağduriyete neden olan mahkeme kararının sonuçlarının ortadan kaldırılması için eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucunun maddi zararının giderilmesi gerekmektedir. Başvurucu hakkında 266.000 TL para cezası verilmiştir. Dosya kapsamında para cezasının tahsil edildiğine ilişkin bir bilgi ve belge bulunmadığı gibi başvurucu tarafından bu hususta yapılan bir bildirim de bulunmamaktadır. Bu itibarla Mahkemece düzenlenen harç tahsil müzekkeresinin ilgili vergi dairesince yerine getirilmesini önleyecek şekilde iptali ve mahkemesine iadesi yeterli bir giderim sağlayacaktır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla harç tahsil müzekkeresinin iptali ve ilgili kurumdan geri çekilmesi için İstanbul Anadolu 3. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2018/176, K.2018/318) GÖNDERİLMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# BARIŞ İNAN (4)

**B. No: 2019/24782 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/24782

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BARIŞ İNAN BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2019/24782)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ömer MENCİK

Başvurucu : Barış İNAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucunun ücretini kendisinin karşılayıp kurum idaresi aracılığıyla satın aldığı süreli yayının kendisine teslim edilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün; karara dayanak alınan Cumhuriyet savcısının itirazının başvurucuya tebliğ edilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri bağlamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai kararı 14/6/2019 tarihinde öğrendikten sonra 1/7/2019 ve 11/7/2019 tarihlerinde iki ayrı bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Somut başvuruda aynı olaya ilişkin 2019/23106 numaralı başvurunun bu başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan her iki başvurunun aynı olaya ilişkin olması ve incelenen bireysel başvuruda Adalet Bakanlığının (Bakanlık) görüşünün bulunması dolayısıyla 2019/23106 numaralı başvuru yönünden Bakanlıktan görüş alınmasına gerek görülmemiştir.

3. Başvurucunun Özgür Gelecek İçin Yeni Demokrasi gazetesinin tarafına verilmemesine dair karara şikâyeti üzerine infaz hâkimliğince yapılan inceleme sonucunda, ceza infaz

kurumunun süreli yayının başvurucuya verilmemesine dair kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. Ancak Cumhuriyet savcısının itirazı üzerine itiraz makamınca infaz hâkimliği kararının kaldırılmasına kesin olarak karar verilmiştir. İtirazın incelenmesi sürecinde Cumhuriyet savcısının itirazının başvurucuya bildirildiğine dair bir tespit yapılamamıştır.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, Recep Bekik ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019) kararında olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan bir başvuruyu inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede süreli yayınların ceza infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülere teslim edilip edilmemesinde keyfîliği engelleyecek, aynı hukuki durumda bulunanlara aynı uygulamanın yapılmasını sağlayacak, açık, yol gösterici ve istikrarlı idari uygulamaları garanti edecek bir mekanizmanın bulunmadığı gerekçesiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Her ne kadar Recep Bekik ve diğerleri kararından sonra 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun ve buna bağlı düzenleyici işlemler ile bir dizi önlemler alınmış ise de eldeki başvurunun söz konusu yasal ve uygulamaya dönük değişiklikten önceki müdahalelere ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Bu sebeple eldeki başvuru yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, İnan Gök (B. No: 2018/1936, 28/1/2021) kararında Cumhuriyet savcısının itirazının tebliğ edilmemesi ile ilgili iddiaları değerlendirmiştir. Söz konusu kararda; başvurucu lehine verilen infaz hâkimliği kararına karşı Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan itirazda savcının itiraz dilekçesinin hükümlüye tebliğ edilmeden vehükümlünün itiraza karşı beyanları alınmadan infaz hâkimliği kararının kaldırılması nedeniyle başvurucunun iddia makamına karşı önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürüldüğü, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı belirtilerek silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İnan Gök, §§ 49-53). Bu sebeple eldeki başvuru yönünden anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına hükmedilmesi ile 10.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ücretini ödeyerek satın almak istediği süreli yayının ceza infaz kurumuna kabulü konusunda uygulamadan kaynaklanan bir yapısal sorun olduğu gerekçesiyle ifade özgürlüğünün ve karara dayanak alınan Cumhuriyet savcısının itirazının başvurucuya tebliğ edilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri bağlamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. İfade özgürlüğüne

ilişkin olarak derece mahkemelerince giderilemeyecek, idari ve hukuki düzenleme yapılmasını gerektirecek nitelikte yapısal sorun tespit edildiğinden her iki hak ihlali yönünden yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı değerlendirilmiştir (benzer değerlendirme için bkz. Yavuz Şen ve diğerleri, B. No: 2017/20009, 12/1/2022, § 52).

9. Öte yandan eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. 1. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2019/954 D. İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# BARIŞ İNAN (3)

**B. No: 2019/27211 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/27211

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BARIŞ İNAN BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2019/27211)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Ömer MENCİK

Başvurucu : Barış İNAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, posta yoluyla gelen basılı yayınların ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucuya teslim edilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu ayrıca şikâyet ve itiraz süreçlerinde alınan Cumhuriyet savcılığı mütalaalarının kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Somut başvuruda 2019/28810 ve 2019/34997 numaralı başvuruların bu başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi İbrahim Kaptan (2) (B. No: 2017/30723, 12/9/2018) ve H.Y. (B. No: 2018/22011, 27/7/2022) kararlarında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da tutuklu ve hükümlülere kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçileri aracılığıyla getirilen -ders kitapları hariç- süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmesinin düzenlenmemiş olmasını ayrıntılı olarak değerlendirmiştir. Söz konusu kararlarında Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumlarına bu şekilde getirilen yayınların Anayasa Mahkemesince kabul edilen ilke ve kriterler ışığında incelenerek mahpuslara verilmesini istemenin idare üzerinde kurum düzeni ve güvenliği ile suç işlenmesinin önlenmesi görevlerini layıkıyla yerine getirmelerine engel olacak derecede yükümlülük oluşturmasına yol açabileceğini belirtmiş ve (İbrahim Kaptan (2), §§ 33-37) kanun ile getirilen sınırlandırmanın ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal oluşturmadığı sonucuna varmıştır (H.Y., § 20). Anayasa Mahkemesi H.Y. ( aynı kararda bkz. § 21) kararında ayrıca idarelerin ve derece mahkemelerinin kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçileri aracılığıyla getirilen yayınların ceza infaz kurumlarına alınıp alınmaması yönünde bir karar vermek için bir içerik değerlendirmesi yapma yükümlülükleri bulunmadığını, kanunda yer almadığı hâlde idare veya mahkemelerin bu tür yayınları inceleyerek içerikleri nedeniyle ceza infaz kurumuna alınmamasına karar vermelerinin bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesini, idare ve derece mahkemelerinin ileri sürdüğü gerekçelerin ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleyi haklı kılıp kılmadığı yönünde bir denetim yapma yükümlülüğü altına sokmayacağını vurgulamıştır. Bu sebeplerle eldeki başvuru yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine dair iddiasının bir ihlal olmadığı açık olduğundan açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi Selahattin Demirtaş (4) (B. No: 2017/27359, 10/6/2020) kararında, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan bir başvurucuya gönderilen mektupların sakıncalı bulunan kısımları okunmayacak şekilde karalanarak başvurucuya verilmesi üzerine infaz hâkimliğine yapılan bir şikâyette infaz hâkimliğince alınan Cumhuriyet savcılığı mütalaasının şikâyetçiye bildirilmemesinin anayasal önem taşımadığını, içeriğinde şikâyetçinin cevap vermesini gerektirmeyen ve daha önce ileri sürülmemiş yeni bir olgudan bahsedilmeyen durumlarda savcılık görüşünün şikâyetçiye bildirilmemesinin önemli bir zarara da neden olmadığını ifade etmiş; anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle başvurucunun Cumhuriyet savcılığı mütalaasının bildirilmemesine dayalı adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair şikâyetinin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Somut başvuruda başvurucu, içeriğinde cevap vermesini gerektirmeyen ve daha önce ileri sürülmemiş yeni bir olgudan bahsetmeyen Cumhuriyet savcısının mütalaalarının kendisine bildirilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bu sebeple eldeki başvuru yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair iddiasının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Adli yardım talebinin kabulü ile geçici olarak muaf tutulan 364,60 TL harçtan ibaret yargılama giderinin 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurucudan TAHSİLİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HALİL ERCİYAS

**B. No: 2019/27221 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/27221

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL ERCİYAS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/27221)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mahmut ALTIN

Başvurucu : Halil ERCİYAS

Vekili : Ertan GÜNDÜZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasına konu taşınmaz üzerinde kamulaştırma şerhinin uzun süredir devam ediyor olması nedeniyle mülkiyet hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, derdest olan yargılamada 2/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin (B. No: 2015/7044, 23/1/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için

kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin, mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda ise 8/9/2011 tarihinde açılan davada 11/6/2014 tarihinde kesin olarak başvuru konusu taşınmazın kamulaştırmayı yapan idare adına tesciline karar verilmiştir. Buna göre 8/9/2011-11/6/2014 tarihleri arasında 2 yıl 9 ay 3 gün süren kamulaştırma şerhinin kesin nitelikteki tescil hükmüyle sona erdiği anlaşılmaktadır. Buna göre kamulaştırma şerhinin süresi itibarıyla makul olduğu değerlendirilerek başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da başvuru tarihi itibarıyla yargılamanın 11 yıl 4 ay 3 günü aşan süredir devam ettiği anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 72.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun uğradıklarını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 72.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İncesu Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/91, K.2019/80) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ALİ YUNAL

**B. No: 2019/29813 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/29813

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ YUNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/29813)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mahmut ALTIN

Başvurucu : Ali YUNAL

Başvurucu Vekili : Av. Veysi ALAGÖZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırılan taşınmazın bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/8/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun maliki bulunduğu Bingöl ili Merkez ilçesi Kültür Mahallesi'nde kâin 762 ada 34 (daha sonra 70) parsel No.lu ve 5.501 m² yüz ölçümündeki başvuru konusu taşınmazın Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) tarafından 1.811,08 m² yüz ölçümündeki

kısmının yol olarak kullanılmak üzere kamulaştırılmasına karar verilmiştir.

6. Tarafların kamulaştırma bedeli hususunda uzlaşmaya varamamaları üzerine İdare, başvurucu aleyhine 22/12/2014 tarihinde kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili istemiyle Bingöl 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

7. Bingöl Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü tarafından yazılan 25/3/2015 tarihli yazıda başvuru konusu taşınmazın plansız alanda kaldığı ancak Belediyenin yol, su ve çöp toplama hizmetlerinden yararlandığı ifade edilmiştir.

8. Mahkemece 30/3/2015 tarihinde taşınmaz mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. İki inşaat bilirkişisi ve üç ziraat mühendisinden oluşan bilirkişi heyetince hazırlanan 15/4/2015 havale tarihli raporda;

i. Başvuru konusu taşınmazın ulaşım, su ve kanalizasyon hizmetlerinin belediye altyapısına irtibatlı olduğu, bu hizmetlerden faydalandığı ve mücavir alan içerisinde olduğu vurgulanmıştır.

ii. Bununla birlikte son yıllarda en fazla yapılaşmanın olduğu Kültür Mahallesi'nde bulunan taşınmazın yapılan havaalanının bulunduğu bölgeye de çok yakın olduğu belirtilmiştir.

iii. Netice itibarıyla taşınmazın arsa vasfında olduğu kabul edilerek 222.868,01 TL kamulaştırma bedeli tespit edilmiştir.

9. Mahkeme 2/7/2015 tarihli kararıyla bilirkişi raporunu esas alarak kamulaştırma bedelinin 222.868,01 TL olarak tespitine ve başvuru konusu taşınmazın 1.811,08 m² yüz ölçümündeki kısmının İdare lehine yol olarak terkinine karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde bilirkişi raporuna atıfta bulunarak başvuru konusu taşınmazın Belediye mücavir alan sınırları içinde ve Belediye hizmetlerinden yararlandığı açıklanarak arsa vasfında olduğunu belirtilmiştir.

10. Mahkeme kararı, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin (Daire) 25/5/2016 tarihli kararıyla onamasının ardından İdarenin karar düzeltme talebi kabul edilerek 29/11/2016 tarihinde bozulmuştur. Bozma kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Alınan rapor geçersizdir. Şöyle ki;

Bir taşınmazın arsa olarak kabul edilebilmesi için belediye imar planı içinde olması, olmadığı takdirde belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunmakla birlikte belediye hizmetlerinden yararlanması ve etrafının meskun olması gerekir.

Dosyada bulunan kanıt ve belgeler Bingöl Belediye Başkanlığı'nın yazıları ve taşınmazın bilirkişi kurulu raporunda yazılı özellikleri dikkate alındığında, dava konusu taşınmazın arazi olarak kabulü gerekmektedir.

Bu nedenle; mahkemece yeniden oluşturulacak bilirkişi kurulu marifetiyle keşif yapılarak arazi niteliğindeki taşınmaza gelir metoduna göre değer biçilmesi ve konumu ile bilirkişi kurulu raporunda yazılı özellikleri göz önünde bulundurularak Kamulaştırma Kanununun 11/1-i bendi uyarınca objektif değer artırıcı unsur ilavesi gerekirken, taşınmaza arsa olarak değer biçen bilirkişi kurulu raporuna göre karar verilmesi doğru görülmemiştir."

11. Mahkeme tarafından bozma kararına uyularak 27/10/2017 tarihinde taşınmaz mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Üç inşaat bilirkişisi ve üç ziraat mühendisinden oluşan bilirkişi heyetince hazırlanan 7/2/2018 havale tarihli raporda;

i. Başvuru konusu taşınmazın hemen yakınında 35,01 m uzağında iki ayrı konut ve 221,41 m

uzağında ahırların bulunduğu, ayrıca Berti Oteline 784,47 m, Ahmet Dursun Konutlarına 647,39 m mesafede olduğu belirtilmiştir.

ii. Öte yandan taşınmazın yoğun yerleşim yerine uzaklığının 998,52 m, imar planının son geldiği yere ise 689,94 m mesafede olduğu açıklanarak taşınmaz arsa özelliği taşıdığı vurgulanmıştır.

iii. Bununla birlikte başvuru konusu taşınmaza yaklaşık 762 m mesafede bulunan taşınmazla ilgili davada Bingöl 3. Asliye Hukuk Mahkemesince taşınmazın arsa vasfında olduğu yönünde verilen kararın Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Daire) tarafından taşınmazın tarla vasıfında olduğu gerekçesiyle bozulduğu izah edilmiştir. Buna mukabil Bingöl 3. Asliye Hukuk Mahkemesince direnme kararı verdiği ve sonrasında Dairenin taşınmazı arsa olarak kabul ederek kararı onadığı ifade edilmiştir.

iv. Bu doğrultuda emsal davadaki taşınmaz ile başvuru konusu taşınmazın konumu, mevkii ve belediye hizmetlerinden yararlanma durumu gibi birçok benzerlik olduğu açıklanarak başvuru konusu taşınmazın arsa olarak değerlendirilmesi gerektiğine değinilmiştir.

v. Netice itibarıyla taşınmazın arsa vasfında olduğu kabul edilerek 215.044,16 TL kamulaştırma bedeli hesaplanmıştır.

12. Mahkemenin talebi üzerine aynı bilirkişi heyetince sunulan 23/7/2018 havale tarihli ek bilirkişi raporunda ise bu kez taşınmazın arazi/tarla vasfında olduğu varsayımıyla net gelir yöntemiyle 111.997,18 TL kamulaştırma bedeli hesaplanmıştır. Mahkeme 24/1/2019 tarihli kararıyla bu ek bilirkişi raporunu esas alarak kamulaştırma bedelinin 111.997,18 TL olarak tespitine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Bingöl 1., 3., ve 4. Asliye Hukuk Mahkemelerince başvuru konusu taşınmazın bulunduğu Kültür Mahallesi'nde kâin dava konusu taşınmazların arsa vasfında olduğu kabul edilerek verilen kararların söz konusu taşınmazların arazi vasfında olduğu gerekçesiyle Dairece bozulduğu açıklanmıştır. Ardından dava konusu taşınmazların arsa olarak değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle anılan Mahkemelerce verilen direnme kararlarının künyesi de belirtilerek Dairece onandığı vurgulanmıştır.

ii. Bununla birlikte bozma ilamına uyma kararı verildiğinden ve bozma ilamına uyulmasından sonra ancak Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kararı veya yeni bir kanunun çıkması gerekçeleriyle bozma ilamına uyulması kararından dönülebileceği izah edilmiştir.

iii. Dolayısıyla bozma ilamı doğrultusunda başvuru konusu taşınmazın arazi vasfında olduğu değerlendirilerek yapılan hesaplama doğrultusunda karar verildiği ifade edilmiştir.

13. Başvurucu, bireysel başvuruda dile getirdiği şikâyetleri de kapsayacak şekilde temyiz talebinde bulunmuştur. Taraflarca temyiz edilen mahkeme kararı, Dairece 19/6/2019 tarihinde onanmıştır.

14. Nihai karar 23/7/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 21/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

16. İlgili mevzuat için bkz. Hasan Mutlu, B. No: 2018/22691, 30/6/2021, §§ 22-23.

B. Yargıtay İçtihadı

17. Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 4/2/1959 tarihli ve E.1957/13, K.1959/5 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Temyizce bir kararın bozulması ve mahkemenin bozma kararına uyması halinde bozulan kararın bozma sebeplerinin şümulü dışında kalmış cihetlerinin kesinleşmiş, sayılması, davaların uzamasını önlemek maksadıyla kabul edilmiş çok önemli bir usuli hükümdür. Bir cihetin bozma kararının şümulü dışında kalması da iki şekilde olabilir. Ya o cihet, açıkça bir temyiz sebebi olarak ileri sürülmüş fakat dairece itiraz reddedilmiştir, yahut da onu hedef tutan, bir temyiz itirazı ileri sürülmemiş olmasına rağmen dosyanın Temyiz Dairesince incelendiği sırada dosyada bulunan yazılardan onun bir boşama sebebi sayılması mümkün bulunduğu halde o cihet dairece de bozma sebebi sayılmamıştır. Her iki halde de o konunun bozma sebebi sayılmamış ve başka sebeplere dayanan bozma kararına mahkemece uyulmuş olması, taraflardan birisi lehine usuli bir müktesep hak meydana getirir ki, bu hakkı ne mahkeme, ne de Temyiz Mahkemesi halele uğratabilir. Zira umumi müktesep hakkın tanınması amme intizamı düşüncesiyle kabul edilmiş bir esastır. Lakin, vazife konusunda usuli müktesep hak prensibinin kayıtsız, şartsız tatbiki, usulün az önce anılan mutlak hükmünün değiştirilmesi neticesini doğuracaktır ki, sözkonusu maddenin yazılışı ve kanuna konuluş gayesi itibariyle böyle bir netice kaideten caiz görülemez. Ancak ileri sürülen vazifesizlik itirazının Temyiz Dairesine reddi ve kararın başka sebeplerden bozulması ve bozmaya uyulması halinde davanın yine vazifesizlik sebebiyle reddi yoluna gidilebilmesi, usul hükümlerinin esas gayesini haleldar edebilecek bir mahiyet arz edeceği cihetle haddizatında nadir olan böyle vaziyetlerde istisnai olarak kanunun 7. maddesinin tatbikini kabul etmemek, menfaatlar vaziyetine gereği gibi uygun düşecektir. Netice;

Kaide olarak usuli müktesep hak hükmünün vazife konusunda tatbik yeri olmayacağına ve duruşmanın bittiği bildirilinceye kadar vazifesizlik kararı verebileceğine, birinci toplantıda 2/3 ekseriyet sağlanamaması sebebiyle 4/2/1959 günlü ikinci toplantıda ve mutlak ekseriyetle karar verildi."

18. Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 9/5/1960 tarihli ve E.1960/21, K.1960/9 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Bir mahkemenin Temyiz Dairesince verilen bozma kararına uyması sonunda kendisi için o kararda gösterilen şekilde inceleme ve araştırma yaparak yine o kararda belirtilen hukuki esaslar gereğince karar verme mükellefiyeti meydana gelir ve bu itibarla mahkemenin sonraki hükmünün bozmada gösterilen esaslara aykırı bulunması, usule uygun sayılamaz ve bozma sebebidir, meğer ki bu aykırılık sadece bozma kararında gösterilen bir usul kaidesine ilişkin bulunsun ve son kararın neticesini değiştirecek bir mahiyet arz etmesin. Mahkemenin bozma kararına uymasıyla meydana gelen bozma gereğince muamele yapma ve hüküm verme durumu, taraflardan birisi lehine ve diğeri aleyhine hüküm verme neticesini doğuracak bir durumdur ve buna usuli müktesep hak yahut usule ait müktesep hak denilmektedir. Usul Kanunumuzda bu şekildeki Usule ait müktesep hakka ilişkin açık bir hüküm konulmuş değilse de Temyizin bozma kararının hakka ve usule uygun karar verilmesini sağlamaktan ibaret olan gayesi ve muhakeme usulünün hakka varma ve hakkı bulma maksadıyla kabul edilmiş olması yanında hukuki alanda istikrar gayesine dahi ermek üzere kabul edilmiş bulunması bakımından usule ait müktesep hak müessesesi; usul kanununun dayandığı ana esaslardandır ve amme intizamıyla da ilgilidir.

Gerçekten, mahkemenin doğru bularak uyduğu ve yahut kanun gereğince uymak zorunda olduğu bozma kararı ile dava, usul ve kanuna uygun bir çığıra sokulmuş demektir. Buna

aykırı karar verilmesi, usul ve kanuna uygunluktan uzaklaşılması manasına gelir ki, böyle bir netice asla kabul edilemez. Bundan başka, mahkemenin bozma kararına uygun karar vermesine rağmen Temyiz Dairesinin ilk bozmasıyla benimsenmiş olan kanuna veya usule ait hükümlere aykırı şekilde ikinci bir bozma kararı vermesi, usul hükümleriyle hedef tutulan iktikrarı zedeler ve hatta kararlara karşı umumi güveni dahi sarsar.

Esasen, hukukun kaynağı, sadece kanun olmayıp, mahkeme içtihatları dahi hukukun kaynaklarından oldukları cihetle, söz konusu, usuli müktesep hak için kanunda açık hüküm bulunmaması, onun kabul edilmemesini gerektirmez.

4/2/1959 günlü ve E, 13, K/5 .sayılı içtihadı birleştirme kararında da belirtildiği üzere gerek Temyiz Mahkemesini, gerekse diğer mahkemeleri bağlayan usuli müktesep halk esasının müstesnası olarak mahkemenin vazifesizliğine karar verilebileceği, adı geçen kararda kabul edilmiştir. O halde, usule ait müktesep hak esası, bir birçok hukuk kaideleri gibi istisnaları bulunan kaidelerdendir.

II- Temyiz Teşkilat Kanununun 6082 sayılı kanunla değiştirilmiş 8 inci maddesinin 5 inci fıkrasında (İçtihatların birleştirilmesi suretiyle verilen kararlar, emsali hadiselerde mahkemeleri bağlar) denilmektedir. Mahkemelerin elinde bulunan bütün işlere ve bu arada bozma kararına uyulduktan sonra karar bağlanıp aleyhine karar verilmiş olanın temyiz etmesi sebebiyle temyiz mahkemesinde bulunan işlere ve yine bozma kararın uyulduktan sonra mahkemelerce incelenmekte olan işlere yeni çıkan içtihadı birleştirme kararının tatbiki, bu maddenin herhangi bir istisna kabul etmeyen lafzına uygun düşecektir. Bundan başka, içtihadı birleştirme kararı, daire kararlarından daha doğru bir içtihada varmak için verilmiş bir karar olduğu cihetle onun mümkün olan her davaya tatbiki, usul kaideleriyle güdülen hakka varma gayesine dahi uygun olur. Nihayet, içtihadi birleştirme kararıyla kabul edilen afaki esasları tatbik ederek istikrarı sağlama prensibinin sayısı belli hadiselerde feda edilmesinde de bu yolsuzluk düşünülemez ve bu şekilde bir tatbikat, adalete güveni sarsmak şöyle dursun bilakis bu güveni kuvvetlendirir. Demek ki söz konusu kanun hükmünün mümkün olan her hadiseye tatbiki ile müktesep hak esasının içtihadı birleştirme kararı karşısında gözönünde tutulmaması, o maddenin hem mutlak olan lafzına, hem de ruhuna uygun bulunacaktır.

Şu ciheti açıklayalım ki, usuli müktesep hakka aykırı içtihadı birleştirme kararı çıkınca Temyiz Daireleri içtihadı birleştirmeye aykırı ve fakat usuli müktesep hakka uygun olan kararları bozacaklar, bozma kararı üzerine davayı incelemekte olan diğer mahkemeler dahi içtihadı birleştirme kararını kesin olarak öğrenince bozma kararıyla gösterilen yolu bırakarak içtihadı birleştirme kararı gereğince inceleme yapmaya başlayacak ve o karar gereğince hüküm vereceklerdir.

III- Usule ait müktesep hakkın diğer bir şekli de bazı konuların Temyiz Dairesinin bozma kararının şümulü dışında kalarak kesinleşmesi ile meydana gelen şeklidir. Her ne kadar bu cihet, içtihadı birleştirmenin dışında kalmakta ise de, bu şimdiki kararda ileri sürülen gerektirici sebepler karşısında, bu içtihadı birleştirme ile kabul edilen hukuki esasın bu şekil müktesep hakların varlığı halinde de, tatbiki ileri sürülebilecektir. Netice;

Sonradan çıkan içtihadı birleştirme kararının Temyiz Mahkemesinin bozma kararına uyulmakla meydana gelen usule ait müktesep hak esasının istisnası olarak, henüz mahkemede veya Temyiz Mahkemesinde bulunan bütün işlere tatbikinin gerekli olduğuna, 9/5/1960 günlü birinci toplantıda üçte ikiyi aşan ekseriyetle karar verildi."

C. Anayasa Mahkemesi Kararı

19. Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/115, K.2020/31 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İTİRAZIN KONUSU: 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen 50. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

3. Usul hukukumuza ilk olarak Yargıtay içtihatlarıyla giren usuli kazanılmış hak ilkesi, idari yargılama usul hukukunda da Danıştay içtihatlarıyla kabul görmüş ve böylece yasal bir dayanağı bulunmadığı dönemde dahi uygulama alanı bulmuştur.

4. Yargısal görev ve yetkileri ile inceleme yöntemlerinin niteliğinin farklılığına bağlı olarak anılan ilkenin uygulanma biçimi de ilk derece mahkemeleri ile temyiz mercileri yönünden değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda "usuli kazanılmış hak ilkesi", ilk derece mahkemeleri bakımından mahkemenin, bozma kararına uyması hâlinde artık bozma kararı doğrultusunda inceleme yapmak ve/veya hüküm vermek zorunda olmasını, ayrıca bozma kararı dışında kalan kısım hakkında yeniden inceleme yaparak karar verememesini; temyiz mercii yönünden ise bozma kararında belirtilen bozma gerekçeleriyle kendisinin de bağlı olmasını ve bozma kararı dışında kalan kısım hakkında tekrar inceleme yapamamasını ifade etmektedir.

5. Bununla birlikte Yargıtay içtihatlarında usuli kazanılmış hak ilkesinin salt kavramsal tanımıyla bağlı kalınmak suretiyle anılan ilkenin uygulanmasında kategorik ve şekilci bir yaklaşımın sergilenmesinden kaçınıldığı, uyuşmazlığın özel koşullarının gözetilerek söz konusu ilkeye bazı istisnaların getirildiği görülmektedir. Bu bağlamda Yargıtay; kamu düzenini ilgilendiren bir usul kuralının dikkate alınmadan karar verilmiş olması, bozma kararının hukuki değerlendirme dışında tamamen maddi olgulara yönelik, ilk bakışta anlaşılabilecek kadar açık ve belirgin, yargılamanın sonucunu büyük ölçüde etkileyecek ve çoğu kez tersine çevirecek, düzeltilmemesi kamu düzenini ve vicdanını zedeleyecek nitelikte bir maddi hataya dayanması, mahkemece bozma kararına uyulmasından sonra uyuşmazlığa uygulanma imkânı bulunan geçmişe etkili yeni bir kanunun yürürlüğe girmesi, aksi yönde bir içtihadı birleştirme kararının alınması, uygulanması gereken kanun hükmünün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi, tarafların feragat ya da kabul yönündeki irade bildirimlerinin dava dosyasına girmesi gibi durumlarda usuli kazanılmış hak ilkesini uygulamama yönünde bir içtihat geliştirmiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.2006/4-519, K.2006/527, 12/7/2006; E.1998/4-508, K.1998/553, 1/7/1998; 21. Hukuk Dairesi E.2007/15786, K.2007/16333, 2/10/2007; 14. Hukuk Dairesi E.1975/4974, K.1976/101, 14/1/1976). Bu kapsamda Danıştayın da ilgili Yargıtay kararlarına atıfta bulunarak usuli kazanılmış hak ilkesini yukarıda yer verilen istisnalarla ve idari yargılama usulünün özelliklerine uygun olmak kaydıyla uyguladığı anlaşılmaktadır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu E.2007/2694, K.2010/1359, 7/10/2010; E.2006/149, K.2009/3386, 24/12/2009; Yedinci Daire E.2008/688, K.2009/2287, 30/4/2009; Dokuzuncu Daire E.2005/4442, K.2006/372, 16/2/2006).

6. İçtihat hukukuyla gelişen ve idari yargıda yukarıda açıklanan şekilde bir uygulama zemini bulan usuli kazanılmış hak ilkesi 2014 yılında 2577 sayılı Kanun'a eklenen itiraz konusu kuralla yasal dayanağa kavuşmuştur.

B. Anlam ve Kapsam

7. Kanun'un 50. maddesinin itiraz konusu (4) numaralı fıkrasında Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde bu kararın temyiz incelemesinin bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre kural, daha önce içtihat yoluyla benimsenen usuli kazanılmış hak ilkesinin temyiz incelemesi boyutuna ilişkin bir düzenleme getirmekte, bu itibarla temyiz merciini anılan ilkeyi uygulamakla yükümlü kılmaktadır.

8. Kuralın uygulanmasının ön koşulu, Danıştay tarafından verilmiş bir bozma kararının bulunması ve mahkemece bu bozma kararına uyulmuş olmasıdır. Bozma kararlarının kural olarak iki kategoriye ayrılması mümkündür. Bunlardan ilkini, temyiz incelemesine konu kararın eksik inceleme ve araştırmaya dayalı olarak verilmiş olması nedeniyle söz konusu noksanlığın tamamlanarak yeniden karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle verilen bozma kararları; ikincisini ise temyize konu kararla ulaşılan sonucun hukuka uygun olmaması nedeniyle verilen bozma kararları oluşturmaktadır. Eksik inceleme nedeniyle verilen bozma kararına uyularak söz konusu noksanlığın tamamlanmasından sonra davanın reddi ya da kabulü yolunda verilen kararın temyizen incelenmesinde, karar sonucu yönünden usuli kazanılmış hakkın oluştuğundan söz edilemeyeceği açıktır. Zira bu tür bozma kararları, Danıştayca nihai kararın hukuka uygunluğu hakkında henüz kesin bir değerlendirmenin yapılmadığı kararlardır. Buna karşılık Danıştayın nihai kararın hukuka uygunluğu hakkında kesin bir yargıda bulunduğu ve uygulamada kesin bozma olarak ifade edilen kararlar, sonucu itibarıyla usuli kazanılmış hak oluşturmaktadır. ...

10. Kuralın anlam ve kapsamıyla ilgili sağlıklı bir sonuca ulaşılabilmesi için onun yorumunda lafzıyla birlikte amacının da gözetilmesi gerekmektedir. Amaçsal yorum yöntemi ise kurala bir anlam yüklenirken o kuralda öngörülen düzenlemenin getirilme sebebinin ve koşullarının da gözönünde bulundurulmasını gerekli kılar. Bu bağlamda Danıştayın geçmişteki uygulamalarına bakıldığında yargılama sürecinde maddi ve hukuki koşullarda herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen heyet oluşumunun değişmesi, heyetin görüş değiştirmesi ya da aynı mevzuat hükmünü farklı şekilde yorumlaması gibi nedenlerle bozma kararının aksi yönünde kararlar verilebildiği görülmektedir. Bu uygulamaların ise zaman zaman davaların makul kabul edilemeyecek kadar uzadığı ve dahası kişilerin yargı kararlarına olan güveninin zedelendiği hukuki bir belirsizlik ortamının oluşmasına sebebiyet verdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın getirilmesinde bu tür olumsuz durumların ortadan kaldırılması yönündeki ihtiyacın önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bununla birlikte kuralın söz konusu ihtiyacın giderilmesine hizmet ederken hukukun üstünlüğü ilkesini dışladığından, başka bir deyişle usuli kazanılmış hak ilkesinin gerektiğinde hukukun üstünlüğü ilkesi feda edilerek her durum ve koşulda, istisnasız bir şekilde uygulanma kabiliyetine sahip olmasını öngördüğünden veya bu sonucu amaçladığından söz edilemez. Bu itibarla kurala içtihat yoluyla birtakım istisnalar getirilebilmesinin mümkün olduğu, ancak her hukuki sebebin de bu kuralın istisnası olarak kabul edilemeyeceği açıktır.

11. Kuralın uygulamalarına bakıldığında Danıştayın idare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerince bozmaya uyulması üzerine yeniden verilen kararlara karşı yapılan temyiz başvurularını, kurala atıfta bulunarak sadece bozma kararındaki esaslara uyulup uyulmadığı yönünden incelemek suretiyle gerçekleştirdiği (Sekizinci Daire E.2017/7664, K.2019/7741, 24/9/2019; Dokuzuncu Daire E.2016/9129, K.2019/3501, 11/9/2019; Yedinci Daire E.2019/4456, K.2019/5840, 6/11/2019; E.2017/973, K.2019/5926, 11/11/2019; Onuncu Daire E.2017/2756, K.2019/3895, 14/5/2019; E.2019/8145, K.2019/9024, 2/12/2019); bununla birlikte tıpkı içtihada dayalı uygulama döneminde olduğu gibi anılan ilkeyi mutlak

olarak yorumlamadığı ve yine idari yargının niteliğini, amacını, ilkelerini dikkate alarak birtakım istisnalarının olabileceğini kabul ettiği, bu bağlamda, kanunda geçmişe etkili bir değişiklik yapılması, o konuda sonradan bir içtihadı birleştirme kararının alınması, Anayasa Mahkemesince kanun hükmünün iptal edilmesi, kamu düzenini ilgilendiren bir usul kuralı dikkate alınmadan karar verilmiş olması, Anayasa Mahkemesince bireysel başvuruda aynı konuda hak ihlaline karar verilmesi gibi durumlarda bozma kararına uyularak verilen mahkeme kararları hakkında yeniden bozma kararları verdiği görülmektedir (Vergi Dava Daireleri Kurulu E.2018/23, K.2019/616, 18/9/2019; E.2019/796, K.2019/956, 13/11/2019; Yedinci Daire E.2014/5251, K.2016/1701, 12/2/2016; E.2014/2743, K.2016/3296, 24/3/2016).

12. Bu itibarla kural, mahkemece bozma kararına uyulmasıyla birlikte taraflardan biri lehine ortaya çıkan hukuki sonucun -söz konusu tarafın bu sonucun devam etmesi yönündeki beklentisinin korunmamasını haklı ve zorunlu kılacak bir sebep bulunmadığı sürece- temyiz merciince değiştirilememesini ifade etmektedir. Dolayısıyla kural, yargılama sürecinde maddi ve hukuki koşullarda herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen heyet oluşumunun değişmesi, heyetin görüş değiştirmesi ya da aynı mevzuat hükmünü farklı şekilde yorumlaması gibi nedenlerle bozma kararının aksi yönünde kararlar verilmesine engel teşkil etmektedir.

...

17. Bu çerçevede, Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde bu kararın temyiz incelemesinin bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılmasını öngören kuralın taraflardan birinin ileri sürdüğü ya da resen tespit edilen delillerin, hukuk kurallarının ya da iddia ve savunmaların temyiz mercii tarafından değerlendirilmesine ve hükme esas alınmasına engel teşkil edebilecek ve dolayısıyla bir aşamadan sonra yargılamanın taraflarından birinin diğerine göre zayıf duruma düşmesine yol açabilecek nitelikte olması sebebiyle adil yargılanma hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

...

24. Yukarıda yer verilen Anayasa kuralları birlikte değerlendirildiğinde Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde bu kararın temyiz incelemesinin bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılacağını öngören yargılama usulüne ilişkin itiraz konusu kuralın hukuki istikrarı, belirlilik ve öngörülebilirliği sağlamak, yargı kararlarına olan güveni ve bu kararlardan doğan haklı beklentileri korumak, davaların daha az giderle ve makul bir süre içinde kesin hükme bağlanmasını sağlamak suretiyle Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin gerekleri olan hukuki güvenliği ve kamu yararını gerçekleştirme şeklinde meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

...

28. Bununla birlikte yargı içtihatlarıyla kabul edilmiş olan usuli kazanılmış hak ilkesini hukuki güvenliği sağlama ve kamu yararını gerçekleştirme amacıyla kanun hükmü niteliğine kavuşturan kanun koyucunun yukarıda belirtilen meşru amaçlarla ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacak şekilde yargılamanın hakkaniyet, hukukun üstünlüğü gibi ilkelerin görmezden gelinerek ya da temel hak ve özgürlükler ihlal edilerek sonuçlandırılması yolunda bir iradesinin varlığından söz etmek mümkün değildir. Dolayısıyla kural, yargı yerlerince usuli kazanılmış hak ilkesinin uygulanmasında hukuk devleti ve adil yargılanma hakkı ilkeleri gereğince içtihat yoluyla istisnai durumlar öngörülebilmesine engel teşkil

etmemektedir. Aksi yönde bir kabulün hukuki güvenlik ilkesinin öz değil sadece şekil itibarıyla korunması anlamına geleceği gibi temel görevi adaleti tesis etmek olan yargı mercilerinin varlık sebebiyle de bağdaşmayacağı açıktır. Belirtilen hususlar dikkate alındığında sınırlama ile ilgililere orantısız bir külfet yüklenmediği anlaşılmaktadır.

29. Bu itibarla kural, adil yargılanma hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirmemektedir.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, başvuru konusu taşınmazın belediye hizmetlerinden yararlandığı ve diğer komşu parseller gibi arsa vasfında olmasına rağmen arazi/tarla olarak değerlendirilmesinden yakınmaktadır. Başvurucu, başvuru konusu taşınmaza komşu taşınmazla ilgili Bingöl'deki diğer üç asliye hukuk mahkemesinde görülen yaklaşık elli kamulaştırma davasında taşınmazların arazi vasfında olduğu gerekçesiyle verilen bozma kararlarına karşı taşınmazların arsa vasfında olduğu gerekçesiyle direnme kararları verildiği ve bu kararların Dairece onandığına işaret etmiştir. Bununla birlikte başvuru konusu davada Mahkemece bozma kararına direnilmeyip uyulması nedeniyle taşınmazın arsa olarak kabul edilmeyip arazi/tarla olarak değerlendirildiğini ileri sürmüştür. Netice itibarıyla bu gerekçelerle eşitlik ilkesiyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddia edilmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir: "

Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

23. Anayasa'nın ''Kamulaştırma'' kenar başlıklı 46. maddesi şöyledir:

Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır."

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun belirtilen şikâyetlerinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruda mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

26. Kamulaştırılan taşınmaz, başvurucunun mülkiyetinde bulunduğundan mülkün varlığı noktasında tartışma bulunmamaktadır. Ayrıca başvurucunun taşınmazının kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazın kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32; AYM, E.1988/34, K.1989/26, 21/6/1989; E.2011/58, K.2012/70, 17/5/2012).

27. Başvuru konusu olayda uyuşmazlık konusu taşınmaz, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu çerçevesinde kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunduğu kuşkusuzdur. Öte yandan yol inşaatı için taşınmazın kamulaştırması işleminin kamu yararı amacına dayandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Dolayısıyla kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

28. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

29. Mülkiyet hakkından yoksun bırakma biçimindeki müdahalelerde, hedeflenen kamu yararı ile malikin bireysel yararı arasında gözetilmesi gereken adil denge ancak malike tazminat ödenmek suretiyle sağlanabilir. Diğer bir ifadeyle mülkten yoksun bırakmalarda malike tazminat ödenmesi, müdahaleyle malike yüklenen aşırı külfetin telafi edilmesini temin eden temel bir araçtır. Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma yoluyla malikin mülkiyet hakkının sona erdirildiği hâllerde malike ödenmesi gereken tazminat taşınmazın gerçek bedelidir. Bu itibarla taşınmazın gerçek bedelinin ödenmediği durumlarda somut olayın koşulları da gözetilerek müdahalenin orantılı olmadığı sonucuna ulaşılabilir (Cevat Aydın, B. No: 2014/13886, 4/10/2017, § 48).

30. Vurgulanmalıdır ki taşınmaz bedelinin tespiti teknik ve uzmanlık gerektiren bir konudur.

Bu nedenle kamulaştırılan taşınmazın bedelinin tespiti uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevindedir. Anayasa Mahkemesi bu konuda uzmanlaşmış bir mahkeme olmadığı gibi Anayasa Mahkemesinin mülkiyet hakkı kapsamında yapılan bireysel başvurularda bedel veya değer düşüklüğü karşılığını hesaplamak gibi bir görevi de bulunmamaktadır (Mukadder Sağlam ve diğerleri, B. No: 2013/2511, 22/1/2015, § 49; Abdülkerim Çakmak ve diğerleri, B. No: 2014/1964, 23/2/2017, § 52). Anayasa Mahkemesinin görevi kamulaştırma bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibarettir.

31. Somut olayda başvuru konusu taşınmazlarla benzer özellikleri ihtiva eden komşu parsellerdeki taşınmazların arsa vasfında olduğu kabul edildiği emsal kararlar gözetilerek başvuru konusu taşınmazın da arsa niteliğinde olduğu hem bilirkişi heyetince hem de Mahkemece ifade edilmiştir. Bununla birlikte Daire, bozma kararında somut bir gerekçe gösterilmeden taşınmazın arazi niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Netice itibarıyla Mahkemenin bozma kararına uyması nedeniyle bozma kararı doğrultusunda taşınmazın arazi/tarla olduğu değerlendirilerek tespit edilen kamulaştırma bedeline hükmedildiği anlaşılmaktadır.

32. Evvela aynı mahallede kâin başvuru konusu parsele komşu veya yakın parsellere ilişkin kamulaştırma davalarında taşınmazların arsa vasfında olduğu kabul edilerek kamulaştırma bedellerine hükmedildiğine değinmek gerekir. Bununla birlikte benzer özellikleri haiz başvuru konusu taşınmazın da ilk kararda arsa vasfında olduğu kabul edilerek 222.868,01 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiş ancak sonrasında bozma kararına uyulması nedeniyle arazi/tarla vasfında olduğu değerlendirilerek 111.997,18 TL kamulaştırma bedeline hükmedilmiştir. Buna göre taşınmazın arazi/tarla vasfında kabul edilmesinin kamulaştırma bedelini önemli oranda etkilediği aşikardır.

33. Mahkemece, Bingöl 1., 3., ve 4. Asliye Hukuk Mahkemelerince başvuru konusu taşınmazın bulunduğu Kültür Mahallesi'nde kâin dava konusu taşınmazların arsa vasfında olduğu kabul edilerek verilen kararların söz konusu taşınmazların arazi vasfında olduğu gerekçesiyle Dairece bozulduğu ancak taşınmazların arsa olarak değerlendirilmesinin icap ettiği gerekçesiyle verilen direnme kararlarının ise Dairece onandığı vurgulanmıştır. Buna karşılık, eldeki işte bozma ilamına uyma kararı verilerek bozma ilamı doğrultusunda, başvuru konusu taşınmazın arazi vasfında olduğu değerlendirilerek yapılan hesaplamaya göre karar verilmiştir. Böylece Anayasa'nın 46. maddesinde özel olarak güvence altına alınan gerçek kamulaştırma bedelinin önemli derecede azalmasına sebebiyet verildiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte kararda, anayasal bir ilke olarak gerçek kamulaştırma bedelinin ödenmesi gerekliliğinin usuli kazanılmış hakkın istisnalarından olup olamayacağına dair bir değerlendirmenin yapılmadığını da belirtmek gerekir.

34. Dolayısıyla Dairenin denetiminden geçen emsal nitelikteki davalarda taşınmazların arsa vasfında kabul edilmesine, başvuru konusu dosyadaki bilirkişi raporlarında ve Mahkeme gözleminin de taşınmazın arsa olduğu değerlendirilmesine rağmen somut gerekçe gösterilmeksizin verilen bozma kararına uyularak karar verilmesi taşınmazın gerçek kamulaştırma bedelinin ödenmemesine yol açılmıştır. Bu sebeple başvurucunun mülkiyet hakkı ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge, başvurucu aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

36. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi ile yargılamanın yenilenmesine, yeniden yargılamaya hükmedilmezse eğer tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

37. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bingöl 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/422, K.2019/54) GÖNDERİLMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Yargıtay 5. Hukuk Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# Ş.A.

**B. No: 2019/37809 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/37809

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ş.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/37809)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Duygu KALUKÇU

Başvurucu : Ş.A.

Vekili : Av. Özleyiş Yaşam YAZICI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayalı olarak iş akdine son verilmesi üzerine açılan işe iade davasında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının, masumiyet karinesinin ve suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/11/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde, yargılama sürecindeki dava dosyalarında ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelerde yer aldığı şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. 1980 doğumlu olan başvurucu, 4/5/2010 tarihinden itibaren Türk Hava Yolları A.O. (Kurum) bünyesinde doktor olarak görev yapmakta iken 29/6/2017 tarihinde Disiplin Kurulu kararıyla başvurucunun işten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş ve 30/6/2017 tarihinde iş akdinin feshedildiği hususu başvurucuya tebliğ edilmiştir. Tebliğ evrakında, personel hakkında Millî Güvenlik Kurulunca millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, iltisakı yahut irtibatı bulunup bulunmadığı hususunda inceleme başlatıldığı, bu kapsamda Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasının (PDY) vakıf ve dernekleri ile dergi ve mecmualarına üyelik, sosyal medya hesaplarında lehe paylaşım yapma, ByLock vb. örgütün kullandığı şifreli haberleşme programlarını indirme, örgütün bankalarında işlem yapma vb. kriterlerin kullanıldığı belirtilmiştir. Kuruma yapılan ihbar ve şikâyetler kapsamında örgüt ile bağlantılı fiillerden bir veya birkaçını işlediği değerlendirilen başvurucu hakkında makul şüphe oluştuğu ifade edilmiştir.

7. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talepleriyle Kurum aleyhine 25/7/2017 tarihinde dava açmıştır. Bakırköy 29. İş Mahkemesine (Mahkeme) sunulan dava dilekçesinde başvurucu; somut bir sebep ileri sürülmeksizin iş akdinin sonlandırıldığını, feshin usul ve yasaya aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

8. Davalı Kurum, cevap dilekçesinde başvurucu ile ilgili yapılan ihbar ve şikâyetlerle ilgili devlet kurum ve kuruluşlarından gelen bilgiler doğrultusunda başvurucunun FETÖ/PDY güdümünde hareketleri olduğu hususunun tespit edildiğini belirtmiş; gerek görülmesi hâlinde Bank Asyadaki hesap hareketlerinin incelenmesini talep etmiştir.

9. Mahkeme 20/10/2017 tarihli kararı ile başvurucunun iş akdinin yasal düzenleme kapsamında sona erdirildiğini ve yasal yetki nedeni ile fesihlerde geçersizlik koşullarının aranmayacağını belirterek davanın reddine hükmetmiştir. Başvurucu, davanın esasına girilerek inceleme yapılması gerektiği gerekçesiyle istinaf talebinde bulunmuş; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi 8/11/2018 tarihli kararı ile hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı hususunun araştırılmadığı, Emniyet Genel Müdürlüğü (Emniyet), Jandarma Genel Komutanlığı (Jandarma), Bilgi Teknolojileri Kurumu ve Bank Asyadan varsa başvurucu ile ilgili bilgi ve belgelerin sorulmadığı gerekçesiyle istinaf talebinin kabulüne, gerekçeli kararın kaldırılmasına ve dosyanın Mahkemeye iadesine hükmetmiştir.

10. Dosya kendisine gelen Mahkeme, ilgili kurumlara müzekkere yazarak başvurucu hakkında bilgi/belge toplama yoluna gitmiştir. Bu kapsamda Mahkemeye gelen belgeler arasında başvurucunun Bank Asya hesap dokümanları gönderilmiştir. Gelen bilgiye göre başvurucu tarafından 28/1/2014 tarihinde 16.000 TL yatırılmak suretiyle katılım hesabı açıldığı, 29/6/2015 tarihinde ise paranın çekilerek hesabın kapandığı tespit edilmiştir.

11. Başvurucu 13/3/2019 tarihli dilekçesinde; Bank Asya hesap hareketlerine dair yapmış olduğu savunmasında, bahsi geçen 16.000 TL miktarındaki tutarın bir arkadaşından olan alacağını tahsil etmesi neticesinde eline geçtiğini, bu paranın katılım hesabına yatırılmasının terör örgütüne destek amacıyla değil sadece gelir elde etme amacıyla

yapıldığını belirtmiştir. Bank Asyadan kredi kartı bile almadığını ifade eden başvurucu; uzun süredir Bankanın müşterisi olduğu açıklamasının dayanaksız olduğunu, özellikle yüksek gelir düzeyi gözönünde bulundurulduğunda yatırılan tutarın Bankayı kurtarma amacı taşımadığının ortada olduğunu beyan etmiştir. 29/6/2015 tarihinde hesapta bulunan parayı eşinin hesabına havale ettiğini ifade eden başvurucu, diğer bankalardaki parayı da eşine göndermek suretiyle gayrimenkul aldıklarını belirtmiştir.

12. Mahkeme 17/4/2019 tarihli kararı ile davanın reddine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İstanbul emniyet müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nce davacının herhangi bir gözaltı kararına rastlanmadığının bildirildiği, İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı'nca davacı ile ilgili herhangi bir istihbari bilgi ve belgeye rastlanılmadğının bildirildiği görülmüştür.

Müflis Asya Katılım Bankasından davacının hesap bilgilerinin celbedildiği, incelenmesinde davacının 01/01/1996-22/07/2016 tarihleri arasında 1 adet kaydının bulunduğu, 2013 şubat ve aralık ayında hesapta para bulunmadığı, 2014 yılı ocak ayında 15.657,28 TL yatırıldığı 2015 yılı mayıs ayına kadar paranın hesapta bulunduğu anlaşılmıştır.

...

... dosya içeriğine göre, davacının FETÖ/PDY ile ilgi, iltisak ya da irtibatı bulunduğu konusunda davalı işveren açısından şüphe feshini gerektirir yeterli delil olduğu, terör örgütü ile irtibat veya iltisakı bulunduğuna dair şüphe bulunan bir işçiyi çalıştırmaya devam etmenin, yani iş sözleşmesinin devamını davalı işverenlerden beklemek mümkün olmadığı gibi iş sözleşmesinin devamının çekilmez hale geldiğini kabul etmek gerekeceği, davacı işçinin böyle bir şüphe altında iken davalı işverenden işçinin iş sözleşmesinin devamını beklemenin iyiniyet kurallarına aykırı olduğu gibi davalı işverene de bu nedenle iş akdini sonlandırma yetkisi vermesi gerektiği, feshin, şüphe feshinin şartlarını taşıdığı ve geçerli nedene dayandığı (İstanbul BAM 24. H.D., 2019/798 E-2019/1201K) anlaşıldığından davanın reddine karar verilmiştir."

13. Başvurucu, gerekçeli karara karşı istinaf talebinde bulunmuş; beyan dilekçesindeki açıklamalarına ek olarak söz konusu tespitin örgütsel saikle yapıldığının ispat edilemediğini, ayrıca isnat edilen eylemin suç unsuru teşkil etmediğini ileri sürmüştür.

14. Bölge Adliye Mahkemesi 10/9/2019 tarihli karar ile istinaf talebinin reddine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, dosya içeriğinden davacının, davalı işyerinde çalışmakta iken 08.06.2017 tarihinde FETÖ/PDY terör örgütüne üyelik, mensubiyet iltisak yahut irtibat şeklinde bağlantısı olduğuna dair kriterler doğrultusunda alınan disiplin kararına dayanılarak, 29.06.2017 tarihinde işten çıkartıldığı anlaşılmaktadır. Mahkemece davacının anılan terör örgütü ile bağlantısı olup olmadığının tespiti için yazılan müzekkerelerden Bank Asya'ya yazılan müzekkere cevabına göre, davacının 28.01.2014 tarihinde yani terör örgütü elebaşısının 'Bank Asya'ya para yatırın' talimatının kamuoyunda paylaşılmaya başlandığı dönemin hemen akabinde anılan terör örgütünün finans kuruluşu durumundaki bankaya 16.000 TL para yatırdığı, bankanın TMSF'ye devrinden kısa süre sonra yani 29.06.2015 tarihi itibariyle ise hesabın kapatıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre, fesih tarihinden kısa süre öncesinde yaşanan ve söz konusu terör örgütü tarafından gerçekleştirilen kalkışma nedeniyle ülkenin içinde bulunduğu durum, davalı işveren şirketin, sermayesinin % 49,12'si

kamu payı olan, devletin ve milyonlarca yolcunun can ve mal güvenliğinin emanet edildiği milli havayolu şirketi olması ve stratejik önemi dikkate alındığında söz konusu şaibeli hesap hareketlerinin, davalı işverenin, işçisine duyduğu güvenin zedelenmesine yol açabilecek mahiyette olduğu ve yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında şüphe feshinin şartlarını taşıdığı kanaatine varılmıştır."

15. Nihai karar 21/10/2019 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 14/11/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

17. İlgili mevzuat için bkz. Berrin Baran Eker [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-25.

B. Yargıtay Kararları

18. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/10/2007 tarihli ve E.2007/16878, K.2007/30923 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı işveren, davacının geçmişten gelen sabıkası ve özellikle yasadışı örgütle bağlantısı nedeni ile güvenlik önlemi olarak iş sözleşmesini feshetmiştir. Bu fesih Alman Hukukunda ve Alman Federal Mahkemelerinde şüphe feshi olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir fesihte, işverenin işçisine karşı duyduğu şüphe, aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açmaktadır. İşverenden katlanması beklenemeyecek bir şüpheden dolayı, işçinin iş ilişkisinin devamı için gerekli olan uygunluğu ortadan kalktığından, güven ilişkisinin sarsılmasına yol açan şüphe, işçinin kişiliğinde bulunan bir sebeptir. Ciddi, önemli ve somut olayların haklı kıldığı şüphe, güven potansiyeline sahip olmaksızın ifa edilemeyecek iş için işçinin uygunluğunu ortadan kaldırdığından, şüphe feshi, işçinin yeterliliğine ilişkin fesih türü olarak gündeme gelecektir. Davacının geçmişte yasadışı örgüt üysi olması, davacının görev yaptığı bölgede terör olaylarının artması ve demiryolu ulaşımının da hedefte bulunması, davalı işveren açısından iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, elverişli objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphenin bulunduğu anlamına gelmektedir. Davacının iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedenle yapıldığı kabul edilmelidir. Davanın reddi yerine yazılı şekilde kabulü hatalıdır."

19. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/22-2715, K.2018/1720 sayılı kararı şöyledir:

"...şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güveni yıkmaya elverişli, objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphe mevcut olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanıtlanamaması gerektiğinden, somut uyuşmazlıkta davacının sabit olan, doğruluk ve bağlılığa uymayan nitelikteki eyleminin şüphe feshi teşkil etmediği de açıktır. ..."

20. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde değerlendirme yapılacak olursa, somut olayda davacının iş sözleşmesinin feshi ile ilgili yasal dayanakların 4857 sayılı İş Kanunu ile

birlikte Bakanlar Kurulu kararı ile ülke genelinde ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında çıkartılan kanun hükmünde kararnameler olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Söz konusu kararnamelerin iş sözleşmesi ile çalışan işçilere yönelik hükümleri incelendiğinde, gerek 667 sayılı KHK'nin 4. maddesi gerekse 673 sayılı KHK'nin 7. maddesinde bu kanun hükmünde kararnameler kapsamında iş sözleşmesi feshedilen işçilerin bir daha yeniden doğrudan veya dolaylı olarak eski işinde veya benzer işlerde görevlendirilemeyecekleri, bunların işe iadesinin mümkün olmadığı şeklinde emredici nitelikte düzenlemelerin yer aldığı görülecektir. Bu yasal düzenlemelerin nitelik itibariyle, kamu düzenine ilişkin ve açıkça emredici nitelikte olduğu değerlendirildiğinde, açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağı göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla, ilgili kanun hükmünde kararnameler kapsamındaki fesihlere ilişkin olarak açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir.

Buna göre görülmekte olan davada, sözleşmenin feshine dayanak bilgi ve belgelerin mahkemece resen araştırılması gerekmekte ise de, dosyada sadece Erzurum Cumhuriyet Baş Savcılığına davacı hakkında soruşturma veya kovuşturma olup olmadığı yönünde yazılan yazı cevabi ile yetinildiği , bu yönde başkaca bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Davacının iş sözleşmesinin feshine dayanak objektif değerlendirmelerin neler olduğu, hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı davalı bankadan sorularak; bunun yanında resen araştırma ilkesi kapsamında davacı hakkında mevcut ise adli ya da idari soruşturma evrakları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve İstihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi Teknolojileri Kurumu'ndan getirtilmeli, varsa davacı ile ilgili bilgi ve belgeler ile yine Bank Asya nezdinde açılmış mevduat hesapları, hesap hareketleri ve bankacılığa ilişkin işlemler olup olmadığı sorulmalı, tüm bilgi ve belgeler değerlendirilerek ulaşılacak sonuca göre hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeyle yazılı gerekçe ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davacının davasının kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirir."

21. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 17/10/2018 tarihli ve E.2018/11972, K.2018/22382 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının ... sözleşmesinin feshinin 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. maddesi doğrultusunda davalı işverence oluşturulan komisyon kararıyla davalı kurum tarafından gerçekleştirilmiştir.

Davacı işçi 4857 sayılı ... Kanunu hükümleri çerçevesinde çalışmış olmakla ... sözleşmesinin 06.09.2016 tarihindeki feshinde ... Kanunu'nun 18. ve devamı maddeleri hükümleri uygulanmalıdır.

Somut olayda davacının ... akdinin feshine neden olan bilgi ve belge işverence ibraz edilememiştir. Davacının ... akdinin feshine dayanak objektif değerlendirmelerin neler olduğu, hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı davalı Kurumdan araştırılmalı; ayrıca davacı hakkında mevcut ise adli ya da idari soruşturma evrakları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve İstihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi Teknolojileri Kurumundan varsa davacı ile ilgili bilgi ve belgeler ile yine Bank Asyaya açılmış mevduat hesapları, hesap hareketleri ve bankacılığa ilişkin işlemler olup olmadığı sorulmalı, tüm bilgi ve belgeler değerlendirilerek sonucuna göre hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeyle yazılı gerekçe ile davanın reddi hatalı olup bozmayı gerektirir."

22. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 8/3/2018 tarihli ve E.2018/464, K.2018/6086 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda; davacının iş sözleşmesinin feshine ilişkin hiçbir belgenin dosyaya sunulmadığı anlaşılmaktadır. İlk Derece Mahkemesi tarafından şüpheyi haklı kılacak güçte somut delillerin bulunup bulunmadığı araştırılmamıştır. Tarafların iddia ve savunmaları dikkate alındığında Mahkemece öncelikle yapılacak iş; davacının banka kayıtları getirtilerek özellikle adı geçen Bank Asya da hesabının hangi tarihler arasında açık olduğu, bankaya toplu para yatırma ve çekme işlemlerinin yapılıp yapılmadığı, yapıldı ise hangi tarihler arasında hangi sebeplerle yapıldığına ilişkin bilgi ve belgelerin toplanması, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve istihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi teknolojileri Kurumundan davacının hakkında FETÖ/PDY terör örgütü ile ilgili işlem yapılıp yapılmadığının emniyet veya diğer güvenlik güçlerinden sorularak gelen yazı cevaplarının dosyaya getirtilmesi gerektiği gibi, ayrıca, davacının iş sözleşmesinin feshinin haklı nedene dayalı olup olmadığına dair denetime elverişli tüm delillerin de araştırılarak toplanması gerekmektedir. Feshin haklı nedene dayanıp dayanmadığı hususunun açıklığa kavuşturulması için belirtilen yönlerden gerekli araştırmaya gidilmeli ve toplanacak deliller dosya içeriği ile yeniden bir değerlendirmeye tabi tutularak sonucuna göre bir karar verilmelidir. Eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkı Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; iş akdinin usul ve yasaya aykırı bir şekilde feshedildiğini, keyfî bir şekilde işten çıkarıldığını, FETÖ/PDY ile bağlantısının olmadığını, derece mahkemelerince eksik inceleme neticesinde davanın reddedildiğini, iddia ve itirazlarının incelenmediğini belirtmiştir. Hak düşürücü süre bakımından fesih bildiriminin zamanında yapılmadığını ifade eden başvurucu iddia ve itirazları karşılanmaksızın verilen karar nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini; yasal zeminde faaliyet gösteren bir Bankaya para yatırdığı hususunun şüphe feshine gerekçe yapılması medeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde, taraflar arasındaki iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, geçerli nedenle feshin söz konusu olduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin davanın reddine karar verdiği ve anılan kararın kanun yollarından geçerek kesinleştiği hatırlatılmış; hukuk kurallarını yorumlama yetkisinin derece mahkemelerine ait olduğu, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durum olmadığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti mahiyetinde kalacağı hususlarında değerlendirmeler içeren Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verilerek başvuru incelenirken bu hususların gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.

26. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, başvuru formunda ileri sürdüğü hususları tekrar etmiştir.

b. Değerlendirme

27. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucu, hakkında yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan iddia ve itirazları incelenmeksizin, açtığı işe iade davasının adil yargılanma hakkına aykırı bir şekilde reddedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun bu yöndeki iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

29. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

30. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

31. Somut olayda, işveren nezdinde 2010 yılından itibaren çalışmakta olan başvurucunun iş sözleşmesi, terör örgütü ile irtibatı/iltisakı bulunduğu şüphesiyle feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdinin geçerli bir nedene dayanmadan feshedildiğini belirterek işveren aleyhine işe iade istemiyle dava açmıştır. Dava kapsamında işveren Kurumun iddiası ve derece mahkemelerince yapılan araştırma neticesinde örgüt lideri tarafından Bank Asyaya para yatırılması talimatının hemen akabinde 28/1/2014 tarihinde başvurucunun Bankada yaklaşık 16.000 TL tutarında hesap açtığı ve bu miktarı 2015 Haziran ayına kadar hesapta tutmaya devam ettiği belirtilerek davanın reddine hükmedilmiştir (bkz. §§ 6-14). Bu çerçevede davalı Kurumun iddiası ve Mahkemenin değerlendirmesine göre işvereni şüphe feshine götüren olgu, başvurucunun Bank Asyaya para yatırmasıdır.

32. Bank Asyanın FETÖ/PDY liderinin ve yöneticilerinin çağrıları üzerine örgüt üyelerinin yatırdığı paralar üzerinden gelir elde ettiği, bu suretle örgüt faaliyetlerine mali yönden kaynak sağladığı ve örgütün finans merkezi olduğu hususu yargı kararlarıyla tespit edilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 35; Metin Evecen, B. No: 2017/744, 4/4/2018, § 59; Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/12/2017 tarihli ve E.2017/1862, K.2017/5796 sayılı kararı). Aynı zamanda mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyette bulunma ya da örgüte yardım etme kapsamında değerlendirilemeyeceği de Yargıtay tarafından kabul edilmiştir (Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 25/6/2020 tarihli ve E.2020/1974, K.2020/3079 sayılı kararı). Her durumda Bank Asyaya para yatırılarak FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak içinde olunduğu, bu suretle işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak

sözleşmenin feshedilebilmesi için yukarıda açıklanan ilkelere uygun şekilde hareket edilmesi gerektiği açıktır (Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 137).

33. Başvuruya konu olayda başvurucunun örgüt liderinin Bank Asyaya para yatırılması talimatının hemen sonrasında 28/1/2014 tarihinde hesap açtığı ve 16.000 TL para yatırdığı, bu parayı ise 2015 Haziran ayına kadar hesapta tuttuğu görülmüştür. Başvurucu yargılama sürecinde yaptığı savunmasında, söz konusu parayı arkadaşının kendine olan borcunu ödemesi neticesinde yatırım amacıyla Bank Asyaya yatırdığını, örgütsel saik taşımadığını, Kuveyt Türk vb. bankalarda da hesaplarının olduğunu, 2015 Haziran ayında farklı hesaplardaki paraları birleştirerek ev satın aldığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca mevcut kazancı karşısında söz konusu miktarın ciddi bir meblağ teşkil etmediğini, Bankayı kurtarma amacı bulunmadığı gibi buna hizmet edecek nitelikte de olmadığını ileri sürmüştür.

34. Başvurucunun, özellikle elde ettiği gelir karşısında yatırdığı meblağın düşük olduğu iddiası dikkate değer ise de başka bankalarda hesapları olduğu hâlde söz konusu talimatın hemen akabinde, Bank Asyada hesap açmasının ve uzun sayılabilecek bir süre parayı hesapta tutmasının şüphe feshi açısından makul olduğu yönündeki derece mahkemesi değerlendirmesinin keyfî olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Somut olayda başvurucu, hatalı değerlendirme yapıldığını belirterek mahkeme kararının doğru olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun ileri sürdüğü iddialar mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararlarının gerekçesinde bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkı Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları

36. Başvurucu, yargılamanın makul sürede neticelendirilmediğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

37. Anayasa'nın 36. ve 141. maddeleri bağlamında medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerektiğine dair temel ilkeler Anayasa Mahkemesince daha önce incelenmiş ve bu konuda kararlar verilmiştir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013; Güher Ergun ve Tosun Tayfun Ergun, B. No: 2012/12, 17/9/2013; Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013). Başvuru konusu olayda bu ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

38. Başvuruya konu yargılama süreci incelendiğinde davanın iki dereceli yargılama sisteminde 2 yıl 1 ay 17 gün sürdüğü tespit edilmiştir. Yargılama süreci bir bütün olarak dikkate alındığında başvurucunun hakkını ihlal edecek bir gecikme olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Masumiyet Karinesi Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları

40. Başvurucu, hakkında hiçbir cezai takibat olmadığı hâlde suç unsuru teşkil etmeyen bir eylem/işlem nedeniyle terör örgütü ile irtibatlı/iltisaklı kabul edilerek iş akdine son verilmesinin masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

41. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anılan maddeye adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (Fameka İnş. Plastik San ve Tic. Ltd. Şirketi, B. No: 2014/3905, 19/4/2017, § 27).

42. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

43. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

44. Güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40).

45. Masumiyet karinesinin sağladığı ve yukarıda anılan güvencenin dışında kalan, ayrıca suç isnadına ve suç ithamına ilişkin olmayan durumlara yönelik ihlal iddiaları ise masumiyet

karinesinin kapsamı içinde yer almamaktadır.

46. Somut olayda başvurucu hakkında bir ceza yargılaması bulunmadığı anlaşılmıştır. Bireysel başvuruya konu derece mahkemesi kararında ise başvurucunun terör örgütü ile irtibatı ve iltisakı olduğu belirtilmesine karşın terör örgütü ile ilişkili olmanın başlı başına bir suç ithamı anlamına gelmeyeceği, bireysel başvuruya konu edilen derece mahkemesindeki yargılamanın bir ceza yargılaması niteliği taşımadığı ve kararda kullanılan dilin başvurucunun masumiyetini sorgulamadığı değerlendirilmiştir.

47. Buna göre hakkında ceza yargılaması ve suç isnadı bulunmayan, herhangi bir suçla itham da edilmeyen başvurucunun ihlal iddialarının masumiyet karinesi kapsamına girmediği anlaşılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Suç ve Cezaların Kanuniliği İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

49. Başvurucu, devletin denetim ve gözetim organları tarafından yasal zeminde faaliyet gösteren bir bankaya para yatırdığı için suçlu muamelesi gördüğünü ve Disiplin Kurulu kararı ile işten çıkarılma cezası ile tecziyesine karar verildiğini belirterek suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

50. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ve Türkiye’nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular bireysel başvurunun kapsamında değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

51. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru bağlamında Anayasa'nın 38. maddesine ilişkin inceleme yetkisi, anılan maddenin norm alanına dâhil olan her türlü yaptırımı kapsayacak şekilde geniş olmayıp Sözleşme çerçevesinde suç isnadı olarak nitelenebilen yaptırımlarla sınırlı tutulmuştur. Diğer bir ifadeyle Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruda Anayasa'nın 38. maddesi kapsamına giren her türlü yaptırımın değil sadece Anayasa ile Sözleşme'nin ortak koruma alanına giren suç isnadı sayılan yaptırımların anılan maddedeki güvenceleri ihlal edip etmediğini denetleme yetkisini haizdir (D.M.Ç., B. No: 2014/16941, 24/1/2018, § 33).

52. Sözleşme'nin 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."

53. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında "Kimse, ... kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz" denilerek suçun kanuniliği, üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verilerek

cezanın kanuniliği ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanunilik" ilkesi uyarınca hangi eylemlerin yasaklandığının ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi buna ilişkin kanunun açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekir.

54. Uyuşmazlığın suç ve cezalara ilişkin olması, ihlal iddiasının Sözleşme'nin 7. ve Anayasa'nın 38. maddesinin ortak koruma alanı kapsamında değerlendirilebilmesinin ön şartıdır. Bu durumda bireysel başvuruya konu somut olayda iş akdinin feshi işleminin -suçlarda ve cezalarda kanunilik ilkesine yönelik ihlal iddiası açısından- Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde yer alıp almadığı belirlenmelidir.

55. Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesinden inceleme yapılabilmesi için bir suç isnadının varlığı gerekir. Suç isnadının özerk bir kavram olması nedeniyle bir isnadın Anayasa'nın 38. ve Sözleşme'nin 7. maddesi kapsamında olup olmadığının tespiti amacıyla üç ayrı kriter kullanılmaktadır. İlk olarak isnadın ulusal ceza mevzuatında suç olarak düzenlenip düzenlenmediğine bakılmalı ve isnat edilen eylem, ulusal ceza mevzuatında suç addedilmişse yapılan isnat diğer kriterlerin uygulanmasına gerek kalmadan suç isnadı olarak kabul edilmelidir (B.Y.Ç., B. No: 2013/4554, 15/12/2015, § 31).

56. İsnada konu eylemin ulusal mevzuatta suç addedilmediği durumlarda ise eylemin suç karakteri ve özelliği taşıyıp taşımadığı ile eylem için öngörülen cezanın ağırlığı ve amacı dikkate alınacaktır. Bu bağlamda idari yaptırımlara ilişkin bulunan isnadın cezai anlamda bir suç isnadı olup olmadığının belirlenmesinde yaptırımın belirli bir grubu mu yoksa herkesi mi bağladığı, caydırma ve cezalandırma amacı içerip içermediği, ilgili eylemin ceza hukukunda yer alan suçlarla benzerlik taşıyıp taşımadığı, uygulanan usullerin ceza hukuku alanındaki yargısal usullere benzeyip benzemediği gibi faktörler dikkate alınacaktır (B.Y.Ç., § 32).

57. Buna göre ceza hukuku anlamında suçun herkes tarafından işlenebilmesi mümkün iken genellikle bir kurumun iç işleyişiyle veya bir meslek grubunun faaliyetleriyle ilgili olan eylemler yalnızca belli sıfata, mesleki unvana sahip kişiler tarafından işlenebildiğinden yalnızca belirli bir grubu bağlamakta ve bu nedenle cezai anlamda suç niteliği taşımamaktadır. Diğer taraftan bir yaptırımın ciddi şekilde caydırıcı olması veya yaptırımın sonucunun belirli şartlar dâhilinde hürriyeti bağlayıcı ceza ile ilintilendirilmesi hâlinde cezai anlamda da bir suçun mevcut olduğu kabul edilebilir (B.Y.Ç., § 33).

58. Yukarıda belirtilen ilkeler ışığında somut başvuru değerlendirildiğinde iş akdinin feshinin suç isnadı niteliğinde olmadığı, darbe teşebbüsü sonrası yaşanan olağanüstü hâl koşulları kapsamında ve millî güvenliğin yeniden tesisi için alınması zaruri görülen bir tedbir mahiyetinde olduğu, söz konusu tedbirin hürriyeti bağlayıcı ceza sonucu doğurmadığı görülmüştür. Bu nedenle başvurunun bir suç isnadının karara bağlanmasına ilişkin bir uyuşmazlığı konu edinmediği açıktır.

59. Bu durumda başvurucunun ihlal iddiasının Anayasa'nın 38. maddesi ile Sözleşme'nin 7. maddesinin ortak koruma alanı kapsamında dikkate alınabilecek nitelikte olmadığının kabul edilmesi gerekmektedir.

60. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# İDİL ALAKUŞ DERE

**B. No: 2019/38252 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/38252

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İDİL ALAKUŞ DERE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/38252)

Karar Tarihi: 11/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 7/3/2023-32125

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mustafa İlhan ÖZTÜRK

Başvurucu : İdil ALAKUŞ DERE

Vekili : Av. Attila SAATÇIOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir gazetede editör olarak çalışan başvurucunun sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlar nedeniyle iş akdinin feshedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1970 doğumlu olup iş akdinin feshedildiği 29/7/2016 tarihine kadar ulusal bir gazetede editör olarak belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışmıştır.

3. İşveren gazete, başvurucunun sosyal medyada yaptığı paylaşımlarda aşağılayıcı bir üslup ve nefret dili kullandığını belirterek 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasının (II) numaralı bendinde yer alan "haklı fesih" şartları oluştuğundan bahisle başvurucunun iş akdini sona erdirmiştir.

4. Başvurucu, fesih işleminin haksız ve geçersiz olduğunu belirterek işveren aleyhine işe iade talepli tespit davası açmıştır.

5. Davanın görüldüğü İstanbul 15. İş Mahkemesi (Mahkeme) davacının savunması alınmadan iş akdinin feshedilmesi nedeniyle davanın kabulüne karar vermiştir.

6. Kararın istinaf edilmesi üzerine dosyayı inceleyen İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) davacının paylaşımlarının davalı gazetenin yayın politikasına aykırı olması nedeniyle aralarındaki güven ilişkisinin zedelendiğini belirtmiş ve feshin haklı olmasa da geçerli olduğu sonucuna ulaşarak Mahkemenin kararını kaldırmıştır.

7. Başvurucu nihai kararı 21/10/2019 tarihinde öğrendikten sonra 18/11/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, özel hayatında yaptığı ve herhangi bir hakaret ya da aşağılama içermeyen paylaşımlarından hangisinin ne şekilde iş hayatını etkilediği gerekçelendirilmeden iş akdinin feshedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun davranışının iş sözleşmesindeki güven unsurunu zedeleyip zedelemediği, başvurucunun ifade özgürlüğü ile işverenin yönetim yetkisi arasında adil bir denge sağlanıp sağlanmadığı hususlarının Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşulları da dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki beyanlarını yinelemiştir.

10. Başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Somut olayda başvurucunun iş sözleşmesi yaptığı paylaşımlar nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdini fesheden gazetede özel hukuk hükümlerine tabi bir personeldir. Dolayısıyla somut olayda kamu gücünü kullanan idarenin doğrudan müdahalesinin söz konusu olmadığı dikkate alındığında başvurunun devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (aynı ölçütle negatif yükümlülük bağlamında değerlendirmeler için bkz. Ç.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 104; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 113).

13. Pozitif yükümlülükler özel hukuk kişilerinin birbiriyle olan uyuşmazlıklarının çözümüne ilişkin yasal altyapının oluşturulmasını, söz konusu uyuşmazlıkların adil yargılama gereklerine uygun ve usul yönünden güvenceleri içeren bir yargılama kapsamında incelenmesini ve bu yargılamalarda temel haklara ilişkin anayasal güvencelerin gözetilip gözetilmediğinin denetlenmesini de gerektirir (Ömür Kara ve Onursal Özbek, B. No: 2013/4825, 24/3/2016, §§ 47, 48). Bu sebeple devletin negatif bir yükümlülük olarak salt insan hakları ihlallerinden kaçınmasının yanı sıra bireylerin birbiriyle olan yatay ilişkileri de insan haklarının konusu olmakta, bunun sonucunda üçüncü kişilerin eylemlerine karşı korumanın sağlanmasında da devletin birtakım pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Zira devletin kaynağı ne olursa olsun yetki alanında gerçekleşen her türlü insan hakları ihlallerinden sorumluluğu, bu hakların garantörü olmasının doğal bir sonucudur. Temel hak ve hürriyetlerin bu etkisine yatay etki denmektedir (Tuna Ayçiçek, B. No: 2014/6526,

24/01/2018, § 59).

14. Bu doğrultuda özel hukuk iş ilişkisi kapsamında çalışan bireylerin Anayasa ile güvence altına alınan haklarına yönelik müdahale iddiası içeren uyuşmazlıklarının karara bağlandığı davalarda derece mahkemelerince söz konusu güvenceler gözardı edilmemeli, işveren ve çalışanlar arasındaki çatışan çıkarlar adil biçimde dengelenmeli, müdahalenin işverenin meşru amacıyla ölçülü olup olmadığı değerlendirilmeli, ulaşılan sonuç hakkında hüküm kurulurken ilgili ve yeterli gerekçeler sunulmalıdır (Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 50).

15. Derece mahkemelerince tarafların çıkarları dengelenirken ve müdahalenin ölçülülüğü irdelenirken iş sözleşmelerinde kısıtlayıcı ve zorlayıcı düzenlemelerin ne şekilde belirlendiği, çalışanların temel haklarına yönelik müdahalede bulunulmasına neden olan meşru amacın müdahale ile ölçülü olup olmadığı, sözleşmenin feshinin çalışanların eylem ya da eylemsizlikleri karşısında makul ve orantılı bir işlem olup olmadığı somut olayın koşullarına göre ele alınmalıdır. Ayrıca yargılamalar sırasında gerçekleştirilen işlemlerin ve neticede verilen kararın gerekçesinin bizatihi ifade özgürlüğüne ilişkin bir müdahale oluşturmaması için derece mahkemelerince gereken özen gösterilmelidir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 51).

16. Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayda Anayasa Mahkemesince yapılması gereken, başvurucu ile işveren arasındaki özel hukuk hükümlerine tabi iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmesi üzerine kamu makamlarının etkili bir yargısal sistem kurup işleterek başvurucunun ifade özgürlüğü ile işverenin menfaati arasında adil bir denge kurmak suretiyle devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmekte başarılı olup olmadığını belirlemektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Volkan Çakır, B. No: 2017/35488, 7/4/2021, § 28)

17. Somut olayda işveren, başvurucunun sosyal medya paylaşımlarının aşağılayıcı bir üslup ve nefret söylemi içerdiğini belirterek başvurucunun iş akdini feshetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de işveren ile başvurucu arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği gerekçesiyle yapılan fesih işleminin geçerli olduğu kanaatine varmıştır. O hâlde nihai olarak başvurucunun iş sözleşmesi, yaptığı düşünce açıklamalarının işveren ile aralarındaki güven ilişkisini bozduğu gerekçesine dayanılarak feshedilmiştir.

18. 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinde belirsiz süreli iş sözleşmelerinin işveren tarafından sona erdirilmesinde geçerli bir sebep bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu madde metninde geçerli sebeplerin neler olabileceği sayılmıştır. İşveren tarafından iş sözleşmesinin sona erdirilebilmesi için ya işçinin yeterliliği ve davranışlarından kaynaklanan ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebin işveren tarafından gösterilmesi gerekmektedir. Madde gerekçesinde de işbu hüküm gereği iş sözleşmesinin sona erdirilebilmesi için işçinin davranışlarının iş görme borcunu ciddi biçimde olumsuz etkilemesi, iş görme borcunu gerektiği biçimde yerine getirmesine olanak vermemesi, iş ilişkisinin sürdürülmesinin işverenden makul ölçülerde beklenememesi gerektiği ifade edilmiştir. Anılan maddeye göre bir davranış ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması hâlinde geçerli sebep sayılabilir. İşçinin davranışlarının işyerindeki üretime ve iş ilişkisi sürecine olumsuz bir etkisi yoksa bu davranışların iş sözleşmesinin sona erdirilmesinde geçerli bir sebep olarak gösterilmesi mümkün değildir.

19. Somut olayda başvuruya konu paylaşımların ne olduğu açıklanmamış, bu paylaşımların mesai saatleri içinde ya da iş araçlarıyla yahut işyerinde yapıldığı ve başvurucunun bu sebeplerle iş sözleşmesinden kaynaklanan sorumluluklarını yerine getiremediği ileri

sürülmemiştir. Söz konusu paylaşımların başvurucunun işi, işyeri veya işvereni ile bir ilgisi bulunduğu da mahkemelerce kabul edilmiş değildir. Paylaşımın hangi sebeplerle işveren ile aralarındaki güven ilişkisinin kopmasına ve işyerinde olumsuzluğa yol açtığı izah edilmemiştir.

20. Derece mahkemesi kararlarında başvurucunun paylaşımlarıyla ilgili olarak işyerinde işin görülmesini önemli ölçüde olumsuz olarak etkilediğine ilişkin bir değerlendirmeye yer verilmemiş, işçiye somut olarak hangi sözleşme yükümlülüğünün yüklendiği ve işçinin hangi davranışı ile hangi somut sözleşme yükümlülüğünü ihlal ettiği eksiksiz olarak tespit edilmemiş, işverenin zarar gören işletme menfaatlerinin neler olduğu belirtilmemiştir. Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun paylaşımlarının işveren gazetenin genel yayın politikasına aykırı olduğu tespitinde bulunmuş ise de başvurucunun hangi paylaşımının ne şekilde bu politikaya uymadığını açıklamamıştır.

21. İşverenlerin çalıştırdıkları işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara karşı sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir gerekliliğe dayandığını söylemek gerekir. Bununla birlikte başvurucunun idare ile arasında belirli bir düzeyde güven ve sadakat ilişkisinin tesis edilmesi gereken bir devlet memuru olmadığı, 4857 sayılı Kanun'a tabi bir işçi olduğu da unutulmamalıdır. Bu bağlamda özel hukuka tabi olarak çalışan işçilerden işverenlerine karşı yerine getirmeleri beklenen sadakat, sakınma ve gizlilik yükümlülüğü kamu kurumunda çalışanların sadakat ve sakınma yükümlülüğü kadar katı değildir (Hülya İnan, B. No: 2019/10642, 11/1/2023, § 23; Oğuz Kurumlu, B. No: 2019/12167, 11/1/2023, § 24). Somut olayda da başvurucunun görevini yaparken belirtilen ilkeler çerçevesinde işverene sadakat yükümlülüğüne hangi paylaşımı ile ne şekilde aykırı hareket ettiği açıklanmamıştır.

22. Yukarıda ayrıntılı olarak belirtilen ilkeler gözetilmeyip başvurucunun hangi paylaşımının ne şekilde işveren ile güven ilişkisini zedelediği açıklanmadan uygulanan işten çıkarma yaptırımının -başvurucunun başvuruya konu eylemi dikkate alındığında- amaçlanan hedeflere ulaşmak için son derece ağır olduğu hususunda şüphe yoktur (iş akdinin feshinin ifade özgürlüğü üzerindeki ağırlığına ilişkin değerlendirmeler için bkz. Volkan Çakır, § 39). Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Anayasa Mahkemesi 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinin aşırı bir yoruma tabi tutularak düşünce açıklamalarının dolaylı sınırlandırılmasına dayanak yapıldığı ve derece mahkemelerinin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ilkelere uygun hareket etmediği kanaatine varmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yargılamanın yenilenmesi ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan, B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3), B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 18.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesi'ne (E.2018/3141, K.2019/2347)iletilmesi için İstanbul 15. İş Mahkemesine (E.2016/472) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 18.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# İRFAN ŞEN

**B. No: 2019/39177 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/39177

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İRFAN ŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/39177)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Duygu KALUKÇU

Başvurucu : İrfan ŞEN

Vekili : Av. İlhami AKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahkeme kararı ile iptaline hükmedilen idari işleme istinaden iş sözleşmesinin feshedilmesi ve istinaf mercii kararına karşı temyiz imkânı tanınmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/11/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde, yargılama sürecindeki dava dosyalarında ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelerde yer aldığı şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. 1989 doğumlu olan başvurucu, 2016 yılından itibaren S.T.K. Güvenlik Sistemleri Özel Güvenlik Ticaret Limitet Şirketi (Şirket) bünyesinde Eskişehir Anadolu Üniversitesinde (Kurum) özel güvenlik görevlisi olarak işçi statüsünde çalışmakta iken Eskişehir Valiliği İl Özel Güvenlik Komisyonunun (Komisyon) 31/1/2018 tarihli ve 2018/802 sayılı kararıyla başvurucunun özel güvenlik kimlik kartı ve çalışma izni iptal edilmiş; buna istinaden 6/2/2018 tarihinde de iş sözleşmesi feshedilmiştir.

A. İdari Yargı Süreci

7. Başvurucu, Komisyonun işlemine karşı 16/2/2018 tarihli dilekçe ile Eskişehir 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde, Komisyon kararının hukuka aykırı olduğunu, hiçbir gerekçe gösterilmeden söz konusu işlemin tesis edildiğini, yapılan araştırmalar neticesinde şifahen ağabeyi hakkında ceza davası bulunması nedeniyle kimlik kartının ve çalışma izninin iptal edildiği bilgisinin verildiğini, bu şekliyle tesis edilen işlemin hukuki güvenlik, hukuki belirlilik, suç ve cezada şahsilik ilkelerine aykırı olduğunu, kaldı ki ağabeyinin suçunun sabit olmadığını, söz konusu isnada ilişkin olarak savunma hakkı dahi tanınmadığını, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile irtibatının olmadığını ileri sürmüştür.

8. Davalı Eskişehir Valiliği (Valilik) tarafından gönderilen cevabi yazıda, Emniyet Genel Müdürlüğünün 22/7/2016 ve 4/1/2017 tarihli yazıları uyarınca başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturması neticesinde başvurucunun ağabeyinin ByLock kullanıcısı olduğunun ve FETÖ/PDY kapsamında kamu görevinden ihraç edildiğinin tespit edildiği, bu nedenle başvurucunun da özel güvenlik görevlisi olma şartlarını kaybettiği, kimlik belgesi ve çalışma izninin iptal edildiği, dava konusu işlemin mevzuata ve hukuka uygun olarak tesis edildiği ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

9. İdare Mahkemesi, 22/2/2018 tarihli ara kararıyla Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığından (Başsavcılık) başvurucu hakkında bir soruşturma bulunup bulunmadığını sormuş; Valilikten de dava konusu işleme dayanak tüm bilgi ve belgelerin gönderilmesini talep etmiştir. Başsavcılık, ara karara verdiği cevapta FETÖ/PDY şüphelisi olarak başvurucunun kaydının bulunmadığını, Valilik ise başvurucunun ağabeyine ilişkin iddialar dışında başkaca bir bilgi ve belgenin olmadığını belirtmiştir.

10. İdare Mahkemesi 5/4/2018 tarihinde davaya konu idari işleme yönelik olarak yürütmenin durdurulması kararı vermiştir. Kararın gerekçesinde, özel güvenlik hizmetinin niteliğine değinmiş, bu hizmetin millî güvenlik veya kamu güvenliğine yönelik hizmetler kapsamında olmadığını, sadece belirlenen alanlarda ve sınırlı yetkiye dayalı olarak yerine getirildiğini, özel güvenlik hizmeti veren kişilerin hizmet sözleşmesi uyarınca istihdam edilen personel statüsünde olduğunu, dolayısıyla bu kişiler hakkında yapılacak güvenlik soruşturmasında kamu görevlileri için kullanılan kriterlerin uygulanmasının ölçülü ve hakkaniyetli olmayacağını ifade etmiştir. Somut olayda başvurucunun kendisi ile ilgili herhangi bir tespitin bulunmadığına dikkat çeken İdare Mahkemesi, başvurucunun ağabeyi ile ilgili yapılan tespitin ise tek başına kimlik kartının ve çalışma izninin iptaline gerekçe yapılamayacağını belirtmiştir. Bu karara karşı Valilik itiraz etmişse de kararda bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle itiraz reddedilmiştir.

11. Devam eden yargısal süreçte, 17/10/2018 tarihinde, davacı ve davalı vekillerinin de katılımı sağlanarak duruşma açılmış; başvurucu vekili yürütmenin durdurulması kararına rağmen başvurucunun işe geri alınmadığını belirterek dava konusu işlemin iptalini talep etmiş; Valilik ise güvenlik araştırması ve soruşturmasının kişinin yakınları ve akrabalarını da kapsayacak şekilde yapılması gerektiğini, buna ilişkin Danıştay kararı bulunduğunu ileri sürerek davanın reddini talep etmiştir.

12. İdare Mahkemesi 24/10/2018 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu durumda; hakkında olumlu kanaat edinilememesine sebep olarak gösterilen davacının abisi hakkında FETÖ/PDY terör örgütü üyeliği kapsamında yapılan adli va idari tespitlerin suçların şahsiliği ilkesi uyarınca, davacının güvenlik görevlisi olarak görev yapmasına engel ve hukuken geçerli kabul edilecek bir nitelik taşımadığı, bunun dışında da davacı hakkında başka bir iddia ve belgenin olmadığının anlaşılması karşısında, davacının silahlı özel güvenlik görevlisi kimlik kartının ve çalışma izin belgesinin iptal edilmesine ilişkin tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

Öte yandan, davacının terör örgütüne finansal destek sağladığı, doğrudan ya da dolaylı yardım ettiği yahut herhangi bir terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı bulunduğu gerekçesiyle hakkında adli soruşturma veya kovuşturma başlatılması yahut bu yönde hukuken kabul edilebilir bir delil elde edilmesi halinde özel güvenlik görevlisi kimlik kartının her zaman iptal edilebileceği de açıktır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline..."

13. Gerekçeli karar, istinaf ve temyiz incelemelerinden geçerek 30/12/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Adli Yargı Süreci

14. Başvurucu, idari yargı süreci devam ederken 20/3/2018 tarihli dava dilekçesi ile işveren aleyhine ayrıca tespit ve işe iade davası açmıştır. Eskişehir 1. İş Mahkemesine (Mahkeme / Hukuk Mahkemesi) sunduğu dava dilekçesinde başvurucu, Komisyonun kararına karşı iptal davası açtığını ve yürütmenin durdurulması talebinde bulunduğunu, feshin usul ve yasaya aykırı olduğunu, savunması dahi alınmaksızın iş akdinin feshedildiğini, herhangi bir yasa dışı kişi, kurum yahut örgütle ilişkisinin olmadığını, ağabeyi hakkında yapılan tespit nedeniyle işten çıkarılmasının suç ve cezada şahsilik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüş; idari yargı sürecinin bekletici mesele yapılarak yargılamanın sonucunda feshin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesini talep etmiştir.

15. Davalı Şirket, sunduğu cevap dilekçesinde, başvurucunun iş akdinin ilgili mevzuat çerçevesinde ve haklı nedenle feshedildiğini belirterek davanın reddini talep etmiş; davalı Kurum ise sunduğu cevap dilekçesinde usule ilişkin olarak davanın husumet yönünden reddedilmesi gerektiğini, esasa ilişkin olarak ise başvurucunun kimlik kartının ve çalışma izninin iptal edilmesi nedeniyle iş akdinin devamının mümkün olmadığını ileri sürmüştür.

16. Mahkeme, yargılama boyunca Başsavcılık, Emniyet Müdürlüğü, Eskişehir 1. İdare Mahkemesi ve Komisyona müzekkere yazarak başvurucu hakkındaki bilgi ve belgeleri toplamış, işçilik alacaklarının tespiti amacıyla bilirkişi incelemesi yaptırmış, çeşitli tarihlerde olmak üzere altı kez duruşma açmış, davacı ve davalılara savunmalarını, iddia ve itirazlarını ileri sürme imkânı tanımıştır.

17. Mahkeme 31/10/2018 tarihli ve E.2018/240, K.2018/1158 sayılı gerekçeli kararında davanın kabulü ile feshin geçersizliğine ve başvurucunun işe iadesine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Eskişehir Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'ne ve Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı'na müzekkere yazılmış ve mahkememize verilen cevaptan davacı hakkında herhangi bir terör örgünüte üye olmak veya terör eylemine katılmak suçu ile ilgili herhangi bir soruşturmanın bulunmadığının bildirildiği görülmüştür.

Yine davacının özel güvenlik kimlik kartının ve çalışma izninin iptali işlemine ilişkin Eskişehir 1.İdare Mahkemesi'nin 05/04/2018 tarih ve 2018/96 Esas sayılı dosyasında yürütmenin durdurulması yönünde karar verildiği, bu kararın Ankara Bölge İdare Mahkemesi 9.İdari Dava Dairesi'nin 02/05/2018 tarih ve 2018/284 Y.D.İtiraz No'lu kararı ile onandığı görülmüştür.

...

Davacının iş akdi Eskişehir Valiliği tarafından özel güvenlik kartının iptali üzerine fesih edilmiş olup, tebliğ tebellüğ belgesinden 06/02/2018 tarihinden 17:30 itibariyle görevine son verildiği belirtilmiştir. Kod 29 olarak aynı tarihte işten ayrılış bildirgesi verilmiştir.

Mahkememiz davacı işçinin iş akdinin feshine ilişkin evrakları valilikten istemiş, Eskişehir Valiliği Özel Güvenlik Komisyonunun 25/04/2018 tarih 2018/2780 sayılı yazısına göre; davacının iptal edilen silahlı kimlik kartının idari yargının vermiş olduğu karar doğrultusunda iade edildiği ve şahıs hakkındaki red kararının kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

Gelen belgelerin incelenmesinde; Eskişehir Valiliği Özel Güvenlik Komisyon kararıyla 25/10/2017 tarih 2017/802 sayılı kararında, davacının abisi İ.Ş.'nin FETÖ/PDY şifreli haberleşme programı BYLOCK kullanıcısı olması nedeniyle polis memuru iken meslekten ihraç edildiği nedenle davacının özel güvenlik görevlisi kimlik kartının iptal edildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar davalı taraf feshin geçerli olduğunu beyan etmişse de; İdari Yargının vermiş olduğu yürütmeyi durdurma kararı, davacı hakkında yapılan araştırmada herhangi bir terör örgütüyle bağlantısına ilişkin bilgi edinilememiş olması, Yürütmenin Durdurulması kararı üzerine Özel Güvenlik Kartının iade edildiği anlaşılmakla davacının davalı şirketteki işine iadesine karar verilmiş..."

18. Davalı Kurum, gerekçeli karara karşı 11/12/2018 tarihli dilekçe ile istinaf talebinde bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde öncelikli olarak husumet iddiasını tekrar eden Kurum, esasa ilişkin olarak ise ilgili mevzuata atıf yaparak davanın reddini talep etmiş; özel güvenlik görevlisi olabilmek için gerekli şartların sonradan kaybedildiğini, davalı Şirket tarafından da bu nedenle kimlik kartı ve çalışma izninin iptal edildiğini, dolayısıyla başvurucunun özel güvenlik görevlisi olarak çalıştırılmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Başvurucu ise 16/1/2019 tarihli cevap dilekçesinde genel olarak dava dilekçesinde ileri sürdüğü hususları tekrar etmiş ve istinaf başvurusunun reddi talebinde bulunmuştur.

19. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi 15/10/2019 tarihli kararı ile istinaf başvurusunun kabulüne ve gerekçeli kararın ortadan kaldırılarak davanın reddine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Somut olayda, davacının abisinin polis olarak görev yaparken FETÖ terör örgütünün haberleşme programı olan Bylock programını kullandığından memuriyetten çıkartıldığının

tespiti üzerine Eskişehir İl Özel Güvenlik Komisyonu'nun 31/01/2018 tarihli kararıyla davacının özel güvenlik görevlisi kimlik kartının iptal edildiği ve bunun üzerine davalı şirket tarafından iş sözleşmesinin 06.02.2018 tarihinde işten ayrılış bildirgesinde 29 nolu kod seçilerek feshedildiği anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki hükümlerden de anlaşıldığı üzere, öncelikle özel güvenlik görevlisinin çalışma izninin iptal edilmesi ve/veya kimlik kartının iptal edilerek el konulması halinde işçinin özel güvenlik görevlisi olarak çalıştırılması mümkün olmadığından ve bu durum bir yeterlilik ile elverişlilik sorunu ortaya çıkardığından işveren açısından yapılan feshin geçerli olduğunun kabulü gerekir. Nitekim Yargıtay' da benzer olaylarda feshin geçerli olduğunu kabul etmiştir (Yarg. 9. Hukuk Daresinin 2007/15086 Esas 2007/36534 Karar yine 2007/13444 Esas 2007/29833 Karar sayılı karar).

...

Davacı tarafından özel güvenlik belgesinin iptaline ilişkin idari işleme karşı yürütmeyi durdurma istemli olarak Eskişehir 1. İdare Mahkemesinde dava açılmış ve 05.04.2018 tarihinde mahkemenin kararından önce yürütmeyi durdurma kararı verilmiştir. Bu karara yapılan itiraz da Ankara BİM 9. İdari dava Dairesi tarafından reddedilmiştir. Eskişehir Valiliği'nin idari işleminin yürütmesi durmuş ise de işverence fesih işleminin yapıldığı 06.02.2018 tarihi itibariyle davacının silahlı - silahsız özel güvenlik belgesi iptal edildiğinden davalı şirketin davacıyı güvenlikçi olarak istihdam etmesi beklenemez.

Davacının da bu kapsamda özel güvenlik görevlisi olarak çalıştırılmasında yasal engel bulunmaktadır. Bu nedenle de işverence yapılan fesih geçerlidir."

20. Başvurucu, nihai kararı 4/11/2019 tarihinde öğrendiğini beyan etmiştir.

21. Başvurucu 29/11/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevuzat

22. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Yürütmenin durdurulması" kenar başlıklı 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. (Değişik: 2/7/2012-6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun

veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez."

23. 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un "Özel güvenlik görevlilerinde aranacak şartlar" kenar başlıklı 10. maddesi şöyledir:

"Özel güvenlik görevlilerinde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.

b) (Değişik: 21/4/2005 – 5335/23 md.) Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak.

c) 18 yaşını doldurmuş olmak.

d) (Değişik: 2/1/2017 - KHK-680/69 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/67 md.) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile;

1) Kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmamak.

2) Affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık ve fuhuş suçlarından mahkûm olmamak.

3) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamak.

e) (Mülga: 23/1/2008 – 5728/578 md.)

f) Görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile engelli bulunmamak.

g) 14 üncü maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmak.

h) (Ek: 2/1/2017 - KHK-680/69 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/67 md.) Güvenlik

soruşturması olumlu olmak"

24. 5188 sayılı Kanun'un "Çalışma izni" kenar başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 2/1/2017 - KHK-680/70 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/68 md.) Özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecekler ile özel güvenlik şirketlerinde, alarm izleme merkezlerinde ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlarda kurucu ve/veya yönetici olarak çalışacaklar hakkında valilikçe güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır. Soruşturma sonucu olumlu olanlara, bu Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmak şartıyla, valilikçe çalışma izni verilir. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması bir ay içinde tamamlanır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması her kimlik verilmesi veya ihtiyaç duyulması halinde yenilenir. Şirketlerde eğitici ve temsilci olacaklar ile şirket ortağı tüzel kişi ortaklarında da kuruculardaaranan şartlar aranır ve güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır.

Göreve başlayan özel güvenlik görevlileri işveren tarafından onbeş gün içinde valiliğe bildirilir.

(Mülga üçüncü fıkra: 29/3/2011-6215/2 md.)

(Değişik dördüncü fıkra : 2/1/2017 - KHK-680/70 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/68 md.) Yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği tespit edilenlerin kimliği iptal edilir.

(Mülga beşinci fıkra: 29/3/2011-6215/2 md.)

(Ek fıkra : 2/1/2017 - KHK-680/70 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/68 md.) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı veya irtibatı olduğu tespit edilen kişiler, özel güvenlik alanında faaliyet yürüten şirket veya birimlerde çalışamazlar."

25. 5188 sayılı Kanunu'nun "Kimlik" kenar başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"Özel güvenlik görevlilerine valilikçe kimlik kartı verilir. Kimlik kartında görevlinin adı ve soyadı ile silahlı ya da silahsız olduğu belirtilir.

Kimlik kartı görev alanı ve süresi içerisinde herkes tarafından görülebilecek şekilde yakaya takılır. Üzerinde kimlik kartı olmayan özel güvenlik görevlileri Kanunun 7 nci maddesinde sayılan yetkileri kullanamazlar.

Herhangi bir sebeple görevinden ayrılan özel güvenlik görevlileri işveren tarafından onbeş gün içinde valiliğe bildirilir."

2. Danıştay ve Yargıtay Kararları

26. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 30/9/1994 tarihli ve E.1993/247, K.1994/559 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“...İdare hukuku ilkelerine göre, iptal davaları incelenirken iptali istenilen işlemin tesis edildiği andaki durum yargılanır ve iptal kararı, idari işlemi tesis edildiği tarihten itibaren ortadan kaldırır. Çünkü sakat bir idari işlemin hukuk düzenine girmesi ile hukuka aykırı bir durum doğar. Bu durumun giderilebilmesi için iptal kararı hukuken sakat idari işlemi geriye yürür bir biçimde ortadan kaldırır ve hukuka aykırı işlem yapılmasından önceki duruma dönülür...”

27. Danıştay 5. Dairesinin 9/2/2000 tarihli ve E. 1997/2609, K. 2000/437 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“...iptal kararlarının geriye yürümesi (Makable şamil olması), yani iptal edilen idari işlemin tesis edildiği tarihe kadar etkide bulunması İdare Hukukunun bilinen bir kuralıdır. Dolayısıyla dava konusu edilen işleme dayanan veya onunla doğrudan doğruya ilişkisi bulunan diğer idari tasarrufların da bu karardan etkilenmesi kaçınılmazdır...”

28. Danıştay 2. Dairesinin 27/8/2007 tarihli ve E. 2007/2076 sayılı yürütmenin durdurulması kararının ilgili kısmı şöyledir:

“Hukuka aykırı bulunan idari işlemler hakkında verilen iptal kararları; varlıklarını hukuka uygunluk karinesinden yararlanmak suretiyle sürdüren idari işlemleri tesis edildikleri tarihe kadar geriye yürür şekilde ortadan kaldırır. Dolayısıyla, dava konusu edilen idari işleme bağlı olan diğer işlemler de ortadan kalkar. İptal kararlarının bu özelliği, dava konusu yönetsel tasarruftan önceki hukuki durumun sağlanması gereğinden kaynaklanmaktadır. Bir

başka ifadeyle, iptal kararları; iptal edilmiş olan idari işlemi hukuk aleminde hiç doğmamış hale getirmektedir. Bununla birlikte iptal kararları herkes bakımından geçerlidir. Aynı idari işlemin iptali amacıyla başkalarının da iptal davası açmasına gerek bulunmamaktadır. iptal kararı, davacının yanı sıra iptal olunan idari işlemin etkide bulunduğu diğer kimseler hakkında da hüküm ifade etmektedir.

Konuya yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlar açısından yaklaşıldığında, bu tür kararlar ile iptal kararları arasında temelde bir fark bulunmamaktadır. Yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlar ile iptal kararların her ikisi de, dava konusu işlemde önceki hukuki durumu geri getirmekle birlikte, yürütmenin durdurulması kararları; idari işlemin yürürlüğünü askıya alan ve geçici nitelikte olan (davanın esası hakkında karar verilmesiyle kendiliğinden son bulan) kararlardır. Ancak, şu hususun hemen belirtilmesi gerekir ki; idari işlemin yürürlüğünü askıya alma durumu, idari işlemin tesisinden ve icrasından önceki hukuki durumun yürürlüğünü sağlamak suretiyle olmaktadır...”

29. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 9/9/2013 tarihli ve E. 2012/11904, K. 2013/21546 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İş ve sosyal güvenlik hukuku kurallarının uygulanmasında, kamu müdahalesinin somutlaştığı temel iki kurum; iş denetimi ve iş yargısıdır. İş hukuku ilkeleri temelinde iş hukuku kuralları çerçevesinde, içtihat ve öğretinin katkısı ile aleni yargılama sonucu hakkın yerine getirilmesi, sosyal devlet ilkesinin gereğidir. Bu nedenle iş hukukunun kamu düzenini ilgilendiren yönü unutulmamalıdır.

İş yargısında tazminat ve alacaklara esas süre ve ücret tartışmalı olduğunda, iş hukukunun belirtilen kamusal yanı nedeni ile resen araştırma ilkesinin devreye girmesi kaçınılmazdır. Re’sen araştırma ilkesi daha çok basitlik ve çabukluk ilkelerini sağlamaya yönelik olup, tarafların dayanmasına gerek duyulmadan hakimin dava ile ilgili delilleri re’sen toplayabilmesini, özel veya resmi kuruluşlardan belge ve bilgilerin bir yazı ile getirtilebilmesini ifade eder. Uygulamada re’sen inceleme yöntemleri olarak bazı bilgi ve belgelerin taraflardan veya ilgili diğer yerlerden istenmesi ve uyuşmazlığa ilişkin, işlem ve sicil dosyaları ile diğer mahkemelerce verilen kararların getirilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Öte yandan keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılması da en çok başvurulan re’sen inceleme yöntemlerinden birisidir."

3. Anayasa Mahkemesi Kararı

30. Anayasa Mahkemesinin 10/7/2013 tarihli ve E.2012/107, K.2013/90 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"2577 sayılı Kanun’un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde, “Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.” kuralına yer verildiği, dolayısıyla idari işlemlere ilişkin mahkeme kararlarının gecikmeksizin uygulanması prensibinin yasal düzeyde de benimsendiği görülmektedir. Ancak, itiraz konusu kuralda, bu prensibe bir istisna getirilmiş, ihtiyati haciz ve haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında ancak kararın kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edileceği belirtilmiştir. Buna göre bir kamu borçlusunun malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin hukuka aykırı bir haciz veya ihtiyati haciz işlemiyle sınırlandırılması nedeniyle mahkemelerce işlemin iptali ve

yürütmesinin durdurulması kararı verildiğinde, bu karar uygulanmayacak ve kararın kesinleşmesine kadar idarenin tek taraflı iradesiyle tesis ettiği hukuka aykırı işlem varlığını sürdürecektir.

Bu yönüyle itiraz konusu kural, idarenin tüm işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık olması yolundaki anayasal hükmü etkisiz hâle getirerek bireyin hukuk güvenliğini açık şekilde zedelemekte ve yargısal denetim aracılığıyla hukukun üstünlüğünün sağlanması amacına zarar vermektedir.

Hukuk devletinde kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin sağlanması ve korunması esas olduğundan, kişilere etkili hak arama imkânı sağlayan güvencelerin de tanınması gerekmektedir. Bu çerçevede Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." denilerek, herkese, adaleti bulma, hakkı olanı elde etme ve haksızlığı giderme imkânı sağlanmış, böylece kişilerin hukuki güvenlikleri etkin bir koruma mekanizmasına kavuşturulmuştur.

Anayasa'nın 125. maddesinin beşinci fıkrasında ise idari işlemin uygulanmasıyla telafisi güç veya imkânsız zararların doğacağı durumlarda, mahkemelere yürütmenin durdurulması kararı verme yetkisi tanınarak kişilere hak arama özgürlüklerini daha etkili biçimde kullanabilme olanağı sağlanmıştır.

İtiraz konusu kuralla, haciz ve ihtiyati hacze ilişkin idari işlemlerin yürütmesinin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının derhal uygulama zorunluluğunun ortadan kaldırılması, kişilerin telafisi imkânsız veya zor zararlarla karşılaşmalarına yol açacak niteliktedir. İdari yargıda yürütmenin durdurulması kararıyla güdülen amacın kişilerin hak arama özgürlüklerini daha etkili biçimde kullanabilmelerini sağlamak olduğu gözetildiğinde, böyle bir durumun yürütmenin durdurulması kararlarıyla gerçekleştirilmek istenen hukuksal yararı olumsuz yönde etkileyeceği ve hak arama özgürlüğünü zedeleyeceği açıktır."

B. Uluslararası Hukuk

31. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar[ın] ... esası konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

32. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) adil yargılanma hakkının demokratik toplumda önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır (Airey/İrlanda, B. No: 6289/73, 9/10/1979, § 24). AİHM'e göre hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olan hukuki belirlilik Sözleşme'nin bütün maddelerinde mündemiçtir (Iordan Iordanov/Bulgaristan, B. No: 23530/02, 2/7/2009, § 47). Adil yargılanma hakkı, hukukun kabul edilmiş evrensel ilkelerine uygun olarak yorumlanmalıdır. Bu bağlamda hakkın tesliminden kaçınma (denial of justice) yasağı bu ilkelerin başında gelmektedir (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 35).

33. AİHM iç hukukun yorumlanmasında öncelikli görevin ulusal otoritelere ait olduğunu vurgulamaktadır. AİHM'in görevi ulusal hukuk mercilerinin yorumlarının etkilerinin

Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını tespit etmekle sınırlıdır (Waite ve Kennedy/Almanya, B. No: 26083/94, 18/2/1999, § 54). AİHM kural olarak kendisinin ulusal mahkemelerin yerine geçerek değerlendirme yapma görevinin bulunmadığını, ulusal hukukun yorumlanmasına ilişkin sorunları çözmenin öncelikli olarak ulusal otoritelerin -özellikle ulusal mahkemelerin- yetkisinde olduğunu ifade etmektedir. Bu sebeple ulusal mahkemelerin iç hukukun yorumuna ilişkin tartışmalarına karışmayacağını belirtmektedir. Ancak keyfîliğin bulunduğu, diğer bir ifadeyle ulusal mahkemelerin iç hukuku açıkça hatalı veya keyfî ya da adaleti hiçe sayacak şekilde uyguladıklarını gözlemlediği hâllerde bunu sorgulayabileceğine işaret etmektedir (Anđelkovıć/Sırbistan, B. No: 1401/08, 9/4/2013, § 24).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

35. Başvurucu; Bölge Adliye Mahkemesinin idari yargı sürecini dikkate almadan hatalı bir şekilde hüküm kurduğunu, böylece aynı somut olaya ilişkin olarak farklı yargı kollarında yer alan mahkemelerin kararları arasında çelişki meydana geldiğini, eksik ve hatalı yargılama yapıldığını, hukuk devleti ilkesi ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Bakanlık görüşünde; başvurucunun kimlik kartının ve çalışma izninin iptal edildiğini, bu kapsamda özel güvenlik görevlisi olarak çalıştırılması mümkün olmadığı için işe iade davasının reddedildiğini, fesih tarihi itibarıyla mevcut durumun işveren açısından geçerli bir fesih nedeni oluşturduğunu, nitekim istinaf incelemesinde de bu hususun gözetilerek ilgili mevzuat ve Yargıtay kararları çerçevesinde davanın reddedildiğini belirtmiştir. Mahkeme kararında bariz takdir hatası yahut açık bir keyfîlik bulunmadığını ifade eden Bakanlık, başvurucunun, yargılama sürecinde iddia ve itirazlarını ileri sürebilme ve inceletme imkânı bulduğunu, hakkındaki iddialardan haberdar edildiğini, adil yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığını ileri sürmüştür.

37. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, idari yargı sürecinin lehine sona erdiğini, dolayısıyla iptal edilen bir işlem nedeniyle ve haksız bir şekilde işten çıkarıldığını, iş akdinin feshinin hukuki dayanaktan yoksun kaldığını, bu kapsamda işe iadesine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüş; ayrıca kimlik kartının iptalinin şahsından değil ağabeyinden kaynaklandığını, bu durumun ise suç ve cezada şahsilik ilkesine aykırı olduğunu, istinaf incelemesinde tüm bu hususlar gözetilmeksizin keyfî ve hukuka aykırı bir şekilde karar verildiğini, iddia ve itirazlarının makul ve yeterli bir gerekçe ile karşılanmadığını belirtmiştir.

B. Değerlendirme

38. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu; yukarıda da belirtildiği gibi (bkz. § 42) hukuka aykırılığı mahkeme kararı ile tespit edilen bir idari işleme istinaden iş akdinin feshedildiğini, bu kapsamda adil yargılanma hakkının ve hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini ileri

sürmüştür. Şikâyetlerin özü itibarıyla hakkaniyete uygun yargılanmadığı iddiasına ilişkin olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının bu kapsamda incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

42. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

43. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda derece mahkemelerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci, Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

44. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi derece mahkemelerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B., § 83).

45. Adil yargılanma hakkı, hukuk kuralının davanın başvurucu lehine sonuçlanmasını temin eden yorumunun esas alınmasını güvence altına almamaktadır. Uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanması -yukarıda belirtildiği gibi- derece mahkemelerinin takdirindedir. Bununla birlikte derece mahkemelerinin hukuk kurallarını yorumlarken Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen ve Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesini gözönünde bulundurmaları gerekir. Esasen hukuk devleti ilkesi Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanmasında dikkate alınması zorunlu olan bir ilkedir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin yorumlanmasında da hukuk devletinin gerekleri gözetilmelidir (M.B., § 84).

46. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010 ve E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

47. Başvuruculaların medeni haklarıyla ilgili uyuşmazlıklarda uygulanan hukuk kurallarının açıkça keyfî veya hakkın tesliminden kaçınacak (adaleti hiçe sayacak) biçimde yorumlanması usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getireceğinden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden söz edilebilir. Zira bu hâlde derece mahkemesinin yorumunun başvurucu tarafından öngörülmesi mümkün olmayıp hukuk kurallarının öngörülemez biçimde yorumlanması hukuk devleti ilkesini örseler. Özellikle hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı hükümlerin geniş yoruma tabi tutulması keyfîliğe ve bireylerin kendilerini hukuk karşısında güvensiz hissetmelerine yol açar (M.B., § 86).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

48. Başvuru, hukuka aykırılığı mahkeme kararı ile saptanan bir idari işleme istinaden iş akdinin feshedildiği iddiasına ilişkindir.

49. Başvuruya konu olayda 2016 yılından itibaren Eskişehir Anadolu Üniversitesinde özel güvenlik görevlisi olarak çalışan başvurucunun iş sözleşmesi, kimlik kartının ve çalışma izninin iptal edildiği gerekçesiyle 6/2/2018 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu, öncelikle kimlik kartının ve çalışma izninin iptali işlemine karşı İdare Mahkemesi nezdinde iptal davası açmış; bunun akabinde ayrıca iş akdinin feshine ilişkin olarak da Hukuk Mahkemesi nezdinde tespit ve işe iade davası açmıştır. Hukuk Mahkemesindeki yargılama devam ederken İdare Mahkemesi tarafından önce yürütmenin durdurulması kararı ve sonrasında da iptal kararı verilmiş; buna istinaden Hukuk Mahkemesi tarafından da yürütmenin durdurulması kararı gerekçe gösterilerek feshin geçersizliğine ve işe iadesine hükmedilmiştir. Hukuk Mahkemesinin kararına yönelik Bölge Adliye Mahkemesince yapılan istinaf incelemesi devam ederken İdare Mahkemesinin verdiği iptal kararına yapılan istinaf başvurusunun reddedildiği ve dosyanın temyiz incelemesinde olduğu görülmüştür. Buna mukabil Bölge Adliye Mahkemesi yapmış olduğu değerlendirmede, idari yargı sürecini gözardı ederek feshin yapıldığı tarihi esas almış; fesih tarihi itibarıyla başvurucunun çalışma izni ve kimlik kartının iptal edilmesi sebebiyle feshin geçerli olduğuna hükmetmiştir.

50. Kişilerin devlete güven duymaları, maddi ve manevi varlıklarını korkusuzca

geliştirebilmeleri, temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmeleri ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğünün sağlandığı bir hukuk düzeninde gerçekleşebilir. Hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için ise devletin her türlü işlem ve eyleminin yargı denetimine açık olması gerekir. Nitekim Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." denilmek suretiyle bu husus anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Ancak hukuk güvenliğinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulması yeterli olmayıp yargı mercileri tarafından verilen kararların gecikmeksizin uygulanması da gerekir. Bir işlemin hukuka aykırı olduğu yapılan yargısal denetim neticesinde tespit edilmesine rağmen işlemin iptali yönündeki yargısal kararın uygulanmaması, devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulmasını anlamsız hâle getirir. Zira hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğü sadece hukuka aykırılıkların tespit edilmesiyle değil bunların tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir (AYM, E.2012/107, K.2013/90, 10/7/2013).

51. Uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanmasında öncelikli yetkinin derece mahkemelerine ait olduğunun altı bir kez daha çizilmelidir. Anayasa Mahkemesinin kendi yorumunu derece mahkemelerininkinin yerine kaim etmesi söz konusu olamaz. Bununla birlikte derece mahkemelerinin yorumlarının etkilerinin adil yargılanma hakkıyla çelişip çelişmediğini incelemek Anayasa Mahkemesinin görevindedir (Sebiha Kaya [GK], B. No: 2018/34124, 20/5/2021, § 48). Bu bakımdan bireysel başvuru kapsamında yapılacak değerlendirmede Bölge Adliye Mahkemesinin feshin geçerliliği noktasında -diğer tüm etkenlerden bağımsız olarak- işlemin tesis edildiği tarihi esas alması veri olarak kabul edilecektir.

52. Danıştay ve Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği gibi (bkz. §§ 26-30) idari bir işlemin iptali yönünde verilen mahkeme kararı, söz konusu işlemin hukuka aykırı olduğunu tespit etmekte ve işlemi ortadan kaldırmaktadır. Karara konu idari işlem ve bu işlemin doğurduğu hukuksal sonuçlar iptal kararı üzerine geriye etkili olarak ortadan kalkmakta ve idari işlem hiç alınmamış sayılmaktadır. İdare Mahkemesi tarafından verilen iptal kararı sadece söz konusu işlemin değil bu işleme bağlı olarak gerçekleştirilen diğer tasarrufların da ortadan kaldırılması sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca iptale ilişkin karar ister genel ister bireysel nitelikte olsun her şeyden evvel davanın taraflarını (davalı idareyi ve ilgili kişileri) bağlayıcı niteliktedir. Tüm bu hususlar idare hukukunun genel ilkeleri arasında yer almakta olup Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerinin etkin bir şekilde uygulanmasına hizmet etmektedir.

53. Öte yandan farklı yargı kollarında yer alan mahkemelerin verdiği kararların birbirleri yönünden mutlak surette bağlayıcı olduğunu söylemek de mümkün değildir. Zira her bir yargı kolunda derece mahkemeleri önlerine gelen uyuşmazlığı kendi açılarından ele almakta; ilgili mevzuat kapsamında farklı hukuki değerlendirme ve nitelendirmelere tabi tutmaktadır. Buna mukabil bazı durumlarda aynı somut olaya ilişkin hususlar yönünden farklı yargı kollarından farklı kararlar çıkması hukuki uyuşmazlığın çözümü noktasında tereddütlere sebep olabilmekte, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesini zedeleyebilmektedir. Bu gibi durumlarda mahkemeler, diğer yargı kolunda görülen uyuşmazlığı bekletici mesele yapabilmekte ve buradan çıkan sonucu referans alarak çelişkili kararların ortaya çıkmasına engel olabilmektedir.

54. Başvuruya konu olaya dönmek gerekirse başvurucunun iş sözleşmesinin feshine gerekçe yapılan hususun kimlik kartının ve çalışma izninin iptalinden ibaret olduğu görülmüştür.

Nitekim Bölge Adliye Mahkemesi de sadece bu hususa dikkat çekerek feshin geçerli olduğuna hükmetmiştir. Ancak Bölge Adliye Mahkemesi tam da bu noktada feshe dayanak yapılan işleme dair idari yargı mercileri tarafından yapılan değerlendirmeyi dikkate almamış ve kendini feshin yapıldığı tarih ile sınırlandırmıştır. Söz konusu değerlendirmenin hem işe iade davalarının hem de iptal davalarının niteliği ile bağdaşmadığını söylemek mümkündür. Zira idari yargıda verilen iptal kararları yukarıda da izah edildiği gibi işlemin yapıldığı tarihten itibaren geriye etkili olarak sonuç doğurmakta ve iptal edilen işlem ile bu işleme bağlı tasarrufları tamamen ortadan kaldırmaktadır. Öte yandan işe iade davalarında da derece mahkemeleri resen araştırma ilkesi gereği işverenin ileri sürdüğü fesih sebebinin gerçekliğini/hukuka uygunluğunu araştırmakla yükümlüdür. Buna mukabil mevcut durumda Bölge Adliye Mahkemesi, hukuka aykırı olduğu idari yargı mercileri tarafından tespit edilen idari bir işleme istinaden yapılan feshin geçerli ve hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır.

55. Tüm bu hususlar gözetildiğinde somut olay özelinde, iptal davası ile işe iade davası arasında doğal ve rasyonel bir bağlantının bulunduğunu, söz konusu yargılamalardan çıkacak kararların uyumlu olmasının icrai noktada önem arz ettiğini söylemek mümkündür. Ancak somut olayda İdare Mahkemesi, verdiği iptal kararı ile iş akdinin feshine gerekçe yapılan idari işlemi hukuka aykırı bulduğu ve geriye etkili olarak ortadan kaldırdığı hâlde Bölge Adliye Mahkemesi söz konusu idari işlemi feshin yapıldığı tarih itibarıyla geçerli kabul etmekte; buna bağlı yapılan feshi de hukuka ve kanuna uygun bulmaktadır. Sonuç olarak bu yorum ve uygulamalar başvurucunun medeni hakkıyla ilgili olarak açılan davanın reddedilmesinde belirleyici olmuştur. Dolayısıyla hukuk sisteminde farklı kararlar verilmesi sonucunu doğuran somut davadaki uygulama nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği kanaatine varılmıştır.

56. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

57. Başvurucu; iş akdinin hukuka aykırı bir şekilde feshedilmesi nedeniyle masumiyet karinesi ile suç ve cezada şahsilik ilkesinin, istinaf kararına karşı temyiz yolunun kapalı olması nedeniyle de hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddialarına ilişkin olarak ayrıca bir inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

58. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur.

59. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

60. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim

sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

61. Dosyalardaki belgeden tespit edilen 364,60 TL başvuru harcı ile 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE YER OLMADIĞINA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesine (E. 2019/214, K. 2019/2323) gönderilmesi için Eskişehir 1. İş Mahkemesine (E.2018/240, K. 2018/1158) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# KAÇMAZ DANIŞMANLIK REKLAM ORGANİZASYON TEKSTİL OTOMOTİV VE TURİZM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

**B. No: 2019/39236 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/39236

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAÇMAZ DANIŞMANLIK REKLAM ORGANİZASYON TEKSTİL OTOMOTİV VE TURİZM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

(Başvuru Numarası: 2019/39236)

Karar Tarihi: 11/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 3/5/2023-32179

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Mahmut ALTIN

Başvurucu : Kaçmaz Danışmanlık Reklam Organizasyon Tekstil Otomotiv ve Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mahmut KAÇMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hizmet alım işi ihalesine ilişkin sözleşmenin yapılamamasından kaynaklı mahrum kalınan kârın ödenmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/12/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Arka Plan Bilgisi

5. Çevre ve Orman Bakanlığı Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (İdare) tarafından 24/6/2008 tarihinde açık ihaleye çıkarılan Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesinin 7. Gözden Geçirme Toplantısı (CRIC 7) ve Bilim ve Teknoloji Komitesi Özel Toplantısı'nın (CST) organizasyon hizmet alımı işi için başvurucu Şirket de teklifte bulunmuştur. Ancak ihale neticesinde organizasyon işi T.B. ortak girişimi üzerinde bırakılmıştır.

6. F. Şirketinin itirazen şikâyet başvurusu üzerine Kamu İhale Kurulu (KİK) tarafından 26/8/2008 tarihinde ihalenin üzerinde bırakıldığı firmanın teklifinin değerlendirme dışı tutulması yönünde düzeltici işlem tesis edilmiştir.

7. Ardından bu kez ihale, başvurucu Şirket üzerinde bırakılmış ve başvurucuya 23/9/2008 tarihli sözleşmeye davet yazısı tebliğ edilmiştir. Söz konusu yazıda başvurucu Şirkete, tebliğ tarihinden itibaren en geç on gün içinde ihale tarihi itibarıyla 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 10. maddesinin son fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e) ve (g) bentlerinde sayılan durumlarda olmadığına dair belgeler ile ihale bedelinin %6'sı oranında kesin teminatı vermek ve gerekli olan diğer işlemleri de tamamlamak suretiyle ihale konusu işe ilişkin sözleşmeyi imzalaması gerektiği bildirilmiştir.

8. Bunun üzerinde başvurucu Şirket 25/9/2008 tarihli yazı ekinde sözleşmenin imzalanması için gerekli belgeleri idareye sunmuştur. Söz konusu belgeler arasında Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş.nin 66.500 TL bedelli kesin teminat mektubu ile Halkbank A.Ş.nin 20.000 TL bedelli kesin teminat mektubu ve teminat mektuplarının vadesinin 30/11/2008 tarihine kadar uzatıldığına dair her iki teminat mektubuna ait süre uzatım belgeleri de vardır.

9. Buna mukabil idarenin 7/10/2008 tarihli yazısında başvurucu Şirketin sözleşme için gereken belgeleri sunmakla birlikte;

i. 4734 sayılı Kanun'un 10. maddesinin son fıkrasının (e) bendinde sayılan durumlarda olmadığına dair belgenin eksik olduğu,

ii. Kesin teminat mektuplarının sürelerinin de işin bitim tarihi olan 21/11/2008'i ve işin kabulü için gerekli süreyi kapsamadığı,

iii. Toplantının yapılması için gerekli olan ve teknik şartnamede tanımlanan beş yıldızlı otel veya toplantı merkezinin belirlenmediği,

iv. Sözleşme imzalamak için gerekli işlemlerin verilen on gün içinde yapılmaması sebebiyle geçici teminatın gelir kaydedilerek 4734 sayılı Kanun'un 58. maddesinde belirtilen müeyyidelerin uygulanması için gerekli işlemlere başlanacağı hususunun başvurucu Şirkete bildirildiği belirtilmiştir.

10. Başvurucu Şirket 8/10/2008 tarihli yazı ile idareye başvurarak iki otelden konfirme/onay belgesi alındığı bilgisiyle, Grand Cevahir ve Hilton Otelleri önererek idarece seçim yapılması hususlarını belirtmiş ise de anılan başvuru idarece reddedilmiştir.

11. Neticede idare, başvurucu Şirket ile sözleşme imzalanmaması yönünde işlem tesis

etmiştir. Ardından bu işleme karşı 13/10/2008 tarihinde başvurucu Şirketin yaptığı şikâyet başvurusunun 3/11/2008 tarihinde reddedilmesi üzerine 4/11/2008 tarihinde yaptığı itirazen şikâyet başvurusu sonucunda KİK'in 18/12/2008 tarihli kararı ile itirazen şikâyet başvurusunun uygun bulunmadığına karar verilmiştir.

12. Bunun üzerine başvurucu Şirketin bu işlemin iptali talebiyle açtığı davada Ankara 12. İdare Mahkemesi 28/12/2009 tarihli kararıyla davanın kabulüyle işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucu Şirketin gerekli şartları taşımasına ve sözleşmenin imzalanması için gerekli belgeleri sunmasına rağmen sözleşmenin imzalanmadığı belirtilerek geçici teminatının irat kaydedilmesi, bu işlemlere karşı yapılan şikâyet ve itirazen şikâyet başvurularının reddine ilişkin işlemlerin hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir.

B. Başvuru Konusu Yargılama Süreci

13. Bu kararın uygulanması amacıyla KİK tarafından 4/6/2009 tarihinde düzeltici işlem belirlenmesine karar verilmiş ancak söz konusu uluslararası toplantının 3-14 Kasım 2008 tarihinde yapılması nedeniyle anılan yargı kararı uygulanamamıştır.

14. Bunun üzerine başvurucu Şirket, hukuka aykırılığı yargı kararı ile tespit edilen idari işlem nedeniyle sözleşme imzalanması hâlinde kazanacak olduğu 390.801 TL mahrum kaldığı kâr, sözleşme nedeniyle tahsil edilen 6.484 TL damga vergisi ve organizasyon işi nedeniyle kazanacak olduğu 30.000 TL kâr olmak üzere toplam 427.285 TL maddi zararının tazmini talebiyle 11/6/2010 tarihinde Ankara 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve KİK aleyhine dava açmıştır. Mahkeme 12/11/2012 tarihinde tazminat talebinin 18.042,12 TL'lik kısmı yönünden davanın kabulüne, kalan kısmı yönünden ise davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde özetle;

i. İdarenin tesis ettiği işlemlerin hukuka aykırı olduğu yargı kararıyla tespit edildiğinden hizmet kusurunun varlığının tartışmasız olduğu vurgulanmıştır.

ii. Ayrıca hukuka aykırı olarak sözleşme imzalanmadan ihalenin sonuçlandırılması ve işin süreli olması nedeniyle sözleşmenin imzalandığı diğer şirket ile sözleşmenin bitirilmesinden kaynaklandığı iddia edilen zarar ve idarenin işlemi arasında nedensellik bağı bulunduğu ifade edilmiştir.

iii. Bununla birlikte idari işlemlerden kaynaklanan maddi zararların illiyet bağı nedeniyle doğrudan işlemin yarattığı ve işlemin hukuk âleminde oluşması ile ortaya çıkan maddi varlıkta azalmayı ifade ettiği ve ticari bir faaliyetin başlayamaması ya da tamamlanamaması sonucunda maddi varlığında bir etkiye sebep olmayan beklenen/muhtemel kârın maddi/gerçekleşmiş zarar olarak nitelendirilmesinin mümkün bulunmadığı izah edilmiştir.

iv. Buna göre başvurucu Şirketin ihale konusu hizmetin edimi için sözleşmeyi imzalayamaması ile gerçekleşen zararının tazmininin zorunlu olduğu belirtilerek ihale ilanından sözleşme imzalanmaması üzerine yapılan itirazen şikâyet başvurusunun reddine ilişkin KİK kararına kadar yapılan harcamaların ve meydana gelen zararların tevsik edici belgelerle ortaya konularak tazmin edilecek zararın hesaplanması gerektiği kabul edilmiştir.

v. Bu çerçevede başvurucu Şirketin sözleşmenin imzalanması nedeniyle yatırdığı 6.484,61 TL damga vergisinin, geçici teminat mektubunu nakde çevirmesi nedeniyle teminat mektubunu düzenleyen bankaya ödenen 11.156,51 TL komisyon ve ücretlerinin, ihale şartname bedeli olarak ödediği 100 TL ve KİK'e itirazen şikâyet bedeli olarak ödediği 301

TL olmak üzere toplam 18.042,12 TL tutarındaki gerçekleşmiş zararının tazmini gerektiği açıklanmıştır.

15. Tarafların temyiz istemi üzerine Danıştay Onüçüncü Dairesince (Daire) 10/2/2014 tarihinde davacı başvurucu Şirket ile davalı Orman ve Su İşleri Bakanlığının temyiz taleplerinin reddi ile kararının onanmasına, davalı KİK'in temyiz talebinin kabulü ile KİK'in hükmedilen tazminattan sorumlu tutulmasına yönelik kısmının bozulmasına karar verilmiştir.

16. Başvurucu Şirket ile davalı Orman ve Su İşleri Bakanlığının karar düzeltme talebi aynı Daire tarafından 22//11/2017 tarihinde reddedilmiştir.

17. Mahkemece bozma ilamına uyularak 27/3/2018 tarihinde ilk karardaki gerekçeyle ancak bu kez sadece davalı Orman ve Su İşleri Bakanlığı aleyhine davanın kısmen kabulüyle 18.042,12 TL'ye hükmedilmiştir.

18. Tarafların temyizi üzerine Dairece 9/10/2018 tarihinde başvurucu Şirketin maddi tazminat talebinin 18.042,12 TL'lik kısmı yönünden kabulüne, tazminat talebinin kalan kısım yönünden reddine ilişkin kısmının onanmasına, vekâlet ücreti yönünden ise bozma kararına karar verilmiştir. Tarafların karar düzeltme talebi aynı Daire tarafından 2/10/2019 tarihinde reddedilmiştir.

19. Nihai karar, başvurucu vekiline 31/10/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucu 2/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

21. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez ...

2. (Değişik: 2/7/2012-6352/58 md.) Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır. Birinci fıkrada belirtilen süreler içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

3. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

4. (Değişik: 21/2/2014-6526/18 md.) Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi hâlinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.

..."

22. 4734 sayılı Kanun'un "İhaleye katılımda yeterlik kuralları" kenar başlıklı 10. maddesinin

ilgili kısmı şöyledir:

"...

Aşağıda belirtilen durumlardaki istekliler ihale dışı bırakılır:

a) İflas eden, tasfiye halinde olan, işleri mahkeme tarafından yürütülen, konkordato ilân eden, işlerini askıya alan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.

b) İflası ilân edilen, zorunlu tasfiye kararı verilen, alacaklılara karşı borçlarından dolayı mahkeme idaresi altında bulunan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.

c) Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu olan.

d) Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş vergi borcu olan.

e) İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen.

f) İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, ihaleyi yapan idareye yaptığı işler sırasında iş veya meslek ahlakına aykırı faaliyetlerde bulunduğu bu idare tarafından ispat edilen.

g) İhale tarihi itibariyle, mevzuatı gereği kayıtlı olduğu oda tarafından mesleki faaliyetten men edilmiş olan.

..."

23. 4734 sayılı Kanun'un "İhalelere katılmaktan yasaklama" kenar başlıklı 58. maddesi şöyledir:

"17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda bulundukları tespit edilenler hakkında fiil veya davranışlarının özelliğine göre, bir yıldan az olmamak üzere iki yıla kadar ... 2 nci ve 3 üncü maddeler ile istisna edilenler dahil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklama kararı verilir. Katılma yasakları, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili veya bağlı bulunulan bakanlık, herhangi bir bakanlığın ilgili veya bağlı kuruluşu sayılmayan idarelerde bu idarelerin ihale yetkilileri, il özel idareleri ve bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde İçişleri Bakanlığı; belediyeler ve bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilir.

Haklarında yasaklama kararı verilen tüzel kişilerin şahıs şirketi olması halinde şirket ortaklarının tamamı hakkında, sermaye şirketi olması halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olan gerçek veya tüzel kişi ortaklar hakkında birinci fıkra hükmüne göre yasaklama kararı verilir. Haklarında yasaklama kararı verilenlerin gerçek veya tüzel kişi olması durumuna göre; ayrıca bir şahıs şirketinde ortak olmaları halinde bu şahıs şirketi hakkında da, sermaye şirketinde ortak olmaları halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olmaları kaydıyla bu sermaye şirketi hakkında da aynı şekilde yasaklama kararı verilir.

İhale sırasında veya sonrasında bu fiil veya davranışlarda bulundukları tespit edilenler, idarelerce o ihaleye iştirak ettirilmeyecekleri gibi yasaklama kararının yürürlüğe girdiği tarihe kadar aynı idare tarafından yapılacak sonraki ihalelere de iştirak ettirilmezler.

Yasaklama kararları, yasaklamayı gerektiren fiil veya davranışın tespit edildiği tarihi izleyen en geç kırkbeş gün içinde verilir. Verilen bu karar Resmi Gazetede yayımlanmak üzere en geç onbeş gün içinde gönderilir ve yayımı tarihinde yürürlüğe girer. Bu kararlar Kamu İhale Kurumunca izlenerek, kamu ihalelerine katılmaktan yasaklı olanlara ilişkin siciller tutulur.

İhaleyi yapan idareler, ihalelere katılmaktan yasaklamayı gerektirir bir durumla karşılaştıkları takdirde, gereğinin yapılması için bu durumu ilgili veya bağlı bulunulan bakanlığa bildirmekle yükümlüdür."

24. 11/9/2003 tarihli ve 25226 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin (mülga Yönetmelik) "Yaklaşık maliyetin hesaplanması" kenar başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"Hizmetin gerçekleştirilmesi için gerekli iş kalemlerinin bu Yönetmelik hükümlerine göre tespit edilen fiyatlarla çarpımı sonucu bulunan her iş grubuna ait tutarların toplanması ile bulunan genel toplam tutar, katma değer vergisi hariç olarak hesaplanır ve bulunan bu tutara işin niteliği dikkate alınarak % 25 oranını geçmemek üzere kar ve genel gider karşılığı eklenmek suretiyle, yaklaşık maliyet tespit edilir. Buna ilişkin hesap cetveli hazırlayanlarca imzalanmak suretiyle onay belgesi ekine konulmak üzere ihale yetkilisine sunulur"

25. 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Yaklaşık maliyetin hesaplanması" kenar başlıklı 9. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hizmetin gerçekleştirilmesi için gerekli olan iş kalemlerine veya iş gruplarına ilişkin miktarların tespit edilen fiyatlarla çarpımı sonucu bulunan tutarların toplanması ile elde edilen genel toplam tutar, sözleşme giderleri ve genel giderler ile KDV hariç olarak belirlenir. Bulunan bu tutara işin niteliği dikkate alınarak (Değişik ibare: 25/01/2017-29959 R.G./1. md.) % 7 oranını geçmemek üzere yüklenici kârı eklenir. Bu tutar, kâr hariç belirlenen genel toplam tutar üzerinden hesaplanan sözleşme giderleri ve genel giderler ile toplanarak yaklaşık maliyet hesaplanır. Buna ilişkin hesap cetveli hazırlayanlarca imzalandıktan sonra, ihale onay belgesinin ekine konularak ihale yetkilisine sunulur. (Ek 16/7/2011-27996 R.G./1. md.) Yüklenici için öngörülen kar tutarının bu cetvelde gösterilmesi zorunludur."

26. Yönetmelik'in "Yürürlükten kaldırılan yönetmelik" kenar başlıklı 70. maddesi şöyledir:

"11/9/2003 tarihli ve 25226 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır."

B. Uluslararası Hukuk

27. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Nebi Seyhan [GK], B. No: 2018/27882, 27/10/2021, §§ 30-34.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 11/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu, evvela başvuru konusu sözleşmenin imzalanmamasına ilişkin işlemin hukuka

aykırı olduğunun yargı kararıyla hüküm altına alınması nedeniyle idarenin hizmet kusurunun tespit edildiğini vurgulamıştır. Özellikle işlemin iptali sonrasında uluslararası toplantı öncesinde yapılmamış olsaydı sözleşme imzalanacağı kesin olduğundan ihale teklif fiyatının KİK'e istinaden çıkarılan, uyuşmazlık esnasında yürürlükte olan mülga Yönetmelik'in 12. maddesine ve diğer mevzuat hükümlerine göre teklif bedelinin en az %25 oranında bir kâr mahrumiyetinin olduğunu iddia etmiştir.

30. Başvurucu ayrıca söz konusu toplantının iptal kararından önce yapılması nedeniyle yargı kararının uygulanamadığını, ihaleye konu işin F. Şirketi tarafından yerine getirildiğini, bu hâliyle gerçek zararın tespiti hâkimin hukuk bilgisinin dışında teknik bilgiden de yararlanmayı gerektirdiğinden uyuşmazlığın bilirkişi incelemesi yaptırılarak çözümlenmesi gerekirken bilirkişi incelemesi yapılmamasından yakınmıştır. Maddi tazminatın amacının zarar verici olay meydana gelmemiş olsaydı mal varlığının olacağı durumun yeniden tesis edilmesi gerektiğini belirterek uğradığı müspet ve menfi tüm zararlarının tazmin edilmemesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

31. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

32. Anayasa’nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" kenar başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de sözleşme imzalanmaması nedeniyle mahrum kaldığını iddia ettiği kârın ödenmemesi kararın icrası hakkını ilgilendirmektedir. Buna göre başvurucunun belirtilen iddialarının adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan kararın icrası hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

35. Anayasa’nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddiada ve savunmada bulunma

hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010).

36. Kararın icrası hakkı, mahkemeye erişim hakkı ve karar hakkı ile birlikte adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkeme hakkının bir unsurunu oluşturmaktadır (Filiz Fırat, B. No: 2014/10305, 5/12/2017, § 29). Mahkeme kararlarının uygulanması yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması mahkeme hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenleme ve uygulamalar bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hâllerinde mahkeme hakkı da anlamını yitirecektir (Mustafa Ekşi, B. No: 2014/7711, 24/1/2018, § 27).

37. Kesin hükme saygı, uluslararası hukuk düzenine özgü hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul görmektedir. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında düzenlenen yargı kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması yükümlülüğü, hukukun genel ilkelerinden biri olarak da kabul edilen kesin hükme saygı ilkesinin de bir gereğidir. Çünkü bir hukuk sisteminde yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (Arman Mazman, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65).

38. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir (AYM, E.2017/16, K.2019/64, 24/7/2019, § 43).

39. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25).

40. Hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için ise devletin her türlü işlem ve eyleminin yargı denetimine açık olması gerekir. Nitekim Anayasa’nın 125. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." denilmek suretiyle bu husus anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Ancak hukuk güvenliğinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulması yeterli olmayıp yargı mercileri tarafından verilen kararların gecikmeksizin uygulanması da gerekir. Yapılan yargısal denetim neticesinde bir işlemin hukuka aykırı olduğu tespit edilmesine rağmen işlemin iptali yönündeki kararın uygulanmaması, devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulmasını anlamsız hâle getirir. Zira hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğü sadece

hukuka aykırılıkların tespit edilmesiyle değil bunların tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir (AYM, E.2012/73, K.2013/107, 3/10/2013).

41. Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasına göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu hükümde mahkeme kararlarına uyma ve bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama ve yürütme organları ile idare lehine herhangi bir istisnaya yer verilmemiştir. Yargı kararlarının ilgili kamu makamlarınca zamanında yerine getirilmediği bir devlette, bireylerin yargı kararıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabilmeleri mümkün olmaz. Dolayısıyla devlet, yargı kararlarının zamanında icra edilmesini sağlayarak bireyler aleyhine oluşabilecek hak kayıplarını engellemekle, bu yolla bireylerin kamu otoritelerine ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını korumakla yükümlüdür. Bu sebeple Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak bireylerin kamu otoritesi ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını koruma adına vazgeçilemez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında icra edilmeyerek sonuçsuz bırakılması kabul edilemez (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Arman Mazman, § 61).

42. Mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından Anayasa'nın 35. maddesi -Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere- mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır (Züliye Öztürk, B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71). Mülkiyet hakkı kapsamında nihai ve icrai nitelikteki bir yargı kararının uygulanmaması Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen hakkın korunmasına ilişkin söz konusu güvenceleri de ortadan kaldırmaktadır (Erol Aksoy (2) [GK], B. No: 2016/11026, 12/12/2019, § 71).

43. Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkına yönelik nihai bir yargı kararının uygulanmamasının ihlale yol açtığını daha önce çeşitli kararlarında kabul etmiş ve ilgili mahkeme kararını uygulamakla görevli kamu makamlarının kararın uygulanmasını engellemesinin veya kararın uygulanması için gerekli özeni göstermemesinin Anayasa'nın 35. maddesinin ihlali anlamına geldiğini vurgulamıştır (Erol Aksoy (2), §§ 75-84; Nebi Seyhan, §§ 50-66; Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 55-75; Mehmet Hocaoğlu, B. No: 2013/3207, 15/10/2015, §§ 59-74; Necdet Çetinkaya, B. No: 2013/7725, 24/3/2016, §§ 64-73; Ali Kayan, B. No: 2015/9814, 20/3/2019, §§ 69-75).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

44. Başvuru, uluslararası bir toplantının organizasyon işini ihaleyle üstlenen başvurucu Şirketle bazı eksiklikler ileri sürülerek sözleşme imzalanmamasının hukuka aykırı olduğu yargı kararıyla tespit edilmesine rağmen bu kararın icra edilmemesi ve gereklerinin yerine getirilmemesine ilişkindir.

45. Öncelikle idare yönünden icra yükümlülüğü doğuran bir yargı kararının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir. İdarenin başvurucu Şirket ile sözleşme imzalanmaması yönündeki işlemine karşı başvurucu Şirket tarafından yapılan şikâyet başvurusunun reddedilmesi üzerine KİK'e yapılan itirazen şikâyet başvurusunun uygun bulunmadığına karar verilmiştir. Bunun üzerine başvurucu Şirket tarafından bu işlemin iptali istemiyle açılan davada Ankara 12. İdare Mahkemesince 28/12/2009 tarihinde davanın kabulüyle işlemin iptaline karar verilmiştir.

46. İdari mahkemelerce iptal kararı verilmesi, idari işlemin hukuksal varlığını sona erdirir. Bununla birlikte idarenin iptal edilen işlemin etkilerini gidermek için -gerekirse yeni bir işlem tesis etmek de dâhil olmak üzere- her türlü tedbiri alma yükümlülüğü doğar. Belediyenin bu yükümlüğünün dayanağı kuşkusuz Anayasa'nın emredici nitelikteki 138. maddesinin dördüncü fıkrası hükmüdür. Nitekim 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da işlemi tesis eden idarenin iptal kararının gereğini gecikmeksizin ve herhâlde kararın kendisine ulaştığı tarihten itibaren otuz gün içinde yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının bulunduğu açıktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Nebi Seyhan, § 51; Alaeddin Bayram, B. No: 2019/25857, 31/3/2022, § 29).

47. İkinci olarak çözümlenmesi gereken mesele ise iptal kararının icra edilip edilmediğidir.

48. İptal kararının uygulanmasının anayasal olarak zorunlu olduğu hususunda duraksama bulunmamakla birlikte bazı hâllerde kararın ne şekilde uygulanacağı açık olmayabilir. Bu gibi hâllerde idarenin mahkeme kararının nasıl uygulanacağını belirleme hususunda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğunun kabulü gerekir. Bununla birlikte idarenin sahip olduğu bu takdir yetkisi hiçbir zaman işlemin uygulanmasından kaçınılacak bir yöntemin tercih edilmesini içermemektedir (Şeyhmus Altuğrul, B. No: 2017/38317, 13/1/2021, § 60).

49. Ankara 12. İdare Mahkemesi kararının uygulanıp uygulanmadığının incelenmesinde davanın konusunun ve iptal kararının gerekçesinin tespiti önem taşımaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Nebi Seyhan, § 54). Uluslararası toplantı organizasyon işi konusunda sözleşme imzalanmamasına ilişkin işlemin iptaline dair kararın gerekçesinde başvurucu Şirketin gerekli şartları taşımasına ve sözleşmenin imzalanması için gerekli belgeleri sunmasına rağmen sözleşmenin imzalanmadığı belirtilmiştir.

50. Buna göre Ankara 12. İdare Mahkemesi kararının uygulanması, uluslararası toplantı organizasyon işinin teklif edilen ihale bedeli üzerinden başvurucu Şirket tarafından yapılmasına dair sözleşme imzalanmasını gerektirmektedir. Ancak somut olayda iptal kararından önce uluslararası toplantının gerçekleştirilmiş olması nedeniyle sözleşme imzalanamamış ve başvurucunun lehine olan bir yargı kararının uygulanması fiilen mümkün olmamıştır.

51. Başvurucu da bu yüzden uğradığı zararların tazmini talebiyle tam yargı davası açmıştır. Dolayısıyla bir yargı kararının icrası sorunu söz konusudur. Yargı kararlarının çeşitli fiilî veya hukuki engeller gerekçe gösterilerek uygulanamadığı hâllerde uygulanacak ilkeler Erol Aksoy (2) kararında belirlenmiştir.

52. Mahkeme kararının aynen ifasının hukuki ve fiilî imkânsızlıklar sebebiyle mümkün olmadığı hâllerde aynen ifanın yerine ikame edilmek üzere farklı alternatiflerin geliştirilmesinin önünde anayasal bir engelin bulunmadığı belirtilmelidir. Ancak bir iptal kararını icra etmenin fiilen veya hukuken imkânsız olduğu olağanüstü koşullarda dahi idarenin söz konusu yükümlülüğü ortadan kalkmamaktadır. Aynen icranın önünde bu gibi engellerin mevcut olduğu durumlarda icra biçiminde değişikliğe gidilmesi mümkün olsa da bunun, ilgilinin yeniden yargıya başvurmasına gerek kalmayacak şekilde yapılmasına ve alternatif tedbirin kişiye sağlayacağı tatminin aynen icraya nazaran bariz bir nispetsizlik içinde olmamasına özen gösterilmelidir. İdare, hukuki veya fiilî imkânsızlıklar olsa dahi her durumda kararı uygulamak için elinden gelen tüm gayreti gösterdiğini ve kararı uygulama önündeki engellerin aşılamaz olduğunu ispatlamak zorundadır. İdare, bunun ardından ilgiliye eski hâle getirme (restitutio in integrum) ilkesine göre en uygun alternatif çözümü

önererek söz konusu karara uyma iradesinde olduğunu açıkça ortaya koymalıdır (bazı farklarla birlikte bkz. Erol Aksoy (2), § 53; Nebi Seyhan, § 56).

53. Bu çerçevede yargı kararlarının aynen icrasının önünde aşılamaz bir engelin varlığı saptanmışsa dahi idarenin başvurucuya mevcut durumun özelliklerine uygun olarak eski hâle getirmeye denk düşecek en uygun alternatif çözümü teklif etme yükümlülüğü bulunmaktadır (Erol Aksoy (2), § 55). Üstelik Anayasa Mahkemesi daha önce çeşitli kararlarında başvurucu lehine olan bir mahkeme kararının uygulanmamasının söz konusu olduğu durumlarda başvurucunun ayrı bir icra takibi yapmaya ve dava açmaya zorlanmasının beklenemeyeceğini belirtmiştir (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, § 47; Üçaş Gıda Pazarlama ve Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2014/16633, 6/12/2017, § 39; Ali Kayan, § 50). Dahası kararı icra etme yükümlülüğü altında bulunan idarelerin bu yönde araştırma yapması anayasal bir yükümlülüktür. Anayasa'nın 138. maddesi, idare mahkemesinin iptal kararının gereğinin idareler tarafından kendiliğinden yerine getirmesini zorunlu kılmaktadır.

54. Somut olayda idarenin kararın icrasına yönelik girişimde bulunmaması üzerine başvurucu Şirket, işlemin iptali sonrasında kendisiyle sözleşme imzalanması gerekirken işlemin iptali kararından önce uluslararası toplantının gerçekleştirilmesi nedeniyle sözleşmenin imzalanamadığını belirterek sözleşmenin imzalanamaması nedeniyle mahrum kaldığı kârın ödenmesini istemiştir. Mahkeme uyuşmazlığın esasını incelemiş ise de başvurucu Şirketin mahrum kaldığı kârın ödenmesi talebini reddetmiştir. Mahkemece idarenin hizmet kusurunun varlığı ve sözleşmenin imzalanamaması nedeniyle gerçekleştiği tevsik edici belgelerle ortaya konan toplam 18.042,12 TL zarar ile idarenin işlemi arasında nedensellik/illiyet bağı bulunduğu kabul edilmiştir. Bununla birlikte ticari bir faaliyetin başlayamaması ya da tamamlanamaması sonucunda beklenen/muhtemel kârın maddi/gerçekleşmiş zarar olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilerek bu talebin reddine karar verilmiştir (bkz. § 14).

55. Bu tespite göre Mahkemece idarenin hizmet kusuru olduğu ve hükmedilen zarar ile idarenin işlemi arasında nedensellik/illiyet bağı bulunduğu konusunda ihtilaf söz konusu değildir. Bununla birlikte sözleşmenin yapılamaması nedeniyle mahrum kalındığı iddia edilen kârın maddi zarar kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ve bunun idare tarafından ödenip ödenmeyeceği hususu ihtilaflıdır.

56. Bu noktada başvurucu Şirketin kendisine yapılan icaba riayet ettiği, gerekli olan belge ve bilgileri idareye teslim ettiği nazara alındığında sözleşme yapılması yönünde üzerine düşen edimi yerine getirdiği, uluslararası toplantı tarihinin iptal kararından sonraki bir tarih olması ve diğer şartların da uygun olması hâlinde başvurucu Şirketin ihaleye konu organizasyon işi için sözleşme düzenleneceği tartışmadan varestedir. Ayrıca olay tarihinde yürürlükte bulunan hizmet alımı ihalelerine ilişkin mülga Yönetmelik'in 12. maddesinde işin niteliği dikkate alınarak %25 oranını geçmemek üzere kâr ve genel gider karşılığı eklenmek suretiyle yaklaşık maliyetin tespit edileceği öngörülmüştür (bkz. § 24). Buna göre mülga Yönetmelik'in 12. maddesindeki kâr oranının yaklaşık maliyeti ve buna bağlı olarak ihale bedelinin tespitine yönelik bir oran olması nedeniyle ihale alıcısının her durumda kâr elde edeceği kesin olarak söylenemez ise de başvurucu Şirketin bir kâr mahrumiyetinin bulunduğuna delalet eden bir unsur olarak değerlendirilebilir.

57. Benzer uyuşmazlıklarda/olaylarda esas sorun derece mahkemelerinin kategorik olarak herhangi bir zarar değerlendirmesi yapmadan zararın meydana gelmeyeceğini kabul

etmelerinden ve maddi zarar kavramını oldukça dar bir biçimde yorumlamalarından kaynaklanmaktadır. Nitekim bu yorum gerek Anayasa Mahkemesi gerekse de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından eleştiriye de uğramıştır (Erol Aksoy (2); Süzer ve Eksen Holding A.Ş./Türkiye, B. No: 6334/05, 23/10/2012).

58. Mevcut başvuruda da maddi zarar idari yargı mercilerince sadece mal varlığındaki eksilme olarak yorumlanmıştır. Hâlbuki bu zararlar salt mevcut mal varlığında eksilmeden ibaret değildir. Bununla birlikte zararın ne şekilde hesaplanacağı bu konunun uzmanı olan derece mahkemelerinin görevidir.

59. Bu kapsamda bir yargı kararının uygulanamaması neticesinde oluşan bütün zararların giderilmesi gerekmektedir. Nihai bir mahkeme kararının idare tarafından uygulanması Anayasa'nın 138. maddesi uyarınca anayasal bir zorunluluk olup bunun uygulanmasının fiilen imkânsız olması durumunda ise telafi edici bir mekanizma olarak kişinin zararlarının karşılanması gerekirken somut olayda başvurucunun maddi zararlarının mal varlığındaki eksilme ile sınırlı tutulmasının başvurucu aleyhine aşırı bir külfete yol açtığı sonucuna varılmıştır.

60. Açıklanan gerekçelerle mahkeme kararının icra edilmediğine, dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

61. Başvurucu Şirket, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeden verilmesi gereken tazminatın ödenmesi ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

62. Başvuruda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

63. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki kararın icrası hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kararın icrası hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. İdare Mahkemesine (E.2018/485, K.2018/710) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HASAN ESETEKİN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/8811 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/8811

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ESETEKİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/8811)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Hasan ESETEKİN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ÖZGÜR GÜRGÖR VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/9782 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/9782

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGÜR GÜRGÖR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/9782)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Özgür GÜRGÖR ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# SAVAŞ GÜLER VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/18176 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18176

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAVAŞ GÜLER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18176)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Savaş GÜLER ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HATİCE MADRAN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/22079 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/22079

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HATİCE MADRAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/22079)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucular : Hatice MADRAN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MURAT KARABULUT VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/28539 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/28539

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT KARABULUT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/28539)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucular : Murat KARABULUT ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal

edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# NURETTİN POLATCAN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/33899 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/33899

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURETTİN POLATCAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/33899)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucular : Nurettin POLATCAN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MEHMET TOKDEMİR VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/39834 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39834

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TOKDEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/39834)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucular : Mehmet TOKDEMİR ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ABDULKERİM NAS VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/49541 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/49541

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKERİM NAS VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/49541)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Abdulkerim NAS ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# AYKUT UYSAL VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/55676 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55676

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYKUT UYSAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55676)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucular : Aykut UYSAL ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ATA NUR VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/58518 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58518

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ATA NUR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58518)

Karar Tarihi:11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucular : Ata NUR ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvurucunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# VEDAT KARABULUT VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/361 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/361

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

VEDAT KARABULUT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/361)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Vedat KARABULUT ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HATUN ŞİMŞEKOĞLU VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/5336 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/5336

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HATUN ŞİMŞEKOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/5336)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucular : Hatun ŞİMŞEKOĞLU ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MEHMET CAHİT ARVAS VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/10369 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/10369

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET CAHİT ARVAS VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/10369)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Mehmet Cahit ARVAS ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# İSMAİL ÇELİK VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/14604 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/14604

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL ÇELİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/14604)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucular : İsmail ÇELİK ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# BÜLENT KANKAVİ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/14998 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/14998

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜLENT KANKAVİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/14998)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Bülent KANKAVİ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# SÜLEYMAN ÇELİK VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/16222 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/16222

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN ÇELİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/16222)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucular : Süleyman ÇELİK ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ENES DEMİR VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/35814 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/35814

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENES DEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/35814)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucular : Enes DEMİR ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# SERHAT GÜRBAZ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2022/62577 | Karar tarihi: 11.01.2023**

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/62577

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERHAT GÜRBAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/62577)

Karar Tarihi: 11/1/2023

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Serhat GÜRBAZ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal

edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# TACETTİN ŞİMŞEK

**B. No: 2016/14679 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/14679

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TACETTİN ŞİMŞEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/14679)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Tacettin ŞİMŞEK

Vekili : Av. Ali Erdem GÜNDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; Danıştay üyeliği görevinin kanunla sona erdirilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği ve yapılan düzenlemenin ayrımcılık yasağına aykırı olduğu iddialarına ilişkindir.

2. 1/7/2016 tarihli ve 6723 sayılı Danıştay Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu ve 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nda değişiklikler yapılmıştır. Buna göre Yargıtay ve Danıştayın Daire ve üye sayısı azaltılmış, Yargıtay ve Danıştay üyeliği 12 yıl ile sınırlandırılmıştır. Yargıtayın 516 olan üye sayısı 310; Danıştayın 195 olan üye sayısı da 116'ya düşürülmüştür. 6723 sayılı Kanun 23/7/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe girmiştir. Başvurucunun Danıştay üyeliği 6723 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle kendiliğinden sona ermiştir.

3. Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) Genel Kurulu 6723 sayılı Kanun'la görevi sone eren Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasından yaptığı seçimde bunların bir kısmını 25/7/2016

tarihinde yeniden Yargıtay ve Danıştay üyesi olarak seçmiştir. Başvurucu, HSK tarafından yeniden Danıştay üyesi seçilmemiş, hâkimlik sınıf ve derecesine uygun bir göreve atanmıştır.

4. Başvurucu herhangi idari ve yargısal merciye başvurmaksızın 22/8/2016 tarihinde doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Anayasa Mahkemesi 10/12/2020 tarihli ve AYM, E.2016/144, K.2020/75 sayılı kararıyla 6723 sayılı Kanun'un bazı maddelerinin iptali istemini incelemiş, Yargıtay ve Danıştay üyelerinin üyeliklerinin sona ermesini öngören kuralların Anayasa'nın 2., 10., 36., 138., 139., 140. ve 155. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir (Bekir Sözen [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 26).

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, Danıştay üyesi olarak görev yaparken 23/7/2016 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 6723 sayılı Kanun ile görevinin son erdirildiğini, bu işleme karşı başvurabileceği herhangi bir hukuk yolunun bulunmadığını bu nedenle Anayasanın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini, ayrıca yapılan düzenlemenin eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü tüm iddiaların adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi, Bekir Sözen ve E.2016/144, K.2020/75 sayılı kararlarında -kanunların genelliği ilkesine aykırı olmasa bile- kanunla göreve son verilmesine ilişkin yasal düzenlemelerin hak arama hürriyetine ve hukuk devleti ilkesine aykırı olmaması için göreve son vermenin kanunla yapılmasını gerektiren zorlayıcı nedenlerin bulunması ve göreve son vermenin ilgililerin subjektif durumlarından ziyade objektif nitelik taşıyan bu zorlayıcı nedene dayanması gerektiğine işaret etmiştir. Anayasa Mahkemesinin mevcut bireysel başvuruya konu müdahaleyi oluşturan 6723 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 2575 sayılı Kanun'a eklenen geçici 27. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesini incelediği kararda da Yargıtay ve Danıştay üyelerinin üyeliklerine son verilmesinin Yargıtay ve Danıştayın küçültülmesi yolunda gerçekleştirilen yapısal değişikliğin hukuki ve fiilî zorunlu sonucu olduğu kabul edilmiştir. Bu itibarla mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gereklilik ve elverişlilik kriterini taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Danıştay üyeliğine son verilmesinin yapısal değişikliğin getirdiği zorunluluk olduğu, ayrıca Danıştay üyeliği sona eren kişinin hâkimlik teminatından yararlanmaya devam ettiği gözetildiğinde bu külfetin katlanılamaz derecede ağır olmadığı değerlendirilmiştir. Bu durumda başvurucunun Danıştay üyeliği görevine kanunla son verilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya aşırı külfet yüklemediği ve orantılı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

9. İlkesel nitelikteki Bekir Sözen kararı, başvurucu açısından da söz konusu olup süreç ve sonuçları itibarıyla aynıdır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurunun kabul edilemez bulunması gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ALEV YILDIRIM

**B. No: 2018/22127 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/22127

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALEV YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/22127)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Duygu KALUKÇU

Başvurucu : Alev YILDIRIM

Vekilleri : Av. Elif ŞAHİN TAŞKIN

Av. Ebru HANDEKLİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesi feshedilen başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/7/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde, yargılama sürecindeki dava dosyalarında ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelerde yer aldığı şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. 1979 doğumlu olan başvurucu, 2008 yılından itibaren Ankara Büyükşehir Belediyesinde (Belediye) Turizm Şube Müdürlüğü nezdinde usta öğretici olarak çalışmaya başlamış ve 2017 yılına kadar çalışmaya devam etmiştir.

7. Belediye, 21/4/2017 tarihli kararla başvurucunun iş akdinin feshedilmesine karar vermiş ve aynı tarihte fesih kararı başvurucuya bildirilmiştir. Kararın gerekçesinde, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) 2016/180056 sayılı soruşturma dosyasında başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) mensupları tarafından kullanılan, kapalı devre haberleşme sistemi olan ByLock programı aboneliği bulunduğu tespit edildiği belirtilmiştir.

8. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talepleriyle Belediye aleyhine 15/5/2017 tarihinde dava açmıştır. Ankara 1. İş Mahkemesine (Mahkeme) sunulan dava dilekçesinde başvurucu; fesih gerekçesinde soyut bir tespite yer verildiğini, ByLock indirilen hattın hangi numaraya ait olduğu hususunun dahi belirtilmediğini, kendisine yönelik Başsavcılık tarafından başlatılmış bir işlem bulunmadığını, feshin geçersiz ve haksız olduğunu, bugüne kadar bahsi geçen örgütle hiçbir irtibatı olmadığı gibi ByLock programını da indirmediğini ve kullanmadığını ileri sürmüştür.

9. Mahkeme yargılama sürecinde başvurucuya ilişkin bilgi ve belgeleri toplamış, Başsavcılıktan gelen, 2016/180056 sayılı soruşturma dosyasında yer alan ByLock sorgulama konulu cevapları incelemiş; başvurucunun tanıklarını dinlemiştir. Sonuç olarak 28/12/2017 tarihli kararla davanın kabulü ile başvurucunun işe iadesine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Öncelikle, davacı hakkında, Ankara C. Başsavcılığınca henüz savunma imkanı verilmemiş, kendisine tebliğ edilmemiş bir soruşturma bulunmakta olduğu, soruşturmanın da 29/08/2014 tarihinde bir kez davacının telefonuna FETO/PDY mensuplarının kullandığı kapalı devre program BYLOCK'un yüklü olduğunda ihtilaf bulunmayıp, Yargıtay uygulamalarında, hakkında mahkumiyet olmasa da, iddia düzenlenmese de, kamu ceza i soruşturması açılmış olması, iş yeri şüphe feshi kapsamında, geçerli fesih kabul görmekte ise de;

...davacının durumunda terör örgütü üyeliğinin ispatı ile olabilecek olup, bunun ise ancak mahkumiyet ile ispatlanabileceği, güveni temelden sarsma şartının ise yine sırf terör örgütü üyeliği kastı ile bylock'un indirildiği, indirilen programın teknik olarak abone dışında veya hataya uğratılarak, kanarak, bilmeden indirme ihtimali araştırılarak veya kullanmak maksadını ispatlar pek çok bylock kullanıcı ile görüşmenin tespiti ile ispatlanmış sayılabilecektir. Nitekim, terör örgütü üyeliğinin varlığında, Yargıtay uygulamaları ile getirilen ilkeler arasında bir defaya mahsus kayıt değil, söz konusu örgüt üye veya örgüt çatı mensupları ile görüşme sayıları önem arz etmektedir.

İspat yükü kendisinde olan işveren sadece telefon da bylock programı ile iş akdini feshetmiş olup, mahkememizce davacının iki kez C.Savcılığından istenilen müzekkere cevabı ile basında, yetkililerince, duyurulan, hatanın öğrenilmesi, pişmanlığının başlangıcı kabul olarak görülen 17-25 Aralık 2014 tarihi öncesi hiç kullanılmamış bylock indirimi dışında başkaca şüphe gerektirecek aleyhe delil bulunmamaktadır."

10. Davalı Belediye, karara karşı istinaf talebinde bulunmuş; başvurucunun 053656169... numaralı hattı üzerinden ByLock programına ilk giriş tarihinin 29/8/2014 olduğunu, başvurucu hakkında her ne kadar mahkeme kararı bulunmasa da Başsavcılığın 2016/180056 sayılı soruşturma dosyasından gelen yazıda ByLock programı aboneliği bulunmasının makul şüphe olarak değerlendirildiğini, başvurucunun usta öğretici olarak görev yapması nedeniyle ilgili mevzuat uyarınca başvurucuyu açığa alma imkânı olmadığından iş akdinin tek taraflı feshedildiğini, söz konusu işlemin hukuka uygun olduğunu belirterek davanın reddini talep etmiştir.

11. Başvurucu; istinaf dilekçesine karşı cevap dilekçesinde iş akdi feshedilirken savunmasının alınmadığını, Başsavcılık ve Millî İstihbarat Teşkilatından gelen müzekkere cevaplarında hatta tanımlı bir ByLock programı olduğunun belirtildiğini ancak yazışma içeriğine rastlanmadığını yani programı kullanmadığı hususunun sabit olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca ilk derece mahkemesinin karar verdiği gün Başsavcılık tarafından "ByLok Mağduru 11.480 Kişi" başlıklı bir liste yayımlandığını, bu listede örgütün ByLock tuzağı olan Morbeyin sebebi ile mağdur olan kişilerin telefon numaralarının yer aldığını, kendisinin programı indirdiği iddia edilen hatta ait numaranın da bu listede yer aldığını ifade etmiş ve söz konusu programın adını dahi darbe teşebbüsüne kadar duymadığını, örgütle hiçbir irtibatının bulunmadığını belirterek istinaf başvurusunun reddini talep etmiştir.

12. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi 8/5/2018 tarihli karar ile istinaf talebinin kabulüne, ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Ankara C. Başsavcılığı 04/04/2017 tarih 2016/180056 C.B.S. Soruşturma dosyası yazı cevaplarından davacının telefonunda Bylock proğramı yüklü olduğunun tespit edildiği anlaşılmaktadır. Yazı cevapları ve dosya kapsamı dikkate alındığında, FETÖ/PDY terör örgütünün haberleşme yöntemi olduğu bilinen bu proğramın davacının telefonunda bulunduğu tespiti karşısında davacının örgüt ile irtibatının bulunduğuna dair kuvvetli şüphe oluştuğu, bu durumda işverenin davacı ile iş sözleşmesini sürdürmesinin beklenemeyeceği, proğramı kullanıp kullanmadığını, hangi tarihte indirildiğini, savcılıkta ifadesinin alınıp alınmadığını araştırmasının işverenden beklenemeyeceği, feshin haklı neden kuvvetinde olmasa da en azından geçerli nedene dayandığının kabulü gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. İşverence haklı nedenle fesih yapıldığı savunulup, haklı nedenle olmasa da geçerli nedenle fesih olduğu tespit edildiğinde ise, yerleşik Yargıtay kararlarına göre artık fesih öncesi savunma alınmış olması şartı da aranmayacaktır. Buna göre, davanın reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi hatalı bulunmuş, davalı başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına dair aşağıdaki hüküm kurulmuştur."

13. Nihai karar başvurucu vekiline 25/6/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 18/7/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

15. İlgili mevzuat için bkz. Berrin Baran Eker [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-25.

B. Yargıtay Kararları

16. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/10/2007 tarihli ve E.2007/16878, K.2007/30923 sayılı

kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı işveren, davacının geçmişten gelen sabıkası ve özellikle yasadışı örgütle bağlantısı nedeni ile güvenlik önlemi olarak iş sözleşmesini feshetmiştir. Bu fesih Alman Hukukunda ve Alman Federal Mahkemelerinde şüphe feshi olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir fesihte, işverenin işçisine karşı duyduğu şüphe, aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açmaktadır. İşverenden katlanması beklenemeyecek bir şüpheden dolayı, işçinin iş ilişkisinin devamı için gerekli olan uygunluğu ortadan kalktığından, güven ilişkisinin sarsılmasına yol açan şüphe, işçinin kişiliğinde bulunan bir sebeptir. Ciddi, önemli ve somut olayların haklı kıldığı şüphe, güven potansiyeline sahip olmaksızın ifa edilemeyecek iş için işçinin uygunluğunu ortadan kaldırdığından, şüphe feshi, işçinin yeterliliğine ilişkin fesih türü olarak gündeme gelecektir. Davacının geçmişte yasadışı örgüt üyesi olması, davacının görev yaptığı bölgede terör olaylarının artması ve demiryolu ulaşımının da hedefte bulunması, davalı işveren açısından iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güvenin sarsıldığı, elverişli objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphenin bulunduğu anlamına gelmektedir. Davacının iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedenle yapıldığı kabul edilmelidir. Davanın reddi yerine yazılı şekilde kabulü hatalıdır."

17. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/22-2715, K.2018/1720 sayılı kararı şöyledir:

"...şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güveni yıkmaya elverişli, objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphe mevcut olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanıtlanamaması gerektiğinden, somut uyuşmazlıkta davacının sabit olan, doğruluk ve bağlılığa uymayan nitelikteki eyleminin şüphe feshi teşkil etmediği de açıktır..."

18. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Taraf iradesine öncelik verilmesi sadece davanın açılmasında değil, yargılama sırasında taraflara ait bir çok usul işleminde de kendisini gösterir...Yani, yargılamada esas olan, dava malzemelerinin taraflarca toplanması ve mahkemeye sunulması olarak tanımlayabileceğimiz 'taraflarca hazırlama (getirilme) ilkesi' dir. Bu ilkenin geçerli olduğu davalarda, dava malzemelerinin mahkemeye tam olarak getirilmemesinin sorumluluğunu taraflar üstlenmiş olup; hakim, kural olarak tarafların ileri sürmediği vakıaları ve belirli bir delili kendiliğinden araştıramaz ve taraflara hatırlatamaz. Diğer yandan, kamu düzenini ilgilendiren davalarda, irade serbestisinin ve taraf iradesine tanınan üstünlüğün bir sonucu olan 'taraflarca hazırlama ilkesi' yerine, kendiliğinden (resen) araştırma ilkesinin uygulanması esastır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda; hâkim, davanın ispatı için gereken bütün delillere kendiliğinden başvurur; taraflar da yargılama bitinceye kadar delil gösterebilirler. Bu davalarda bir bakıma, dava ile ilgili olguların hazırlanmasında, tarafların yanında, hakimin de görevli olması söz konusudur.

Bu açıklamalar karşısında kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği de olsa işçinin terör örgütleri ile irtibatının bulunması halinde bu durumun hem kamu güvenliğini hem de özel güvenliği tehdit edeceği açıktır. Bu nedenle davalı tarafın cevap dilekçesi ile davacının iş akdinin .../... bağlantısı bulunduğuna dair kuvvetli şüphe duyulması sebebi ile feshedildiğini belirttiği görülmekle; eldeki davada taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir."

19. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 24/4/2018tarihli ve E.2018/3002, K.2018/9593 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının iş akdi, hakkında .... C.Savcılığı tarafından bylock kullanıcısı olduğu iddiasıyla soruşturma başlatılmış olması, hakkında yurt dışı çıkış yasağı ve adli kontrol kararı verilmesi akabinde, davalı işyerinin faaliyet alanı bakımından stratejik önem taşıyan durumu gözetilerek çalıştırılmasında sakınca bulunduğu gerekçesiyle İş K. 25/II e-h-ı maddeleri gereğince haklı neden iddiasıyla feshedilmiştir. İlk Derece Mahkemesi ise feshin şüphe feshi olduğu ve davalının özel durumu gözetilerek geçerli nedene dayalı olduğu kabulüyle davanın reddine karar verilmiş olup, davacı tarafın istinaf başvurusu Bölge Adliye Mahkemesi taralından da aynı gerekçelerle esastan reddetmiştir.

...Davacının hakkında derdest bulunan ceza yargılamasında, 'Morbeyin' uygulaması kapsamında davacı ...'ın kullandığı telefona ait gsm hattının iradesi dışında bylock IP'lerine yönlendirilmiş olduğunun bilirkişi raporuyla tespit edildiği gerekçesiyle beraat kararı verildiği, isnat edildiği üzere terör örgütü ile bağlantısı bulunduğunu gösterir aleyhine başkaca somut bir delil de olmadığı anlaşılmakla, 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, hükmün bozulmak suretiyle ortadan kaldırılması ... gerekmiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; söz konusu programı bilinçli bir şekilde yüklemediğini, basına yansıdığı kadarıyla özellikle Morbeyin isimli uygulama nedeniyle birçok kişinin ByLock tespitleri kapsamında mağduriyet yaşadığını, kendisinin de bunların arasında olduğunu, program yüklenmiş olsa dahi kullanmadığı hususunun sabit olduğunu, nitekim Yargıtay içtihadında da sadece uygulamayı indirmiş olmanın örgüt ile irtibatı ortaya koyma açısından yeterli kabul edilmediğini, buna ilişkin ilgili dokümanın istinaf mercine sunulduğunu, ancak buna rağmen gerekli inceleme ve araştırma yapılmaksızın davanın reddine karar verildiğini belirtmiştir. Öte yandan her ne kadar Başsavcılıktan hakkında ByLock tespiti olduğuna dair belge gelse de tarafına yönelik spesifik bir soruşturma yahut kovuşturma bulunmadığını belirten başvurucu, dolayısıyla anılan iddiaya karşı kendini savunma ve tespitin gerçeği yansıtmadığını ispat etme imkânı bulamadığını ifade etmektedir. Başvurucu, uygulamayı kullandığını kabul etmemekle birlikte aksi olsa dahi bu durumun 17-25/12/2014 tarihinden öncesine ait bir tespit olduğunu, bu dönemde ise örgütün gerçek yüzünün henüz ortaya çıkmadığını belirterek adil yargılanma hakkının, eşitlik ilkesi ile suç ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde; Morbeyin uygulamasına ilişkin Yargıtay içtihadına yer vererek başvurucunun buna dair iddiasının kabul edilebilirlik ve esasa ilişkin değerlendirmede dikkate alınması gerektiği, başvurucunun ByLock kullanıcısı olmadığı hususunun ilgili mercilerce yapılacak yazışma sonucu açıklığa kavuşturulması hâlinde ise bu durumun iş akdinin feshi ile işe iade davası kapsamında yürütülen yargılamada dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

23. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesinde Başsavcılık tarafından yayımlanan ve Morbeyin uygulaması nedeniyle ByLock mağduru olan kişilere dair listede kendi numarasının da yer aldığını, hakkında bir soruşturma yahut kovuşturma olmadığı için

masumiyetini ispat edemediğini, istinaf incelemesi sırasında ise bu hususlar dikkate alınmadan davanın reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

24. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucunun temel iddiası; iş akdinin feshine gerekçe yapılan hususunun gerçeği yansıtmadığı, buna dair Başsavcılık listesi derece mahkemesine ibraz edildiği hâlde yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan, iddia ve itirazları karşılanmadan davasının reddedildiğine ilişkindir. Bu kapsamda başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

27. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

29. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri, dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açık keyfîlik olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (İbrahim Ataş, B. No:2013/1235, 13/6/2013, § 23).

30. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (İbrahim Ataş, § 24).

31. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hâle getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda işveren nezdinde 2008 yılından beri çalışmakta olan başvurucunun iş sözleşmesi, adına kayıtlı hat üzerinden ByLock indirdiği tespit edildiği gerekçesiyle ve FETÖ/PDY ile irtibatı bulunduğu şüphesiyle feshedilmiştir. Başvurucu; iş akdinin geçerli bir nedene dayanmadan feshedildiğini, adı geçen uygulamadan haberdar olmadığını belirterek işveren aleyhine işe iade istemiyle dava açmıştır.

33. Ankara 1. İş Mahkemesi 28/12/2017 tarihli gerekçeli kararında her ne kadar ByLock indirildiği tespit edilmiş ise de söz konusu uygulamanın kullanıldığına dair bir tespit olmadığını, Yargıtayın içtihadı uyarınca uygulamanın sadece telefona indirilmiş olmasının örgüt ile irtibata dair yeterli veri oluşturmadığını belirterek davanın kabulüne hükmetmiş ancak istinaf incelemesi sonucunda mevcut tespitin şüphe feshi açısından yeterli olduğu değerlendirilerek kararın kaldırılmasına ve davanın reddine hükmedilmiştir (bkz. §§ 9-12).

34. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında da belirtildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinde bulunan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir (bkz. §§ 16, 17). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

35. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkının hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedir.

36. Öte yandan Yargıtay, şüphe feshi kapsamında açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağını belirtmiştir. Bu itibarla şüphe feshi kapsamında açılan

işe iade davalarında taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanmaktadır (bkz. § 18). Yani derece mahkemelerinin tarafların ileri sürdüğü yahut ortaya koyduğu tespitlerden bağımsız olarak ayrıca araştırma yapması, yine tarafların iddia ve itirazlarını bu kapsamda değerlendirerek bir sonuca varması gerekmektedir.

37. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek, keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda gerekçenin makul olması şartı aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanmasını ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (bkz. §§ 27-31).

38. Tüm bu açıklamalar karşısında şüphe feshi gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda, özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüphe feshini doğuran durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi keyfîliğin önüne geçilebilmesi adına önem arz etmektedir.

39. Somut olayda başvurucu hakkında işvereni şüphe feshine götüren olgunun ByLock tespiti olduğu görülmüştür. Buna göre Başsavcılık tarafından 2016/180056 sayılı soruşturma dosyasından gelen evrakta başvurucunun adına kayıtlı hat üzerinden ByLock indirdiği hususunun tespit edildiği bildirilmiştir. Başvurucu ise söz konusu uygulamadan haberdar dahi olmadığını, Başsavcılığın 28/12/2017 tarihinde yayımladığı listeye göre Morbeyin uygulamasının mağduru olduğunu, nitekim gelen evraktan da uygulamayı hiç kullanmadığının anlaşıldığını ileri sürmüştür.

40. Anayasa Mahkemesi, ByLock uygulamasının özellikleri gözönüne alındığında kişilerin bu uygulamayı kullanmalarının veya kullanmak üzere elektronik/mobil cihazlarına yüklemelerinin soruşturma makamlarınca FETÖ/PDY ile ilgisi bakımından bir belirti olarak değerlendirilebileceğini kaydetmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 106, 267; M.T. [GK], 2018/10424, 4/6/2020, §§ 112-116). ByLock uygulamasının FETÖ/PDY ile bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesi ve anılan programın özellikleri de dikkate alındığında buna yönelik bir tespitin şüphe feshi açısından yeterli olduğu yönünde bir değerlendirmenin keyfî olduğunu söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte söz konusu tespitin -özellikle teknik olarak tespite imkân veren bir durum olduğu düşünüldüğünde- iddia olmaktan öte gerçeği yansıtıp yansıtmadığının da mahkemelerce araştırılması gerekmektedir.

41. Öncelikle belirtmek gerekir ki Başsavcılık tarafından yürütülen 2016/180056 sayılı soruşturma ByLock programına ilişkin listelerinin güncellenmesi için Türkiye geneli ByLock kullanıcıları ile ilgili yazışmalarının yapıldığı bir dosya olup herhangi bir şahıs bu soruşturma dosyasında taraf/şüpheli olarak yer almamaktadır. Başvurucuyla ilgili olarak UYAP üzerinden yapılan incelemede ise hakkında yürütülen herhangi bir soruşturma yahut

kovuşturmaya rastlanmamıştır.

42. Öte yandan Başsavcılığın yaptığı soruşturmada FETÖ/PDY'nin ileride delil olması ihtimaline karşı gerçek ByLock kullanıcılarının açığa çıkmasını önlemek, ilgisiz kişileri bu programa yönlendirmek ve bu suretle delilin güvenirlik derecesini düşürmek amacıyla 2014 yılında Morbeyin isimli bir yazılım yaptırdığı, kullanıcının kıble pusulası, namaz vakti, dua dinleme, Kur'an okuma ve çeşitli sözlük uygulamalara girmesi hâlinde bu program nedeniyle, cihazının bilgisi ve iradesi dışında bir iki saniye kadar ByLock sunucusunun IP'lerine bağlandığı tespit edilmiştir. Bu konuda gerçekleştirilen detaylı inceleme neticesinde bağlantı ve veri parametreleri bakımından benzer özellikler taşıyan 11.480 GSM numarasının kullanıcısının iradesi dışında ByLock sunucusu IP'lerine yönlendirildiği belirlenmiştir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 37).

43. Başvuruya konu olayda başvurucu; adına kayıtlı olan ve ByLock indirildiği tespit edilen telefon numarasının Başsavcılık tarafından yayımlanan listede yer aldığını belirterek buna dair gazete kupürünü istinaf cevap dilekçesine eklemiş ve hakkında yürütülen spesifik bir soruşturma da bulunmadığını, tüm bu hususların gözetilerek işe iade davasının kabulü gerektiğini ileri sürmüştür. Buna mukabil İstinaf Mahkemesi, söz konusu iddia ve itirazlar yönünden herhangi bir inceleme yapmaksızın, sadece ByLock tespitinin yeterli olduğu gerekçesiyle davanın reddine hükmetmiştir.

44. Sonuca varmadan önce belirtmek gerekir ki derece mahkemeleri, kendisine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değildir ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması hâlinde mahkeme, bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda kalabilir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

45. Bu kapsamda derece mahkemelerinden beklenen başvurucunun Bylock programını kullanıp kullanmadığı hususunu -başvurucunun iddialarını da gözeterek- netleştirmesidir. Bu kapsamda başvurucunun programı indirmesi veya kullanması nedeniyle hakkında bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığı hususunun araştırılarak, özellikle Morbeyin iddiasının gerçeği yansıtıp yansıtmadığının ortaya konulması gerekmektedir.

46. Başvuruya konu olaya ilişkin olarak yukarıda yapılan tüm incelemeler neticesinde ilgili mevzuat, Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi içtihadı da dikkate alındığında başvurucunun iddia ve itirazlarının yargılamanın esasına temas eden ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

47. Dolayısıyla gerekçeli kararda, işveren yönünden başvurucu ile aralarındaki güven ilişkisinin sarsılmasına neden olan olay ve olgulara dair yeterli inceleme ve araştırmanın yapılmadığı, başvurucunun yargılamanın esasına tesir eder nitelikteki iddia ve itirazlarının incelenmediği, bu iddiaların karşılanmadığı görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

50. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden

yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

51. Dosyadaki belgeden tespit edilen 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 1. İş Mahkemesine (E.2017/289, K.2017/844) GÖNDERİLMESİNE,

D. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# YAŞAR ASLAN VE EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

**B. No: 2018/28083 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/28083

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAŞAR ASLAN VE EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/28083)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucular : Yaşar ASLAN

: Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası

Vekili : Av. İbrahim AFŞAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, öğretmen olan başvurucunun üyesi olduğu sendikanın kararı uyarınca bir gün göreve gelmemesi nedeniyle hakkında açılan idari soruşturma sonucu görev yerinin değiştirilmesinin örgütlenme özgürlüğünü ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 3/8/2018 tarihinde öğrendikten sonra 31/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerçek Kişi Başvurucu Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi, Mustafa Akıcıoğlu (B. No: 2018/2513, 11/5/2022) kararında olay ve

olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan bir başvuruyu örgütlenme özgürlüğü yönünden incelemiştir. Anılan kararda; kamu görevlisi başvurucunun göreve gelmeme eylemiyle kamu hizmetinin etkin işleyişi için gerekli olan öngörülebilirlik ihtiyacı ile birlikte çalışma ortamındaki güven ilişkisine zarar verdiği, başvuru formunda sunulan bilgi ve iddialardan başvuru konusu naklen atama işleminin hizmet gerekleri dışında cezai ve caydırıcı amaçlarla gerçekleştirildiği veya kamu görevlisinin hayatı üzerinde katlanması gerekenden daha ciddi etkiler yarattığı şeklinde bir değerlendirme yapılmasının mümkün olmadığı belirtilerek başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda, söz konusu kararda yapılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Başvurucu, farklı mahkemeler arasında aynı konuya ilişkin içtihat farklılığı bulunması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi sendika kararından kaynaklanan bir müdahaleyi incelediği Dilek Kaya (B. No: 2018/14313, 17/7/2019, §§ 65-70) kararında; somut olayda kısa sürede belli sayıda farklı karar verildiğini ve derece mahkemeleri arasında hukuk kurallarını yorumlamasından kaynaklanan içtihat farklılığının ancak derinleşmiş ve sürekli bir nitelik kazanmış olması hâlinde adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabileceğini belirterek başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla anılan kararla benzer şartlara sahip mevcut başvuruda da söz konusu kararda yapılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle örgütlenme özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tüzel Kişi Başvurucu Yönünden

5. Başvuru münhasıran gerçek kişi başvurucunun görev yerinin değiştirilmesi işlemine ilişkindir. Somut olayda başvurucu sendikaya herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır. Bununla birlikte başvurucu sendika tüzel kişiliğinin haklarını doğrudan etkileyen somut bir olgu ileri sürmemiştir. Dolayısıyla tüzel kişi başvurucunun ihlale konu edilen işlem nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilendiği söylenemez. Buna göre başvurunun tüzel kişi başvurucu yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 39-47).

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerçek kişi başvurucu yönünden örgütlenme özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tüzel kişi başvurucu yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2023 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# AYTEN ALKAN

**B. No: 2018/34421 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/34421

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTEN ALKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/34421)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Ayten ALKAN

Vekili : Av. İlkay BAHÇETEPE KARAKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir grup akademisyen tarafından yayımlanan bir bildiriye imza veren başvurucu hakkında disiplin cezasına hükmedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, Deniz Pelin Dinçer Akan ve diğerleri (B. No: 2017/30653, 29/6/2022) kararında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin ile ilgili hükümlerinin öğretim üyesi başvuruculara uygulanıp uygulanamayacağını değerlendirmiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesinin 7/1/2016 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren E.2014/100, K.2015/6 sayılı Genel Kurul kararı ile öğretim elemanlarının disiplin işlemlerinin Yükseköğretim Kurulunca düzenlenebileceğine ilişkin kanun hükmünü iptal ettiği ancak kanun koyucunun 2/12/2016 tarihine kadar herhangi yasal düzenleme yapmaması nedeniyle ilgili tarihler arasında hukuksal boşluk oluştuğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda kanun koyucunun düzenleme yapmayarak bir

tercihte bulunduğu ve söz konusu hukuksal boşluğun giderilmesinde -öğretim elemanlarının nitelikleri, Anayasa'nın amir hükümleri ve ilgili kanun hükümleri ışığında- 657 sayılı Kanun'a başvurulmasının -başvurucular açısından- öngörülebilir ve kesin nitelikte kabul edilemeyeceği gerekçesiyle başvuruculara disiplin cezası şeklinde yapılan müdahalelerin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

3. Somut başvuruda anılan karara konu edilen disiplin hükümleri ve aynı olay kapsamında bir müdahalede bulunulduğu anlaşıldığından söz konusu kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 18.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 7. İdare Mahkemesine (E.2018/207, K.2018/821) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 18.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# FATİH ERTEKİN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2018/37873 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/37873

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH ERTEKİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/37873)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Fatih ERTEKİN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HARUN YURTSEVEN

**B. No: 2019/798 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/798

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HARUN YURTSEVEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/798)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Duygu KALUKÇU

Başvurucu : Harun YURTSEVEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesi feshedilen başvurucunun açmış olduğu işe iade davasının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/1/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, Pegasus Hava Taşımacılığı Anonim Şirketinde (Şirket) 2/5/2013 tarihinden itibaren hat bakım müdürü olarak çalışmakta iken Antalya Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/86500 sayılı dosyası ile hakkında silahlı terör örgütüne üye olma isnadı ile soruşturma başlatılmış; bu kapsamda başvurucu 21/9/2016 ile 30/9/2016 tarihleri arasında gözaltında kalmıştır.

7. Şirket 22/9/2016 ve 23/9/2016 tarihlerinde izinsiz ve mazeretsiz bir şekilde devamsızlık yaptığı gerekçesiyle başvurucunun iş sözleşmesini feshetmiştir.

8. Başvurucu, haksız bir şekilde işten çıkartıldığı gerekçesiyle işe iade istemli tespit davası açmıştır.

9. Antalya 6. İş Mahkemesi 13/7/2017 tarihinde davayı reddetmiştir.

10. Başvurucu karara karşı istinaf yoluna başvurmuştur.

11. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi 19/10/2017 tarihinde davanın reddi kararının kaldırılmasına ve davanın kabulüne karar vermiştir.

12. Şirket, davanın kabulü kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

13. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2/10/2018 tarihinde davanın kabulü yönündeki kararın bozularak ortadan kaldırılmasına ve davanın reddine hükmetmiştir.

14. Nihai karar başvurucu vekiline 3/12/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 2/1/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu; işe iade davasının işverenin fesih sebebinden farklı bir gerekçeyle reddedildiğini, yargılamanın adil bir şekilde yürütülmediğini, derece mahkemelerinin taleple bağlı oldukları dikkate alındığında varılan sonucun hakkaniyete aykırı olduğunu, öte yandan temyiz incelemesi sırasında hakkında verilen takipsizlik kararını Mahkemeye ibraz ettiği hâlde bunun dikkate alınmadığını ve soruşturmanın hâlen devam ettiği gerekçesiyle davanın reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 10., 12., 19., 36., 36. ve 40. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, daha önce başvurucunun avukatı tarafından Yargıtay kararının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden okunduğu tarihte bireysel başvuruya ilişkin nihai karardan haberdar olunduğu ve bu doğrultuda bireysel başvuru süresinin nihai kararın okunduğu tarihten itibaren işlemeye başladığının kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (Hüseyin Aşkan, B. No: 2017/15649, 21/7/2020, §§ 18-31).

19. Somut olayda, UYAP evrak işlem kütüğü üzerinden yapılan inceleme neticesinde 2/10/2018 tarihli nihai kararın başvurucuyu yargılamada temsil eden avukatı tarafından 21/11/2018 günü saat 13.49’da açılarak okunduğu tespit edilmiştir.

20. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesine göre avukatlar yüklendikleri görevleri özen içinde yerine getirmekle yükümlüdür. 11/1/2011 tarihli ve 6098

sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 506. maddesinin (2) numaralı fıkrasında vekilin üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek sadakat ve özenle yürütmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Aynı maddenin (3) numaralı fıkrasına göre de vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır. Bu sebeple vekilin hafif kusuru da özen yükümlülüğüne aykırılık oluşturur. Dolayısıyla avukatın kendisine tevdi edilen işle ilgili gelişmelerden müvekkilini bilgilendirmesi özen yükümlülüğünün kapsamına dâhildir. Dolayısıyla bireysel başvuru için öngörülen sürenin başvurucunun vekilinin nihai kararı öğrendiği tarihten itibaren başlatılması gerekir.

21. Sonuç olarak bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan 21/11/2018 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvurucunun otuz günlük bireysel başvuru süresinin son günü olan 21/12/2018 tarihinden sonra 2/1/2019 tarihinde gerçekleştirdiği bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MURAT GEMALMAZ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/10824 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/10824

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT GEMALMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/10824)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Osman ÖZDEMİREL

Başvurucular : Murat GEMALMAZ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) veNevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HASBİ KILIÇ

**B. No: 2019/12163 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/12163

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASBİ KILIÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/12163)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mahmut ALTIN

Başvurucu : Hasbi KILIÇ

Başvurucu Vekili : Av. Harun KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma davasında taşınmaz üzerinde uzun süredir tedbir uygulanması nedeniyle mülkiyet hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/4/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, başvuru konusu Kayseri'nin Melikgazi ilçesine bağlı Keykubat Mahallesi'nde kâin 54 ada 1166 parsel (ifrazen Selimiye Mah. 10004 ada 5 parsel) sayılı taşınmazın hissedarıdır.

6. Başvuru konusu taşınmazda hissesi olan diğer bir malik 14/12/2012 tarihinde Kayseri 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Melikgazi Belediye Başkanlığı (İdareler) aleyhine kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır.

7. Kayseri 2. Asliye Hukuk Mahkemesince 11/4/2013 tarihli duruşmada davacıların hissesi üzerine davalıdır şerhi konulması için Melikgazi Tapu Sicil Müdürlüğüne müzekkere yazılması yönünde ara kararı verilmiştir. Aynı mahkeme tarafından yazılan 16/3/2022 tarihli müzekkere ile de davalıdır şerhinin kaldırılması talep edilmiştir.

8. Tapu kaydı incelendiğinde Kayseri 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2013/138 esas sayılı dosyasında yazılan 2/5/2013 tarihli müzekkere neticesince söz konusu taşınmazın tapu kaydına 23/5/2013 tarihinde ihtiyati tedbir şerhi işlendiği ve bu şerhin 20/12/2021 tarihinde terkin edildiği görülmüştür.

9. İhtiyati tedbir kararı verilen Kayseri 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2013/138 esas sayılı dosyası incelendiğinde davanın başvuru konusu taşınmazın kamulaştırma bedeli ve tespitine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu davada 2/5/2013 tarihli Tensip Tutanağı'nda başvuru konusu taşınmazdaki davalıların hisselerinin başkasına devir, ferağ ve temlikini önleyici nitelikte şerh konulmasına karar verilmiştir.

10. Başvurucunun 17/12/2012 tarihinde aynı taleple Kayseri 6. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı 2012/758 esas sayılı dava, diğer bir hissedarın Kayseri 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) açtığı asıl dava ile 2/10/2013 tarihinde birleştirilmiştir.

11. Mahkemece 3/5/2016 tarihinde davaların kısmen kabulüne karar verilerek başvurucu ve diğer hissedar lehine tazminata hükmedilmiştir.

12. Taraflarca temyiz edilen karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin (Daire) 11/2/2019 tarihli kararıyla düzeltilerek onanmıştır. Davalı Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığının talebi üzerine aynı Daire tarafından 22/10/2019 tarihinde maddi hatanın düzeltilmesine karar verilmiştir.

13. Nihai karar -düzelterek onama kararı- 12/3/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 9/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, yargılamanın makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 17/12/2012-11/2/2019 tarihleri arasında 6 yıl 1 ay 25 gün süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, başvuru konusu taşınmaz üzerinde 17/12/2012 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin makul süreyi aştığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi ancak temellendirilebilmiş bir bireysel başvuruyu inceler. Başvuruculların şikâyetlerini hem maddi hem hukuki olarak temellendirme zorunluluğu bulunmaktadır. Maddi dayanaklar yönünden başvuruculların yükümlülüğü şikâyetlerine konu temel olay ve olguları açıklamak, bunlara ilişkin delilleri Anayasa Mahkemesine sunmak, hukuki dayanak yönünden yükümlülüğü ise bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiğini özü itibarıyla açıklamaktır (Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19).

23. Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun anılan yükümlülüklere uymaması hâlinde şikâyetlerini temellendiremediği için başvurusu açıkça dayanaktan yoksun bulunabilir (Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, §§ 24-26).

24. Başvurucu, başvuru konusu davada 17/12/2012 tarihinde ihtiyati tedbir kararı verildiğini iddia etmiş ise de başvuru formu ekinde ihtiyati tedbir kararını sunmamıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada da başvuru konusu davada

ihtiyati tedbir kararına rastlanmamıştır. Öte yandan ana davada başvuru konusu birleştirilen davadan önce 11/4/2013 tarihli duruşmada davacıların hissesi üzerine davalıdır şerhi konulması yönünde ara kararı verildiği ancak tapu kaydında davalıdır şerhine rastlanmadığını belirtmek gerekir.

25. Bununla birlikte başvuru konusu taşınmazın tapu kaydı incelendiğinde Kayseri 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2013/138 esas sayılı dosyasında yazılan 2/5/2013 tarihli müzekkere neticesince taşınmazın tapu kaydına 23/5/2013 tarihinde ihtiyati tedbir şerhi işlendiği anlaşılmıştır. İhtiyati tedbir kararı verilen Kayseri 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2013/138 esas sayılı dosyası incelendiğinde ise davanın başvuru konusu taşınmazın kamulaştırma bedeli ve tespitine ilişkin olduğu ve 2/5/2013 tarihli tensip tutanağında başvuru konusu taşınmazdaki davalıların hisselerinin başkasına devir, ferağ ve temlikini önleyici nitelikte şerh konulmasına karar verildiği müşahede edilmiştir.

26. Buna göre başvuru konusu yapılan davada ihtiyati tedbir kararı verildiği iddia edilmesine rağmen başvuru konusu yapılmayan Kayseri 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2013/138 esas sayılı dosyasında ihtiyati tedbir kararı verildiği tespit edilmiştir.

27. Netice itibarıyla başvurucu, başvuru konusu davada ihtiyati tedbir kararı verildiğini ortaya koyamadığı gibi davalıdır şerhi konulmasına yönelik ara kararın tapu siciline işlendiğini de ispatlayamamıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

29. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve her bir şikâyet yönünden ayrı ayrı 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Bununla birlikte başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer

taleplerinin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kayseri 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/511, K.2016/356) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ALİ EMRE YORGANCIOĞLU VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/13558 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/13558

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ EMRE YORGANCIOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/13558)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : M. Emin ŞAHİNER

Başvurucular : 1. Ali Emre YORGANCIOĞLU

2. Leman YORGANCIOĞLU

3. Zeynep DERTLİ

Başvurucular Vekili : Av. Altan BALANTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; başvurucular aleyhine açılan bir adet dairenin devir ve temlikine ilişkin dava nedeniyle mülkiyet ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular nihai hükmü 8/4/2019 tarihinde öğrendikten sonra 2/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 16 yıl 8 ay sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculaların mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarının Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi (B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle; adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ahmet Sağlam (B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular; ihlalin tespiti ile 300.000 TL maddi, 150.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 99.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradığını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 99.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için YASAL FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 8. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2011/537, K.2013/249) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# NURETTİN KIPÇAK

**B. No: 2019/17090 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/17090

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURETTİN KIPÇAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/17090)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mahmut ALTIN

Başvurucu : Nurettin KIPÇAK

Vekili : Av. Hamdi TURGUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai hükmü 1/5/2019 tarihinde öğrendikten sonra 16/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Osman Kızılcan ([GK], B. No: 2021/11655, 28/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede evvela süregelen müdahalelerde zarar konusu olay için somut bir tarih belirlenemeyeceği vurgulanmıştır. Ardından 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde

belirtilen sürelerin müdahalenin kesildiği tarihten itibaren başlatılması gerektiği aksi yorumun başvurucunun müdahalenin başlangıcının altmışıncı gününden sonra her gün Zarar Tespit Komisyonuna başvurması sonucunu doğuracağına işaret edilmiştir. Sonuç olarak Zarar Tespit Komisyonuna başvuru süresine ilişkin yorumun; makul olmayan, zarar konusu olayın adeta her yıl kesintiye uğrayarak tekrarlandığını kabul eden, aşırı şekilci ve başvurucunun 5233 sayılı Kanun'la getirilen tazminat imkânından yararlanmasını zorlaştıran katı bir yorum olduğu değerlendirilerek Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Somut başvuruda da, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), Sabri Çetin (B. No: 2013/3007, 6/2/2014), Mahmut Can Arslan (B. No: 2013/3008, 6/2/2014), Mehmet Gürgen (B. No: 2013/3202, 6/2/2014) ve Celal Demir (B. No: 2013/3309, 6/2/2014) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede 5233 sayılı Kanun kapsamında 12/5/2017-11/4/2019 tarihleri arasında 1 yıl 10 ay 16 gün süren yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 3. İdare Mahkemesine (E.2017/1380, K.2018/573) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# AHMET GALİTEKİN

**B. No: 2019/18008 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/18008

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET GALİTEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/18008)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Ahmet GALİTEKİN

Vekili : Av. Ramazan VEFA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle öğretmenlik mesleğine başlatılmama işlemine karşı açılan iptal davasında hukuk kurallarının öngörülemez biçimde yorumlanarak davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, masumiyet karinesinin, kamu hizmetine girme hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/4/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin yapılmasına karar

verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 2015 yılında Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümünden mezun olduktan sonra 2017 yılı Temmuz ayında Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesi, İsmet Öztop Ortaokuluna sözleşmeli Türkçe öğretmeni olarak yerleştirilmiştir.

9. Başvurucu hakkında 12/4/2000 tarihli ve 24018 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 12. maddesi uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yaptırılmıştır. Yönetmelik'in 15. maddesi uyarınca yapılan değerlendirme sonucunda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle başvurucunun ataması gerçekleştirilmemiştir.

10. Başvurucu söz konusu işlemin iptali istemiyle 25/12/2017 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, somut olmayan bilgiye dayanarak kamu hizmetine girme hakkının engellendiğini belirtmiştir. Güvenlik soruşturmasının hiçbir somut bilgi ve belgeye dayanmadığından yakınan başvurucu, kanun hükmünde kararname ile temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılamayacağını ifade etmiştir.

11. Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesi 18/1/2018 tarihinde davayı yetki yönünden reddetmiştir. Kararda, dava konusu işlemi tesis eden Millî Eğitim Bakanlığının bulunduğu yer idare mahkemesi olan Ankara İdare Mahkemesinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

12. Ankara 16. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 16/11/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda; başvurucunun üniversite eğitimi sırasında PKK/KCK yapılanmasının gençlik kolu olan DYG ile bağlantılı EDÖ-DER (Dernek) içinde faaliyette bulunduğu, PKK/KCK terör örgütü ile bağlantılı oluşumlar tarafından düzenlenen etkinliklerde yer aldığı ifade edilmiştir. Bu bilgileri Yönetmelik hükümleri ışığında değerlendiren Mahkeme, başvurucunun yapacağı görevin önemini de dikkate alarak güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak değerlendirilmesini hukuka uygun bulmuştur. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Dava dosyasının incelenmesinden; 2017 yılı temmuz sözleşmeli öğretmen alımı duyurusu kapsamında Türkçe öğretmeni olarak Şanlıurfa İli, Viranşehir İlçesi, İsmet Öztop Ortaokuluna atanan davacı hakkında, Iğdır İl Emniyet Müdürlüğü tarafından yürütülen güvenlik soruşturması sonucunda, 'kendisi: Erzincan İlinde 2011-2015 yıllarında üniversitede eğitim gördüğü dönemde PKK/KCK terör örgütünün gençlik yapılanması DYG içerisinde faaliyet yürüten Erzincan Üniversitesi öğrencileri tarafından kurulan EDÖ-DER vasıtasıyla faaliyet yürüttüğü, PKK/KCK terör örgütü yanlısı oluşumlar tarafından düzenlenen etkinliklere katıldığı' hususlarının tespit edildiği, bu bilgiler uyarınca güvenlik soruşturması olumsuz kabul edilerek atamasının iptal edilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlığın yukarıda yer verilen mevzuat hükümleriyle değerlendirilmesinden; Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği uyarınca güvenlik soruşturmasının ilgili kişinin içinde bulunduğu ortam da dikkate alınarak yapılacağı, davacı hakkında da bu

mahiyette bir güvenlik soruşturması yapıldığı, elde edilen bilgilerin niteliği ve içeriği ile atanmak istenen kadroda yürütülen kamu hizmetinin önem ve niteliği bir bütün olarak değerlendirildiğinde, atamasının iptal edilmesine ilişkin işlemde kamu yararına, hizmet gereklerine ve hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. "

13. Başvurucu karara karşı 24/12/2018 tarihinde istinaf yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, hakkında açılan herhangi bir dava ya da soruşturma bulunmadığını, soyut istihbari nitelikteki bilgilerden hareket edildiğini belirtmiş; güvenlik soruşturmasının içeriğinin somut bilgiler ile kanıtlanmadığını, yerleştirilmesi yapılan görevi yerine getirmede bir engelinin bulunmadığını ifade etmiştir.

14. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 14/3/2019 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

15. Nihai karar başvurucu tarafından 10/4/2019 tarihinde öğrenilmiştir. Başvurucu 30/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 6. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Devlet memurları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına sadakatla bağlı kalmak ve milletin hizmetinde Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatla uygulamak zorundadırlar"

17. Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı; ... ilk defa veya yeniden kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklar hakkında yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını düzenlemektir."

18. Aynı Yönetmelik'in "Kapsam" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik; ... ilk defa veya yeniden kamu hizmeti ve görevlerine atanacakları ... için yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının esas ve usullerini, bunu yapacak mercileri, hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacak gizlilik dereceli yerlerde çalışan kamu personeli ile meslek grupları ve üst kademe yöneticilerini kapsar"

19. Aynı Yönetmelik'in "Yöntem" başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşlarınca yaptırılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında aşağıdaki yöntem izlenir :

a ) 9 / A ve 9 / B maddeleri kapsamındaki talepler doğrudan Cumhurbaşkanlığına iletilir.

b ) Emniyet Genel Müdürlüğü ve/veya mahalli mülki idare amirliklerince (a) bendi kapsamındaki talepleri hariç yapılması öngörülen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ilgili bakanlık veya kamu kurumu ve kuruluşlarının talebi üzerine gerçekleştirilir. İllerden gelen talepler valilikler aracılığı ile yapılır.

c) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılması taleplerinin ilgili makama ulaşmasından itibaren arşiv araştırması sonuçları en geç 30 iş günü, güvenlik soruşturması sonuçları en geç 60 iş günü içinde cevaplandırılır. Soruşturma ve araştırma sonucu içeren bilgi ve belgeler ilgilinin işlemini yapan makamlardaki dosyasında asgari ‘‘gizli’’ gizlilik derecesinde aidiyet konusuna göre fiziki ve / veya elektronik ortamda muhafaza edilir .

ç) Güvenlik soruşturmasını ve arşiv araştırmasını isteyen makama, kişi hakkında karar vermeye yeterli bilgiler aktarılır.

d ) Güvenlik soruşturmasını ve arşiv araştırmasını nasıl ve ne şekilde yapılacağı, soruşturma ve araştırma yapmaya yetkili makamların görev ve talimatları ile belirlenir.

e ) Mahalli mülki idari amirliklerince yapılmış olan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında durumu saptananların evrakının bir örneği dosya açılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilir.

f) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması taleplerine, ilgili kişinin adı, soyadı ve kimlik numarası bilgilerini içeren liste dijital ortama kaydedilerek eklenir. Ancak Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığına iletilmek üzere gönderilen güvenlik soruşturması talep yazılarına, söz konusu liste yerine bu Yönetmeliğin ekinde yer alan güvenlik soruşturması formu dijital ortama kaydedilerek eklenir."

20. Aynı Yönetmelik'in "Değerlendirme" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"Yaptırılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla gerektiğinde kişinin gizlilik dereceli birim, kısım ve gizlilik dereceli yerler ile askeri, emniyet ve istihbarat teşkilatları, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalıştırılıp çalıştırılmamaları, yer değiştirerek bu görevlere devam edip etmemeleri ile 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesi kapsamında belirtilen şartları taşıyıp taşımadığı gibi hususları incelemek ve sonucunu sorumlu amirin takdirine sunmak üzere; bakanlıklarda görevlendirilecek bakan yardımcısının, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında en üst amirin, üniversitelerde rektörün, illerde valinin başkanlığında, personel birim amiri, hukuk müşaviri ve varsa güvenlik işlerinden sorumlu birim amirinden oluşan değerlendirme komisyonu kurulur. Cumhurbaşkanlığında kurulacak Değerlendirme Komisyonu İdari İşler Başkanının görevlendireceği bir üst kademe yöneticisinin başkanlığında belirlenecek genel müdürlerin katılımıyla oluşur. Türk Silahlı Kuvvetlerinde ise bu Komisyonun oluşumu kendi yönergeleri ile belirlenir. Değerlendirme Komisyonunun çalışma tutanakları ve kararları gizlidir"

B. Uluslararası Hukuk

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar[ın] ... esası konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) adil yargılanma hakkının demokratik toplumda önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır (Airey/İrlanda, B. No: 6289/73, 9/10/1979, § 24). AİHM'e göre hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olan hukuki belirlilik Sözleşme'nin bütün maddelerinde mündemiçtir (Iordan Iordanov/Bulgaristan, B. No: 23530/02, 2/7/2009, § 47). Adil yargılanma hakkı hukukun kabul edilmiş evrensel ilkelerine uygun olarak yorumlanmalıdır. Bu bağlamda hakkın tesliminden kaçınma (denial of justice) yasağı bu ilkelerin başında gelmektedir (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 35).

23. AİHM iç hukukun yorumlanmasında öncelikli görevin ulusal otoritelere ait olduğunu vurgulamaktadır. AİHM’in görevi ulusal hukuk mercilerinin yorumlarının etkilerinin

Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını tespit etmekle sınırlıdır (Waite ve Kennedy/Almanya, B. No: 26083/94, 18/2/1999, § 54). AİHM kural olarak kendisinin ulusal mahkemelerin yerine geçerek değerlendirme yapma görevinin bulunmadığını, ulusal hukukun yorumlanmasına ilişkin sorunları çözmenin öncelikli olarak ulusal otoritelerin -özellikle ulusal mahkemelerin- yetkisinde olduğunu ifade etmektedir. AİHM bu sebeple ulusal mahkemelerin iç hukukun yorumuna ilişkin tartışmalarına karışmayacağını belirtmektedir. Ancak AİHM keyfîliğin bulunduğu, diğer bir ifadeyle ulusal mahkemelerin iç hukuku açıkça hatalı veya keyfî ya da adaleti hiçe sayacak şekilde uyguladıklarını gözlemlediği hâllerde bunu sorgulayabileceğine işaret etmektedir (Anđelković/Sırbistan, B. No: 1401/08, 9/4/2013, § 24).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; hakkında yapılan güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen bilgilerin kanıtlanmadığını, buna ilişkin somut bir bilgi ya da belgenin bulunmadığını, hakkında açılmış herhangi bir dava olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde; başvurucunun hakkında yapılan güvenlik soruşturmasından, arşiv araştırmasına konu iddialardan ve üzerine atılı eylemden haberdar olduğu belirtilmiş, işleme karşı açtığı davada iddia ve savunmasını sunma imkânının bulunduğu ifade edilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca Mahkemenin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen delilleri ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirmek suretiyle sonuca ulaştığı; olguları belirleme, delillendirme ve hükmü bu delillerle gerekçelendirme anlamında adil yargılanma hakkının usul güvencelerini ihlal edecek bir yaklaşım sergilemediği dile getirilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvurucu dilekçesinde ileri sürdüğü iddiaları tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

28. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, başvuru formunda adil yargılanma hakkının usul güvencelerine ilişkin bir iddia ileri sürmemiş olup başvurucunun şikâyetlerinin genel olarak adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkına yönelik olduğu değerlendirildiğinden inceleme bu kapsamda yapılmıştır.

30. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması

ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

31. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda derece mahkemelerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

32. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde aslında yargılamanın sonucuna dair olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi derece mahkemelerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149).

33. Somut olaydaki dava, başvurucunun öğretmen olarak atamasının yapılmamasına dair işleme karşı açılmıştır. Davada çözüme kavuşturulması gereken temel mesele başvurucunun güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunun olumsuz olup olmadığıdır. Mahkeme güvenlik soruşturması sonucunun olumsuz olduğunu kabul etmiştir.

34. Başvurucu her ne kadar işlemin dayanağı olan Yönetmelik hükümlerinin yeterli güvenceyi sağlamadığını ileri sürse de adil yargılanma hakkı uyuşmazlıkta uygulanacak kuralın içeriği itibarıyla adil olmasını değil uygulanma şekli itibarıyla adil olmasını garanti etmektedir. Bu itibarla başvuruya konu olayda değerlendirilecek olan Yönetmelik hükümlerinin uygulanması şeklinin adil olup olmadığı hususudur.

35. Yönetmelik'in amaç ve kapsamından anlaşıldığı üzere ilk defa veya yeniden kamu hizmetine atanacak olanlar hakkında güvenlik soruşturması yapılması gerekmektedir. Güvenlik soruşturması belirtilen yönteme göre yapıldıktan sonra elde edilen veriler değerlendirilerek güvenlik soruşturmasının sonucunun olumlu olup olmadığına karar verilecektir (bkz. §§ 17-20).

36. Bireysel başvuruya konu kararın gerekçesinden de Mahkemenin Yönetmelik hükümlerini güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması biçiminde yorumladığı anlaşılmaktadır.

37. Uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanmasında öncelikli yetkinin derece mahkemelerine ait olduğunun altı bir kez daha çizilmelidir. Anayasa Mahkemesinin

kendi yorumunu derece mahkemelerinin yorumunun yerine kaim etmesi söz konusu olamaz. Bununla birlikte derece mahkemelerinin yorumlarının etkilerinin adil yargılanma hakkıyla çelişip çelişmediğini incelemek Anayasa Mahkemesinin görevindedir. Bu bakımdan bireysel başvuru kapsamında yapılacak değerlendirmede derece mahkemelerinin söz konusu fıkranın güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanmasını gerektirdiği biçimindeki yorumu veri kabul edilecektir (Sebiha Kaya, B. No: 2018/34124, 20/5/2021, § 48).

38. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması şartının aranmasının kuralı belli ölçüde muğlaklaştırdığı söylenebilir. Zira güvenlik soruşturmasının olumlu neticelenip neticelenmediği konusunda ulaşılacak sonucun atamaya yetkili konumda bulunan kişi veya kişilere bağlı olarak değişmesi riski bulunmaktadır. Bu da keyfî ve ayrımcı uygulamaların gelişmesine, dolayısıyla bireylerin devlete olan güvenlerinin zedelenmesine sebep olabilecektir. Bununla birlikte kuralların iyi uygulanmayabileceği hususunda oluşan şüphe tek başına kuralın öngörülemez olduğu sonucuna varılmasına haklılık kazandırmaz. Hukuk kurallarının muğlak ifadeler içermesi hukuk devletinde arzu edilir bir durum olmasa da modern devlette bundan kaçınılması ve kuralın kapsamına giren tüm durumların kazuistik bir yöntemle önceden düzenlenmesi imkânsızdır. Dolayısıyla kuralın somut olaydaki uygulanma biçimi, diğer ifadeyle Mahkemenin somut olayda kuralın kapsamını öngörülemez biçimde genişletip genişletmediği önemli hâle gelmektedir (Sebiha Kaya, § 49).

39. İlk derece mahkemesinin başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak kabul ederken başvurucunun üniversite eğitimi sırasında PKK gençlik yapılanmasına ilişkili olan Dernekte faaliyet göstermesine ve PKK yanlısı oluşum tarafından düzenlenen etkinliklere katılmasına dayandığı anlaşılmaktadır.

40. Mahkemenin bu yorumunun keyfî olmadığı vurgulanmalıdır. Anayasa'ya ve 657 sayılı Kanun'a göre devlete sadakat yükümlülüğü devlet memurlarının temel ödevlerindendir. Bu sebeple bir kimse hakkında yapılan güvenlik soruşturması sonucunda bu kişinin devlete sadakatinden kuşkulanılmasını haklı gösterecek ölçüde tespitlerin elde edilmesi hâlinde güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak nitelenmesi makul karşılanabilir (Sebiha Kaya, § 52).

41. Mahkeme başvurucunun PKK örgütü ile bağlantısına yönelik olarak yapılan tespitleri dayanak almıştır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu elde edilen verilerin somut olmaması hâlinde bunlara dayanılarak güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak nitelenmesi keyfîliğe yol açabilir ve kuralın uygulanmasını öngörülebilir olmaktan çıkarabilir. Bu açıdan somut olayda başvurucu hakkında yapılan tespitler gözetildiğinde atamasının iptal edilmesinin başvurucu açısından öngörülebilir olup olmadığı ve kamu makamlarının yorumlarının keyfîlik taşıyıp taşımadığı değerlendirilmelidir.

42. Başvurucunun güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak nitelendirilmesine yol açan tespitler; başvurucunun üniversite eğitimi sırasında PKK terör örgütünün gençlik yapılanması ile ilişkili olduğu iddia edilen Dernekte faaliyet göstermesi ve terör örgütü ile bağlantılı olduğu iddia edilen oluşumların düzenlediği etkinliklere katılmasıdır. Terör örgütüyle bağlantısı olan bir dernekte faaliyet gösteren ve terör örgütüyle ilgisi bulunan oluşumların düzenlediği etkinliklere katılan bir kişinin anayasal düzene sadakati hususunda kamu makamlarında kuşku oluşması kabul edilebilir bir durumdur. Başvurucunun özellikle üniversiteden mezun olduktan iki yıl sonra öğretenlik mesleğine yerleştirildiği ve öğretmenlik mesleğinin toplum hayatındaki önemi ve öğretmenlerin küçük yaştaki öğrencilerle olan yakın ilişkisi gibi hususlar dikkate alınarak değerlendirme yapılmasının

öngörülebilir olduğu açıktır. Bununla birlikte kamu makamlarının soyut bilgiler içeren bir istihbarat raporundan hareket etmediği de gözlemlenmektedir. Aksine söz konusu raporda, başvurucunun Dernek faaliyetlerine ve terör örgütü ile ilgisi bulunan oluşumların düzenlediği etkinliklere katıldığına ilişkin olarak somut tespitler yer almaktadır. Ayrıca başvurucu bu durumun aksini açıkça ileri sürmemiş; söz konusu Dernekte faaliyet göstermediğini, etkinliklere katılmadığını ya da Derneğin terör örgütü ile ilgisinin bulunmadığını iddia etmemiştir. Başvuru formunda da yalnızca soyut bilgilerden hareket edilerek değerlendirme yapıldığını ve hiçbir şekilde gözaltına alınmadığını belirtmiştir. Bu nedenle Mahkemenin, PKK terör örgütünün gençlik yapılanması ile ilişkili Dernekte yürütülen faaliyeti ve terör örgütü ile ilişkili oluşumların düzenlediği etkinliklere katılma iddialarını güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması olarak yorumlamasında herhangi bir keyfîlik veya bariz takdir hatası bulunmamaktadır.

43. Tüm bu hususlar gözetildiğinde başvurucunun güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak kabul edilmesinin keyfî ve temelsiz olmadığı, bu nedenle başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

45. Başvurucu, hakkında herhangi bir soruşturma ya da açılmış dava olmamasına rağmen soyut bilgilere dayanılarak atamasının gerçekleştirilmemesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

46. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa’nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (Fameka İnş. Plastik San ve Tic. Ltd. Şirketi, B. No: 2014/3905, 19/4/2017, § 27).

47. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri

tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

48. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

49. Güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40).

50. Masumiyet karinesinin sağladığı ve yukarıda anılan güvencenin dışında kalan, ayrıca suç isnadına ve suç ithamına ilişkin olmayan durumlara yönelik ihlal iddiaları ise masumiyet karinesinin kapsamı içinde yer almamaktadır (İdris Ertaş [GK], B. No: 2018/21949, 20/5/2021, § 74).

51. Somut olayda başvurucu hakkında herhangi bir ceza yargılamasının bulunmadığı açıktır. Bireysel başvuruya konu derece mahkemesi kararında, öğretmen olarak atamanın gerçekleştirilmemesine yönelik işlem Yönetmelik kapsamında değerlendirilmiş olup mahkeme kararında başvurucuya herhangi bir suçlamada bulunulmadığı görülmüştür. Derece mahkemesindeki yargılamanın bir ceza yargılaması niteliği taşımadığı ve kararda kullanılan dilin başvurucunun masumiyetini sorgulamadığı açıktır.

52. Buna göre hakkında ceza yargılaması ve suç isnadı bulunmayan, herhangi bir suçla itham da edilmeyen başvurucunun ihlal iddialarının masumiyet karinesi kapsamına girmediği anlaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Kamu Hizmetine Girme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

54. Başvurucu yapılan güvenlik soruşturması neticesinde kamu hizmetine girmesinin soyut gerekçelerle engellenmesine bağlı olarak kamu hizmetine girme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

55. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1)

numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular bireysel başvurunun kapsamında değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

56. Bireyin kamu hizmetine girme hakkı Anayasa'nın 70. maddesinde güvence altına alınmış olmakla birlikte Sözleşme'de düzenlenen haklardan değildir. Dolayısıyla başvurucunun başvuru formunda ifade ettiği şekliyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü kamu hizmetine girme hakkı, Anayasa ve Sözleşme ile Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin ortak koruma alanına girmemektedir.

57. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

58. Başvurucu, hakkında tesis edilen işleme karşı hangi sürede nasıl dava açılacağının gösterilmemesi nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

59. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

60. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, § 17). Bireysel başvurunun ikincil olma niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemeyecektir.

61. Başvurucu dava konusu edilen işlemde kanun yolu ve süresinin gösterilmemesi nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ancak başvurucunun dava dilekçesi ile istinaf yoluna başvuru dilekçesi incelendiğinde anılan hususu dile getirmediği görülmektedir (bkz. §§ 10, 13). Bu nedenle de başvurucunun etkili başvuru yolunun ihlal edildiği iddiasını kanun yolu aşamasında ileri sürdüğünden bahsedilemeyecektir.

62. Bu nedenle etkili başvuru hakkına yönelik iddianın yargılama sürecinde dile getirilmediği gibi ilgili mahkemelere buna ilişkin bilgi veya belge sunulmadan yapılan

bireysel başvurunun bu kısmının incelenmesinin bireysel başvurunun ikincillik niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

63. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Kamu hizmetine girme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

4. Etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2023 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Başvurunun özel hayat hakkından incelenerek ihlal sonucuna ulaşılması gerektiğini düşündüğümden sayın çoğunluğun kararına katılmam mümkün olmamıştır.

2. Başvurucu öğretmen olarak atandıktan sonra güvenlik soruşturması raporunda yer alan bazı bulgular gerekçe gösterilerek göreve başlatılmamıştır. Başvurucunun kamu görevine girmesi özel hayata saygı hakkı kapsamında kalmamaktadır. Buna karşın başvurucu öğrenciyken herhangi bir suç işlediğinden bahisle değil yasal bir derneğin faaliyetlerine katıldığından bahisle atanmamıştır. Güvenlik soruşturması raporunda başvurucunun faaliyetlerine katıldığı iddia edilen söz konusu dernek PKK ve onun bazı alt oluşumları ile bağlantılı olduğu iddia edilmiştir. Başvurucu PKK ile irtibatlı gösterilmiştir.

3. Başvurucu, başvuru formunda faaliyetlerine katıldığı kabul edilen yasal bir derneğin PKK ile irtibatlı olduğunun söylenmesi ve göreve atanmasının yapılmaması nedeniyle PKK'lı gibi gösterilmiş olmasının masumiyet karinesinin ihlal edildiğini açıkça ifade etmiştir. Hiç şüphesiz bir kimsenin kamu gücü tarafından bir terör örgütü ile irtibatının bulunduğu izleniminin yaratılması yahut başkalarınca o şekilde algılanmasına neden olması itibarını ve kişisel ilişkilerini önemli derecede zedeleyecektir. Bu nedenle meselenin özel hayat hakkından incelenmesi gerektiği kanaatindeyim.

4. Bir başvuru formunda bir hak ve özgürlüğe ilişkin şikâyet bulunup bulunmadığını yorumlarken aşırı katı yaklaşımların hak kayıplarına neden olacağı açıktır. Bugüne kadar devam ettirilen yaklaşım devam ettirilerek özü itibariyle bir şikâyet dile getirilmişse nitelemenin mahkememizce yapılması uygundu. Bu nedenle eldeki başvurunun özel hayat hakkından incelenebileceğini düşünüyorum.

5. Kanunilik incelemesinde başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının dayanağı olan kuralların Anayasa'ya uygunluğunun incelenmesi gerektiği kanaatindeyim. Nitekim

Anayasa Mahkemesi Fatih Saraman, Turgut Duman ve Abdurrahim Kaya ve diğerleri kararlarında kamu görevlerinde çalıştırılacak personel hakkında uygulanan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının kanuni dayanağı olan 4045 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunilik ilkesine uygun olup olmadığı detaylı olarak incelenmiştir. 4045 sayılı Kanun'un güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu, bu bilgilerin nerelerden elde edileceği ve ne suretle ve ne kadar süre ile saklanacağı, kişilerin söz konusu bilgilere itiraz etme olanağı olup olmadığı, bilgilerin bir müddet sonra silinmesinin mümkün olup olmadığı veya silinmesine dair izlenecek usulün ne olduğu, gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının usul ve esasları ile bunu yapacak mercilerin kimler olduğu ile ilgili hiçbir düzenleme içermediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 4045 sayılı Kanun'da, kesinleşmiş ceza mahkûmiyetlerine dair ilk olarak akla gelmesi ve uygulanması gereken kanun olan 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na atıf içeren bir düzenlemenin bulunmadığı, geçmiş ceza mahkûmiyetlerine ilişkin kayıtlar bakımından hangi suçların kamu görevine girmeye engel olduğu, kişilerin on sekiz yaşından önce işlediği suçlara dair kayıtların güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına sebep olup olmayacağı konusunda hiçbir belirleme, suçlar arasında herhangi bir ayrım ve derecelendirme yapılmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak 4045 sayılı Kanun'da bireyleri keyfiliğe karşı koruyucu hiçbir hükme yer verilmediği vurgulanmıştır (Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019; Turgut Duman, B. No: 2014/15365, 29/5/2019).

6. Anılan kararlarda, Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği'nin konuyla ilgili hükümleri de incelenmiştir. Söz konusu kararda; anılan Yönetmelik'in de elde edilen bilgilerin saklanma süreleri, bilgilerin bir müddet sonra silinmesinin mümkün olup olmadığı veya silinmesine dair izlenecek usulün ne olduğu, kişilerin söz konusu bilgilere itiraz etme olanağı olup olmadığı hususlarını düzenlemediği, bireylerin özel hayatına saygı hakkının güvencelerini sağlayacak hükümlerden yoksun olduğu belirtilmiştir (Fatih Saraman, §§ 88-90; Turgut Duman, §§ 86-88).

7. Eldeki başvuruda da Yukarıda anılan Anayasa Mahkemesinin Fatih Saraman, Turgut Duman ve Abdurrahim Kaya ve diğerleri kararlarında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmadığından -aynı gerekçelerle- başvurucunun özel hayata saygı hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelen müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılması gerektiğini düşünüyorum.

8. Müdahalenin ayrıca demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğunun da gösterilemediği kanaatindeyim. Şöyle ki terör ile irtibatı olan kişilerin devlet kurumlarına atanmaları elbette beklenemez. Bununla birlikte kategorik yaklaşımların her zaman mağduriyetlere yol açacağı izahtan varestedir. Eldeki başvuruda idare ve mahkemelerin yapması gereken başvurucu ile ilgili olarak oluşan şüphenin bireyselleştirilmiş bir soruşturma ile aydınlatılmasıydı.

9. Bu kapsamda başvuru istikrarlı olarak söz konusu derneğin faaliyetlerine katılmadığını ileri sürmesine rağmen idare ve mahkemeler herhangi bir tahkikat yapmadan söz konusu raporu doğru kabul etmişlerdir. Öte yandan başvurucunun söz konusu derneğin faaliyetlerine katıldığı gösterilse bile iddia edildiği gibi yasal olarak faaliyetlerine devam eden bir dernek ile bir terör örgütü arasında varlığı iddia edilen ilişkiye dair ne tür deliller bulunduğu tartışılmamıştır.

10. Dahası varlığı iddia edilen faaliyetlerin neler olduğu, bu tür faaliyetlerin bir terör örgütü ile irtibatı gösterip göstermediği ve kişilerin kamu görevlisi olması için engel derecede bir şüpheye neden olup olmadıkları açıklanmamıştır. Yasalar çerçevesinde faaliyet gösteren bir derneğin çatısı altında üstelik suç oluşturduğu iddia edilmemiş faaliyetlerden dolayı kişilerin temel hak ve özgürlüklerine kategorik olarak yapılan müdahalelerin öngörülebilir olduğu iddia edilemez.

11. Sonuç olarak üniversite öğrencisi olduğu dönemde bir terör örgütü ile hangi sebeplerle irtibatının bulunduğu açıklanmamış yasal bir derneğin nitelikleri belli olmayan faaliyetlerine katıldığını ileri süren bir güvenlik raporuna dayanılarak kamu görevine alınmaması ile başvurucunun kişisel itibarı zedelenmiştir. Buna karşın idare ve derece mahkemelerinin müdahaleyi haklılaştırmak için ortaya koyduğu gerekçeler ilgili ve yeterli değildir. Müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı ve başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasında korunan şeref ve itibarının korunması hakkının ihlal edildiği kanaatindeyim.

Bu gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edemedim.

Üye Selahaddin MENTEŞ

# AYTEN SEVER

**B. No: 2019/19833 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/19833

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTEN SEVER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/19833)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : M. Emin ŞAHİNER

Başvurucu : Ayten SEVER

Vekili : Av. Ömer RAKICI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarının tahsili istemiyle açılan davada kısmen kabul, kısmen ret kararı verilmesi nedeniyle mülkiyet ve hakkaniyete uygun yargılanma haklarının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai hükmü 4/5/2019 tarihinde öğrendikten sonra 31/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargılama süresinin makul olmadığı gerekçesiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılamanın 4 yıl 4 ay 7 gün sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan

sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi (B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle; adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Ahmet Sağlam (B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 22.761 TL maddi, 15.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 11.250 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucu da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 11.250 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Bakırköy 22. İş Mahkemesi (E.2018/634, K.2018/597) ve Yargıtay 9. Hukuk Dairesine (E.2019/2787, K.2019/7393) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ŞAHMERAN SADIK GÜLER

**B. No: 2019/21911 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21911

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞAHMERAN SADIK GÜLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21911)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Volkan ÇAKMAK

Başvurucu : Şahmeran Sadık GÜLER

Vekili : Av. Cengiz ÖZEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kolluk görevlileri tarafından gerçekleştirilen fiziksel şiddet nedeniyle kötü muamele yasağının, suç isnadına ilişkin yargılama sürecinin uzun sürmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Mersin İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı kolluk kuvvetleri 22/11/2013 tarihinde devriye olarak görev yaptıkları esnada başvurucu ve yanında bulunan arkadaşından şüphelenmeleri üzerine kimlik kontrolü yapmak istemiş ancak dirençle karşılaşmaları nedeniyle başvurucuyu zor kullanarak resmî ekip otosuna almışlardır. Başvurucunun araca alınması sırasında ve araç içinde arbede yaşanmıştır.

3. Başvurucunun iddiasına göre polis memuru M.A., kendisine fiziksel şiddet uygulamış; sövmüş ve hakaret etmiş, polis memurlarının iddiasına göre de başvurucu memurlara direnmiş ve hakarette bulunmuştur. Olayın akabinde düzenlenen genel adli muayene raporunda başvurucunun göğüs bölgesinde ekimozların olduğu, hayati tehlikesinin bulunmadığı, basit tıbbi müdahale ile tedavi edilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca

başvurucunun olayın ertesi günü özel bir sağlık kurumuna başvurması üzerinde düzenlenen raporda boyun bölgesinde ekimoz tespit edildiği görülmektedir. Diğer taraftan polis memuru M.A.nın da kollarında kızarıklık olduğu genel adli muayene raporu ile kayıt altına alınmıştır.

4. Söz konusu sürece ilişkin olarak olayın hemen akabinde başlatılan soruşturma kapsamında alınan ifadelerde başvurucu ve arkadaşı özetle arsa bakmak için bulundukları alanda kolluk görevlilerinin yanlarına gelerek kimlik sorduklarını, zorla kendisini (başvurucuyu) araca bindirdiklerini, kendisine (başvurucuya) fiziksel şiddet uygulayarak hakaret ettiklerini belirtmiştir. Kolluk görevlileri de ifadelerinde başvurucunun ekip otosu ve üniformalı memurları görmesine karşın görevli memura kimlik sorarak "Polis üniformasını herkes giyiyor, üzerindeki kıyafet 5 TL." demek suretiyle kimlik kontrolüne direndiğini, hakaret ettiğini ileri sürmüştür.

5. Soruşturma sonunda polis memuru M.A. hakkında yaralama ve hakaret, başvurucu hakkında da görevi yaptırmamak için direnme ve hakaret suçu isnadıyla iddianame düzenlenmiştir (Aynı iddianamede başvurucunun polis merkezine gelen yakınları ve diğer polis memurları hakkında da çeşitli suç isnadlarında bulunulmuş ise de söz konusu isnatların beraat kararı ile neticelenmiş olması ve bireysel başvuruya konu şikâyetin değerlendirmesine bir etkisinin bulunmaması karşısında anılan hususlar ceza yargılaması süreci bağlamında ayrıca detaylandırılmamıştır.).

6. 11/2/2014 tarihli iddianameyi kabul eden Mersin 4. Asliye Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) 22/12/2014 tarihli kararı ile başvurucunun iddiasını ve adli muayene raporundaki tespiti gerekçe göstererek polis memuru M.A.nın yaralama suçunu işlediği sonucuna ulaşmış ve 4 ay hapis cezasına hükmetmiştir. Ceza Mahkemesi, fiilin başvurucunun tahriki altında gerçekleşmesini, M.A.nın yargılama aşamasındaki davranışlarını takdirî indirim nedeni olarak değerlendirmek suretiyle hapis cezasını 2 ay 15 gün olarak belirlemiş ve cezanın türünü/miktarını, M.A.nın suç işlemeyeceği yönünde oluşan kanaati, giderilecek somut bir zararın bulunmaması hususlarını temel alarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Başvurucu yönünden ise görevli memura mukavemet suçu nedeniyle 3 ay 22 gün hapis cezasına hükmeden Ceza Mahkemesi söz konusu cezanın ertelenmesine hükmetmiştir. Mahkeme, hem M.A. hem de başvurucuya yönelik hakaret suçuna ilişkin isnad yönünden ise yeterli kesin ve inandırıcı delil bulunmadığından beraat hükmü kurmuştur.

7. Başvurucunun, 22/12/2014 tarihli hükmün, M.A. hakkında kurulan HAGB kısmına yönelik itirazı Mersin 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 4/3/2015 tarihinde reddedilmiş ve hüküm bu yönden kesinleşmiştir. Diğer taraftan başvurucunun, hakaret suçuna ilişkin M.A. hakkında kurulan beraat hükmü ve kendisi hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçundan verilen hükme yönelik temyiz istemi ise Yargıtay 18. Ceza Dairesi tarafından 8/1/2019 tarihinde reddedilerek anılan kısım yönünden hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, Yargıtay ilamını 28/5/2019 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 25/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, kolluk kuvveti tarafından fiziki ve sözlü şiddete uğradığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvurunun bu kısmı kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

12. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan, maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü öncelikle negatif yükümlülük olarak kamu otoritelerinin kişilerin fiziksel ve ruhsal olarak zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirdiği gibi ayrıca pozitif yükümlülük olarak devlete kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevi yüklemektedir. Devletin kötü muamele yasağı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin ayrıca usule ilişkin yönü bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü, her kötü muamele olayının sorumlularının belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, insan onurunu koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve kamu görevlilerinin veya diğer bireylerin kötü muamele niteliğindeki fiilleri nedeniyle hesap vermelerini, maddi ve manevi varlığa yönelik ağır saldırıların cezasız kalmamasını sağlamaktır. Cezasızlık; işkence ve kötü muamele fiillerine yönelik olarak sorumluların adalet önüne çıkarılmaması, işledikleri suçla orantılı bir biçimde cezalandırılmaması veya mahkûm edildikleri cezanın infazının sağlanmaması şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Cezasızlığın önlenmesi durumunda bir yandan mağdurlar açısından gerekli giderim sağlanırken bir yandan yeni ihlallerin gerçekleşmesini engelleyecek caydırıcı bir etki ortaya çıkması mümkün olacaktır. İşlenen suç ile verilen cezalar arasında orantısızlık olması ya da hiç ceza verilmemesi durumunda, bu tür eylemlerin önlenmesini sağlayabilecek caydırıcı bir etki ortaya koymaktan oldukça uzak kalınmakta, kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin idari ve yasal mevzuat aracılığıyla korunması hususundaki pozitif yükümlülüğün yerine getirilememesi sonucu doğmaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014; S.D. B. No: 2013/3017, 16/12/2015).

13. Başvurucu, dilekçesinde kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasını hem fiziksel hem de sözlü şiddeti kapsayacak şekilde ileri sürmüştür. Sürece bakıldığında sözlü ve fiziki saldırı iddialarının aynı yargısal süreçte ele alınmakla beraber farklı kanun yollarında ve bunun bir sonucu olarak farklı tarihlerde kesinleştiği görülmüştür (bkz. § 7). Fiziksel şiddet ve hakaret iddiasına konu eylemlerin aynı vakanın içinde gerçekleşmiş olması, bu iddialara ilişkin nitelemenin eylemlerin bir bütün olarak ele alınması suretiyle yapılması yönündeki gereklilik ve dahası insan hakları yargısı bağlamında kötü muamele iddiasına dair incelemenin yapılabilmesi için ceza soruşturmasının şikâyete konu tüm eylemler yönünden bir bütün olarak kesinleşmiş olması zorunluluğu dikkate alındığında fiziksel şiddete ilişkin HAGB kararının 2015 yılında kesinleşmesinin başvuru süresine bir etkisinin olmadığı değerlendirilmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Yargısal süreçte başvurucunun kolluk kuvveti tarafından fiziksel saldırıya maruz bırakıldığı yargı makamları tarafından kabul edilmiş ve sorumlu belirlenmiştir. Bununla birlikte mahkeme fiziksel şiddetin faili olan kamu görevlisi hakkında verdiği hapis cezasına ilişkin hükmün açıklanmasını geri bırakmıştır.

15. Kötü muamele yasağına ilişkin ihlaller ile ortaya çıkan mağduriyetin giderildiğinden söz edilebilmesi için yargı mercilerinin öncelikle ihlali açıkça ortaya koyması/hukuki

sorumluluğu tespit etmesi ve bu durumu etkili bir giderim -ve aynı zamanda eylemle orantılı bir ceza- ile karara bağlaması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Şenol Gürkan, B. No: 2013/2438, 9/9/2015; Cezmi Demir ve diğerleri).

16. Somut süreçte yargı makamları tarafından maddi vaka tespit edilip sorumlu belirlendiğinden incelemenin kapsamı, HAGB hükmünün eylemle orantılılığı, caydırıcılığı, yeterli giderim sağlayıp sağlamadığı ve cezasızlığa yol açıp açmadığı hususlarına münhasır olarak yapılacaktır. Bu denetim kötü muamele yasağının hem maddi hem de usul boyutu için belirleyicidir.

17. Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden HAGB kurumu, denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülüklere uygun davranılması hâlinde geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının düşürülmesi sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla kişi hakkında verilen HAGB kararı, ceza niteliğinde olmayıp kişiyi ceza tehdidi altında bırakmaktan ibarettir. Somut olayda olduğu gibi suçu işlediği mahkemece kabul edilen kişinin cezalandırılması ancak denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi şartına bağlanmakta, böylelikle sorumluluğu mahkeme kararıyla sabit olan eylemi -yeni bir suç işlemediği takdirde- fiilî olarak cezasız kalmaktadır. Kanun koyucunun işlediği suçtan dolayı kişinin tekrar topluma kazandırılması amacıyla getirdiği bu cezasızlık kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilirken her olayın somut koşulları çerçevesinde suçun niteliği ve mağdurun söz konusu suçtan etkilenme derecesiyle orantılı olarak yaptırımın caydırıcılığı hususunun da gözardı edilmeden yorumlanması gerekmektedir (benzer değerlendirmeler için bkz. Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 30; E.A. [GK], B. No: 2014/19112, 17/5/201, § 60).

18. Mağdurun korunması ile failin cezalandırılması arasında makul bir ilişki olması orantılılığın bir gereğidir. Diğer bir ifadeyle hukuka aykırı eylem ile yaptırım arasında adalet ve hakkaniyet ilkelerine uygunluk bulunmalıdır. Yargılamaya konu fiil, yargı kararıyla da tespit edildiği üzere kamu gücü kullanan bir kolluk görevlisi tarafından kasıtlı olarak bir vatandaşa karşı uygulanan fiziksel şiddet olup, bu fiziksel şiddet sonucu başvurucunun göğsünde ve boynunda ekimozlar meydana gelmiştir. Fiilin muhatabı olan kişinin kimlik kontrolüne direnmesi ise yargı makamlarının cezanın miktarını tayin konusunda dikkate aldıkları bir husus olup mevcut durumda değerlendirmeye konu olan HAGB hükmüne bir etkisi gerekçeden de anlaşıldığı üzere söz konusu değildir. Mahkemenin HAGB hükmüne ilişkin gerekçesi, giderilecek bir zararın oluşmaması ve sanığın suç işlemeyeceği yönünde bir kanaat oluşmasıdır.

19. HAGB kararı verilebilmesi için objektif ve subjektif koşullar bulunmaktadır. Şüphesiz bu durumun takdiri hâkimlere ait olmakla birlikte değerlendirme yapılırken sanığın devlet görevlisi olduğu ve kasıtlı bir şiddet eylemi gösterdiği gözönünde tutularak bu husus karar gerekçesinde tartışılmalı ve buna uygun bir takdir hakkı kullanıldığı kararda gösterilmelidir. Ceza yargılaması neticesinde ulaşılan hükümde, HAGB hükmü için sanığın kamu görevlisi olması ve eylemin kasıtlı fiziksel şiddet olmasına karşın HAGB hükmü kurulmasını hukuki bir zemine oturtacak nitelikte bir değerlendirmenin varlığından söz edilemeyeceği açıktır. Kasıtlı bir fiziksel şiddet eylemine ilişkin bulunan suç için yasal zorunluluğun var olmadığı ve bu konuda tam bir takdir yetkisi bulunduğu hâlde sanık hakkında hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağı kanunda açıkça belirtilen HAGB müessesesinin uygulanmasıyla hâkimlerin takdir yetkilerini kasıtlı fiziksel şiddet eyleminin hiçbir şekilde hoş görülemeyeceğini göstermek yerine bu eylemin sonuçlarını olabildiğince aza indirgemek yönünde kullandıkları, bu nedenle sanık açısından caydırıcılık ile mağduriyet açısından giderim

sağlanmadığı, başvurucunun mağdur sıfatının devam ettiği kanaatine ulaşılmıştır.

20. Diğer taraftan başvurucu, hakaret ve aşağılama iddiasında bulunmuş ise de başvurucunun sözlü şiddete ilişkin kötü muamele iddialarını destekleyen bir veriyi gerek yargı mercii önünde gerekse bireysel başvurusunda savunulabilir bir iddia olarak ortaya koyamadığı görüldüğünden hakaret temelinde ileri sürdüğü iddianın ayrıca bir değerlendirmeye konu edilmesine gerek görülmemiştir.

21. Bu bağlamda, kamu görevlisi hakkında ihlale ilişkin olarak uygun ve yeterli bir giderim sağlamayan HAGB kararı verilmesinin kötü muamele yasağı bağlamında maddi yükümlülüğünün ihlal edildiğinin derece mahkemesince kabul edildiği anlamına gelmediği, cezasızlık sonucunu doğurarak sanığın cezadan muaf tutulduğu izlenimini yarattığı ve benzer ihlallerin önüne geçebilmek amacıyla caydırıcılığın sağlanması için devletin sorumluların uygun ve yeterli cezalarla cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir ceza soruşturması yürütme konusundaki yükümlülüklerine açıkça aykırılık oluşturduğu sonucuna ulaşıldığından kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, hakaret suçu isnadıyla sanık konumunda olduğu yargılamanın altı yıl gibi bir sürede kesinleşmesinin makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır. Ayrıca ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 29, 34).

25. Somut süreçte yargılama başvurucunun 22/11/2013 tarihinde gözaltına alınması ile başlayan 8/1/2019 tarihinde kesin olarak sonuçlanmıştır. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında beş yılı aşan bir süreye yayılan yargılamanın makul sürede tamamlanmadığı sonucuna varmak gerekir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

27. Aleyhine yöneltilen hakaret suçu isnadına ilişkin olarak başvurucunun yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının Ahmet Sağlam, (B. No: 2013/3351, 18/9/2013) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin iddiasının Hikmet Kopar ve diğerleri ([GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul

edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 250.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu tazminat talebinde bulunurken açıkça ve münhasıran kötü muamele yasağının ihlali iddiasını temel almıştır. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlali iddiası bağlamında bir tazminat talebinde bulunmamıştır.

29. Başvuruda tespit edilen kötü muamele yasağına dair hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

30. Adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiş olmakla birlikte başvurucunun bu konuda bir tazminat talebi bulunmadığından adil yargılanma hakkı yönünden ihlalin tespit ile yetinilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması ve başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mersin 4. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2014/140, K.2014/810) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# QNB FİNANSBANK ANONİM ŞİRKETİ

**B. No: 2019/23527 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/23527

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

QNB FİNANSBANK ANONİM ŞİRKETİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/23527)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : QNB Finansbank Anonim Şirketi

Vekili : Av. Murat İÇİNSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kesilen idari para cezasının iptali istemiyle açılan davada karar düzeltme talebinin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, bankacılık faaliyeti sürdüren bir anonim şirkettir.

3. Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların mevduat, kredi ve kredi kartı hizmetlerine ilişkin faiz oranı, ücret ve komisyonların birlikte belirlenmesi konusunda anlaşma ve/veya uyumlu eylem içerisinde bulunmak suretiyle 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırı davranıp davranmadıkları konusunda soruşturma başlatılmıştır.

4. Yapılan soruşturma sonucu, başvurucu şirket hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiğinden bahisle 40.516.057,50 TL idari para cezası uygulanmasına Rekabet Kurulunun (Kurul) 8/3/2013 tarihli işlemi ile karar verilmiştir.

5. Anılan Kurul kararının iptali istemiyle Ankara 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) açılan dava 20/2/2015 tarihli kararla reddedilmiştir. Başvurucu şirket tarafından yapılan temyiz talebini inceleyen Danıştay Onüçüncü Dairesi (Daire) 16/12/2015 tarihli hüküm ile Mahkeme kararını onamıştır.

6. Başvurucu şirket tarafından Daire kararına karşı yapılan karar düzeltme başvurusunu inceleyen Mahkeme 19/1/2017 tarihli kararıyla süre aşımı nedeniyle karar düzeltme isteminin reddine karar vermiştir.

7. Bu karara karşı yine başvurucu şirket tarafından yapılan temyiz başvurusunda Daire, temyiz isteminin reddine ve mahkeme kararının onanmasına 21/5/2019 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

8. Nihai karar, başvurucu vekiline 11/6/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucu 10/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

11. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, idari para cezası verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davanın hukuka aykırı olarak reddedildiğini ve aynı soruşturma kapsamında bulunan şirketler tarafından açılan davalarda lehe kararlar çıktığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Danıştay kararına ilişkin tebligatın usulsüz olduğunu, vekilin kendisine tebliğ edilmediğini, tebligat alındısında da muhatabın adresinde bulunmadığına ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmediğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini savunmuştur.

13. Anayasa Mahkemesi, daha önce başvurucunun avukatı tarafından Yargıtay kararının UYAP üzerinden okunduğu tarihte bireysel başvuruya ilişkin nihai karardan haberdar olunduğu ve bu doğrultuda bireysel başvuru süresinin nihai kararın okunduğu tarihten itibaren işlemeye başladığının kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (Hüseyin Aşkan, B. No: 2017/15649, 21/7/2020, §§ 18-31).

14. Somut olayda UYAP evrak işlem kütüğü üzerinden yapılan incelemede, 21/5/2019 tarihli nihai kararın başvurucuyu yargılamada temsil eden avukatlardan Av. E. E. tarafından 31/5/2019 tarihi saat 13.29’da açılarak okunduğu tespit edilmiştir.

15. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesine göre avukatlar yüklendikleri görevleri özen içinde yerine getirmekle yükümlüdür. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunun 506. maddesinin (2) numaralı fıkrasında vekilin üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek sadakat ve özenle yürütmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Aynı maddenin (3) numaralı fıkrasına göre de vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır. Bu sebeple vekilin hafif kusuru da özen yükümlülüğüne aykırılık oluşturur. Dolayısıyla avukatın kendisine tevdi edilen işle ilgili gelişmelerden müvekkilini bilgilendirmesi özen yükümlülüğünün kapsamına dâhildir. Dolayısıyla bireysel başvuru için öngörülen sürenin başvurucu vekilinin nihai kararı öğrendiği tarihten itibaren başlatılması gerekir.

16. Sonuç olarak bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan 31/5/2019 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvurucunun, otuz günlük bireysel başvuru süresinin son günü olan 1/7/2019 tarihinden sonra, 10/7/2019 tarihinde gerçekleştirdiği bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HASAN ÇAKAR VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/23532 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/23532

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ÇAKAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/23532)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Kübra ÇİFTÇİ

Başvurucular : Hasan ÇAKAR ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve yakın tarihli Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu

doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvurucuların bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculara adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MEHMET HANKUŞ

**B. No: 2019/24153 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/24153

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET HANKUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/24153)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mahmut ATEŞ

Başvurucu : Mehmet HANKUŞ

Vekili : Av. Nurali ÇİTİL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari gözetim altında darbedilme ve bu olayla ilgili etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/7/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Suriye Arap Cumhuriyeti uyruklu olan başvurucu, Antalya 9. Ağır Ceza Mahkemesinde tutuklu olarak yargılandığı davada 24/5/2018 tarihinde tahliyesine karar verilmesinin ardından sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altına alınmıştır.

10. Başvurucunun yargılandığı davada müdafiliği görevini üstlenen Av. Gamze Karabaş başka bir iş için 8/6/2018 tarihinde başvurucunun tutulduğu geri gönderim merkezine gelmiştir. Başvurucu, geri gönderim merkezi müdürünün odasına götürülürken tesadüfen karşılaştığı Av. Gamze Karabaş'a ağlayarak ve işaretlerle görevliler tarafından darbedildiğini anlatmıştır. Av. Gamze Karabaş bu olayla ilgili olarak başvurucunun adli yardıma ihtiyacı olduğunu belirten bir tutanak düzenleyerek aynı tarihte Antalya Barosuna göndermiştir.

11. Antalya Barosu İnsan Hakları Merkezi, Av. Gamze Karabaş'ın düzenlediği tutanak üzerine başvurucu ile görüşme yapmak için iki avukat görevlendirmiştir. Görevlendirilen avukatlar Nurali Çitil ve Şaziye Gökmen 11/6/2018 tarihinde geri gönderim merkezinde bir tercüman eşliğinde başvurucu ile görüşme yapmıştır. Bu görüşme sonucunda avukatlar tarafından düzenlenen 12/6/2018 tarihli tutanakta başvurucunun anlatımları özetle şu şekilde yer almıştır:

i. Geri gönderme merkezindeki yemeklerden şikâyet etmesi üzerine 8/6/2018 tarihinde tutulduğu odaya giren, isimleri C., İ. ve A. olan, biri polis memuru üç görevli yüzüne tokat atmak, göğüs, karın ve sırt bölgesine yumrukla vurmak suretiyle kendisini darbetmiştir.

ii. Darbetme olayından bir saat kadar sonra görevlilerce odasından alınıp başka bir odaya götürülürken tesadüfen Av. Gamze Karabaş'ı görmüş ve ona yaşadıklarını anlatmaya çalıştığı sırada ismini M. olarak bildiği bir görevlinin odasına apar topar sokulmuştur. Burada bulunduğu sırada, şikâyetçi olması hâlinde sınır dışı edileceği veya başka bir gönderim merkezine transfer edileceği söylenerek tehdit edilmiştir.

iii. Görüşme sırasında anlattığı olaylara kendisi ile aynı odada kalan A.Ş. isimli, Irak uyruklu şahsın tanıklık edebileceğini, ayrıca bir süredir açlık grevinde olduğunu belirtmiştir.

12. Bu tutanaktaki bilgileri değerlendiren Antalya Barosu 20/6/2018 tarihli ve 103/6 sayılı kararı ile başvurucunun durumunun Antalya Valiliğine bildirilmesine karar vermiştir.

13. Başvurucu 12/6/2018 tarihinde Antalya'daki geri gönderme merkezinden Gaziantep'teki geri gönderme merkezine nakledilmiştir. Başvurucunun kardeşi A.H., Antalya Barosunu telefonla arayarak başvurucunun nakledildiği gün geri gönderme merkezi görevlilerince bir kez daha darbedildiğini ifade etmiştir. Bunun üzerine Antalya Barosu görevlileri Gaziantep Barosu ile irtibat kurarak başvurucu ile görüşülmesini talep etmiştir. Gaziantep Barosu İnsan Hakları Merkezinde görevli avukatlar Cumali Şimşek ve Şafak Yılmaz bu talep üzerine 22/6/2018 tarihinde başvurucu ile geri gönderme merkezinde bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşme sonucunda düzenlenen tutanakta özetle şu hususlar yer almıştır:

i. Başvurucu, Gaziantep'e nakli için götürüldüğü esnada geri gönderme merkezinin çıkışındaki merdivenlerde isimlerini bilmediği ancak teşhis edebileceği 7-8 görevli tarafından darbedilmiştir. Aldığı yumruk ve tekme darbelerinin etkisiyle merdivenlerden yuvarlanan başvurucu yerde bulunduğu sırada görevlilerden biri ayağıyla başvurucunun boynuna basmış, bu sırada diğer görevliler başvurucuyu darbetmeye devam etmiştir. Bulunduğu yerden alınarak geri gönderme merkezinin emanet odasına götürülen başvurucu burada da darbedilmiştir. Bu olaylara başvurucu ile birlikte Gaziantep'e nakledilmek üzere olay yerinde bulunan B.A. ve F.E.C. isimli yabancı uyruklu şahıslar tanık olmuştur.

ii. Avukatlar başvurucunun sol alın bölgesinde, saçının içine doğru uzanan bir kesi, sağ kolunun dirsek bölgesinde tam olarak iyileşmeyen 2x3 cm boyutlarında sürtme şeklinde bir yaralanma ve sağ dizinin üzerinde kolunda tarif edilen yaralanmaya benzer bir yara daha olduğunu görmüştür.

iii. Başvurucu avukatlara, darbedildiği esnada kendisine Suriye'ye gönüllü geri dönüş formu olduğunu düşündüğü bir belge imzalatıldığını ancak Suriye'ye dönme iradesinin bulunmadığını, Suriye'ye döndüğü takdirde kardeşleri gibi öldürülebileceğini ifade etmiştir.

14. Bu gelişmeler üzerine Antalya Barosu 3/7/2018 tarihinde Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuş; suç duyurusuna, başvurucu ile görüşme sonucu düzenlenen tutanakları da eklemiştir.

15. Bunun üzerine 2018/61766 soruşturma numarası ile soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılık soruşturma kapsamında 7/8/2018 tarihinde Antalya Geri Gönderme Merkezine bir müzekkere yazarak başvurucunun sınır dışı edilmesinin gerekçesinin ne olduğu, Gaziantep Geri Gönderme Merkezine niçin gönderildiği, işkence ve kötü muamele iddialarının doğru olup olmadığı hususlarında ayrıntılı bilgi verilmesini, ayrıca başvurucunun görüntülerini içeren, olay tarihine ait kamera kayıtlarının gönderilmesini istemiştir.

16. Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğünün bu müzekkereye cevap verdiği 5/9/2018 tarihli yazıda başvurucuya kötü muamelede bulunulmasının söz konusu olmadığı belirtilmiştir. Bu yazı ve ekinde yer alan belgelerdeki bilgiler şu şekilde özetlenebilir:

i. Başvurucu, hakkında verilen 25/5/2018 tarihli sınır dışı etme ve idari gözetim kararlarının ardından idari gözetime alınarak Antalya geri gönderim merkezinde tutulmaya başlanmıştır. Başvurucu, bu geri gönderim merkezinin kapasitesi ve burada bulunan yabancı terörist savaşçı sayısı nedeniyle 12/6/2018 tarihinde Gaziantep geri gönderim merkezine sevk edilmiştir. Başvurucunun Antalya'da kaldığı sürede aile üyeleri ve avukatları ile düzenli olarak görüştüğüne dair tutanaklar yazı ekinde yer almaktadır.

ii. Antalya geri gönderim merkezi görevlileri tarafından düzenlenen ve üzerinde tarih bulunmayan tutanakta; 8/6/2018 günü saat 13.00 sıralarında başvurucunun kendisini odaya almak isteyen görevlilere zorluk çıkartarak odaya girmek istemediği, bağırarak müdürle görüşmek istediğini söylediği, bu olayların ardından başvurucunun odasına alındığı belirtilmektedir.

iii. Antalya geri gönderim merkezi görevlileri tarafından düzenlenen bir başka tutanakta özetle; 12/6/2018 tarihinde Suriye uyruklu şahısların sevklerini sağlamak üzere çıkış kapısına doğru yönlendirildikleri ancak bu şahısların asansör koridoruna vardıklarında gelmeyeceklerini ve avukatlarını istediklerini söyledikleri, şahısların ilk olarak kapıları tekmeledikleri, ardından yumrukla görevliyi darp ettikleri, ikazlara rağmen katta bulunan

eşyalara zarar verdikleri, bunun üzerine telsizle güvenlik görevlisi V.V., polis memuru C.Ö. ve sevk için bekleyen Jandarma görevlilerinin takviye için çağrıldığı, gelen kolluk ekibi tarafından yapılan ikazlara riayet etmeyen F.C. adlı bir şahısla birlikte başvurucunun yangın merdivenlerine geldiklerinde tekrar saldırıda bulunarak çevredeki eşyalara ve kapılara zarar verdikleri, darp teşebbüsünde bulundukları, bunun ardından şahısların C.Ö. ve N.G. adlı görevliler tarafından zorla garaj kapısına götürülerek görevlilere teslim edildiği, yaralanan C.Ö. ve N.G.nin ise darp raporu almak üzere hastaneye gittikleri belirtilmiştir.

iv. Yazı ekinde yer alan doktor raporlarına göre 12/6/2018 tarihli olaylarda polis memuru C.Ö. ve güvenlik görevlisi N.G. yaralanmış, C.Ö.nün el bileği ve el yüzeyinde kırık oluşmuştur. Başvurucunun Antalya geri gönderim merkezine kabul edildiği 25/5/2018 ve Gaziantep geri gönderim merkezine kabul edildiği 13/6/2018 tarihli doktor raporlarında ise başvurucuda darp ve cebir izi bulunmadığı belirtilmiştir.

v. Yazı ekinde ayrıca geri gönderim merkezinde görevli güvenlik görevlilerinin listesine de yer verilmiştir.

17. Başsavcılık, yukarıda özetlenen Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğünün cevabi yazısının kendisine ulaşmasının ardından 3/10/2018 tarihinde başvurucunun kötü muamele gördüğüne dair iddialarıyla ilgili yürüttüğü soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar başlığında Antalya Barosuna ihbar eden sıfatıyla yer verilmiş, başvurucu ise kararda mağdur, müşteki ya da başka herhangi bir sıfatla yer almamıştır. Karar gerekçesinde başvurucunun geri gönderme merkezlerine kabul edilirken alınan doktor raporlarında darp ve cebir izi bulunmadığının bildirildiği, geri gönderme merkezinin teknik altyapısı nedeniyle olay tarihinden on gün sonra silinen güvenlik kamerası kayıtlarına ulaşılamadığı belirtilmiştir. Kararın sonuç kısmı ise şöyledir:

"...

Soruşturma dosyasının incelenmesinde, Antalya İl Göç İdaresi Geri Gönderme Merkezinde tutulan müşteki ile ilgili Av. Gamze Karabaş tarafından kendisine kötü muamele yapıldığına dair tutanak tutulmuş ise de, tutanağın tamamen müştekini soyut beyanı doğrultusunda tutulduğu, müştekiye kötü muamele veya işkence yapıldığına dair her türlü şüpheden uzak somut ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşılmakla,

Şüpheli hakkında kamu adına KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA;

Karar örneğinin tebliğine yer olmadığına,

CMK 'nın 172 ve devamı maddeleri gereğince kararın tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde Antalya Sulh Ceza Hakimliğine itiraz kanun yolu açık olmak üzere karar verildi."

18. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara başvurucu vekili itiraz etmiştir. Antalya 2. Sulh Ceza Hâkimliği, üzerinde tarih bulunmayan 2019/736 D. İş sayılı kararıyla, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

19. Antalya İl Göç İdaresinin 19/4/2022 tarihli yazısında başvurucunun 20/9/2018 tarihinde gönüllü geri dönüş kapsamında Türkiye'den çıkışının sağlandığı belirtilmiştir.

20. Başvurucu 12/7/2019 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

21. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

...

İşlenmesi hâlinde, şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında... artırılır."

22. 5237 sayılı Kanun'un "Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması" kenar başlıklı 256. maddesi şöyledir:

"Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması hâlinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır."

23. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" kenar başlıklı 160. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür."

B. Uluslararası Hukuk

24. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

25. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 10/12/1984 tarihli ve 39/46 sayılı kararıyla kabul edilen, 3441 sayılı Kanun ile onaylanan, 29/4/1988 tarihli ve 19799 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Alçaltıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin 12. maddesi şöyledir:

"Her Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde bir işkence eyleminin işlendiğine inanmak için ciddi sebepler mevcut olan her halde, yetkili mercilerin derhal ve tarafsız soruşturma yürütmelerini sağlayacaktır."

26. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu'nun (İstanbul Protokolü) birinci ekinin 2. fıkrası şöyledir:

"Devletler, işkence ve kötü muamele şikayetleri ve bildirimlerinin, anında ve etkili bir biçimde soruşturulmasını sağlamakla yükümlüdürler. Açık bir şikayetin olmadığı durumlarda bile işkence ve kötü muamele yapıldığına ilişkin belirtiler varsa, soruşturma

yapılmalıdır. Soruşturmayı yürütenler, bu tür olayların faili olduğundan şüphelenilen kişiler ve onların hizmet ettiği kurum ve kuruluşlardan bağımsız, soruşturma yürütebilecek vasıfta, tarafsız kişiler olmalıdır. Bu kişilerin tarafsız tıp uzmanlarına veya konuyla ilgili diğer uzmanlara erişim veya bu tür uzmanları çağırma yetkileri olmalıdır. Soruşturmalar yürütülürken, en yüksek profesyonel standartlara uygun yöntemler kullanılmalı ve soruşturma sonuçları kamuya açıklanmalıdır.”

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi, mağdurların davranışlarından bağımsız olarak, işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerin Sözleşme'yle yasaklandığını belirtmiş, kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediğini içtihatlarında hatırlatmıştır (birçok karar arasından bkz. Selmouni/Fransa, B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

28. Bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunun söylenebilmesi için eylemin asgari ağırlık eşiğini aşması beklenir (birçok karar arasından bkz. Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Yağız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007 §§ 35-37; Gafgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

29. AİHM, sağlıklı olarak gözaltına alınan bir kişinin serbest bırakıldığı sırada yaralanmış olması halinde bu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda geçerli bir açıklama yapmanın devletin yükümlülüğünde olduğunu belirtmiştir (Selmouni/Fransa, § 87). AİHM'e göre bir kişi, özgürlüğünden yoksun bırakıldığında veya daha genel anlamda kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya kaldığında -örneğin tutuklandığı sırada- kişinin davranışları kesinlikle gerektirmediği hâlde kişiye karşı fiziksel güç kullanımı insan onurunu zedelemekte; kural olarak Sözleşme’nin 3. maddesi tarafından güvence altına alınan hakkın ihlalini teşkil etmektedir (Bouyid/Belçika [BD], B. No: 23380/09, 28/9/2015, § 88; Ribitsch/Avusturya, B. No: 18896/91, 4/12/1995, § 38; Mete ve diğerleri/Türkiye, B. No: 294/08, 4/10/2011, § 106).

30. AİHM'e göre Sözleşme'nin 3. maddesi 1. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde, bir kişi Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal eder şekilde polis ya da diğer kamu görevlilerinin müdahalesine maruz kaldığına dair savunulabilir bir iddiada bulunduğunda etkili ve resmî bir soruşturma yapılmalıdır. Bu soruşturma sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilmelidir. Aksi hâlde temel önemde bir yasak olmasına karşılık işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı uygulamada etkisiz olacak ve oluşan fiilî cezasızlık nedeniyle kamu görevlilerinin kontrollerinde olan kişilerin haklarını kötüye kullanmaları mümkün olacaktır (Labita/İtalya, § 131). AİHM’in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını, yetkili makamların titizlikle ve süratli biçimde çalışmasını gerektirmektedir (Mammadov/Azerbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; Çelik ve İmret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

32. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak, geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu; geri gönderme merkezinde bulunduğu sırada görevliler tarafından darbedildiğini, bu olayla ilgili olarak etkili bir soruşturma yapılmadan kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini, bu karara yaptığı itirazın Sulh Ceza Hâkimliğince gerekçesiz olarak reddedildiğini, böylece kötü muamele yasağı ile birlikte adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının da ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre hak ihlali iddialarının gerekçeleri şöyledir:

i. Tutarlı anlatımları ve kendisiyle mülakat yapan avukatların tutanağa geçirdikleri gözlemler, tutulduğu geri gönderme merkezindeki görevliler tarafından darbedilmek suretiyle kötü muameleye maruz kaldığını ortaya koymaktadır.

ii. Avukatlarla görüşmesinin hemen ardından sınır dışı edilmek üzere başka bir geri gönderme merkezine sevk edilmiş ve bu sırada yaşanan olaylarda eylemleriyle bir görevlinin yaralandığı, başka bir görevlinin elinin kırıldığı, geri gönderme merkezindeki eşyalara zarar verdiği hususları tutanak altına alınmıştır. Bu olaylarla ilgili bir soruşturma yapılmadan da sınır dışı edilmiştir. Bu durum olayın yetkililerce örtbas edilmek istendiğini göstermektedir.

iii. Olaylara tanık olan birçok kişi ile şüphelilerin isimlerini bildirmesine karşın bu kişilerin beyanları alınmamıştır. Müşteki olarak ifadesi alınmamış hatta soruşturma dosyasına herhangi bir sıfatla kaydedilmemiş ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar kendisine tebliğ edilmemiştir. Dosyada kaydının bulunmaması nedeniyle avukatının tüm araştırmalarına rağmen Antalya Barosunun yaptığı ihbarın ardından iddialarla ilgili bir soruşturma başlatılıp başlatılmadığı konusunda bilgi edinememiş, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı avukatı tesadüfen öğrenince itirazda bulunmuştur. Bu nedenlerle etkili başvuru hakkı ihlal edilmiştir.

iv. Soruşturma makamı; iddia edilen kötü muamele eylemleri ile ilgili bilgileri, kötü muamelede bulundukları iddia edilen görevlilerin çalıştığı kurumdan talep ederek bağımsızlık ilkesine aykırı davranmıştır. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itirazını reddeden Sulh Ceza Hâkimliğinin daha önce hakkındaki idari gözetim kararının kaldırılması talebini reddetmesi nedeniyle bağımsız olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. Ayrıca soruşturma makul bir sürede tamamlanmamıştır.

v. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yaptığı itiraz gerekçesiz olarak reddedilmiştir. Bu nedenle adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı ihlal edilmiştir.

34. Bakanlık görüşlerinde; Anayasa Mahkemesinin kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarını incelediği Cezmi Demir ve diğerleri (B. No: 2013/293, 17/7/2014), Tahir Canan, (B. No: 2012/969, 18/9/2013), C.D. (B. No: 2013/394, 6/3/2014) ve Serpil Kerimoğlu ve diğerleri (B. No: 2012/752, 17/9/2013) kararlarında belirttiği ilkelerine atıfta bulunularak özetle şu hususlar dile getirilmiştir: Etkili soruşturma yükümlülüğünün amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermelerini sağlamaktır. Etkili soruşturma yükümlülüğü bir sonuç

yükümlülüğü değildir, dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı ya da tüm yargılamaları mahkûmiyetle veya belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklememektedir.

35. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında bireysel başvurusunda dile getirdiği iddialarını tekrar ederek Bakanlığın görüşlerinde iddiaları ile ilgili hiçbir hususa cevap vermediğini ifade etmiştir.

C. Değerlendirme

36. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, … maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

37. Anayasa'nın 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, § 16). Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığı kararı ile bu karara yaptığı itirazın reddi kararlarının gerekçesiz olduğu, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın tebliğ edilmemesi nedeniyle soruşturmaya katılımının sağlanmadığı iddiaları bütünüyle kötü muamele yasağının usul boyutu kapsamında etkili soruşturma yapma yükümlülüğüne ilişkindir. Bu nedenle adil yargılanma ve etkili başvuru hakları bakımından ayrı bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

39. Kötü muamele yasağının maddi boyutu bakımından ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşulların inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmış olması gerekmektedir. Somut başvuruda ise Anayasa Mahkemesinin önünde kötü muamele yasağının ihlali iddiasının maddi yönden incelenmesine yeterli olacak şekilde olayın gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgi bulunmamaktadır. Dolayısıyla incelemenin yalnızca kötü muamele yasağının usul boyutu ile sınırlı olarak yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bireylere işkence veya eziyet yapılması ya da bireylerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulmaları

yasaklanmıştır. Bu, yasak mutlak bir nitelik taşımaktadır ve öncelikle kamusal yetkiyle güç kullanan görevlilerin kişilerin beden ve ruh bütünlüğüne hiçbir şekilde zarar vermemelerini gerektirir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 81).

42. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşik, göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak belirlenmelidir. Bu belirleme yapılırken muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 83).

43. İşkence ve kötü muamele yasağının usul boyutu, işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran iddialarla ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yapılması yükümlülüğü getirmektedir (Cihan Koçak, B. No: 2014/12302, 21/9/2017, § 46). Bir devlet görevlisi tarafından Anayasa’nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin bir iddianın soruşturma makamına iletilmesi durumunda etkili soruşturma yükümlülüğünün başlaması için öncelikle gerekli olan husus, söz konusu iddianın savunulabilir olmasıdır. İddianın savunulabilir olması, açık ve olgulara ilişkin ayrıntı içermesinin yanında ancak makul kanıtlarla desteklenmesiyle mümkündür (Alper Tunga Kuru ve Özcan Kaya Güvenç, B. No: 2016/2486, 17/11/2021, § 40).

44. Ceza soruşturmasının etkili olması için makul derecede özenli ve hızlı yürütülmesi gerekmektedir. Soruşturma makamları resen harekete geçerek kötü muamele iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmelidir. Bu deliller olayın özelliğine göre kriminal incelemeler, olay yeri keşfi, görgü tanıklarının, mağdur ve olası şüphelilerin beyanları olabilir. Kötü muameleye maruz kaldığını iddia eden kişilerin tıbbi muayeneleri geciktirilmeden yaptırılmalı, iddia edilen kötü muamelenin varlığı ve boyutları konusunda rapor temin edilmelidir. Özgürlüklerinden yoksun olan kişilerin kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia etmeleri durumunda vücutlarında bir yaralanma tespit edilmişse söz konusu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda makul bir açıklama getirme yükümlülüğü devlete aittir. Özellikle iddiaların doktor raporlarıyla desteklendiği hallerde kötü muamele yasağının ihlali bakımından açık sorunlar ortaya çıkabilir (Serdar Avci, B. No: 2015/19474, 9/1/2020, §§ 56, 64).

45. Kötü muamele iddialarıyla ilgili cezai soruşturmaların etkililiğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda, mağdurların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece etkili bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 115). Devlet memurları tarafından yapılan işkence ve kötü muamele hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olabilmesi için soruşturmadan sorumlu olan ve tetkikleri yapan kişilerin olaylara karışan kişilerden bağımsız olması gerekir. Soruşturmanın bağımsızlığı sadece hiyerarşik ya da kurumsal bağlantının olmamasını değil aynı zamanda somut bir bağımsızlığı da gerektirir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 117).

46. Soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması, bunun yanı sıra söz konusu kararın bireylerin vücut bütünlüğüne yönelik müdahalenin Anayasa’nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığı noktasında yeterli bir değerlendirme de içermesi gerekmektedir (Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin, B. No:

2015/4787, 25/9/2019, § 64).

b. İlkelerin Olaya uygulanması

47. Başvurucu, hem 8/6/2018 tarihinde geri gönderme merkezinde tesadüfen karşılaştığı Av. Gamze Karabaş'a hem de 11/6/2018 ve 22/6/2018 tarihlerinde kendisiyle görüşme yapan avukatlara tutarlı olarak görevliler tarafından darbedildiğini beyan etmiştir. 12/6/2018 tarihli olayı başvurucunun kardeşi Antalya Barosuna ihbar etmiştir. Dolayısıyla başvurucunun kardeşiyle yaptığı konuşmada da aynı iddialarını dile getirdiği anlaşılmaktadır. Öte yandan 22/6/2018 tarihli görüşmeyi gerçekleştiren avukatlar, başvurucunun sol alın bölgesinde, saçının içine doğru uzanan bir kesi, sağ kolunun dirsek bölgesinde tam olarak iyileşmeyen 2x3 cm boyutlarında sürtme şeklinde bir yaralanma ve sağ dizinin üzerinde kolunda tarif edilen yaralanmaya benzer bir yara daha olduğunu görerek bir tutanak düzenlemiştir (bkz. §§ 11-13). Bu nedenle başvurucunun hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin iddiasının savunulabilir nitelikte olduğu kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla iddialarla ilgili olarak sorumluların belirlenmesini ve gerekirse cezalandırılmasını sağlamaya elverişli ve etkili resmî bir soruşturma yapılması gerekmektedir.

48. Başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığına dair iddialarıyla ilgili başlatılan soruşturmada Başsavcılık, Antalya Geri Gönderme Merkezinden başvurucunun iddialarının doğru olup olmadığı hususunda bilgi verilmesini, başvurucunun olay tarihine ait görüntülerini içeren kamera kayıtlarının gönderilmesini istemiştir (bkz. § 15). Bir başka deyişle önemli bazı delillerin gönderilmesinin istendiği birim ile kötü muamele eylemini gerçekleştirdiği iddia edilen kişilerin çalıştığı birim aynıdır.

49. Oysa "Genel İlkeler" kısmında belirtildiği üzere bir kişinin kamu görevlileri tarafından kötü muameleye maruz kaldığı iddiasıyla ilgili soruşturma yürütülürken bağımsızlık kriterinin yerine getirilmesine özellikle önem verilmelidir. Olayın aydınlatılmasında önemli olan delillerin kötü muamele eylemini gerçekleştirdiği iddia edilen kişilerin kurumsal ve hiyerarşik olarak bağlı bulundukları birimden talep edilmesinin bağımsızlık kriteri ile bağdaştığını kabul etmek mümkün görülmemiştir. Ayrıca bu durumun 5271 sayılı Kanun'un 160. maddesinde düzenlendiği şekilde ceza soruşturmasında delillerin Cumhuriyet savcısı tarafından adli kolluk marifetiyle toplanması ilkesine de uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

50. Etkili soruşturma yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değildir. Dolayısıyla bu yükümlülük devlete tüm kötü muamele iddialarıyla ilgili bir ceza kovuşturması süreci başlatma ya da tüm yargılamaları belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklemez. Öte yandan kamu güveninin sürdürülmesi, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve bu tür eylemlere hoşgörü gösterildiği görünümünün engellenmesi açısından kötü muamele oluşturan eylemlerin cezasız kalmaması gerekir. Kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz kalındığı iddiasıyla başlatılan bir ceza soruşturmasının amacı olayı bütün yönleriyle ortaya çıkarmak, varsa sorumluların belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmalarını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için soruşturma kapsamında gerekli görülen delillerin ivedi ve eksiksiz bir şekilde toplanması gerektiği açıktır.

51. Hangi delillerin toplanması gerektiği soruşturmanın niteliğine göre değişiklik gösterir. Geri gönderme merkezinde tutulan bir kişinin kamu görevlileri tarafından darbedildiği iddiasıyla yürütülen bir soruşturmada; iddia edilen eylemin failleri, mağduru ve varsa tanıkların beyanı, gözaltında bulunulan yerdeki güvenlik kamerası kayıtları ve doktor raporlarının toplanması gereken temel deliller olduğu kuşkusuzdur. Somut başvuruya konu

soruşturmada ise Başsavcılığın yaptığı yegane delil toplama işleminin geri gönderme merkezine başvurucunun kötü muamele iddialarının doğru olup olmadığı hususlarında bilgi verilmesi ve ilgili kamera kayıtlarının gönderilmesi talebini içeren bir müzekkere göndermek olduğu görülmüştür. Bu müzekkereye verilen cevapta; olaylarla ilgili tutanakları düzenleyen görevlilerin, başvurucunun, başvurucunun eylemlerin faili olarak tarif ettiği kişilerin ya da gösterdiği tanıkların beyanları bulunmamaktadır. Neticede ceza soruşturması, belirtilen bu temel deliller toplanmaksızın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçlandırılmıştır.

52. İl Göç İdaresince Başsavcılığa gönderilen yazı ekinde yer alan ve 12/6/2018 tarihinde başvurucunun sevk edildiği Gaziantep Geri Gönderme Merkezine kabul edilmeden önce alındığı anlaşılan doktor raporunda, başvurucuda darp ve cebir izi bulunmadığı belirtilmiştir. Bu rapor 22/6/2018 tarihinde başvurucuyla görüşen avukatların başvurucunun vücudundaki yaralanmalara dair yaptıkları tespitlerle açıkça çelişki oluşturmaktadır. Soruşturma sırasında bu çelişkinin giderilmesi için yeni bir tıbbi rapor aldırılmadığı görülmüştür.

53. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda yalnızca 8/6/2018 tarihinde yaşandığı iddia edilen olay değerlendirilerek bir sonuca varılmıştır. Buna karşılık kararda, başvurucunun Gaziantep Geri Gönderme Merkezine sevkinin yapıldığı 12/6/2018 tarihinde görevlilerce darbedildiğine ilişkin iddiaları ve başvurucuyla 22/6/2018 tarihinde görüşen avukatların tespitleri ile ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır.

54. Bunun da ötesinde 12/6/2018 tarihinde yaşanan olaylarda başvurucunun eylemleri nedeniyle bir görevlinin yaralandığı, bir polis memurunun elinin kırıldığı, başvurucunun geri gönderme merkezindeki eşyalara zarar verdiği, bu eylemlerinin ardından zor kullanılarak sevk işlemini yapacak jandarma görevlilerine teslim edildiği hususlarında geri gönderme merkezi görevlilerince düzenlenen bir tutanak da bulunmaktadır. 5237 sayılı Kanun'da ciddi yaptırımlara bağlanan ve resen soruşturma gerektiren, nitelikli yaralama ve kamu malına zarar verme gibi suçları oluşturması muhtemel olan, başvurucuya atılı bu suçların aynı zamanda 5237 sayılı Kanun'un 279. maddesi uyarınca, bilgisi bulunan kamu görevlileri tarafından ihbarı da gerekmektedir. Başvuru dosyasında; Başsavcılığa ulaşan böyle bir ihbar bulunup bulunmadığı, 12/6/2018 tarihli olaylarla ilgili başvurucu hakkında bir soruşturma yürütülüp yürütülmediği, böyle bir soruşturma varsa soruşturma kapsamında başvurucunun doktor raporunun alınıp alınmadığı ve olay tarihinde geri gönderme merkezindeki güvenlik kamerası kayıtlarının bilgisi olan kamu görevlilerince muhafaza altına alınıp alınmadığı hususlarında bir bilgi bulunmamaktadır. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yapılan itirazın reddine dair kararda belirtilen bu eksikliklere açıklık getirecek bir gerekçeye de yer verilmemiştir.

55. Başvurucu; soruşturma dosyasına mağdur, müşteki ya da başka bir sıfatla kayıt edilmemiştir. Bunun yanı sıra itiraz edilmesi mümkün bir karar olan kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda kararın tebliğine gerek bulunmadığı belirtilmiştir. Soruşturma sırasında ifadesine de başvurulmadığı gözetildiğinde başvurucunun kötü muamele iddialarıyla ilgili soruşturmaya etkin bir şekilde katılımının sağlanarak delillerini ileri sürme ve verilen kararlara itiraz etme imkânından mahrum bırakıldığı kanaatine varılmıştır.

56. Dolayısıyla somut başvuruda başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığına dair iddialarının aydınlatabilecek, maddi olayların bütün yönleriyle açığa çıkmasını ve varsa sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek nitelikte bir soruşturma yürütüldüğü

söylenemez.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu bakımından ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

58. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi halinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hallerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

59. Başvurucu, ileri sürdüğü hak ihlallerinin tespiti ile yeniden soruşturma yapılmasına karar verilmesinin yanında 120.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

60. İhlalin kovuşturmaya yer olmadığı ya da daimî arama kararı gibi bazı nedenlerle soruşturmanın sonlandırılmasından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılması için kararın bir örneğinin ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden soruşturma yapılması sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden soruşturma yapılması kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili Cumhuriyet başsavcılığının yeniden soruşturma yapılması sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı Cumhuriyet başsavcılığının yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden soruşturma yapma kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 58, 59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66, 67).

61. Somut başvuruda ihlalin etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün yerine getirilmemesinden kaynaklandığı tespit edilmiş ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu itibarıyla ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

62. Bu durumda kötü muamele yasağının usul boyutu bakımından ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden etkin bir adli soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden soruşturma ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılması gereken iş, öncelikle ihlale

yol açan kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın ortadan kaldırılması ve ihlal kararı verilmesinin nedenlerini gideren Anayasa Mahkemesinin belirttiği ilkelere uygun yeni bir soruşturma yapılmasından ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2018/61766) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

63. Kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edilmiş olması nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 60.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

64. 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının usul boyutu bakımından ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 60.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# RAMAZAN ERDOĞAN

**B. No: 2019/26356 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/26356

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN ERDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/26356)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Berrak YILMAZ

Başvurucu : Ramazan ERDOĞAN

Vekili : Av. Mahsuni KARAMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kişisel verilerin güvenlik soruşturmasına esas alınması nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Siirt Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksekokulundan mezun olmuştur.Başvurucu 16/10/2016 tarihli Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) sonucuna göre 17/3/2017 tarihinde Siirt Pervari 3 No.lu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonuna sağlık teknikeri olarak yerleştirilmiştir. Yerleştirme sonuçları çerçevesinde başvurucunun güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yaptırılmıştır. Sağlık Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 20/7/2017 tarihli yazısı ile başvurucuya 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin sekizinci alt bendinde belirtilen şartları taşımadığı gerekçesiyle yerleştiği sözleşmeli personel pozisyonuna atamasının yapılamayacağı tebliğ edilmiştir.

3. Başvurucu vekili 17/8/2017 tarihinde, Sağlık Bakanlığının 20/7/2017 tarihli atama

işleminin yapılmamasına dair işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Başvurucu vekili dava dilekçesinde; güvenlik soruşturması sonucu ulaşılan ve başvurucunun devlet memuru olmasına engel teşkil eden bilgi ve verilerin açıkça ortaya konulması gerektiğini, dava konusu işlemin soyut bir kanun maddesine atıftan ibaret olduğunu, herhangi bir gerekçe içermediğini, söz konusu soyut ibarenin somut bir idari işleme esas teşkil etmesinin hukuken olanaklı olmadığını ve bu hâliyle denetlenebilir olmadığını ileri sürmüştür.

4. Ankara 11. İdare Mahkemesi 31/10/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucu hakkında güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen ve davalı idare tarafından dosyaya sunulan bilgi ve belgeler incelendiğinde, elde edilen bilgilerin başvurucunun güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak değerlendirilmesi için yeterli olduğu ve dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

5. Karara karşı yapılan istinaf başvurusu, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin 20/2/2019 tarihli kararı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 8/7/2019 tarihinde öğrendikten sonra 29/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. 7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu 17/4/2021 tarihli ve 31457 Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'u yürürlükten kaldırmıştır. 7315 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kişilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması bu Kanun kapsamında yapılmaktadır.

9. Başvurucu; hangi kıstasların esas alındığı ve nasıl yapıldığı belli olmayan bir güvenlik soruşturmasına dayanılarak kamu hizmetine girmesine engel olunduğunu, soyut istihbari bilgilere dayanılarak mesleğinden edildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ve çalışma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

11. Başvuru, özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi mevcut güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yönteminin

kanunilik koşulunu sağlamadığını Fatih Saraman kararında kabul etmiştir. Kararda 4045 sayılı Kanun'un sadece hangi kamu görevleri bakımından güvenlik soruşturması yaptırılacağını düzenlediğini ancak konuyla ilgili temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemediği belirtilmiş; Kanun'un ve ilgili Yönetmelik'in kişisel verilerin kayıt, muhafaza ve kullanımını içeren tedbirlerin kapsamını, uygulanmasını düzenleyen ve özellikle, süre, stoklama, kullanım, üçüncü kişilerin erişimi, verilerin gizliliği, bütünlüğü ve imhası konusundaki usullere ilişkin, muhataplarının yetki aşımı ve keyfîliğe karşı yeteri kadar güvenceye sahip olmalarını sağlayacak açık ve detaylı kuralları içermemesi nedeniyle kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna varılmıştır (Fatih Saraman, [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, §§ 88-90; Süleyman Akif Nazlıgül, B. No: 2018/31982, 15/6/2021, § 33).

14. Öte yandan 1/2/2018 tarihli ve 7070 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 60. maddesi ile 657 sayılı Kanun’un 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen (8) numaralı alt bendin iptali istemiyle 114 milletvekili tarafından 3/5/2018 tarihinde Anayasa Mahkemesinde dava açılmıştır. Anayasa Mahkemesi 24/7/2019 tarihli ve E.2018/73, K.2019/65 sayılı kararıyla başvuruya konu olayda uygulanan kuralı, Anayasa’nın 13., 20. ve 128. maddelerine aykırı görerek iptal etmiştir. Kararın gerekçesinde; güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen verilerin kişisel veri niteliğinde olduğu, bu alanda düzenleme getiren kuralların kamu makamlarına hangi koşullarda ve hangi sınırlar içinde tedbirler uygulama ve özel hayatın gizliliğine yönelik müdahalelerde bulunma yetkisi verildiğini yeterince açık olarak göstermesi ve olası kötüye kullanmalara karşı yeterli güvenceleri sağlanması gerektiği, kuralda ise güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılması memurluğa alımlarda genel şartlar arasında sayılmasına karşın güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğuna, bu bilgilerin ne şekilde kullanılacağına, hangi mercilerin soruşturma ve araştırmayı yapacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığı belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi Fatih Saraman kararında benimsediği bu yaklaşımı norm denetiminde verdiği iptal kararıyla da sürdürmüştür (Süleyman Akif Nazlıgül, § 34).

15. Somut olayda da anılan ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Sonuç olarak başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesi, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun

özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın yetkili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal iddiası açısından yeterli bir giderim sağladığı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 11. İdare Mahkemesine (E.2017/2516, K.2018/2052) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (2019/317, K.2019/210) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLEkarar verildi.

# KEREM YALÇIN

**B. No: 2019/26463 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/26463

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEREM YALÇIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/26463)

Karar Tarihi: 12/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 4/4/2023-32153

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Kerem YALÇIN

Vekili : Av. Cihan SEVİM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle sürekli işçi kadrosuna geçme talebinin reddine dair işleme karşı açılan iptal davasında davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/7/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, İstanbul Anadolu Adliyesi bünyesinde taşeron işçi olarak çalışmaktayken 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (696 sayılı KHK) 127. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye (375 sayılı KHK) eklenen geçici 24. maddesi kapsamında sürekli işçi kadrosuna atanmak için başvurmuştur.

7. Başvurucu hakkında 3/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (676 sayılı KHK) 74. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen (8) numaralı alt bent uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yaptırılmıştır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle başvurucunun başvurusu reddedilmiş ve iş akdi feshedilmiştir.

8. Başvurucu, söz konusu işlemin iptali istemiyle 18/5/2018 tarihinde dava açmıştır.

9. İstanbul 8. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 28/5/2018 tarihinde dava dilekçesinin reddine karar vermiştir. Kararda, dava dilekçesinin 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. maddesine uygun olmadığını belirtmiştir.

10. Başvurucu, yeniden hazırladığı dava dilekçesiyle 28/6/2018 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, güvenlik soruşturmasına ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamasından ve güvenlik soruşturmasının neden olumsuz olarak sonuçlandığını bilmemesinden yakınmıştır. Sürekli işçi kadrosuna geçirilmeyerek sözleşmesinin feshedilmesine yol açan durumun sebebini bilmediğini ifade etmiştir.

11. Mahkeme 24/10/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dosyasının incelenmesinden, İstanbul Anadolu Adalet Sarayında [E.] Grup Güvenlik Ltd Şti isimli işverene bağlı güvenlik görevlisi olarak görev yapan ve daimi işçi kadrosuna atanmak üzere başvuruda bulunan davacının, 12.03.2018 ve 13.03.2018 tarihlerinde yapılan Sözlü Sınava katıldığı ve Sözlü Sınav sonucunda arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğu gerekçesiyle sürekli işçi kadrosuna geçirilmemesine ilişkin dava konusu işlemin tesis edildiği anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlıkta, görevin önem ve özelliği dikkate alındığında, hakkında yapılan arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması sonucunda takdir yetkisine dayalı olarak tesis edilen davacının sürekli işçi kadrosuna geçirilmemesine ilişkin dava konusu işlemin dayandığı gerekçelerin hukuken kabul edilebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle de hukuka ve mevzuata aykırı olmadığı sonuç ve kanaatine varılmaktadır."

12. Başvurucu, karara karşı 6/12/2018 tarihinde istinaf yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, güvenlik soruşturmasının neden olumsuz olarak sonuçlandığını bilmediğini bir kez daha tekrar etmiştir. Herhangi bir terör örgütü ile bağlantısının bulunmadığını belirttikten sonra sabıka kaydı temiz olduğu gibi hakkında açılmış herhangi bir soruşturma ya da kovuşturmanın da mevcut olmadığını ifade etmiştir. Öte yandan mahkeme kararının gerekçesinin yetersiz olduğunu ve yalnızca idarenin takdir hakkı denilerek işlemin meşrulaştırılamayacağını söylemiştir.

13. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 4/7/2019 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

14. Nihai karar başvurucuya 15/7/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. 696 sayılı KHK'nın 127. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 23- 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarında; ödemeleri merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden karşılanan 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlar;

a) 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak,

...

kaydıyla, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içinde idaresinin hizmet alım sözleşmesinin yapıldığı birimine, sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmek üzere yazılı olarak başvurabilirler...

..."

16. 657 sayılı Kanun'un 48. maddesi şöyledir:

"Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar:

1. Türk Vatandaşı olmak,

2. Bu Kanunun 40 ncı maddesindeki yaş şartlarını taşımak,

3. Bu Kanunun 41 nci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,

4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

5. Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

6. Askerlik durumu itibariyle;

a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,

b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek (…) akıl hastalığı (…) bulunmamak.

8. [Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.:2018/73; K.:2019/65 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir]

B) Özel şartlar:

1. Hizmet göreceği sınıf için 36 ve 41 nci maddelerde belirtilen öğretim ve eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak."

17. 676 sayılı KHK'nın 74. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen ve Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.2018/73, K.2019/65 sayılı kararıyla iptal edilen (8) numaralı alt bent şöyledir:

"Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucu, güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlanmasının sebebinin idare tarafından bildirilmediğini belirtmiştir. Mahkeme ve Bölge İdare Mahkemesi kararlarının gerekçelerinde de güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlanmasının nedeninin yer almadığını ifade etmiştir. Sebebi ortaya konulmadan tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Bakanlık görüşünde, Mahkemenin, dava konusu maddi olay ve olguları, delillerin değerlendirmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiği ve bu suretle hükmün kesinleştiği belirtilmiştir. Mevcut başvurunun kabul edilebilirliğine dair yapılacak incelemede başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığı hususunun da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu hakkında verilen kararın olağanüstü hâl döneminde çıkarılan bir düzenlemeye istinaden alınması nedeniyle, yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağı bildirilmiştir.

21. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında güvenlik soruşturmasına esas alınan verilerin kendisi ile paylaşılmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edilmesinden şikâyet etmiştir. İdare tarafından objektif değerlendirme yapılmaksızın davaya konu işlemin tesis edilmesinden yakınmıştır. Keyfî ve kamu hizmeti gereklerine aykırı olarak alınan kararın hukuka uygunluk denetiminin gereği gibi yapılmadığını iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurucunun temel iddiası, güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlanmasının nedeninin derece mahkemeleri kararında yer almamasıdır. Bu nedenle başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

25. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

26. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa’nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

27. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemelerince dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucu, sonuca varılmasında kullanılan takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açık bir keyfîlik görüntüsünün olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (İbrahim Ataş, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23).

28. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini

anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (İbrahim Ataş, § 24).

29. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hâle getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

30. Somut olayda sürekli işçi kadrosuna geçme talebinde bulunan başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak neticelenmesi nedeniyle başvurucunun talebi reddedilmiştir. İşleme karşı açılan dava reddedilirken Mahkeme, işlemin dayandığı gerekçelerin hukuken kabul edilebilir nitelikte olduğunu ve hukuka aykırı olmadığını belirtmiştir. Ancak Mahkeme, güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak kabul edilmesine ilişkin gerekçelerin neler olduğunu, güvenlik soruşturması sonucunda tespit edilenleri açıklamamış ve bu hususları değerlendirmemiştir.

31. 657 sayılı Kanun'un 48. maddesine eklenen "Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak" biçimindeki alt bendin tüm devlet memurluğu kadrolarına atanabilmek için güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılması şartı getirdiği açıktır. 696 sayılı KHK'nın 127. maddesi uyarınca sürekli işçi kadrosuna geçmek isteyen kişilerin 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinde belirtilen şartları taşıması gerekmektedir. Bu sebeple sürekli işçi kadrosuna geçmek isteyen başvurucunun güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulacağının öngörülebilir olduğundan kuşku duymayı gerektirecek bir neden bulunmamaktadır. Bireysel başvuruya konu kararın gerekçesinden Mahkemenin 657 sayılı Kanun'un 48. maddesine eklenen alt bentteki şartı güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması biçiminde yorumladığı anlaşılmaktadır.

32. Anılan kuralın Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.2018/73, K.2019/65 sayılı kararıyla iptal edilmiş olması da bu neticeyi değiştirmemektedir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararında özel hayata saygı hakkıyla sınırlı bir inceleme yapıldığı dikkatten kaçırılmamalıdır. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu bireylerin kişisel verilerinin toplanmasının, işlenmesinin ve kullanılmasının kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilerek bu müdahaleye dayanak oluşturan kanunun hukuk devleti ilkesinin gerektirdiği kriterleri karşılayıp karşılamadığı irdelenmiştir. Anayasa Mahkemesi, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde devlet memurluğuna atanmada esas alınacak kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkeler kanunla belirlenmeksizin bunların alınmasına ve kullanılmasına izin verilmesinin Anayasa'nın 13., 20. ve 128. maddeleriyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşmıştır (Sebiha Kaya, B. No: 2018/34124, 20/5/2021, § 45).

33. Uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanmasında öncelikli yetkinin derece mahkemelerine ait olduğunun altı bir kez daha çizilmelidir. Anayasa Mahkemesinin kendi yorumunu derece mahkemelerininkinin yerine kaim etmesi söz konusu olamaz. Bununla birlikte derece mahkemelerinin yorumlarının etkilerinin adil yargılanma hakkıyla

çelişip çelişmediğini incelemek Anayasa Mahkemesinin görevindedir. Bu bakımdan bireysel başvuru kapsamında yapılacak değerlendirmede derece mahkemelerinin söz konusu fıkranın güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanmasını gerektirdiği biçimindeki yorumu veri kabul edilecektir (Sebiha Kaya, § 48).

34. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması şartının aranmasının kuralı belli ölçüde muğlaklaştırdığı söylenebilir. Zira güvenlik soruşturmasının olumlu neticelenip neticelenmediği konusunda ulaşılacak sonucun atamaya yetkili konumda bulunan kişi veya kişilere bağlı olarak değişmesi riski bulunmaktadır. Bu da keyfî ve ayrımcı uygulamaların gelişmesine, dolayısıyla bireylerin devlete olan güvenlerinin zedelenmesine sebep olabilecektir (Sebiha Kaya, § 49).

35. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkının, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedir.

36. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda makul olması aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken, mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (bkz. §§ 25-29).

37. Bu nedenle güvenlik soruşturmasının olumsuz olmasına bağlı olarak atanmamaya dair tesis edilen işleme karşı açılan bir davada, davacının hangi sebeple güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlandığının ve güvenlik soruşturması neticesinde elde edilen verinin kişinin yapacağı görevi neden olumsuz olarak etkilediğinin açıkça ortaya konulması önemlidir. Bu kapsamda derece mahkemelerinden beklenen, güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen bilgilerin neler olduğunu kararında belirtmesi ve söz konusu bilgiyi, davacının yerleştirildiği kurumu ve alacağı görevi gözönünde bulundurarak değerlendirmesidir. Burada önemli olan husus, güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını doğuran tespitlerin davacının şahsından kaynaklanması ya da davacının şahsıyla güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olmasıdır. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi, keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir.

38. Bununla birlikte kamu güvenliği veya başkalarının haklarının korunması gibi haklı nedenlerin bulunması hâlinde hükme esas alınan kanıt ve belgelerin başvurucuya verilmemesi veya gösterilmemesi makul görülebilir. Ancak bu hâlde dahi hükme esas alınan

belge kendisine verilmeyen başvurucunun savunma hakkında meydana gelen bu kısıtlamayı telafi edecek karşıt-dengeleyici imkânların başvurucuya sağlanması gerekir. Bu bağlamda başvurucunun belge içeriğinden haberdar edilmesinin, buna karşı savunma ve itirazlarını mahkemeye sunabilme fırsatına sahip olmasının dengeleyici bir imkân olduğu söylenebilir. Yine söz konusu belgenin başvurucu tarafından bilinmesinin sakıncalı olduğu düşünülen kısımları karartılarak başvurucuya verilmesi ya da başvurucunun söz konusu belgeyi mahkeme kaleminde inceleme fırsatı bulması da dengeleyici birer imkân olarak görülebilir (Ayfer Atalmış, B. No: 2016/12198, 9/6/2020, § 35).

39. Mahkeme kararından başvurucunun güvenlik soruşturmasının neden olumsuz olarak kabul edildiği anlaşılamamaktadır. Kararın dayanağı olan istihbari nitelikteki bilginin içeriğinde yer alan tespit aktarılmamış ve buna ilişkin değerlendirmede bulunulmamıştır. Bu nedenle güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasının davacının şahsına bağlı hangi nedenden kaynaklandığı anlaşılamamıştır. Bunun yanı sıra kararda güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen bilginin başvurucunun yapacağı göreve hangi nedenle olumsuz bir etki yaptığı da ortaya konulmamıştır. Öte yandan başvurucu hakkında yapılan tespitlerin neden başvurucu ile paylaşılmadığı kararda belirtilmediği gibi paylaşılmama nedeniyle savunma hakkında meydana gelen kısıtlamayı telafi edecek herhangi bir yolun denendiğine ilişkin açıklama da yapılmamıştır.

40. Kural olarak derece mahkemesi kararında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde istinaf merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirmede bulunulması makul görülebilir. İlk derece mahkemesi kararında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise başvurucular tarafından ileri sürülen esaslı itirazların istinaf mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda başvurucunun temel iddialarının ilk derece mahkemesince kararda tartışılmamasına ve gerekçe oluşturulmamasına rağmen başvurucu tarafından ileri sürülen esaslı iddiaların Bölge İdare Mahkemesince de karşılanmadığı görülmüştür.

41. Sonuç olarak istihbari bilgilerin idari işlemi neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun derece mahkemelerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmektedir. Derece mahkemeleri başvurucu hakkında elde edilen bilgileri herhangi bir şekilde değerlendirmemiş, bilginin tesis edilen işleme ulaşmadaki hukuki etkisi ve benzeri boyutları ile işin esasıyla ilgili kendi değerlendirmesini ortaya koymamıştır. Diğer bir ifadeyle başvurucunun güvenlik soruşturmasının sonucuna ilişkin iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

42. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

43. Başvurucu, görevine başlatılmamasına bağlı olarak kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

44. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

45. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 10.000 TL maddi tazminat ile 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

47. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 8. İdare Mahkemesine (E.2018/1378, K.2018/1990) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ASLI ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

**B. No: 2019/26598 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/26598

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASLI ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/26598)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucular : 1. Aslı ÖZTÜRK

2. Hüma ÖZTÜRK

3. Şems ÖZTÜRK

Başvurucular Vekili : Av. Suzan KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; muris adına kayıtlı taşınmazın tapu kaydının iptali ile Hazine adına tespit ve tescilinden dolayı uğranılan zararın tazmin edilmesi istemiyle açılan davanın zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/7/2019 tarihinde K.Ö. tarafından yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

4. Başvurucu K.Ö. 20/8/2021 tarihinde ölmüştür.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular bireysel başvuru devam ederken -20/8/2021 tarihinde- ölen K.Ö.nün mirasçılarıdır. K.Ö.nün ölümünden sonra başvuruyu devam ettirmek istediklerini bildiren başvurucular bireysel başvurunun tarafı hâline gelmişse de anlatım kolaylığı açısından K.Ö. başvurucu olarak nitelendirilecektir.

7. Başvurucunun murisi F.S.Ö.nün paydaşı olduğu İzmir ili Narlıdere ilçesinde bulunan 137 ada971 parsel sayılı ve 317.400 m² büyüklüğündeki taşınmazın 315.150 m²lik kısmının orman sınırları içinde kaldığı gerekçesiyle tapusunun iptali istemiyle Orman Genel Müdürlüğünce 1981 yılında dava açılmıştır. Anılan davada İzmir Kadastro Mahkemesinin 24/3/1998 tarihli kararıyla taşınmazın 307.184 m²lik kısmının orman sınırları içinde kaldığı tespit edilerek tapusunun iptaline karar verilmiştir. Söz konusu karar 24/11/1998 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Başvurucu 27/3/2009 tarihinde İzmir 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Hazine aleyhine, 29/12/2009 tarihinde de İzmir 10. Asliye Hukuk Mahkemesinde Orman Genel Müdürlüğü aleyhine tazminat davaları açmıştır. İzmir 10. Asliye Hukuk Mahkemesi 30/12/2009 tarihinde birleştirme kararı vererek dosyayı Mahkemeye göndermiştir. Yargılamaya Mahkemede devam edilmiştir. Dava dilekçelerinde, taşınmazın tapusunun bedelsiz olarak iptal edilmesi nedeniyle mülkiyetin yitirildiği kararın verildiği 24/3/1998 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesi uyarınca tazminata hükmedilmesi talep edilmiştir.

9. Mahkeme 13/4/2015 tarihinde Hazine yönünden davayı zamanaşımı gerekçesiyle, Orman Genel Müdürlüğü yönünden ise pasif husumet ehliyeti yokluğundan reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, İzmir Kadastro Mahkemesinin 24/3/1998 tarihli kararının 24/11/1998 tarihinde kesinleştiğine işaret edilerek 27/3/2009 ve 29/12/2009 tarihlerinde açılan davaların 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146. maddesinde düzenlenen on yıllık dava açma zamanaşımı süresinden sonra olduğu, bu nedenle zamanaşımı süresinin dolduğu belirtilmiştir.

10. Mahkeme kararı Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 4/12/2018 tarihli kararıyla onanmıştır. Karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 16/5/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Nihai karar 30/6/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. Konu hakkında ilgili hukuk için bkz. Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, §§ 37-47; Ayşe Çidem Tekindağ ve diğerleri, B. No: 2017/15121, 11/12/2019, §§ 21-29.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, tapusunun tazminatsız olarak iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

14. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Orman yönetimi hakkında açılan dava pasif taraf sıfatı yokluğu nedeniyle reddedilmiş olmakla birlikte başvurucunun davada taraf sıfatı bulunduğu belirlenen Hazineye karşı açtığı davanın zamanaşımından reddedilmesinden şikâyet ettiği görülmektedir. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetleri mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenecektir.

15. Başvuru konusu ile ilgili ilkeler daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından Yaşar Çoban kararı ile ortaya konulmuştur. Anılan karara konu olayda, tapu siciline güvenilerek satın alınan taşınmazın kadastro çalışması sonucu Hazine adına tespit ve tescili sebebiyle uğranılan zararın tazmin edilmesi istemiyle 26/6/2009 tarihinde açılan dava on yıllık zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmiştir. Kararda; esası incelenmeden davanın süre aşımı yönünden reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturduğu, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine dayalı müdahalenin kanuni temeli olduğu ve hukuki güvenliğin sağlanması kapsamında meşru bir amaç taşıdığı açıklanmıştır (Yaşar Çoban, §§ 54-63).

16. Yaşar Çoban kararında ölçülülük yönünden yapılan incelemede, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine dayalı tazminat davası yolunun Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/11/2009 tarihli içtihadından sonra etkili ve elverişli hâle geldiği belirtilmiştir. Bu nedenle 1980 tarihli kadastro tespitine karşı on yıllık süre içinde tazminat davası açılmasının beklenmesinin tazminat yolunu etkisizleştireceği açıklanmıştır. Dolayısıyla 18/11/2009 tarihinden önce tüketilmesi gerektiği gerekçesiyle tazminat davasının reddedilmiş olmasının başvurucu aleyhine adil dengeyi bozduğu ve mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Yaşar Çoban, §§ 68-74).

17. Ayşe Çidem Tekindağ ve diğerleri başvurusunda 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında 18/11/2009 tarihinden önce zamanaşımı süresi dolmuş bulunan tazminat talepleri hakkında bu tarihten itibaren makul bir süre içinde dava açılabileceğinin kabulü gerektiği ifade edilmiştir. Bu sürenin ne kadar olacağının derece mahkemelerinin takdirinde olduğu ancak bu yönde bir değerlendirmeye yer verilmediği ve dava açılmasını mümkün hâle getirebilecek şekilde makul bir süre tespiti yoluna gidilmediği belirtilmiştir. Bu kapsamda 18/11/2009 tarihinden 1 yıl 10 ay 15 gün sonra açılan davanın makul kabul edilebilecek bir sürede açıldığı sonucuna varılmış ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (Ayşe Çidem Tekindağ ve diğerleri, §§ 40-45).

18. Buna karşılık Asım Uzun ve diğerleri başvurusunda ise 18/11/2009 tarihinden itibaren 4 yıl 1 ay 13 gün sonra açılan 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine dayalı tazminat davasının makul kabul edilebilecek bir sürede açılmadığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda makul denilebilecek bir sürede dava açmayan başvuruculara davasının zamanaşımından reddedilmesinin başvuruculara aşırı bir külfet yüklemediği ve mahkeme erişim hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır (Asım Uzun ve diğerleri, B. No: 2018/26593, 12/2/2020, §§ 41, 42).

19. Başvuruya konu olayda başvurucu, Hazine aleyhine olan davayı 27/3/2009 tarihinde açmıştır. Bu durumda somut olaydaki davanın Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/11/2009 tarihli içtihadından önce açıldığı, dolayısıyla davanın 18/11/2009 tarihinde sonra makul bir süre içinde açılıp açılmadığının incelenmesine gerek bulunmadığı anlaşılmıştır.

20. Sonuç olarak başvurucunun açtığı davanın görüldüğü süreçte -18/11/2009 tarihinde- etkili hâle gelen hukuk yolunun bu tarihten önce tüketilmesi gerektiği gerekçesiyle zamanaşımından reddedilmesi suretiyle başvurucuya yüklenen külfet, kamu yararı ile bireyin mahkemeye erişim hakkı arasında kurulması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozmuş ve mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi orantısız kılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45).

26. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 10 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile davanın zamanaşımından reddedilmesi nedeniyle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

29. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

30. Başvuruda tespit edilen mahkemeye erişim hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda

kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun mahkemeye erişim hakkı ihlaliyle ilgili tazminat talebi kabul edilmemiştir. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin ihlal yönünden ise başvurucunun tazminat talebi bulunmadığından tazminata hükmedilmesi mümkün görülmemiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2009/145, K.2015/178) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HALİT İNAN

**B. No: 2019/29799 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/29799

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİT İNAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/29799)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Halit İNAN

Vekili : Av. Azad KAYASIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör olaylarının bastırılması kapsamında alınan tedbirlerin uygulanması esnasında konutta meydana gelen zararın karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1955 doğumlu olup Şırnak'ın Silopi ilçesinde ikamet etmektedir. Başvurucu, Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 23/1/1994 tarihli kararıyla silahlı terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm edilmiştir.

3. Başvurucunun evinin bulunduğu Şırnak'ın Silopi ilçesinde 14/12/2015 ile 19/1/2016 tarihleri arasında güvenlik operasyonları yürütülmüştür. Başvurucu 2/3/2016 tarihinde Şırnak Valiliği Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına (Zarar Tespit Komisyonu) başvurarak 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında zararlarının karşılanmasını talep etmiştir.

4. Zarar Tespit Komisyonu; başvurucunun Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik

Mahkemesinin 23/1/1994 tarihli kararıyla silahlı terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm olduğu gerekçesiyle tazminat talebini 14/12/2016 tarihli kararıyla reddetmiştir. Kararda, başvurucunun talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamına girmediğini vurgulamıştır.

5. Başvurucu, Zarar Tespit Komisyonu kararının iptali istemiyle 24/9/2017 tarihinde Mardin 2. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendinde mahkûm olunan fiillerin yol açtığı zararların Kanun'un kapsamı dışında bırakıldığını belirtmiş; 23/1/1994 tarihli mahkûmiyetinin zararlarının tazminine engel teşkil etmeyeceğini savunmuştur. Başvurucu, söz konusu mahkûmiyetinin cezasını çektiğini ve memnu haklarının iadesi koşullarının da oluştuğunu vurgulamıştır.

6. İdare Mahkemesi 2/5/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 2. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendine atıfta bulunularak kanun koyucunun terör örgütüne yardım ve yataklık suçu işleyen kişiler ile terör suçundan mahkûm olan kişileri bu Kanun hükümlerinden faydalandırmamayı amaçladığı belirtilmiştir. Kararda 5233 sayılı Kanun'un amacı dikkate alındığında terör örgütüne yardım ve yataklık suçu işleyen kişiler ile terör suçundan mahkûm olan kişilerin kendilerinin terör örgütü mensubu olarak katılmadığı ya da suç faili olmadığı olaylar nedeniyle uğradığı zararlar için de bu Kanun hükümlerinden faydalandırılmaması gerektiği açıklanmıştır. Başvurucunun Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 23/1/1994 tarihli kararıyla silahlı terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm olduğunun hatırlatıldığı kararda zararın 5233 sayılı Kanun kapsamında tazmininin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

7. Başvurucu bu karara karşı istinaf yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi istinaf istemini 15/3/2019 tarihinde kesin olarak reddetmiştir. Nihai karar 21/7/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 19/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendinde terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararların karşılanmayacağının düzenlediğini, derece mahkemesinin yorum gerektirmeyecek kadar açık olan bir kanun hükmünü hatalı yorumladığını ileri sürmüştür. Başvurucu, kamu hizmetlerinin gereği gibi ifa edilmemesi sonucu evinde oluşan hasarın karşılanmamasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini belirtmiştir.

9. Bakanlık görüşünde, olay ve olgular ile ilgili mevzuat özetlendikten sonra derece mahkemelerinin değerlendirmelerinin keyfîlik veya bariz takdir hatası içermediği belirtilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi benzer başvuruyu Tayyip Akyürk (B. No: 2019/3039, 29/6/2022) kararında incelemiş ve başvurucunun mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararda, 5233 sayılı Kanun'un amacını açıklayan 1. maddesi ile 2. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi birlikte gözetildiğinde kanun koyucunun bir terör olayının ortaya çıkmasında katkısı olan kişinin bu olaydan doğan zararlarının karşılanmamasını amaçladığı sonucuna ulaşılmasının keyfî ve temelsiz bir değerlendirme olmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi

örgüt üyeliği kapsamında değerlendirilen fiilleri 1993 yılından önce işlediği açık olan başvurucunun 2015-2016 yıllarında gerçekleşen hendek olaylarının ortaya çıkmasında da sorumluluğunun bulunduğunun ifade edilmesinin makul bir yorum olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Tayyip Akyürk, § 42).

11. Sözü edilen kararda sonuç olarak mülkiyet hakkına ilişkin ihlalin giderilmesi bakımından teorik düzeyde etkili olduğu saptanan ve 5233 sayılı Kanun'la oluşturulan tazminat yolunun İdare Mahkemesinin öngörülebilir olmayan ve bariz takdir hatası teşkil eden yorumu sebebiyle somut olayda başarı şansı sunma potansiyelini yitirdiği belirtilmiş, İdare Mahkemesinin başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının esasının incelenmesini ve giderim sağlanmasını engelleyen yorumu nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiği ifade edilmiştir (Tayyip Akyürk, §§ 44, 45).

12. Koşulları yönünden aynı olan eldeki başvuruda Tayyip Akyürk kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 42.480 TL maddi, 20.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

15. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

16. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mardin 2. İdare Mahkemesine (E.2017/3649, K.2018/1438) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# RECEP PİR

**B. No: 2019/31301 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/31301

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RECEP PİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/31301)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Berrak YILMAZ

Başvurucu : Recep PİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun annesinin vefatı nedeniyle talep ettiği taziye izninin verilmediğinden özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümözlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu 3/7/2019 tarihinde 28/6/2019 tarihinde vefat eden annesinin Gaziantep'te yapılacak taziyesine katılmak için izin talebiyle Midyat Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurmuştur. Başsavcılık 5/7/2019 tarihinde başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararda, başvurucunun taziyeye katılacağı adresin güvenliğiyle ilgili yapılan tahkikatta adresin konumu ile sosyal ve imar yapısı nedeniyle güvenliği sağlamanın zor olduğunun tespit edildiği belirtilerek başvurucunun talebi reddedilmiştir.

3. Başvurucu karara itiraz etmiştir. Midyat İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 10/7/2019 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun izin talebinin güvenlik bakımından sakıncalı olması nedeniyle reddedildiği belirtilmiştir.

4. Başvurucu karara itiraz etmiş, itirazı inceleyen Midyat 1. Ağır Ceza Mahkemesi 26/7/2019 tarihinde kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 31/7/2019 tarihinde tebliğ ettikten sonra 2/9/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, haklı bir gerekçe olmadan taziye izni verilmediğinden ailesinin acısını paylaşamadığını ve büyük üzüntü duyduğunu, bu nedenle özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde; inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

8. Başvuru, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucunun özel ve aile hayatına saygı hakkına yönelik müdahalenin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler gereğince kanuni temelinin bulunduğu ve infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması şeklinde meşru amacının bulunduğu açıktır (Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 16/12/2019, §§ 45-50).

11. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Ferhat Üstündağ, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; Abuzer Uzun, B. No: 2016/61250, 13/6/2019, § 38).

12. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (Rasul Kocatürk, § 56). Ayrıca Rasul Kocatürk kararında belirtildiği üzere yakını ölen hükümlünün izin talebinin kamu makamlarınca süratle harekete geçilerek koşullar da dikkate alındığında mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması önem arz etmektedir. Ayrıca talebin karşılanmasında kamu makamlarının kendilerinden beklenen özeni göstermeleri gerekmektedir. Şayet talebin karşılanması imkân dâhilinde görülmezse bu duruma ilişkin zorunluluk hâllerinin ve güvenlik risklerinin, somut olgu ve olaylara dayalı olarak açıklanması gerekir (Rasul Kocatürk, §§ 61, 62).

13. Somut olayda başvurucunun annesinin vefatı nedeniyle talep ettiği taziye izni talebi Başsavcılık tarafından taziyenin yapılacağı yerin güvenlik açısından uygun olmadığına dair edinilen bilgiler gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. Başsavcılık, başvurucunun taziyeye katılabilmesini sağlamaya yönelik durumun gerektirdiği özeni gösterdiğini, ilgili personelin

görevlendirilmesi için alternatif çözümler denediğini ortaya koyabilmiş değildir. Gerekçe olarak taziyenin yapılacağı yerin güvenlik açısından uygun olmadığına dair edinilen bilgiler somut olgu ve olaylara dayandırılmamıştır. Dolayısıyla anılan gerekçe, başvurucunun çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ikna edici, ilgili ve yeterli unsurlara sahip olmayıp özel ve aile hayatına saygı hakkının güvencelerini korumasız bırakmaktadır. Bu durumda, kamu makamlarınca taziye izni talebinin kabul edilmeyerek yapılan müdahalenin, başvurucunun taziye kabulüne katılarak ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasına neden olduğundan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvurucunun annesinin taziye kabulüne katılmasının artık mümkün olmadığı dikkate alındığında tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

17. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 18.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 18.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Midyat Cumhuriyet Başsavcılığı (Muh.2019/3152), Midyat İnfaz Hâkimliği (E.2019/791, K.2019/800) ve Midyat Ağır Ceza Mahkemesi (2019/485 D.İş) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# YÜKSEL GÖKMAĞARA

**B. No: 2019/32965 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/32965

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YÜKSEL GÖKMAĞARA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/32965)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Berrak YILMAZ

Başvurucu : Yüksel GÖKMAĞARA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun ağabeyinin cenaze defin işlemine katılma, kabir ziyareti yapma ve hasta ablasını ziyaret etme taleplerinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütü kurma ve yönetme suçundan Ereğli (Konya) T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümözlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu 22/5/2019 tarihinde yazdığı iki dilekçe ile vefat eden ağabeyinin cenaze defin işlemine katılma, kabir ziyareti yapma ve yoğun bakımda yatan ablasını ziyaret için izin talebiyle Ereğli (Konya) Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurmuştur. Başsavcılık 23/5/2019 tarihinde başvurucunun talebini 24/5/2019-27/5/2019 tarihleri arasında geçerli olmak üzere 2 gün yol izni ve 1 gün -taziye izni- olmak üzere toplam 3 (üç) gün izin verilmesi şeklinde uygun görmüştür. Başvurucu 19/7/2019 tarihinde Ereğli (Konya) İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyet başvurusunda bulunmuş, Başsavcılık tarafından ağabeyinin cenaze defin işlemine katılma, kabir ziyareti yapma ve ablasının hasta ziyaretine ilişkin taleplerinin reddedilme gerekçelerinin belirtilmediğini, buna ilişkin bilgi ve belge sunulmadığını ifade

ederek bu yönden izin verilmeme kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

3. İnfaz Hâkimliği 30/7/2019 tarihli kararıyla, şikâyet başvurusunu içeren dilekçenin esasına girmeden reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hükümlünün talebi yönündeki istem hakkında verilen olumlu veya olumsuz karara karşı yasa yolu öngörülmediğinden hükümlünün dilekçesinin reddine karar verildiği belirtilmiştir. Söz konusu karara karşı başvurucu tarafından yapılan itiraz, Ereğli (Konya) Ağır Ceza Mahkemesinin 16/8/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararda, İnfaz Hâkimliğince verilen kararın gerekçesinde mevzuata ve usule aykırı bir yönün bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 29/8/2019 tarihinde tebliğ aldıktan sonra 19/9/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyonca başvurucunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu; Başsavcılıkça verilen kararın somut verilere dayanmadığını, haklı bir gerekçe olmadan ağabeyinin cenaze defin işlemine katılmasına, kabir ziyareti yapmasına ve hasta olan ablasını ziyaret etmesine izin verilmediğinden ailesine karşı son görevini yerine getiremediği ve ağır bir manevi üzüntü ve travmaya neden olduğundan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde, inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Başvuru özetle; hükümözlü olan başvurucunun, ağabeyinin defin işlemine katılma, kabir ziyareti yapma ve hasta ablasını ziyarete ilişkin izin talebinin reddedilmesi hakkında Başsavcılık kararının kaldırılması talebiyle İnfaz Hâkimliğine yapılan şikâyet başvurusunun hukuka aykırı şekilde esasa girilmeden reddedilmesi nedenleriyle ihlal iddialarının dile getirebileceği etkili bir başvuru yolunun bulunmamasına, bir başka deyişle mevcut yargısal sistemin etkili şekilde işletilmemesine ilişkindir. Bu kapsamda başvurucunun iddialarının öncelikle Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumlarındaki birtakım uygulamaların temel hak ve hürriyetlere müdahale teşkil ettiği ve kaldırılması gerektiği konusunda ileri sürülecek iddiaların esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olmasının ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanması bakımından bir gereklilik olduğunu Meral Danış Beştaş (3) (B. No: 2017/34087, 13/10/2020, § 40) kararında kabul etmiştir. Kararda infaz hâkimliklerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve

usullerini düzenleyen 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 1. maddesinde infaz hâkimliklerinin ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemlere veya bunlarla ilgili faaliyetlere ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararlara yönelik şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin hâkim veya mahkeme tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kuruldukları belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 4. maddesinde hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak infaz hâkimliklerinin görevlerinden biri olarak sayılmıştır. Yine Kanun'un 5. maddesinde ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Son olarak 4675 sayılı Kanun'un 6. maddesinde infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir karar, işlem veya faaliyete karşı şikâyette bulunulması durumunda infaz hâkimi tarafından başvuru dilekçesinin esasına girilmeden şikâyetin reddedileceği, şikâyet başvurusu başka bir yargı merciinin görev alanı içinde ise şikâyet dilekçesinin o merciye gönderileceği düzenlenmiştir (Meral Danış Beştaş (3), § 44). Dolayısıyla başvurucunun ağabeyinin cenaze defin işlemine katılma, kabir ziyareti yapma ve hasta ablasını ziyaret etmesine izin verilmediği konusunda ileri sürülen iddiaların da bu kapsamda ele alınması ve bir yargı merciince incelenmesi başvurucuya etkili bir başvuru yolunun sağlanması açısından önemlidir.

11. Somut olayda başvurucunun Başsavcılık tarafından ağabeyinin cenaze defin işlemine katılma, kabir ziyareti yapma ve hasta ablasını ziyaret etmesine izin verilmediğine yönelik şikâyetleri, şikâyet konusunun 4675 sayılı Kanun'da düzenlenen infaz hâkimliklerinin görev alanına girmediği gerekçesiyle derece mahkemelerince esasa girilmeden reddedilmiştir. Bu itibarla derece mahkemelerince başvurucunun söz konusu taleplerinin kabul edilmeme nedenleri konusunda bir inceleme ve araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Şikâyet konusunun 4675 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve infaz hâkimliklerine mahpusların hak ve hürriyetlerinin korunması adına geniş bir görev alanı tanıyan düzenlemenin kapsamına hangi nedenlerle girmediği hususunda derece mahkemelerince ikna edici açıklamalarda bulunulmadığı görülmektedir.

12. Başvurucunun İnfaz Hâkimliğine yaptığı şikâyet başvurusunda infaz hâkimliğinin görevli ve yetkili olmadığı yönünde verilen kararın bu yönüyle ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği, başvurucunun iddialarının incelenmesine ve uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı anlaşılmaktadır. Derece mahkemelerince verilen kararların dayanağı olarak gösterilen ilgili mevzuatın başvuruya konu işlemin hukuka ve Anayasa'ya uygun olup olmadığının denetlemesini yasaklamadığı da dikkate alındığında derece mahkemelerince ortaya konulan bu yaklaşım, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamamıştır. Neticede başvurucuya, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında olduğunu ileri sürdüğü müdahalenin ortadan kaldırılması talebiyle başvurabileceği ve asgari güvenceleri içeren, pratikte de işleyen etkili bir hukuk yolunun sunulmadığı sonucuna varılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

15. Başvurucunun ağabeyinin defnedilmesi nedeniyle cenaze defin işlemleri ile ablasının ölümü nedeniyle hasta ziyareti yapmasının artık mümkün olmadığı dikkate alındığında tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

16. Öte yandan tazminat talep ettiği ve ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa’nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ereğli (Konya) İnfaz Hâkimliğine (E.2019/1057, K.2019/1075) ve Ereğli (Konya) Ağır Ceza Mahkemesine (2019/1179 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MEHMET EMİN ADIGÜZEL

**B. No: 2019/38833 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/38833

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN ADIGÜZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/38833)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mehmet Emin ADIGÜZEL

Vekili : Av. Melek GÖK ASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle sağlık teknikeri görevine başlatılmama işlemine karşı açılan iptal davasında davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/11/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. 1/8/1992 doğumlu olan başvurucu 16/10/2016 tarihinde girdiği Kamu Personeli Seçme Sınavı'ndan (KPSS) 78,58 almış ve söz konusu puana göre 27/4/2018 tarihinde Muğla Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sağlık teknikeri olarak yerleştirilmiştir.

7. Başvurucu hakkında 3/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (676 sayılı KHK) 74. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen (8) numaralı alt bent uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yaptırılmıştır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle başvurucunun göreve ataması gerçekleştirilmemiştir.

8. Başvurucu söz konusu işlemin iptali istemiyle 6/8/2018 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlandırabilecek herhangi bir durum olmadığını ifade etmiştir. Kamu görevine atanma konusunda herhangi bir sıkıntı bulunmamasına rağmen tamamen soyut, keyfî ve görevin gereklerine ters düşecek şekilde, haksız ve hukuka aykırı olarak atamasının gerçekleştirilmemesinden şikâyet etmiştir.

9. Ankara 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 28/2/2019 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Anılan mevzuat hükümlerine göre güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak değerlendirilebilmesi için hem kişinin tutum ve davranışları yönünden hem de içinde bulunulan ortama yönelik olarak bir değerlendirmenin yapılmış olması gerekmektedir. Kişinin aileden ve çevreden soyutlanabileceğini ve içinde yetiştiği aile ve çevreden etkilenip şekillenmediğini söylemek olası değildir. Hakkında güvenlik soruşturması yapılanın, Kurumun ve yürütülen hizmetin gereği bir değerlendirmeye tabi tutulacağı da kuşkusuzdur. Davalı idarenin kapsamına alınacak olan personel için daha titiz bir inceleme ve değerlendirmenin, idarenin takdir hakkının en uygun adaydan yana kullanılmasını sağlamanın gereği olduğunun kabulü gerekmektedir.

Bu durumda; olayda, KPSS-2018/4 yerleştirme sonuçlarına göre Muğla Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sağlık teknikeri olarak ataması yapılan davacının, hakkındaki güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğundan bahisle atama işlemlerinin sonlandırıldığı, güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak değerlendirilmesinin ise, davacı hakkında ilişik kaydına rastlanıldığına ilişkin bilgi notuna dayandırıldığı göz önünde bulundurulduğunda yukarıda aktarımı yapılan mevzuat hükümlerine uygun tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir."

10. Başvurucu karara karşı 18/6/2019 tarihinde istinaf yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, güvenlik soruşturması olumsuz olarak kabul edilirken emniyet birimlerinden gelen bilginin değerlendirilmeksizin kabul edildiğini, idarenin takdir yetkisini kullanmadığını ifade etmiştir. Güvenlik soruşturmasına esas alınan evrakı incelediğini söyledikten sonra güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak kendisinin Sivas'ta bulunan terör örgütü yapılanmasına müzahir şahıslarca düzenlenen etkinliklere katıldığına dair ibare yer aldığını ancak kendisinin hayatı boyunca Sivas'ta bulunmadığını söylemiştir. Soyadı benzer olan kişi ile karışıklık yaşandığını, bu nedenle elde edilen bilginin yanlış olduğunun altını çizmiştir. Abisi hakkında yapılan tespit nedeniyle sorumlu tutulmasının cezaların şahsiliği ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Güvenlik soruşturmasında elde edilen bilgilerin doğruluğunun kanıtlanması gerektiği, bu yapılmadan kullanılmasının hukuka

aykırı olduğunu dile getirmiştir.

11. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 9/10/2019 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

12. Nihai karar başvurucuya 6/11/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 25/11/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

13. 657 sayılı Kanun'un 48. maddesi şöyledir:

"Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar:

1. Türk Vatandaşı olmak,

2. Bu Kanunun 40 ncı maddesindeki yaş şartlarını taşımak,

3. Bu Kanunun 41 nci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,

4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

5. Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

6. Askerlik durumu itibariyle;

a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,

b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek (...) akıl hastalığı (...) bulunmamak.

8. [Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.:2018/73; K.:2019/65 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir]

B) Özel şartlar:

1. Hizmet göreceği sınıf için 36 ve 41 nci maddelerde belirtilen öğretim ve eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak."

14. 676 sayılı KHK'nın 74. maddesiyle 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen ve Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.2018/73, K.2019/65 sayılı kararıyla iptal edilen (8) numaralı alt bent şöyledir:

"Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu, hukuka aykırı gerekçe ile hüküm kurulması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, başvurucunun yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına konu iddialardan ve üzerine atılı eylemlerden haberdar olduğu, işleme karşı iptal davası açarak anılan işleme yönelik bilgi ve kanıtlar ile iddia ve savunmalarını yargı mercilerine sunma fırsatı da elde ettiği, derece mahkemelerinin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında elde edilen delilleri ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirmek suretiyle sonuca ulaştığı belirtilmiştir. Başvurucunun çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine aykırı bir uygulamaya maruz kalmadığı, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunun olumsuz olmasına neden olabilecek durum hakkında dayanaklarını, idare tarafından bilgilendirilmemişse dahi iddia ve delillerini ileri sürebilecek kadar bilgi sahibi olduğu ifade edilmiştir. Bireysel başvuru kapsamında yapılacak incelemede aktarılan hususların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

18. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

20. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

21. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa’nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No:

2013/307, 16/5/2013, § 30).

22. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri, dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açıkça bir keyfilik görüntüsünün olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (İbrahim Ataş, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23).

23. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (İbrahim Ataş, § 24).

24. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi, tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hale getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

25. Somut olayda sağlık teknikeri olarak yerleştirilmesi yapılan başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak neticelenmesi nedeniyle ataması gerçekleştirilmemiştir. İşleme karşı açılan dava reddedilmiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturması neticesinde başvurucunun ilişik kaydının bulunduğunu ifade etmiştir. Ancak söz konusu kayıttaki hususlara ilişkin herhangi bir bilgiye yer vermemiş ve değerlendirmede bulunmamıştır.

26. 657 sayılı Kanun'un 48. maddesine eklenen "Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olmak" biçimindeki alt bendin başvurucunun yerleştirildiği kadro da dâhil olmak üzere tüm devlet memurluğu kadrolarına atanabilmek için güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılması şartı getirdiği açıktır. Bu sebeple sağlık teknikeri kadrosuna yerleştirilen başvurucunun güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulacağının öngörülebilir olduğundan kuşku duymayı gerektirecek bir neden bulunmamaktadır. Bireysel başvuruya konu kararın gerekçesinden Mahkemenin 657 sayılı Kanun'un 48. maddesine eklenen alt bentteki şartı güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması biçiminde yorumladığı anlaşılmaktadır.

27. Anılan kuralın Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.2018/73, K.2019/65 sayılı kararıyla iptal edilmiş olması da bu neticeyi değiştirmemektedir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararında özel hayata saygı hakkıyla sınırlı bir inceleme yapıldığı dikkatten kaçırılmamalıdır. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu bireylerin kişisel verilerinin toplanmasının, işlenmesinin ve

kullanılmasının kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilerek bu müdahaleye dayanak oluşturan kanunun hukuk devleti ilkesinin gerektirdiği kriterleri karşılayıp karşılamadığı irdelenmiştir. Anayasa Mahkemesi, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde devlet memurluğuna atanmada esas alınacak kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkeler kanunla belirlenmeksizin bunların alınmasına ve kullanılmasına izin verilmesinin Anayasa'nın 13., 20. ve 128. maddeleriyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşmıştır (Sebiha Kaya, B. No: 2018/34124, 20/5/2021, § 45).

28. Uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanmasında öncelikli yetkinin derece mahkemelerine ait olduğunun altı bir kez daha çizilmelidir. Anayasa Mahkemesinin kendi yorumunu derece mahkemelerininkinin yerine kaim etmesi söz konusu olamaz. Bununla birlikte derece mahkemelerinin yorumlarının etkilerinin adil yargılanma hakkıyla çelişip çelişmediğini incelemek Anayasa Mahkemesinin görevindedir. Bu bakımdan bireysel başvuru kapsamında yapılacak değerlendirmede derece mahkemelerinin söz konusu fıkranın güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanmasını gerektirdiği biçimindeki yorumu veri kabul edilecektir (Sebiha Kaya, § 48).

29. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması şartının aranmasının kuralı belli ölçüde muğlaklaştırdığı söylenebilir. Zira güvenlik soruşturmasının olumlu neticelenip neticelenmediği konusunda ulaşılacak sonucun atamaya yetkili konumda bulunan kişi veya kişilere bağlı olarak değişmesi riski bulunmaktadır. Bu da keyfî ve ayrımcı uygulamaların gelişmesine, dolayısıyla bireylerin devlete olan güvenlerinin zedelenmesine sebep olabilecektir (Sebiha Kaya, § 49).

30. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkının, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedirler.

31. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şekli anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda makul olması aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (bkz. §§ 20-24).

32. Bu nedenle güvenlik soruşturmasının olumsuz olmasına bağlı olarak atanmamaya dair tesis edilen işleme karşı açılan bir davada, davacının hangi sebeple güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlandığının ve güvenlik soruşturması neticesinde elde

edilen verinin kişinin yapacağı görevi neden olumsuz olarak etkilediğinin açıkça ortaya konulması önemlidir. Bu kapsamda derece mahkemelerinden beklenen, güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen bilgilerin neler olduğunun kararında belirtmesi ve söz konusu bilgiyi, davacının yerleştirildiği kurumu ve alacağı görevi gözönünde bulundurarak değerlendirmesidir. Burada önemli olan husus güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını doğuran tespitlerin davacının şahsından kaynaklanması ya da davacının şahsıyla güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olmasıdır. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi, keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir.

33. Bir kişinin akrabalarının davranışlarından sorumlu tutulamayacağı hususu hukuk devleti ilkesinin evrensel prensiplerindendir. Başkasının yaptıklarından dolayı sorumlu tutulmak, insanı hür ve irade sahibi bir varlık olarak kabul etmemek demektir. Hukuk devletinde bir kimsenin başkalarının fiillerinden sorumlu tutulması -kanunda öngörülen- çok istisnai hâller dışında kabul edilemez. Çağdaş hukuk sistemleri bireyin özerkliğini esas alarak ona haklar bahşetmekte ve sorumluluklar yüklemektedir. Bir kimsenin hukuken ve fiilen davranışlarını kontrol etme gücü ve yükümlülüğünü haiz olmadığı başka bir bireyin fiillerden dolayı kamu otoritelerinin yaptırımına maruz kalması bireysel özerklik düşüncesiyle bağdaşmamaktadır (Sebiha Kaya, § 54).

34. Mahkeme kararından başvurucunun güvenlik soruşturmasının neden olumsuz olarak kabul edildiği anlaşılamamıştır. Kararın dayanağı olan istihbari nitelikteki bilginin içeriğinde yer alan tespit aktarılmamış, bu nedenle de güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasının başvurucunun şahsına bağlı hangi nedenden kaynaklandığı anlaşılamamıştır. Bunun yanı sıra kararda güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen bilginin başvurucunun yapacağı göreve hangi nedenle olumsuz bir etki yaptığı da ortaya konulmamıştır.

35. Kural olarak derece mahkemesi kararında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması halinde istinaf merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. İlk derece mahkemesi kararında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise başvurucular tarafından ileri sürülen esaslı itirazların istinaf mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda başvurucunun temel iddialarının ilk derece mahkemesince kararda tartışılmamasına ve gerekçe oluşturulmamasına rağmen başvurucu tarafından ileri sürülen esaslı iddiaların Bölge İdare Mahkemesince de karşılanmadığı görülmüştür.

36. Sonuç olarak istihbari bilgilerin idari işlemi neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun derece mahkemelerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmektedir. Derece mahkemeleri başvurucu hakkında elde edilen bilgileri herhangi bir şekilde değerlendirmemiş, bilginin tesis edilen işleme ulaşmadaki hukuki etkisi ve benzeri boyutları ile işin esası ile ilgili kendi değerlendirmesini ortaya koymamıştır. Diğer bir ifadeyle güvenlik soruşturmasının sonucuna ilişkin başvurucunun iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle, yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

38. Başvurucu, hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma bulunmamasına rağmen haksız bir şekilde görevine başlatılmaması nedeniyle etkili başvuru hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden etkili başvuru hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. Başvurucu; ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

41. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. İdare Mahkemesine (E.2018/1771, K.2019/533) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# GÜLHAN ALTUNAKAR

**B. No: 2019/41890 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/41890

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLHAN ALTUNAKAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/41890)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Gülhan ALTUNAKAR

Vekili : Av. Mervan Eren GÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işe iade davasında adil yargılanma hakkının, masumiyet karinesinin ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun Diyarbakır Çınar İlçe Belediyesi bünyesinde alt işveren konumundaki

şirketin personeli olarak çalışmaktayken 16/1/2017 tarihinde iş akdi tek taraflı olarak feshedilmiştir.

7. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle 16/1/2018 tarihinde dava açmıştır.

8. Çınar Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 1/3/2018 tarihinde davayı reddetmiştir.

9. Başvurucu karara karşı 3/8/2018 tarihinde istinaf yoluna başvurmuştur.

10. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi 28/2/2019 tarihinde ilk derece mahkemesi kararını gerekçe yönünden düzeltilerek yeniden hüküm kurmak üzere ortadan kaldırmış ve davayı reddetmiştir.

11. Nihai karar başvurucuya 24/11/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 16/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin gerekçe gösterilerek işin esasının incelenmemesi nedeniyle hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Herhangi bir yargılama yapılmaksızın suçlu itham edilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini belirtmiştir. İşlemin gerekçesini öğrenmesine izin verilmemesi nedeniyle savunma hakkının ihlal edildiğini ifade etmiştir. Yapılan feshin haksız olması nedeniyle çalışma hakkının ve çalışma hayatının aile hayatına olan etkisini dile getirerek özel hayata saygı hakkı ile yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Yine kamu hizmetine girme hakkı ile etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğini dile getirmiştir.

B. Değerlendirme

14. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak başvuru yollarının tüketildiği tarihten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin nihai kararın gerekçesinin öğrenildiği tarih olarak anlaşılması gerekir (A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 25).

15. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanıcıların kendilerini ilgilendiren bilgi ve belgelere ihtiyaç duymaları hâlinde hızlı ve kolay şekilde ulaşabilmelerini sağlamaktadır. Her türlü bilgi ve belge alışverişi de UYAP üzerinden elektronik ortamda ve anlık denebilecek kısa sürede gerçekleştirilebilmektedir (Hüseyin Aşkan, B. No: 2017/15649, 21/7/2020, § 26).

16. Yargı sisteminin parçası olarak avukatlar; sistemde vekâleti bulunan dava dosyalarını internet üzerinden UYAP'tan yararlanarak inceleyebilmekte, bu dosyalardan suret alabilmekte, elektronik imza ile sistemdeki dava dosyalarına evrak ekleyebilmekte, yeni

dava dosyası açabilmekte ve harç ödeyebilmektedirler. Ayrıca nihai kararın gerekçesine erişmenin mümkün hâle geldiği durumlarda başvurucu avukatları bu sistemi kullanmak suretiyle nihai kararın gerekçesini kesin olarak öğrenme imkânını da elde etmektedirler (Hüseyin Aşkan, § 27).

17. Tüm bu işlemler yapılırken bilgi ve belgelerin son hâli, değişmez ve güvenli bir şekilde veri tabanında saklanmakta ve belgeler üzerinde yapılan işlemler UYAP evrak işlem kütüğünde kayıt altına alınmaktadır. Evrak işlem kütüğü, evrak üzerinde yapılan işlemleri (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına almaktadır. Kayıt altına alınan evrak üzerindeki işlemleri yapan şahsın adı soyadı, sıfatı, birimi, yapılan işlemin niteliği, tarih ve saati sistemde saklanmaktadır (Hüseyin Aşkan, § 28).

18. Yargılama sürecinde nihai karar olan Bölge Adliye Mahkemesi ilamına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede ilgili kararın başvurucunun avukatı tarafından 23/9/2019 günü saat 10.47'de açılarak okunduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu işlemi yapan ilgililerden işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrenmeleri beklenir. Böyle bir durumda işlem yapılırken nihai kararın sonucunun öğrenildiği kabul edileceğinden bireysel başvuru süresinin bu tarihten itibaren başlatılması gerekir.

19. Somut olayda; Bölge Adliye Mahkemesi ilamının başvurucunun avukatı tarafından UYAP üzerinden okunduğu, bu kapsamda 23/9/2019 tarihinde bireysel başvuruya ilişkin nihai karardan haberdar olunduğunun ve bu doğrultuda bireysel başvuru süresinin 23/9/2019 tarihinden itibaren işlemeye başladığının kabul edilmesi gerekir. Nitekim ilgili usul kuralları uyarınca sürenin münhasıran tebliğden itibaren işlemeye başlayacağının kabul edildiği uygulamaların aksine bireysel başvuru yolunda başvuru süresi, ihlalin öğrenilmesi esasına bağlanmıştır (benzer yöndeki karar için bkz. Mehmet Özcan, B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27).

20. Sonuç olarak bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan başvurucunun 23/9/2019 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvuruda, otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 16/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunulması nedeniyle bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# EMRE DEMİR

**B. No: 2020/877 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/877

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRE DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/877)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Emre DEMİR

Vekili : Av. İlter AKSOYLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

3. Başvurucu, bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte üsteğmen rütbesinde olup Ankara'nın Etimesgut ilçesinde bulunan askerî birlikte helikopter pilotu olarak görev yapmaktadır.

4. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 15/7/2016 tarihinde meydana gelen darbe girişimi sırasında başvurucunun görev yaptığı askerî birlikte gerçekleşen eylemlerle ilgili olarak aralarında başvurucunun da bulunduğu askerler hakkında 9/12/2016 tarihinde iddianame

düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun Anayasa'yı ihlal, yasama organına karşı suç, Hükûmete karşı suç, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işlediği kanaatine varılmıştır.

5. Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yapılan yargılama sonucunda 2/2/2018 tarihinde Mahkeme, başvurucunun kişiyi hürriyetinden yoksun kılma dışındaki suçlara konu eylemlerinin bir bütün olarak Anayasa'yı ihlal suçunu oluşturduğunu kabul ederek bu suçtan müebbet hapis cezasına, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan da 10 yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir.

6. Anılan hükümlere yönelik istinaf başvurusu, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince (Daire) esastan reddedilmiştir.

7. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi, temyiz edilmesi üzerine Mahkemenin 2/2/2018 tarihli mahkûmiyet hükmüne yönelik olarak verilen istinaf başvurusunun esastan reddi kararını 14/11/2019 tarihinde onamıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 23/12/2019 tarihinde öğrendikten sonra 9/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulüne ve silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan ilkelere ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

10. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 29/3/2021 tarihli ve 2020/105254 sayılı yazı ile başvurucu yönünden (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesince verilen onama kararına karşı Anayasa ihlal suçuna iştirakinin niteliğine, kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak suçunun da sübutuna ilişkin lehe itiraz kanun yoluna müracaat etmiştir. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (5271 sayılı Kanun) 308. maddesi uyarınca inceleme yapan (dosyanın devredildiği) Yargıtay 3. Ceza Dairesi, itirazı yerinde görerek 30/3/2022 tarihinde onama kararının kaldırılmasına ve her iki mahkûmiyet hükmünün bozulmasına karar verilmiştir.

11. Mahkeme 16/9/2022 tarihinde bozma kararına uymuş, yapılan yargılama sonucunda 2/11/2022 tarihinde, başvurucunun kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan beraatine karar vermiş, Anayasayı ihlal suçuna yardım eden sıfatıyla iştirak ettiğini değerlendirerek bu suçtan da başvurucuyu 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Anılan hükümler başvurucu ve Başsavcılık tarafından temyiz edilmiş olup bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla dava derdesttir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, mahkûmiyet hükümleri açısından belirleyici delil olduğunu belirttiği davanın diğer sanıklarından V.T.nin suçlayıcı beyanlarına yönelik itirazlarının ispatı için askerî birliğin nizamiye bölgesine ait kamera kayıtlarının getirtilmesini talep ettiği hâlde bu talebin Mahkemece reddedilmesi nedeniyle aleyhindeki delile karşı itirazını sunabilme noktasında dezavantajlı duruma düştüğü gerekçesiyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Bakanlık görüşünde; bireysel başvurudan sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının onama ilamına karşı 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi uyarınca itiraz kanun yoluna

başvurması üzerine itirazın kabul edilerek mahkûmiyet hükümlerinin bozulduğu ve davanın derdest olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

14. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında, bireysel başvurudan sonra davanın yeniden derdest hâle geldiğini bildirmiş ancak muhakeme sürecinde ileri sürdüğü itirazlarının Yargıtayın bozma kararında değerlendirilmediğini belirterek bireysel başvuruya konu ihlal iddialarının kabul edilebilir bulunarak esas incelemesi yapılmasını talep etmiştir.

15. Başvuru, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı çerçevesindeki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi kapsamında incelenmiştir.

16. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

17. Temyiz incelemesinden geçen kararlara karşı Yargıtay Cumhuriyet başsavcısının itiraz yetkisinin bir olağanüstü kanun yolu olarak düzenlendiği açıktır. Ancak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısınca bu yetki kullanılmış ise ilgili ceza dairesince veya Kurulca kararın kaldırılabilme ihtimali de görmezden gelinemez. Olağanüstü bir kanun yolu olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisini kullanmasının geldiği aşama dikkate alındığında bu yolun somut olayın özel koşullarında etkili olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Bu durumda aynı dava sürecinin farklı düzlemlerde hem Anayasa Mahkemesince hem de Yargıtay Dairesince veya Kurul tarafından yargısal incelemeye tabi tutulması, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurudaki ikincil nitelikteki rolüne uygun olmayacağından başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının öncelikle derece mahkemelerince incelenmesi gerekmektedir (benzer yöndeki karar için bkz. Fuat Karaosmanoğlu, B. No: 2013/9044, 5/11/2014, § 46).

18. Somut olayda, başvurucu hakkında verilmiş olan karar temyiz incelemesi sonucunda (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 14/11/2019 tarihli kararı ile onanarak kesinleşmiştir. Bireysel başvuru sonrasında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucu yönünden anılan onama kararına karşı lehe itiraz kanun yoluna 29/3/2021 tarihinde müracaat etmiştir. (Dosyanın devredildiği) Yargıtay 3. Ceza Dairesi, itirazı yerinde görerek başvurucu hakkındaki her iki mahkûmiyet hükmünü bozmuştur. Bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda Mahkeme başvurucu hakkında yeniden hüküm kurmuş ve bu hükümlerin temyiz edilmesi üzerine dosya hâlen derdest durumdadır. Bu durumda, bireysel başvuru sonrası süreç itibarıyla etkili hâle gelen olağan kanun yolunu tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# YUSUF SULUSARAY

**B. No: 2020/2316 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2316

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF SULUSARAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/2316)

Karar Tarihi: 12/1/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 3/5/2023-32179

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Fatma Gülbin ÖZTÜRK

Başvurucu : Yusuf SULUSARAY

Vekili : Av. Onur ALTINKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargılama sırasında dinlenmeyen tanığın beyanı esas alınarak davanın reddine karar verilmesi sebebi ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/1/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 20/3/2012 tarihinde davalı hastanede yoğun bakım sorumlusu ve süpervizör (gece baş hemşiresi) olarak çalışmaya başlamıştır. Başvurucu hakkında 24/12/2016 tarihinde hasta yakını B.K.nın hasta odasına yemek taşımasına aracılık etmek ve bu esnada durumu engellemeye çalışan iş arkadaşlarına yönelik hakaret ve tehditte bulunmak eylemleri sebebi ile disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucu, savunmasında B.K.nın hasta odasına yiyecek çıkarmasına aracılık ettiğini kabul etmiştir. Yapılan soruşturma neticesinde başvurucunun savunmasındaki ikrarı da dikkate alınarak hasta odasına yiyecek çıkarılması şeklindeki eylemin hastane kurallarına aykırılık teşkil ettiği, hasta sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atacak nitelikte olduğu, ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılık teşkil ettiği belirtilmiş; 30/12/2016 tarihinde başvurucunun iş akdi haklı sebeple bildirimsiz ve tazminatsız olarak sona erdirilmiştir.

9. Başvurucu iş akdinin haksız feshedildiği gerekçesiyle işverene karşı işçilik alacağı davası açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde; hastaneye gittiğinde hasta yakını B.K. ile güvenlik görevlisi olan F.yi tartışırken bulduğunu, tarafları sakinleştirmek için araya girdiğinde süpervizör olarak görev yapan M.nin de olay yerine geldiğini, M.nin yemeği beraber çıkarmayı teklif etmesi üzerine B.K., M. ve F. ile birlikte yemeği kata çıkarıp acil servise geri döndüklerini ileri sürmüştür. M.nin hiyerarşik olarak amiri konumunda bulunduğunu ve yemeğin kata çıkarılmasının M.nin kararı ile olduğunu belirten başvurucu, iş akdinin haksız feshine dayalı olarak kıdem ve ihbar tazminatı ile diğer işçilik alacaklarına karar verilmesini talep etmiştir.

10. İlk derece mahkemesince yapılan yargılamanın 1. celsesinde davalı tarafından bildirilen M.K. ve F.G. isimli tanıklar, 1. ve 2. celselerinde ise H.G. ve B.K. isimli davacı tanıklar dinlenmiştir.

11. Mahkeme, davalı tarafça iş akdinin feshinin haksız olduğu sonucuna ulaşmış ve başvurucunun işçilik alacaklarının yanında kıdem ve ihbar tazminatı taleplerinin de kabulüne karar vermiştir. Gerekçeli kararda, başvurucunun iş arkadaşı E.K.ya hakaret ettiği iddiasının görgüye dayalı tanık beyanları ile ispatlanamadığını belirten mahkeme, feshe dayanak olarak gösterilen diğer sebep olan hasta odasına yiyecek çıkarılmasına aracılık etme eyleminin ise tek başına iş güvenliğini ve hasta sağlığını tehlikeye atacak nitelik arz etmediğini belirterek başvurucunun iş akdinin haksız olarak sona erdirildiği kanaatine ulaşmıştır.

12. Karar, davalı işverence istinaf edilmiştir. Davalı; istinaf dilekçesinde özetle başvurucunun işyeri kurallarına aykırı biçimde hasta odasına yemek çıkarma eyleminin -başvurucunun ikrarının da bulunduğu gözetilerek- sabit olduğunu, iş arkadaşları E.K. ve M.K.ya hakaret ve tehdit ettiğine ilişkin olay günü tutulan tutanak bulunduğunu, hasta odasına yemek çıkarılması şeklinde cereyan eden eylemin işyerinde sağlık yönünden tehlike oluşturduğunu belirterek iş akdinin feshinin haklı nedene dayandığını ayrıca başvurucunun diğer işçilik alacaklarına yönelik isteminin de reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

13. Bölge Adliye Mahkemesi 16/12/2019 tarihli kararı ile mahkeme kararının kaldırılmasına

ve davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine kesin olarak karar vermiştir. Gerekçeli kararında, olay tarihi olan 25/12/2016'da düzenlenen ve altında E.K., F.G., H.S., M.K., A.Ö., ve O.C.nin imzalarının yer aldığı tutanak içeriğinin yargılama sonrasında dinlenen davalı tanığı P.G.nin beyanları ile doğrulandığını belirten Bölge Adliye Mahkemesi, ilgili tanık beyanı kapsamında başvurucunun davalı işverenin başka işçilerine yönelik hakaret ve tehdit eylemi gerçekleştirdiğinin kabulü gerektiği sonucuna ulaşmış ve başvurucunun iş akdinin feshinin haklı nedene dayandığını belirtmiştir. Davalının diğer işçilik alacakları yönünden ileri sürdüğü istinaf isteminin ise reddine karar vermiştir.

14. Bölge Adliye Mahkemesi gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İlk derece mahkemesince toplanan delillere dava ve cevap dilekçelerine feshe konu olayla ilgili altında davalı işyeri çalışanları E.K, F.G, H.S, M.K, A.Ö, ve O.C'nin imzaları bulunan 25.12.2016 tarihli tutanak içeriğine, tutanak içeriğine doğrulayan ve yargılama sonrasında davalı tanığı olarak dinlenen P.G'nin beyanına ve tüm dosya kapsamına göre, davacının davalı işverenin başka işçilerine hakaret ve tehdit ederek sataştığı, davalı işveren tarafından 4857 sayılı Yasa'nın 25/II-d maddesi gereğince gerçekleştirilen feshin haklı nedene dayandığı, kıdem ve ihbar tazminatı alacakları yönünden davanın reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi doğru olmamıştır. Davalının bu yöne ilişkin istinaf sebepleri yerinde olmakla HMK 353/1-b-2 maddesi gereğince ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, kıdem ve ihbar tazminatı alacakları yönünden davanın davanın reddine karar verilerek aşağıdaki hüküm kurulmuştur. "

15. 16/12/2019 tarihli Bölge Adliye Mahkemesi kararı 7/1/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 13/1/2020 tarihinde başvurucu bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun "Taraflarca getirilme ilkesi" kenar başlıklı 25. maddesi şöyledir:

"Kanunda öngörülen istisnalar dışında, hâkim, iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya vakıaları kendiliğinden dikkate alamaz ve onları hatırlatabilecek davranışlarda dahi bulunamaz.

Kanunla belirtilen durumlar dışında, hâkim, kendiliğinden delil toplayamaz. "

17. 6100 sayılı Kanun’un "Hukuki dinlenilme hakkı" kenar başlıklı 27. maddesi şöyledir:

"Davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler.

Bu hak;

a) Yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını,

b) Açıklama ve ispat hakkını,

c) Mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini, içerir."

18. 6100 sayılı Kanun’un "Tanık gösterme şekli" kenar başlıklı 240. maddesi şöyledir:

“ Davada taraf olmayan kişiler tanık olarak gösterilebilir.

Tanık gösteren taraf, tanık dinletmek istediği vakıayı ve dinlenilmesi istenen tanıkların adı ve soyadı ile tebliğe elverişli adreslerini içeren listeyi mahkemeye sunar. Bu listede gösterilmemiş olan kimseler tanık olarak dinlenemez ve ikinci bir liste verilemez.

Tanık listesinde adres gösterilmemiş veya gösterilen adreste tanık bulunamamışsa, tarafa adres göstermesi için, işin niteliğine uygun kesin süre verilir. Bu süre içinde adres gösterilmez veya gösterilen yeni adres de doğru değilse, bu tanığın dinlenilmesinden vazgeçilmiş sayılır.”

19. 6100 sayılı Kanun’un "Tanıkların mahkemede dinlenilmesi" kenar başlıklı 259. maddesi şöyledir:

“ Tanıklar davaya bakan mahkemede dinlenir.

Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekliyse, tanığın olayın gerçekleştiği veya şeyin bulunduğu yerde dinlenilmesine karar verebilir.

Mahkeme, hasta veya özürlü olmasından dolayı gelemeyen tanığı bulunduğu yerde dinler.

Mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan tanığın, bulunduğu yer mahkemesi tarafından dinlenmesine karar verilebilir. İstinabe yolu ile dinlenilmesine karar verilen tanığın, nerede, hangi gün ve saatte dinleneceği hususu, talepleri hâlinde taraflara tebliğ edilir. Bu durumda, tanığın, hangi hususlardan dolayı dinleneceğini hâkim belirler.”

20. 6100 sayılı Kanun’un "Tanığın dinlenilme şekli" kenar başlıklı 261. maddesi şöyledir:

“Tanıklar, hâkim tarafından ayrı ayrı dinlenir ve biri dinlenirken henüz dinlenmemiş olanlar salonda bulunamazlar. Tanıklar gerektiğinde yüzleştirilirler.

Tanık, bildiğini sözlü olarak açıklar ve sözü kesilmeden dinlenir. Dinlenilme sırasında, tanık, yazılı notlar kullanamaz. Şu kadar ki, tanık tarihleri ve rakamları tespit etmek veya bazı hususları açıklamak ya da hatırlayabilmek için yazılarına bakmak zorunda olduğunu hâkime söylerse, hâkim derhâl yazılarına bakmasına veya belirleyeceği duruşmada yeniden dinlenmesine karar verebilir.

Hâkim, tanık sözünü bitirdikten sonra, ifade ettiği hususların açıklanması veya tamamlanması amacıyla başka sorular da sorabilir.

Toplu mahkemede başkan, hâkimlerden her birinin tanığa doğrudan doğruya soru sormasına izin verir.

Tanığın sözleri tutanağa yazılarak önünde okunur ve tutanağın altı kendisine imza ettirilir.”

2. Yargıtay Kararı

21. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) 24/2/2022 tarihli kararı ile işçilik alacağına ilişkin görülmekte olan bir davada, mahkeme tarafından verilen kesin süre içinde ücret bordrosu asılları davalı tarafından dosyaya sunulmadığından yalnız ücret alacağının ödendiğine yönelik savunmaya itibar edilerek davanın kabulüne karar verilip verilemeyeceği hususunu ele almıştır. Kararda, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile 6100 sayılı Kanun'un 27. maddesinde düzenlenen "Hukuki dinlenilme hakkı"na yönelik açıklamalarda bulunulmuş, tarafların gerek yargı organınca gerekse karşı tarafça yapılan işlemler konusunda bilgilendirilmesinin zorunlu olduğu hususu vurgulanmıştır. Açıklama ve ispat hakkı'nın da hukuki dinlenilme hakkının alt

güvencelerinden olduğu vurgulanan kararda, tarafların birini diğeri karşısında zayıf duruma düşürmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme hakkına işaret edilmiştir (Yargıtay HGK, 24/2/2022, E.2020/(22)9-700, K.2022/207).

B. Uluslararası Hukuk

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki (Sözleşme) hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi vardır (Dulaurans/Fransa, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33).

23. Hakkaniyete uygun yargılanmanın temel unsuru, yargılamanın çelişmeli olması ve taraflar arasında silahların eşitliğinin sağlanmasıdır (Rowe ve Davis/Birleşik Krallık [BD], B. No: 28901/95, 16/2/2000, § 60). Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara, dava dosyasındaki belgeler hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkını tanımayı, bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Feldbrugge/Hollanda, B. No: 8562/79, 29/5/1986, § 44).

24. Sözleşme'nin 6. maddesinde davada kullanılan delillerin ispat güçleri ile ilgili bir düzenleme bulunmamakla birlikte AİHM, delillerin kabul edilebilirliği ile ilgili olarak somut davada kullanılan delillerin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri gözetilerek tartışılıp tartışılmadığını ya da söz konusu delillerin yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmamasına etkisini değerlendirmekte (Tamminen/Finlandiya, B. No: 40847/98, 15/6/2004, §§ 40, 41; Barberà, Messegué ve Jabardo/İspanya, B. No: 10590/83, 6/12/1988, §§ 68, 81-89) ve birçok kararında Sözleşme'nin 6. maddesinin adil yargılanma hakkını güvence altına almakla beraber öncelikli olarak ulusal hukuk bağlamında düzenlenmesi gereken bir konu olan delillerin kabul edilebilirliğine ilişkin bir kural ortaya koymadığını belirtmektedir (Schenk/İsviçre, B. No: 10862/84, 12/7/1988, §§ 45, 46; Desde/Türkiye, B. No: 23909/03, 1/2/2011, § 124).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu; yargılama sonrasında dinlenen tanık P.G.nin anlatımlarının esas alınarak Bölge Adliye Mahkemesi tarafından kıdem ve ihbar tazminatına yönelik taleplerinin kesin olarak reddedilmesinin adil yargılanma hakkının alt güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine, gerekçeli karar hakkına, duruşmaların aleniliği ilkesine aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

27. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No:

2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin yargılama hakkında nihai kararı tesis eden Bölge Adliye Mahkemesince yargılama sonrasında dinlendiği belirtilen tanık P.G.nin beyanı doğrultusunda davanın reddine karar verilmesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun iddiasının tanık beyanının yargılamada alınmaması ve tanık beyanına yönelik cevap hakkından mahrum bırakılması olduğundan incelemenin adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

30. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

31. Kural olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı bir sonuç güvencesi sağlamamakta, yargılama sürecinin adil olmasını sağlamaya yönelik bir dizi usul güvencesi sunmaktadır. Bu usul güvencelerinden biri de silahların eşitliği ilkesidir (Adem Erdem, B. No: 2018/13415, 29/6/2021, § 36).

32. Yargılama sırasında tanık dinletme ve bilirkişi görüşüne başvurulması hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul edilen silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmekte olup bu ilke ve yargılamaya etkin katılım hakkı ile çelişmeli yargılama ilkesi, adil yargılanma hakkının somut görünümleridir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

33. Taraflar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin sağlanmasını amaçlayan silahların eşitliği ilkesi, mahkeme önünde sahip olunan hak ve yükümlülükler bakımından taraflar arasında eşitliğin sağlanması ve bu dengenin yargılamanın her aşamasında korunmasını ifade etmekte olup bu usule ilişkin güvence gereği uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmalıdır (Ramazan Tosun, B. No: 2012/998, 7/11/2013, § 37; Yüksel Hançer, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 18).

34. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin yargılama sürecinde uygulanan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin usul kanunlarına uygunluğunu denetleme görevi bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile Anayasa Mahkemesinin görevi, derece mahkemelerinin yerini almak değil söz konusu yargı mercilerinin takdir yetkilerini kullanarak verdikleri ve yargılamanın bütününe tesir eden usule ilişkin kararların Anayasa ve Sözleşme ile teminat altına alınan güvencelere uyumluluğunu denetlemektir. Bu bağlamda yapılacak denetimde delillere ilişkin taraflar arası dengesizlik veya sonuca yönelik hakkaniyetsiz iddiaları yargılamanın bütünü kapsamında değerlendirilecektir. Nitekim ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm

aşamalarında silahların eşitliği ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

35. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi tarafından yürütülen ikinci derece yargılamasında, yargılama sonrasında dinlendiği belirtilen P.G.nin tanıklığı esas alınarak ilk derece mahkemesinin kararı kaldırılmış ve davanın reddine karar verilmiştir.

36. Mahkeme, gerekçeli kararında başvurucu tarafından iş arkadaşı E.K.ya hakaret edilmesi şeklindeki eylemin gerek davalı gerekse davacı taraf tanıklarının beyanları dikkate alındığında doğrulanamadığını, tanıkların bu hususta görgüye dayalı şahitlik yapamadıklarını ifade ederek davalı tarafça iş akdinin feshine konu edilen bu eylemin ispatlanamadığını belirtmektedir. Başvurucunun hasta odasına yiyecek çıkarmasına aracılık etme şeklindeki eyleminin ise tek başına iş güvenliğini ve hasta sağlığını tehlikeye atacak nitelik arz etmediğini belirten Mahkeme, başvurucunun iş akdinin haksız şekilde feshedildiği sonucuna ulaşmıştır.

37. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından ortaya konulan gerekçeli kararda ise 25/12/2016 tarihli tutanak içeriği ve yargılama sonrasında dinlenen tanık P.G.nin beyanları esas alınarak başvurucunun kendisi ile aynı işyerinde çalışan başka işçilere hakaret ve tehditte bulunduğu, başvurucunun bu eylemi sebebi ile iş akdinin feshedilmesinin haklı nedene dayandığı belirtilmiştir.

38. Tanık P.G.nin beyanlarının Bölge Adliye Mahkemesi tarafından büyük ölçüde belirleyici delil olarak kabul edildiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte P.G. duruşmada dinlenmediği gibi bireysel başvuru dosyasına sunulan bilgi ve belgeler kapsamında P.G.nin beyanlarına da ulaşılamamıştır.

39. Silahların eşitliği ilkesi uyarınca davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması gerekir (benzer yönde bir değerlendirme için bkz.Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bununla birlikte somut olayda tanık P.G. davalının tanık listesinde bildirilmediği gibi usul kuralları uyarınca duruşmada da dinlenmemiştir. Bu durum, başvurucunun davalı karşısında usule ilişkin haklar bakımından zayıf duruma düşürülmesi sonucunu doğurmuştur. Buna ek olarak başvurucu, P.G.nin tanıklık yaptığından ve beyanlarının mahiyetinden Bölge Adliye Mahkemesi ilamı ile haberdar olmuş, ilgili ilam nihai karar niteliği taşıdığından P.G.nin beyanlarına karşı savunma ileri sürebilme imkânından tamamen yoksun bırakılmıştır. Diğer bir ifade ile başvurucu, nihai karar ile tanık P.G.nin beyanlarından haberdar olduğundan, savunma hakkında meydana gelen kısıtlamayı telafi eden imkânlardan da mahrum bırakılmıştır.

40. Sonuç olarak belirleyici delil niteliğindeki tanık beyanının duruşma sırasında alınmaması, başvurucunun ilgili tanık beyanından nihai karar ile haberdar olması ve söz konusu tanık beyanının yargılamada belirleyici delil niteliği arz etmesi, taraflarca bildirilmeyen bir tanığın beyanının esas alınması, başvurucunun savunma hakkında ortaya çıkan bu zedelenmenin yargılama sürecinde telafi edilebilme imkânının olmaması sebebi ile başvurucunun davalı karşısında dezavantajlı bir konuma düşüğü sonucuna ulaşılmış ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği

değerlendirilmiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

41. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yargılamanın yenilenmesini, yargılamanın yenilenmesi yerinde görülmediği takdirde maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

42. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

43. Öte yandan başvurucunun talebinin terditli olması nedeniyle yeniden yargılama kararı verildiğinden maddi tazminat konusunda karar verilmesi gerekmemektedir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesine (E.2019/2012, K.2019/2540) iletilmek üzere Antalya 4. İş Mahkemesine (E.2017/76, K.2019/323) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# GÖKHAN EROL

**B. No: 2020/4987 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/4987

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN EROL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/4987)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Ömer MENCİK

Başvurucu : Gökhan EROL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucunun kayıtlı olduğu üniversitenin bir sınavına götürülme talebinin reddedilmesi nedeniyle eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/1/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

3. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

4. Başvurucu, Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan tutuklu olarak bulunmaktadır. Başvurucu ayrıca Osmangazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi (Fakülte) öğrencisi olduğunu belirtmiştir.

5. Başvurucu Osmangazi Üniversitesi bünyesinde 24/9/2019 tarihinde gerçekleştirilecek

olan zorunlu yabancı diller muafiyet sınavına girme talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talebini değerlendirmeye yetkili olan Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 20/9/2019 tarihinde ceza infaz kurumunun düzeni ile toplum güvenliğinin tehlikeye düşebileceği, terör örgütü veya diğer suç örgütü üyelerinin örgütsel amaçlı faaliyet ve haberleşmelerine imkân sağlanabileceği, yol, kalınacak ceza infaz kurumu ya da sınav merkezi veya okulda güvenlik açısından sakınca bulunabileceği gerekçesiyle başvurucunun Ceza İnfaz Kurumu dışına çıkartılmasının kısıtlanmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu 4/10/2019 tarihinde söz konusu karara karşı Eskişehir 1. İnfaz Hâkimliğine (Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. Hâkimlik 18/10/2019 tarihinde başvurucunun şikâyetinin reddine karar vermiştir. Ret gerekçesinde Hâkimlik; başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunduğunu, anılan suçtan tutuklu olanların Kurum dışına çıkmasının kısıtlanmasının ilgili mevzuat gereği mümkün olduğunu belirtmiştir. Hâkimlik son olarak başvurucunun Kurum dışına çıkarılması durumunda diğer suç örgütü üyeleri ile örgütsel amaçlı faaliyet ve haberleşmeye imkân sağlanabileceğini ifade etmiştir.

7. Başvurucu, Hâkimlik kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Eskişehir 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) Hâkimlik kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek itirazı 14/1/2020 tarihinde reddetmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

8. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazıHakkında Kanun'un "Eğitim programları" kenar başlıklı 75. maddesi şöyledir:

"(1) Ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içinde hükümlüye, kişiliğini geliştirecek, eğitimini güçlendirecek, yeni beceriler elde etmesini, suç işleme eğilimini yok etmeyi sağlayacak ve salıverilme sonrasına hazırlayacak programlar uygulanır.

(2) Hükümlünün yaş, ceza süresi ve yeteneklerine öncelik verilerek ekonomik ve kültür durumuna uygun biçimde düzenlenen eğitim programları; temel eğitim, orta ve yüksek öğretim, meslek eğitimi, din eğitimi, beden eğitimi, kütüphane ve psiko-sosyal hizmet konularını kapsar."

9. 5275 sayılı Kanun'un "Öğretimden yararlanma" kenar başlıklı 76. maddesi şöyledir:

"(1) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır.

(2) Bu maddenin uygulanmasına ve sınavlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

10. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 5275 sayılı Kanun gereğince ceza infaz kurumlarında genç ve yetişkin hükümlü ve tutuklulara uygulanacak eğitim ve iyileştirme çalışmalarına ilişkin usul ve esasları göstermek, mevzuatın uygulanmasını kolaylaştırmak, uygulamada ortaya çıkan sorunları gidermek amacıyla hazırlanan 27/7/2007 tarihli ve 46/1 sayılı Genelge'nin (Genelge) "Eğitim ve Öğretim Çalışmaları" başlıklı "Dördüncü Bölüm"ünde, ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların yararlanabileceği eğitim-öğretim olanaklarına yer verilmiştir. Anılan Genelge'nin bahsedilen "Dördüncü Bölüm"ünde yükseköğretimin de tutuklu ve hükümlülerin yararlanabileceği bir öğretim çeşidi olarak kabul edildiği ve "Yüksek Öğretim Çalışmaları" başlığı altında düzenlendiği görülmektedir. İlgili kısım şöyledir:

"(1) Herhangi bir yüksek öğretim kurumuna devam ederken tutuklanan veya hüküm giyen öğrencilerin ya da ceza infaz kurumundayken üniversite sınavını kazanan hükümlü ve tutukluların kapalı ceza infaz kurumlarından, okullarının kabul etmesi durumunda, dış güvenlik görevlisi muhafazasında, açık ceza infaz kurumlarından iç güvenlik görevlisi nezaretinde ara, yıl sonu, bütünleme ve mazeret sınavlarına katılmaları sağlanacaktır. Talebi olması hâlinde okullarının kabul etmesi koşuluyla kayıt dondurma işlemi yapılması için girişimlerde de bulunulacaktır.

(2) Öğrencinin sınava gireceği yere sevk edilmesi için gerekli süre de dikkate alınarak, sınavdan en az on gün önce akademik takvim, öğrenci belgesi ve öğrencinin dilekçesi bir üst yazıyla Genel Müdürlüğün Eğitim Birimine fakslanacaktır.

...

(3) Açık ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler, kurumla aynı Büyükşehir belediyesi veya belediye sınırları içinde olan herhangi bir yüksek öğretim kurumunda okuma hakkını kazandıklarında, okullarının kabul etmesi hâlinde, talepleri doğrultusunda, okullarına devam etmeleri ve örgün eğitimden yararlanmaları sağlanacaktır."

11. Söz konusu Genelge'de; kayıt ve sınav harçlarını, yol masraflarını ödeyemeyecek durumdaki hükümlü ve tutukluların bu tür masraflarının karşılanması için il veya ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfından, gönüllü kurum ve kuruluşlardan yardım isteneceği, ayrıca gerekirse yol masraflarının eğitim kurulu kararıyla emanet para faizi hesabından veya kurum olanaklarıyla karşılanacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla kapalı ceza infaz kurumunda bulunan ve örgün yükseköğretime devam eden hükümlü ve tutukluların sınava girebilmek için gereken yol masraflarını kendilerinin karşılamasının beklendiği ancak karşılayamayacak durumda olanlar için bazı alternatifler öngörüldüğü anlaşılmıştır.

12. 5275 sayılı Kanun'un "Kapalı ceza infaz kurumu dışına çıkma halleri" kenar başlıklı 92. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlü; izin, hastaneye, Cumhuriyet Başsavcılığına veya duruşmaya sevk, eğitim, öğretim, işyurdu, cezanın ertelenmesi, salıverilme, nakil, deprem, sel gibi doğal afet ve yangın hâlleri dışında ve yetkili makamca verilmiş yazılı bir emir olmadıkça kapalı kurumun dışına çıkarılamaz. 9 uncu maddenin ikinci fıkrasında yazılı suçlardan hükümlü ve tutuklu olanların, ceza infaz kurumu düzeni ile toplum güvenliğini tehlikeye düşürebileceği, terör örgütü veya diğer suç örgütü üyelerinin örgütsel amaçlı faaliyet ve haberleşmelerine imkân sağlayabileceği, yol, kalınacak ceza infaz kurumu ya da sınav merkezi veya okulda güvenlik açısından sakınca bulunabileceği değerlendirildiği takdirde kurum dışına çıkmaları Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kısıtlanabilir."

13. 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Tanımlar" kenar başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının (u) bendi şöyledir:

" u) Yükseköğretim Eğitim Türleri: Yükseköğretimde eğitim - öğretim türleri örgün, açık, dışarıdan (ekstern) ve yaygın eğitimdir.

(1) Örgün Eğitim: Öğrencilerin, eğitim - öğretim süresince ders ve uygulamalara devam etme zorunluluğunda oldukları bir eğitim - öğretim türüdür.

(2) Açık Eğitim: Öğrencilere radyo, televizyon ve eğitim araçları vasıtasıyla yapılan bir eğitim - öğretim türüdür.

(3) Dışarıdan Eğitim (Ekstern Eğitim): Yükseköğretimin belirli dallarında, devam zorunluluğu olmaksızın sadece yarı yıl içi ve sonu sınavlarına katılma zorunluluğu bulunan bir eğitim - öğretim türüdür. Bu eğitimi izleyen öğrenciler ortak zorunlu dersler ile gerekli görülen bazı dersleri, ilgili yükseköğretim kurumlarınca mesai saatleri dışındaki uygun saatlerde düzenlenecek derslerde alırlar.

(4) Yaygın Eğitim: Toplumun her kesimine ve değişik alanlarda bilgi ve beceri kazandırma amacı güden bir eğitim - öğretim türüdür. "

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

15. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Eğitim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu; başvuruya konu kısıtlama kararı sonucunda eğitim süresinin bir yıl uzadığını, eğitim hakkının anayasal koruma altında olduğunu buna rağmen engelleme ile karşılaştığını belirterek eğitim hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerinin eğitim hakkının ihlal edildiği iddiası kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."

19. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında eğitim hakkının yükseköğrenim seviyesini de kapsadığına (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 28; İhsan Asutay, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 36), belli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına etkili bir biçimde erişimin sağlanmasını güvence altına aldığına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 68) ve kamu otoritelerine bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe şeklinde bir negatif ödev yüklediğine (Adem Öğüt ve diğerleri, B. No: 2014/20527, 22/11/2017, § 44; Yüksel Baran, B. No: 2012/782, 26/6/2014, § 36) karar vermiştir.

20. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 65). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların eğitim hakkı da Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır (Mehmet Al, B. No: 2021/6664, 6/10/2021, § 37).

21. Anayasa Mahkemesi Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri kararında Sözleşme gibi

Anayasa'nın da devlete, ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklulara eğitim-öğretim imkânı sağlanması yönünde pozitif bir yükümlülük yüklemediğini belirtmiştir. Bununla birlikte 5275 sayılı Kanun ve ilgili diğer düzenleyici işlemlerde mahpuslar için eğitsel, kültürel ve sosyal faaliyetlerin önemi vurgulanarak bu tür faaliyetlerin mahpusların topluma kazandırılmasındaki öneminin ortaya konulduğunu, yasal olarak devletin mahpuslara ceza infaz kurumunun imkânları çerçevesinde eğitim ve öğretim sağlama yükümlülüğü altına girdiğini eklemiştir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 72).

22. Yasalar uyarınca mahpuslara tanınan eğitim hakkının sınırlandırılması hususunda Anayasa ve Sözleşme'de bir yükümlülük yüklenmediği gerekçesi ile idarenin sınırsız bir takdir alanı olduğundan bahsedilemeyeceğini ifade eden Anayasa Mahkemesi, bununla birlikte ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçlarının gözönünde tutulması gerektiğini zira tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmalarının bu hakların onlar için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı şeklinde de yorumlanamayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla anılan kararda, eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımın ceza infaz kurumunun imkânları çerçevesinde tanınması hâlinde bu katılımın ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonuçları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 73).

23. Somut olayda uygulanan 46/1 sayılı Genelge'de, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan ve örgün yükseköğretim de dâhil bir yükseköğretim programına devam eden tutuklu ve hükümlülere, sınavlarına girmek üzere bir dış güvenlik görevlisi nezaretinde üniversitelerine götürülme imkânı tanınmıştır (bkz. § 10).

24. Ders ve uygulamaların yüz yüze gerçekleştirildiği ve kural olarak devam zorunluluğu bulunan örgün eğitimden yararlanma konusunda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonuçları ve kurumların olanakları çerçevesinde devlet, sınırlı yükümlülükler üstlenmiştir. Öncelikle 5275 sayılı Kanun'da kapalı ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin örgün eğitime devamları konusunda bir düzenleme bulunmadığı, yalnızca yaygın eğitime devamlarının sağlanacağının öngörüldüğü anlaşılmıştır (bkz. § 9). Yani 5275 sayılı Kanun'da kapalı ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin örgün öğretime devam etmeleri konusunda idarenin bir yükümlülüğü bulunmadığı açıkça ortaya konulmuştur (Mehmet Al, § 43).

25. Bununla birlikte 46/1 sayılı Genelge'de, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan ve örgün yükseköğretim de dâhil bir yükseköğretim programına devam eden tutuklu ve hükümlülere, kural olarak yol da dâhil masrafların kendileri tarafından karşılanması ve üniversiteleri tarafından kabul edilmesi kaydıyla sınavlarına girmek üzere bir dış güvenlik görevlisi nezaretinde üniversitelerine götürülme imkânı tanındığı görülmektedir (bkz. §§ 10, 11). Öte yandan bahsi geçen 46/1 sayılı Genelge'de sağlanan bu imkânın da 5275 sayılı Kanun uyarınca yetkili makam tarafından verilecek izne bağlandığı, ayrıca başvurucunun da dâhil olduğu belli suç türlerinden kapalı ceza infaz kurumunda tutuklu ve hükümlü olarak bulunanların öğrenim amacıyla kurum dışına çıkmalarının özellikle güvenlik gerekçesiyle Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kısıtlanabileceği anlaşılmıştır (bkz. § 12). Yani kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin örgün yükseköğretime devamları konusunda devletin bir pozitif yükümlülük üstlendiğinden bahsedilemeyeceği gibi kural olarak masrafları kendileri tarafından karşılanmak kaydıyla yalnızca sınavlarına götürülme imkânının kullandırılması konusunda özellikle başvurucunun da tutuklu olduğu belli suç grupları yönünden idarenin oldukça geniş bir takdir yetkisi bulunduğu açıktır (Mehmet Al, §

44).

26. O hâlde Anayasa Mahkemesi, somut başvuruya benzer olaylarda Cumhuriyet başsavcılarının -infaz kurumlarının düzeni ile infaz kurumlarının ve toplumun güvenliğinin sağlanmasına yönelik görevleri bulunduğu da gözetildiğinde- bir mahpusun ceza infaz kurumları dışında yapılacak sınavlara götürülmesine ilişkin geniş takdir yetkilerini meşru bir temeli olmaksızın ayrımcı bir nedenle, öngörülemez ya da keyfî olarak kullanıp kullanmadıklarını inceleyecektir. Buna ilave olarak Cumhuriyet başsavcılıklarının terörle bağlantılı suçlardan ceza infaz kurumunda bulunan mahpusların kurum dışına çıkarılması yönünden takdir yetkilerinin daha da genişleyeceği belirtilmelidir.

27. Hiç şüphesiz mahpusların ceza infaz kurumlarının dışında bulunan yerlerde yapılan okul sınavlarına götürülmeleri kapsamlı ve ayrıntılı bir planlama ve organizasyon gerektirir. Somut başvuruda ise terör suçlarından bir ceza infaz kurumunda bulunan başvurucu, diğer suç örgütü üyeleri ile örgütsel amaçlı faaliyete ve haberleşmeye imkân sağlanabileceği gerekçesiyle okuduğu örgün eğitimin bir sınavına götürülmemiştir. Başvurucunun talebinin suç temelinde ve güvenlik gerekçesiyle yerine getirilmemesinin meşru bir temelinin bulunmadığı, ayrımcı bir nedene dayandığı, öngörülemez ya da keyfî olduğu değerlendirilmemiştir. Başsavcılığın geniş takdir yetkisi ile birlikte ele alındığında Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrası kapsamında başvurucunun eğitim hakkından yoksun bırakıldığı sonucuna varılmamıştır.

28. Bu gerekçelerle başvurucunun eğitim hakkının ihlal edildiğine dair iddiasının bir ihlal olmadığı açık olduğundan açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# C.K.

**B. No: 2020/7564 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/7564

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

C.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/7564)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Fatih ALKAN

Başvurucu : C.K.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpus olan başvurucu tarafından avukatına gönderilen mektubun ceza infaz kurumunca denetlenmesi nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Yağma, ruhsatsız ateşli silah bulundurma, kişiyi hürriyetin yoksun kılma suçlarından hükümlü olan başvurucu, tutulduğu ceza infaz kurumundan avukatı olduğunu belirttiği kişinin hukuk bürosuna bir mektup göndermek istemiştir. Mektup zarfının üzerindeki alıcı kısmında daha önce hukuki yardım aldığı avukatın ismi ve ilgili hukuk bürosunun adresi yer almaktadır.

3. Ceza infaz kurumu disiplin kurulu, söz konusu mektubu denetleyerek muhatap kişiye yönelik tehdit içeren cümleler olduğu ve ifadelerin mektubun geneline sirayet ettiği gerekçesiyle mektubun tamamının sakıncalı olduğuna ve kurumda muhafazasına karar vermiştir. Kararda 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (mülga) Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 123. maddesine dayanılmıştır.

4. Başvurucu, avukatına gönderdiği mektubun incelenip sakıncalı bulunmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek infaz hâkimliğine şikâyet dilekçesi sunmuştur. İnfaz hâkimliği, mektubu inceleme ve değerlendirme yetkisinin ilgili ceza infaz kurumunda olduğu ve kullanılan takdir yetkisinde mevzuata aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir. Söz konusu karara yapılan itiraz ağır ceza mahkemesince kesin olarak reddedilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 10/2/2020 tarihinde öğrendikten sonra 13/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; avukatına gönderdiği mektubun ilgili mevzuat gereğince denetlenemeyeceğini, aksi yönde yapılan uygulamanın savunma dokunulmazlığını zedelediğini, bu hususta açıkça ileri sürdüğü itirazların değerlendirilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde; mektubun alıcısı olarak belirtilen kişinin başvurucunun vekili olduğuna ilişkin herhangi bir belgenin, vekâletnamenin ya da yetki belgesinin bulunmadığı ifade edilmiş ve konuyla ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesinin içtihadına yer verilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı sunduğu beyan dilekçesinde; mektubu gönderdiği kişinin avukatı olduğunu, yargılama süreçleri ile ziyaret kayıtları incelendiğinde bu hususun tespit edilebileceğini ifade etmiştir.

8. Başvuru, haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Somut olayda başvurucu tarafından gönderilmek istenen mektup denetlenerek sakıncalı bulunmuş ve muhafaza altına alınmıştır. Bu suretle başvurucunun haberleşme hürriyetine bir müdahalede bulunulduğu açıktır. Bu tespitten sonra müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa’nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

11. Anayasanın 13. ve 22. maddeleri uyarınca haberleşme hürriyetine yapılan müdahale öncelikle kanunla öngörülmelidir. Müdahalenin yasal dayanağını oluşturan mevzuatın ulaşılabilir, yeterince açık ve belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçlar açısından öngörülebilir olması gerekir (Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 37, 38).

12. Anayasa Mahkemesinin İrfan Kaplan kararında, hükümlü tarafından savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgrafların denetime tabi olmadığının -istisnaları bulunmakla birlikte- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da açıkça düzenlendiği ve mahpus ile avukatı arasındaki yazışmaya ayrı bir önem verildiği vurgulanmıştır (İrfan Kaplan, B. No: 2017/34518, 23/6/2020, § 61). Anılan kararda ifade edildiği üzere, 5275 sayılı Kanun'da belirtilen suçlardan hükümlü ya da tutuklu olanların avukatına gönderdiği veya avukatından gelen mektup, faks ve telgrafın

savunmaya ilişkin olup olmadığı değerlendirilmeden infaz kurumunca fiziki olarak denetlenmesi, iletişimin kötüye kullanıldığı düşünülüyorsa ve bu yönde makul gerekçelerin varlığı hâlinde söz konusu belgelerin incelenmek üzere infaz hâkimliğine yollanması gerekmektedir. İnfaz hâkimliği mektubun savunmaya yönelik olup olmadığı yönünde inceleme yapmalıdır. Mektubun savunmaya ilişkin olmadığının tespiti hâlinde ise mevzuatın diğer hükümleri kapsamında gösterilecek makul gerekçeyle mektubun sakıncalı olup olmadığına ilişkin karar verilmelidir (İrfan Kaplan, § 65).

13. Söz konusu kararda Anayasa Mahkemesi, avukatından geldiği açık olan mektubun infaz kurumunca fiziki olarak sınırlı bir denetlemenin ötesinde doğrudan inceleme yapılmasını ve sakıncalı olduğu gerekçesiyle mektubun başvurucuya verilmemesini kanuni düzenlemelerle infaz kurumuna verilen yetkiye aykırı görmüş ve haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun savunma hazırlaması amacıyla mektubun avukatından geldiği yönündeki açık itirazına rağmen derece mahkemelerince mektubun savunmaya ilişkin olup olmadığı yönünde bir inceleme yapılmadığını ifade ederek ihlal kararı vermiştir (İrfan Kaplan, §§ 66, 67).

14. Somut başvuruya konu olay İrfan Kaplan kararında belirtilen ilkeler ışığında değerlendirildiğinde gönderilmek istenen mektup zarfının üzerinde yer alan alıcı bilgilerinin -mektubu avukatına gönderdiği konusunda- başvurucunun iddialarını desteklediği açık olmasına ve şikâyet dilekçesinde mektubun infaz kurumunca denetlenmesinin kanuna uygun olmadığı ileri sürülmesine rağmen bu hususta derece mahkemelerince herhangi bir değerlendirmenin yapılmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İrfan Kaplan kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerekten bir durumun olmadığı ve başvurucunun haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

15. Müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı tespit edildiğinden haberleşme hürriyetine yönelik bir müdahalenin varlığı hâlinde bulunması gereken ve Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen meşru amaçlardan biri kapsamında olma, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama gibi kriterlere riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 15.000 TL maddi, 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucunun uğradığını iddia

ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmadığından ve maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunulmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Silivri 3. İnfaz Hâkimliğine (E.2019/5246, K.2019/6795) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Silivri Ağır Ceza Mahkemesine (2020/205 D. İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MUSTAFA SUSAN

**B. No: 2020/11041 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/11041

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA SUSAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/11041)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Mustafa SUSAN

Vekili : Av. Mustafa CAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın gerekçesi açıklanmadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağı açıkça belirtildiği hâlde tefhimden başlatılan süre gözetilerek istinaf talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 11/2/2020 tarihinde öğrendikten sonra 9/3/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucunun açtığı davada kanun yolu incelemesi, kanun yolu süresinin ilk derece mahkemesinin kararının tefhim tarihinden başlatılarak hesap edilmesi nedeniyle süresinde olmadığından kesin olarak reddedilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özkan Şen (B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018) ve Nihal

Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mahkemelerin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü altında olduğu dikkate alınarak ilgili mercinin kanun yolu süresini, kararın gerekçesi açıklanmadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağı açıkça belirtildiği hâlde tefhimden başlatmasının öngörülemez nitelikte olduğu ve şahsi olarak aşırı bir külfete yol açtığı gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ve ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda yeniden yargılamada yapılması gereken iş; istinaf talebinin, süresinde olmadığından reddine ilişkin kararın kaldırılarak ve -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelenerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesine (E.2020/146, K.2020/270) iletilmek üzere Akhisar İcra Hukuk Mahkemesine (E.2018/346, K.2019/284) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# EMRAH YILMAZ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2020/12731 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/12731

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRAH YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/12731)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucular : 1. Emrah YILMAZ

: 2. Fatih YILMAZ

: 3. İlhami YILMAZ

: 4. Yılmazlar İnşaat Taahhüt Nakliye Hayvancılık Gıda ve Petrol Ürünleri Tic. San. ve Paz. Ltd. Şti.

Temsilcisi : Duygu YILMAZ

Vekilleri : Av. Onurcan İÇTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın gerekçesi açıklanmadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağı açıkça belirtildiği hâlde tefhimden başlatılan süre gözetilerek istinaf talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruculların açtığı davada kanun yolu başvurusu, kanun yolu süresinin ilk derece mahkemesinin kararının tefhim tarihinden başlatılarak hesaplanması nedeniyle süresinde olmadığı gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucular, nihai hükmü 1/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 16/3/2020

tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özkan Şen (B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018) ve Nihal Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) kararlarında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, ilgili mercinin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü altında olduğunu dikkate alarak kanun yolu süresini -ilk derece mahkemesi kararın gerekçesini açıklamadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağını açıkça belirttiği hâlde- tefhimden başlatmasının öngörülemez nitelikte olduğu ve şahsi olarak aşırı bir külfete yol açtığı gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucular, ihlalin tespiti ve ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda yeniden yargılamada yapılması gereken iş, istinaf talebinin süresinde olmadığından reddine ilişkin kararın kaldırılarak ve -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelenerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesine (E.2019/2541, K.2019/1682) iletilmek üzere Horasan İcra Hukuk Mahkemesine (E.2018/5, K.2019/4) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HİKMET AKAR

**B. No: 2020/18173 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/18173

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİKMET AKAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/18173)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Hikmet AKAR

Vekili : Av. Murat İKİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın gerekçesi açıklanmadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağı açıkça belirtildiği hâlde tefhimden başlatılan süre gözetilerek istinaf talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun açtığı davada kanun yolu başvurusu, kanun yolu süresinin ilk derece mahkemesinin kararının tefhim tarihinden başlatılarak hesaplanması nedeniyle süresinde olmadığı gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu, nihai hükmü 5/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 29/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özkan Şen (B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018) ve Nihal

Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) kararlarında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, ilgili mercinin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü altında olduğunu dikkate alarak kanun yolu süresini -ilk derece mahkemesi kararın gerekçesini açıklamadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağını açıkça belirttiği hâlde- tefhimden başlatmasının öngörülemez nitelikte olduğu ve şahsi olarak aşırı bir külfete yol açtığı gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu, ihlalin tespiti ve ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda yeniden yargılamada yapılması gereken iş, istinaf talebinin süresinde olmadığından reddine ilişkin kararın kaldırılarak ve -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelenerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesine (E.2019/3810, K.2020/902) iletilmek üzere Havza İcra Hukuk Mahkemesine (E.2019/37, K.2019/28) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ENDER KAHYA

**B. No: 2020/18688 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/18688

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENDER KAHYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/18688)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Çağlar ÖNCEL

Başvurucu : Ender KAHYA

Vekili : Av. Alp ÇAKMUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haksız tutuklama tedbiri dolayısıyla açılan tazminat davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 14/9/2011 tarihinde cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya teşebbüs suçlamasıyla tutuklanmış ve 19/6/2014 tarihinde serbest bırakılmıştır. Bu soruşturma neticesinde açılan davada başvurucunun beraatine karar verilmiştir.

3. Beraat kararının kesinleşmesi üzerine başvurucu 11/8/2015 tarihinde haksız olarak tutuklanması nedeniyle oluşan maddi ve manevi zararlarının ödenmesi istemiyle tazminat davası açmıştır.

4. İstanbul Anadolu 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) yapılan yargılama sonucunda verilen kararın Yargıtay 12. Ceza Dairesi (Daire) tarafından bozulmasına karar verilmiştir. Mahkemece bozma kararı üzerine yapılan yargılama sonucunda davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, anılan karar Dairenin 9/3/2020 tarihli onama kararı ile kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 20/5/2020 tarihinde öğrenmiş ve 19/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, tazminat davasının uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

11. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olaydaki yaklaşık 5 yıllık (11/8/2015 ile 9/3/2020 tarihleri arası) yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Giderim Yönünden

13. Başvurucu 300.000 TL maddi, 800.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

15. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 24.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 24.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul Anadolu 2. Ağır Ceza Mahkemesi (E.2019/70, K.2019/222) ile Yargıtay 12. Ceza Dairesine (E.2019/12331, K.2020/2457) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# İSMAİL HAKKI GÖLLÜ VE NİLGÜL GÜVENÇ

**B. No: 2020/20923 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/20923

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL HAKKI GÖLLÜ VE NİLGÜL GÜVENÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/20923)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucular : 1. İsmail Hakkı GÖLLÜ

2. Nilgül GÜVENÇ

Vekilleri : Av. Özlem ÇETİN GÜVENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahkeme kararında gösterilen süreye uygun şekilde kanun yolu başvurusunda bulunulduğu hâlde talebin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, nihai hükmü 1/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 29/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özkan Şen (B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018), S.K. (B. No: 2015/2438, 19/4/2018), Nihal Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) ve İnta Mühendislik Mimarlık İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (B. No: 2017/34763, 11/2/2021) kararlarında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede hâkimin kanun

yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü altında olduğu, başvurucunun mahkeme kararında belirtilen süreye güvenerek hareket ettiği ve mahkemenin yanıltması sonucu ortaya çıkan belirsizliğe başvurucunun katlanmak zorunda bırakılmasının ölçülü olmadığı belirtilerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve her bir başvurucu için 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda yeniden yargılamada yapılması gereken iş, olağan kanun yolu başvurusunun süresinde olmadığından reddine ilişkin kararın kaldırılarak ve -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelenerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculaların tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Yargıtay 14. Hukuk Dairesine (E.2019/3158, K.2019/8970) iletilmek üzere Osmaneli Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2017/35, K.2018/25) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# VURAL GÜVEN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2020/20979 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/20979

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VURAL GÜVEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/20979)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Kübra ÇİFTÇİ

Başvurucular : Vural GÜVEN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğindebaşvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# İSA AKBAL VE DİĞERLERİ

**B. No: 2020/21295 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/21295

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSA AKBAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/21295)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucular : İsa AKBAL ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MEHMET HALUK ÖLÇER

**B. No: 2020/22545 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/22545

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET HALUK ÖLÇER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/22545)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Mehmet Haluk ÖLÇER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahkeme kararında gösterilen süreye uygun şekilde kanun yolu başvurusunda bulunulduğu hâlde talebin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 1/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 28/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özkan Şen (B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018), S.K. (B. No: 2015/2438, 19/4/2018), Nihal Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) ve İnta Mühendislik Mimarlık İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (B. No: 2017/34763, 11/2/2021) kararlarında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede hâkimin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü altında olduğu, başvurucunun mahkeme kararında belirtilen süreye güvenerek hareket ettiği ve mahkemenin yanıltması sonucu ortaya çıkan belirsizliğe başvurucunun katlanmak zorunda bırakılmasının ölçülü

olmadığı belirtilerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden ihlal sonucuna varıldığından başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda yeniden yargılamada yapılması gereken iş, olağan kanun yolu başvurusunun süresinde olmadığından reddine ilişkin kararın kaldırılarak ve -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelenerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının incelenmesine YER OLMADIĞINA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Yargıtay 14. Hukuk Dairesine (E.2019/2013, K.2019/3091) iletilmek üzere Çorum 2. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2016/783, K.2018/1015) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harçtan ibaret yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# BURSA GLOBAL OTOMOTİV SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

**B. No: 2020/22943 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/22943

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURSA GLOBAL OTOMOTİV SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/22943)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Bursa Global Otomotiv Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Vekili : Av. Zeynep YORULMAZER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahkeme kararında gösterilen süreye uygun şekilde kanun yolu başvurusunda bulunulduğu hâlde talebin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 22/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 14/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 13/3/2020 tarihinde salgın (COVID-19) nedeniyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi için süreler 15/6/2020 tarihine kadar durdurulduğundan başvuru süresindedir. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucu, adil yargılama hakkı kapsamındaki gerekçeli karar ve hakkaniyete uygun yargılanma haklarının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru, adil yargılama hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özkan Şen (B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018), S.K. (B. No: 2015/2438, 19/4/2018), Nihal Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) ve İnta Mühendislik Mimarlık İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (B. No: 2017/34763, 11/2/2021) kararlarında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede hâkimin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü altında olduğu, başvurucunun mahkeme kararında belirtilen süreye güvenerek hareket ettiği ve mahkemenin yanıltması sonucu ortaya çıkan belirsizliğe başvurucunun katlanmak zorunda bırakılmasının ölçülü olmadığı belirtilerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden ihlal sonucuna varıldığından başvurucunun mülkiyet ile kişinin maddi ve manevi varlığının korunması haklarının ihlal edildiği iddialarının ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

5. Başvurucu, ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 10.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda yeniden yargılamada yapılması gereken iş, olağan kanun yolu başvurusunun süresinde olmadığından reddine ilişkin kararın kaldırılarak ve -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelenerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Mülkiyet ve kişinin maddi ve manevi varlığının korunması haklarının ihlal edildiği iddialarının incelenmesine YER OLMADIĞINA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Yargıtay 11. Hukuk Dairesine (E.2019/2541, K.2020/553) iletilmek üzere Ankara 2. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesine (E.2019/20, K.2019/144) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# TAHİR DAĞLIOĞLU

**B. No: 2020/23133 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/23133

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TAHİR DAĞLIOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/23133)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Tahir DAĞLIOĞLU

Vekili : Av. Hayri OTUZBİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın gerekçesi açıklanmadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağı açıkça belirtildiği hâlde tefhimden başlatılan süre gözetilerek istinaf talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun açtığı davada kanun yolu başvurusu, kanun yolu süresinin ilk derece mahkemesinin kararının tefhim tarihinden başlatılarak hesaplanması nedeniyle süresinde olmadığı gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu nihai hükmü 12/5/2020 tarihinde öğrendikten sonra 14/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 13/3/2020 tarihinde salgın nedeniyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi için süreler 15/6/2020 tarihine kadar durdurulduğundan başvuru süresindedir. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özkan Şen

(B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş (B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten (B. No: 2015/1950, 22/2/2018) ve Nihal Uslukol (B. No: 2016/73086, 25/9/2019) kararlarında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, ilgili mercinin mahkemelerin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü altında olduğunu dikkate alarak kanun yolu süresini -ilk derece mahkemesi kararın gerekçesini açıklamadığı ve kanun yolu süresinin gerekçeli kararın tebliğinden başlayacağını açıkça belirttiği hâlde- tefhimden başlatmasının öngörülemez nitelikte olduğu ve şahsi olarak aşırı bir külfete yol açtığı gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda yeniden yargılamada yapılması gereken iş, istinaf talebinin süresinde olmadığından reddine ilişkin kararın kaldırılarak ve -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esastan incelenerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesine (E.2020/197, K.2020/497) iletilmek üzere İzmir 8. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2018/780, K.2019/768) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# HASAN ARSLAN

**B. No: 2020/38449 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38449

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ARSLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38449)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Eyyub DEMİRBAŞ

Başvurucu : Hasan ARSLAN

Vekili : Av. Ayça Ayşe Evsun YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararı ile zorlama hapsine ilişkin ek kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz merci tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar ile kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai hükmü 2/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 4/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucu, tanık dinletme ve hakkaniyete uygun yargılama haklarının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Hakkaniyete uygun yargılama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir. Tanık dinletme hakkı yönünden ise ayrıca inceleme yapılmıştır.

A. Adil Yargılama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Gerekçeli Karar Hakkı Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu (B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen (B. No: 2016/2100, 4/4/2019) kararlarında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda, Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz mercince başvurucunun beyan ve delillerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve karşılanması gerektiği belirtilerek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle başvuruculaın gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine hükmedilmiştir. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Tanık Dinletme Hakkı Yönünden

4. Yapılan yargılama sırasında tanık dinletme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi, adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul edilen silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38). Delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Derece mahkemeleri dava konusuna, elde edilen delillerin ağırlığına ve iddia ile savunmalara göre tanık beyanı, keşif icrası ve bilirkişi incelemesi gibi delilleri toplamama veya incelememe konusunda takdir yetkisine sahiptir (İlker Erdoğan, B. No:2013/316, 20/4/2016, § 34).

5. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Anayasa Mahkemesinin görevi başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesidir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ilkesi ışığında taraflara iddialarını sunma hususunda uygun imkânların sağlanması şarttır. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

6. Somut olayda başvurucunun yargılama sırasında yazılı ya da sözlü olarak tanık dinletme talebinde bulunmaması karşısında başvurucunun yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşıldığından silahların eşitliği ilkesine yönelik yargılamanın bütünlüğü içinde açık ve görünür bir ihlal bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Mustafa Karaca [GK] (B. No: 2020/15967, 20/5/2021) kararında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda; tutmanın kanuni dayanağı ve meşru amacı bulunduğu gibi zorlama hapsinin ölçülü olduğu sonucuna ulaşılarak başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul

edilebilir olduğuna ve ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Benzer süreç ile sonuçlanan somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden açık ve görünür bir ihlal bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 10.000 TL manevi tazminat talep etmiştir. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Ayrıca eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ihlalin niteliği dikkate alınarak manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Osmaniye 2. Aile Mahkemesine (E.2020/176 D. İş, K.2020/175) iletilmesi için Osmaniye 1. Aile Mahkemesine [E.2020/1017 D. İş, K.2020/1019) (17/9/2020 tarihli karar ile 16/11/2020 tarihli ek karar)] GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.346,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# FERHAT KARAMAN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/18521 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18521

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERHAT KARAMAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18521)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Ferhat KARAMAN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# SALİH ÖPENGİN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/20695 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/20695

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SALİH ÖPENGİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/20695)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucular : Salih ÖPENGİN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# MEHMET FIRAT KARAMAN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/21952 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/21952

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET FIRAT KARAMAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/21952)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucular : Mehmet Fırat KARAMAN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# YÜKSEL KARAGÖZ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/37283 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/37283

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YÜKSEL KARAGÖZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/37283)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Yüksel KARAGÖZ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# ABDULRAHİM GENGİL VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/39110 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39110

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULRAHİM GENGİL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/39110)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Abdulrahim GENGİL ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# FUAT DURMUŞ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/40681 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/40681

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FUAT DURMUŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/40681)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Eyup GÖNENBABA

Başvurucular : Fuat DURMUŞ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve yakın tarihli Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu

doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvurucuların bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculara adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# TEVFİK ATEŞ VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/50449 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/50449

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TEVFİK ATEŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/50449)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Murat BAŞPINAR

Başvurucular : Tevfik ATEŞ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

# CESUR ÖZGÜN VE DİĞERLERİ

**B. No: 2021/55916 | Karar tarihi: 12.01.2023**

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55916

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CESUR ÖZGÜN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55916)

Karar Tarihi: 12/1/2023

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Murat BAŞPINAR

Başvurucular : Cesur ÖZGÜN ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ekli tabloda yer alan başvurular bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda Güher Ergun ve diğerleri (B. No: 2012/13, 2/7/2013), idari davalar yönünden Selahattin Akyıl (B. No: 2012/1198, 7/11/2013), ceza davaları yönünden de B.E. (B. No: 2012/625, 9/1/2014) ve Nevriye Kuruç ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) kararlarında bütün ilkeleri ortaya koymuş; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

3. Başvuruculardan bir kısmı, makul sürede yargılanma hakkının yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculardan iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde başvuruculardan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvuruculara talepleri dikkate alınarak ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculardan uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli tablonun (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli tablonun (D) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.